anxa
88-B
17366
v.2

HELGE KJELLIN

UNO TROILI

II

1857–1875

SVERIGES ALLMÄNNA KONSTFÖRENINGS
PUBLIKATION XXVI

HELGE KJELLIN

UNO TROILI

1815—1875

SVERIGES ALLMÄNNA KONSTFÖRENINGS PUBLIKATION XXVI

STOCKHOLM 1917
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
162941

UNO TROILI

II

1857—1875

HOS THOMAS COUTURE I PARIS

1857—1858

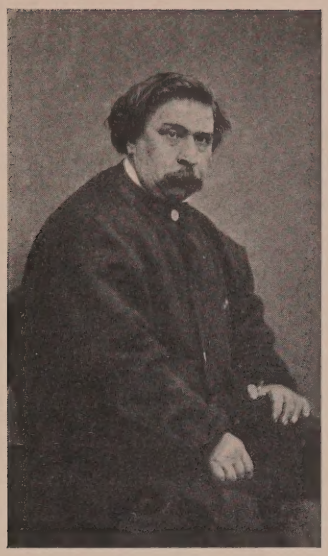

Fig. 1. Thomas Couture. Efter fotografi.

I.

Uno Troilis Parisresa och studietid hos Couture medförde en bestämd avgränsning i hans porträttkonst, varför det torde vara nödvändigt att närmare undersöka, vad som vållat denna förändring, d. v. s. vad Paris denna tid hade att bjuda en utvecklingslängtande konstnär sådan som Troili, och framför allt vad Thomas Couture hade att lära vår målare. C. R. Nybloms, blott några år efter Troilis Parisvistelse utgivna, lilla skrift, »Konststudier i Paris,»[1] kan härvid delvis tjänstgöra som en vägledning, ehuru ju vår tid icke kan i allt underskriva de omdömen, som där fällts om en del konstnärer. Den ger emellertid en rätt ingående översikt av Louvres dåvarande konstskatter — detta härliga museum som tack vare revolutionen kan man säga blev en allmänhetens egendom — och där får man också, i samband med skildringen av

[1] Utgiven Uppsala 1863. Omtryckt 1873 i C. R. Nyblom: »Estetiska studier».

Paris' andra stora museum, Luxembourg-galleriet, en inblick i den då verkande franska konsten, såväl dyningarna av den kyligt klassicistiska riktningen med den vördade Ingres som ännu levande huvudrepresentant, som ock det på Nybloms tid äntligen erkända koloristiskt-realistiska upprorslägrets flammande färgspråk, för vilket Delacroix varit den ursinnigaste och framgångsrikaste kämpen.

Det var *Davids* republikanska kraft och heroiskt-romerska anda, som revolutionerade det förslappade, franska måleriet och räddade det ur den manieristiska dekadens, till vilken 1700-talets konstlättsinne lyckats förleda. Det blev åter kraft och form i måleriet, men också — ofärg. Man eftersträvade och vann skulptural fasthet men — rentav föraktade eller försummade de måleriska uttrycksmedlen. Eller kanske snarare, man vinnlade sig avsiktligt om spartanskhet i färg för att desto kraftigare i sin konst markera tidens stränga allvar. Därav emellertid denna kyla och torra hårdhet, som nästan alltid vidlåder klassicismens tavelprodukter; därav också detta rop efter färg och denna starka opposition, som slutligen skulle leda till en ny, ännu våldsammare revolution i måleriet — kolorismens, eller, som man brukat kalla den, romantikens genombrott.

Sedan äldsta tider har det i fransk konst stått en strid mellan klassicism och romantik, aldrig dock av den omfattning och den hetsiga skärpa, som utmärker just denna konstkamp under 1800-talets förra hälft. Ännu vid århundradets mitt var striden icke bilagd, och lika oförsonliga som vid kampens begynnelse stodo ännu de tvenne vidtskilda riktningarnas båda förkämpar: *Ingres* och *Delacroix*, ehuru det officiella erkännandet vid 1855 års världsutställning sökt dela lika mellan båda.

Delacroix blev dock ingen skolchef i samma hänseende som Ingres utan kämpade så gott som ensam, ehuru med rentav övermänskliga krafter. Han fick likväl en del entusiastiska anhängare,[1] och det var naturligtvis i samverkan med tidens övriga,

[1] Félix Trutat, Decamps, Isabey, Monticelli, Théodore Chassériau m. fl., var och en utvecklande någon viss art av Delacroix' nästan universella måleri.

för liknande eller andra mål stridande, upprorsmän, som slaget vanns — färgens, realismens och känslans seger över antikförguderiet. Antiken, Rafael och Michel-Angelo hade varit de gamla idealen — de nya gudarna voro: Rubens, Van Dyck, Rembrandt, Tizian och Giorgione — alltså idel kolorister. Därtill kom så också Orientens färgglöd. Paul Delaroches jättemålning, »Hemicykle» — en hyllning till konsten, dess olika epoker och märkesmän — i högtidssalen i École des beaux arts i Paris sammanför, betecknande nog, just dessa nämnda fem personer till en huvudgrupp bland målarna och med Rubens som centrum.

Paul Delaroche är eljest en god representant för den juste-milieu-riktning, som utmärker borgarkungadömet, Louis-Philippes tid (1830—48), på samma sätt som *Pradier* var det i skulpturen. Man sökte jämka hop de båda motsatta åskådningarna, och denna kompromissriktning vann de flesta anhängarna, även om dessa icke kunna räknas bland de starkaste konstnärerna. Samtiden (denna en tid så ringaktade, men dock i stort sett så älskvärda Biedermeier-tid) uppskattade dem dock — övermåttan. Dit hörde t. ex. den sentimentale, släte *Ary Scheffer*, avgudad av damerna och höjd till skyarna även av kritiken. En »verklig skald i färger» har Nyblom i sin förut omnämnda skrift kallat denne, med Düsseldorfromantikerna mer än med den egentliga, franska romantiken besläktade poesimålare, vilkens historiska och religiösa alster Nyblom anser av ingen samtida överträffade, varför han också känner hjärtat fyllas av

»det stilla, men dock ej sjukliga vemod, som likt ett poetiskt doft ångar en till mötes från de herrliga bilderna».

En annan tidshjälte var den för sin undervisning mer än sin målning berömde skolchefen *Léon Cogniet*, hos vilken flere av Frankrikes mer framstående förmågor inom det närmast yngre och nu vid århundradets mitt verksamma målarsläktet gått i lära — såsom den av all strid mellan klassicism och romantik oberörde mästaren av de små, utpetade, historiska miniatyrkompositionerna *Meissonier*, de för svenskt måleri inspirerande *Bonnat* och *Laurens*

m. fl. — och det är också till honom en del av våra svenska konstnärer sökt sig under sina begynnande studieår, t. ex. *Egron Lundgren*, *Fritz von Dardel, Gustaf Brusewitz* och den blide *Blommér*, vilken senare genom sina sago- och folkvisemotiv och den veka stämningen i dem är en av representanterna för romantiken i vårt lands konst och närmast för den speciellt nationella grenen därav. År 1848 lär Cogniet, enligt Blommér, haft icke mindre än 30 elever på en gång, detta blott manliga. Han hade nämligen också en damateljé — under närmaste uppsikt av målarens syster, m:lle Amélie — där *Sophie Adlersparre*, *Amalia Lindegren* samt *Maria Röhl* begagnat sig av hans undervisning. Hur denna tillgick, beskriver Dardel i sina »Minnen», varför här endast må hänvisas till dessa. Asfalten, bitumen, var tyvärr tidens lösen — med den kunde man ju erhålla så djupa, varma toner (att de sedan svartnade visste man inte) — och Cogniet hade som alla andra en stark förkärlek för denna färg, vilken han blandade upp med den grå ton, hans — liksom också Géricaults, Delacroix' och Ary Scheffers — lärare, den teatraliske klassicisten *Pierre Guérin*, bibringat honom, varigenom erhölls en för honom och flere av hans elever utmärkande gråbrunsåsig helhetston. Brunt var som sagt tidsfärgen, så som den varit för de gamla holländarna, och engelsmannen *Constables* »djärvhet» i århundradets början att måla gräs och lövverk grönt hade ännu icke nämnvärt inverkat på den allmänna konstuppfattningen, om man undantar *Fontainebleau-skolans* intima, djupstämda landskap. Hos *Corot* gör sig dock alltid en mild, grå silverton gällande.

Det är egendomligt och beklagligt, huru föga vår svenska konst nu tog upp av alla de nya idéer, som denna tid jäste och växte fram i franskt måleri. Det var ju dock ett stort antal av våra konstnärer, som där hämtade sin utbildning, men tyvärr, det var icke de starkaste och största andarna, som drogo de våra till sig, utan de lovprisade dagsstjärnorna, de ryktesomstrålade skolcheferna. En sådan var i alldeles eminent grad *Thomas Couture*. Han hade, liksom den ett år äldre *Millet*, varit elev

hos den förutnämnde Delaroche, men medan Millet sedan drog sig undan den offentliga uppmärksamheten och — av samtiden glömdes, under det han i tysthet skapade, levde Couture ärad och firad och — gjorde nästan ingenting, varför också eftervärlden grundligt omvärderat dem båda. Den samtide, tyske konsthistorikern Frans Kugler kände sålunda icke Millet, varemot Couture betitlades av honom »der glänzende Schüler Delaroche's». Själv har Couture tydligen icke haft någon vidare aktning för Delaroche, denne hans akademilärare i kompositionen; åtminstone nämner han honom blott i förbigående och en smula spetsigt i sin år 1868 utgivna deklarationsbok, »Méthode et Entretiens d'atelier». Helt annorlunda talar han om sin andre akademiske lärare, *Antoine Gros*, denne den färgvarmaste av Davids alla efterföljare, men så hade också Rubens och van Dyck varit Gros' läromästare.[1] Couture är en blandmänniska av tidens strömningar, en typisk juste-milieu-figur, som bottnar i klassicismen; dock blott den Davidska, d. v. s. den romerska antiken; — den mer greciserande Ingres föraktades däremot alltid av Couture. Men han förstod tillika, tack vare Gros' inflytande, att uppskatta tidens nya färgsträvanden, icke blott hos den av Correggios ljusdunkel influerade *Prud'hon* eller hos den likaledes för mystiska clair-obscur-effekter svage *Girodet-Trioson*, utan han hyste även beundran för den unge, tidigt bortryckte *Géricault*, vilkens »Medusas skeppsbrott» var den första starka signalen till romantikens inbrott, om också mer genom dess motivval och rörelselivlighet — kompositionen dock ordnad enligt den akademiska pyramidalprincipen — än genom färgen. Denna hade nämligen fortfarande den brunaktiga, alltför tunga asfaltton, som i stort sett utmärkte tiden, ej

[1] Man har på grund av Gros' färger velat anse honom som en föregångare till romantikerna. Mot en dylik uppfattning opponerar dock t. ex. R. Muther i sin »Ein Jahrhundert französischer Malerei», Berlin 1901, framhållande, att redan David i sin stora bild »Kejs:an Josephines kröning» ägt »die nämlichen bunten leuchtenden Farben». Det kan dock icke frångås, att Gros' bekantskap med Rubens' tavlor i Genua liksom tände både hans själ och färg, ehuru han sedermera ångerfull åter iklädde sig davidismens stränga enkelhet och t. o. m. blev en öppen motståndare till romantikens ohöljda färgspråk.

minst de tre nyssnämnda konstnärerna: Prud'hon, Gros, Girodet.[1]

»C'est un art sublime, un splendide écho de la patrie, c'est le coeur, c'est l'âme de la France»,

säger Couture om Davids, Géricaults och dessa tres arbeten.[2]

Ännu en av Couture varmt uppskattad konstnär var den utpräglade färgkonstnären *Alexandre Decamps*, vilkens »ljus», ett genom skarpa skuggor koncentrerat ljus, han icke nog kunde beundra. Det var dock i allmänhet inga ljusa färger, denne använde, utan tvärtom — tack vare ymnigt användande av bitumen — både mörka och djupa, och man skulle tycka, att åtminstone Decamps' kompakta skuggor borde ha givit Couture en anledning att opponera, han som själv predikade skuggornas lätthet.

Delacroix' starkare koloristiska attacker kunde likväl varken Couture eller samtiden tåla vid; denne, som Couture kallar »notre pauvre Delacroix», hudflänges ursinnigt, och Couture söker avundsjukt fråntaga honom all originalitet och all rätt till mästarenamnet. Man har velat göra Delacroix till chef för den romantiska skolan, säger Couture, och tillägger: »men Delacroix är icke en romantiker, bara en ofullgången klassiker».[3] Och i orden till sin vörda de lärare Gros citerar han Gros' ett yttrande från akademitiden: »A! Couture, om ni bara vore äldre, så skulle vi kunna krossa dessa avskyvärda romantiker.» Och Couture själv tar Gud till vittne på, att det skulle han gärna velat vara med om. D. v. s. detta gällde nog huvudsakligast den hatade och fruktade Delacroix.

---

[1] Géricaults måleriska förtjänster komma bäst till sin rätt i hans småbilder och skisser, där även hans romantiska »våldsamhet» — i rörelse och minspel — osöktast tager sig uttryck.

[2] Närmast med anledning av »les Sabines» av David, »la Peste de Jaffa» av Gros, »la Justice poursuivant le Crime» av Prud'hon, »le Marcus Sextus» av Guérin, som han också beundrar, samt »le Naufrage de la Méduse» av Géricault.

[3] Härvid bör anmärkas, att Coutures angrepp på Delacroix — såväl denna bok som C:s »Paysage» äro nämligen delvis pamfletter emot honom — baserar sig på Coutures avundsjuka över den hyllning, som kommit Delacroix till del efter dennes 1863 inträffade död. Den utveckling, Delacroix's måleri tagit, hade naturligtvis fört honom själv, även rent personligt, bort från Couture; när Couture först vann sitt rykte genom »Les Romains» (1847) var D. dock en av C:s beundrare, om ock med vissa reservationer. Han beundrade C:s skarpa, fina omdöme, men ansåg, att C. framför allt intresserade sig blott för »die Vorzüge der Ausführung». C. är i sin genre helt enkelt utmärkt och en mästare, men vad som fattas honom, kommer han aldrig att förvärva sig noterar D. i sin dagbok från denna tid. Jfr Eugène Delacroix: Mein Tagebuch. Berlin 1903.

Redan tidigt hade Couture blivit uppmärksammad för sin fenomenala skicklighet i att teckna — såsom han själv med icke alltför stor blygsamhet berättat oss i sina »Entretiens» — men de akademiska framgångarna blevo icke så överväldigande. Rompriset vann han aldrig, men väl — vid 22 års ålder — akademiens andra pris. Efter några rätt gynnsamt mottagna arbeten, särskilt »Jeune Vénétienne» 1840 och »L'Amour d'Or» 1844 — den sista nu i museet i Toulouse — slår han emellertid 1847 sitt stora slag med »*Les Romains de la Décadence*» och vinner med denna tavla en av de största triumfer konsthistorien känner.[1] Den inköptes till Luxembourggalleriet (nu i Louvre) och gav anledning till, att konstnären i ett slag blev en berömd man, och att massor av lärjungar strömmade till hans ateljé. Så överväldigande ansåg man denna målning, att han i nära 20 års tid kunde leva på bara det rykte, som den förskaffat honom — innan kritiken vågade på allvar angripa den. Med undantag av en »falkbärare» (ett koloristiskt bravurstycke med en underbar, fin och djärv färgbehandling, nu i Gal. Ravené, Berlin[2]), exponerad vid 1855 års världsutställning i Paris, där även den förutnämnda tavlan var med och allt fortfarande visade sig väcka beundran, hade Couture nämligen icke målat något av större konstvärde, åtminstone icke något som kunde motsvara de förväntningar, som väckts av »Les Romains». De innehållslösa freskerna i Mariakapellet i S:t Eustache i Paris (avslutade 1856) — även dessa med demimondemodeller — kunde ingalunda göra anspråk därpå, knappast heller hans nypåfunna motivkrets — små harlequinader och pierrothistorier — trots dess koloristiska möjligheter. För denna art fanns emellertid god marknad i Amerika, och Couture blev en alltmer förytligad beställningsmålare, som med sina elevers biträde höll »fabrikationen» i gång. Napoleon III utnämnde honom visserligen till kejserlig

[1] Finnes avbildad på flera ställen. En stor, god reprod. i L. Bénédite: Målarkonsten i nittonde århundradet, Sthlm 1913, s. 82. Dito i Lübke-Haack: Die Kunst des XIX Jahrh:ts. Stuttg. 1905, s. 171. Se f. ö. fig. 2, sid. 16, denna monografi.

[2] En kopia av »Falkbäraren», utförd av Adolf Tidemand, finns i Bergens Billedgalleri.

hovmålare och var honom mycket bevågen genom stora uppdrag: »Truppernas hemvändande från Krimfälttåget», »Den kejserliga prinsens dop» m. m., men då dessa aldrig kommo längre än till skisser, tröttnade man, kritiken började nagelfara honom, och slutligen råkade han i glömska.

Nu, vid Troilis ankomst till Paris, var han dock ännu vid sin fulla kraft och hade fortfarande stort anseende, om ock tillströmningen av elever varit livligast under perioden 1847—56. Ännu 1858 ägde han likväl c:a 50—60 elever, vilka fingo måla i två avdelningar, vardera i 5 timmars tid. Det var icke bara landsmän, utan även i stor utsträckning utlänningar, som sökte sig till honom — amerikaner och ryssar, engelsmän, spanjorer, italienare, greker, tyskar och nordbor, sålunda snart sagt från hela världen. Bland fransmännen böra främst nämnas *Manet* och *Puvis de Chavannes*, även om Coutures inflytande på den senare icke varit av någon större betydelse. För Manet, som dock i hela 6 år var hans elev, blev det emellertid en hälsosam lärdom i teckningens disciplin, liksom han allt framgent bibehöll den av Couture bibringade förkärleken för att måla »en plein pâte», vilket senare J. Thiis påpekat i sin »Norske malere og billedhuggere». Som en mer direkt efterföljare till Couture torde man likväl böra räkna en sådan som den i sitt måleri sensationslystne *Rochegrosse*. Den franske målaren *Charles Müller*, jämnårig med Couture och liksom han elev av Gros, har också mycket, som påminner om Couture. En direkt lärjunge var vidare den av Courbet sedermera påverkade tysken *Victor Müller*, ävensom målaren av »dödståget», *Gustav Spangenberg*, dessutom den formsäkre anekdotberättaren *Ludwig Knaus*, romantikern *Rudolf Henneberg* och klassicismens förnämste representant inom det germanska måleriet, *Anshelm Feuerbach*. Det var det redan från barnaåren nedärvda klassiskt-plastiska idealet, Feuerbach återfann hos Couture och än ytterligare sedan utvecklade under den långa vistelsen i Italien. Feuerbach har i sina »Briefe an seine Mutter» skildrat sina intryck av sin läromästare. Han tvekade länge av en viss ängslan för manierism att ge sig in i dennes elevskara, men

en annan av Coutures lärjungar, amerikanen *William Morris Hunt*[1] — den egentligen förste moderne amerikanske målaren — övertalade honom att börja på den berömda ateljén. Couture brukade, enligt Feuerbach, ofta taga sina elever med på Louvre men där endast framhålla Rafael, Tizian och Veronese som de rätta mönstren. I sina »Entretiens» har Couture anbefallt Rafael och dennes franske »namne» Le Sueur» — vars bildserie ur »S:t Brunos liv» (i Louvre) Couture högt beundrade — vidare Leonardo da Vinci, Poussin och Andrea del Sarto som verkliga mästare att studera för teckningen, samt för målningen framför allt de nyssnämnda Tizian och Veronese, vilken senare han kanske sätter högst bland all världens målare. Han kallar också hans måleri »la peinture par excellence». — »Det är den bäste målare att studera, han är utan fel.»

Nästan varje dag kom Couture, enligt Feuerbach, till sin ateljé för att se och rätta elevernas verk, vilket senare alltid skedde »mit Geist und grosser Liebenswürdigkeit».

»Kort och gott», säger vidare Feuerbach, »jag känner, att han är den förste, rätte lärare, efter vilken jag längtat hela mitt liv, och detta blott, emedan man hos honom alltid målar med glädje och kärlek, t. o. m. trots det strängaste klander.»

Han kallar Coutures måleri solidt och prisar dennes breda, om de gamla mästarna påminnande uppfattning. Man märker också i en stor del av Feuerbachs arbeten lärlingskapet till Couture, bl. a. på den från mästaren arvtagna, grå silvertonen.

Nästan alla Coutures lärjungar ha f. ö. varit eniga om att lovprisa hans undervisnings förtjänster och hans egna spirituella personlighet, även om »patronens» fåfänga och självkärhet ibland nödvändigt måste väcka deras opposition. Det är också mer som skolchef än målare han inskrivit sitt namn i konstens historia, och som sådan kommer han alltid att intaga ett betydande rum, även om man nu icke kan gilla alla hans doktriner.

»*Les Romains de la Décadence*» är, som sagt, höjdpunkten i

[1] Obs.! ej prerafaeliten William Holman Hunt. Om den andre (som bortglömts i Nord. Fam.-bok, nya uppl.) se eljest Christian Brinton: La peinture américaine i Armand Dayot; »Histoire générale de la peinture», II, s. 159—160.

Fig. 2. THOMAS COUTURE: »Les Romains de la Décadence.» Oljem. 1847. Louvre, Paris.

hans jämförelsevis föga omfångsrika alstring. Motivet bygger egentligen på Juvenalis' 6:e satir: »Sævior armis Luxuria incubuit victumque ulciscitur orbem.» (Grymmare än vapen är vällevnaden, som ruvar på levnadsvanorna och undergräver världen). Det är en storslaget hållen komposition i en blek, blaserad ton, som väl harmonierar med innehållet: en festorgie »utspelad» i en av höga kolonner uppburen palatssal med antika statyer och med ett vimmel av halvnakna män och kvinnor i stillsamt vilande eller oroligt vridande ställningar. Förfallstidens romare avsåg den att framvisa, men har i stället blivit en samhällsskildring från Coutures egen sinnligt kvava och förslappade tid, ehuru i antik förklädnad — man har också kallat den ouvertyren till Napoleon III:s demimonde-eldorado och till de otaliga, nakna Venusarnas tidevarv. Ett stort verk av en liten ande, summan av juste-milieu-måleriets uppfattning och strävanden. Nordensvan skriver härom, att detta arbete

»utsade i färg hvad Carstens och hans efterföljare endast kunde uttrycka i linjer, och det bildar öfvergången till den moderna behandling af klassiska ämnen, hvars förste företrädare blef Feuerbach».

Som en ny Veronese hälsade man honom efter denna seger — det var väl på grund av likheten med dennes festliga, arkitekturinramade, bibliska måltidsscener och helt naturligt även på grund av den klara, kyliga, veronesiska silvertonen — men vi ha redan sett, hur de givna löftena infriades. Granskar man nu efteråt detta Coutures mästerverk, måste man ge sitt fulla erkännande åt den ädla linjebehandlingen i de olika figurerna och den rent virtuosmässiga skicklighet, varmed han löst belysningsfrågan, men man beklagar samtidigt, att konstnären icke lyckats vinna större behärskning i kompositionen och en fastare, mer rytmisk gruppering. Nu är det mest bara ett virrvarr av kroppar, av ljusfläckar och skuggor. Estlander har också i sin »De bildande konsternas historia» klandrat detta Coutures verk, särskilt för »den gråa grundtonens splittring», enär denna ton

»icke verkar i massa, utan smått öfverallt, såsom blyhalfteinter i den ros- och axfärgade karnationen, som aska i de grönaktiga skuggorna, som silfverstoft på drägterna.»

Man kan inte undgå att inför denna palatsorgie tänka på Veroneses måltidsscen i Louvre, »Bröllopet i Kana», — också den inramad av en liknande, teatermässigt arrangerad kulissarkitektur — en biblisk historiemålning, där det egentliga ämnet — vinförvandlingen — blott är en anekdotisk bisak, icke ens uppmärksammad av gästerna själva.[1] Även där ett virrvarr av personer och ett klängande uppefter de korintiska sidokolonnerna. Där är tydligen också den förnämsta inspirationskällan att finna för Coutures stora målning,[2] ehuru samtidigt även Tiepolo — den praktälskande

[1] Se fig. 36 i Knackfuss XXVI: Veronese. Jfr även övriga i samma monografi återgivna måltidsscener.

[2] Omöjligt är ej heller, att Tintorettos i Akad. i Venedig befintliga »Den helige Markus' underverk», kan ha influerat på Couture i fråga om t. ex. huvudgrupperingen med de myllrande kropparna på så gott som en linje i mellanplanet och en över detta vimmel uppstigande centralfigur (hos Tintoretto nedstörtande) samt i fråga om de på yttersidorna uppskjutande »figur-pelarna». Av Tintorettos dramatiska kraft äger dock Couture ej ett spår. Jfr Knackfuss XLIX: Tintoretto, fig. 7.

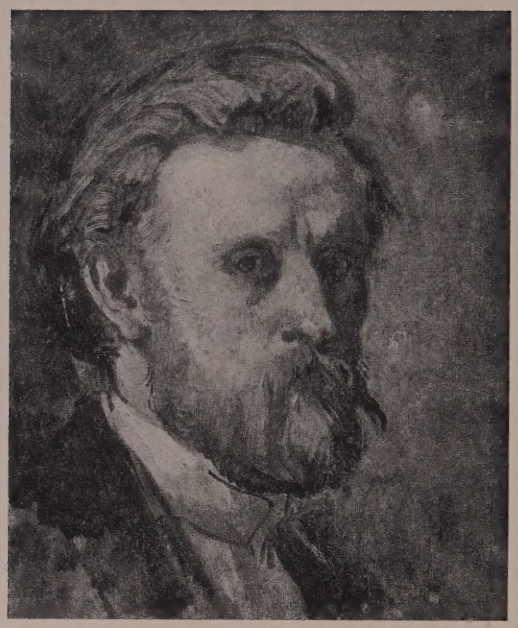

Fig. 3. BRYNOLF WENNERBERG. Oljem. 1850-talet av Thomas Couture. Greve Georg von Rosen, Sthlm.

dekoratören i 1700-talets Venedig och därjämte Veroneses arvtagare — osökt kommer i tankarna.[1]

Couture blev dock aldrig vare sig någon ny Veronese eller någon Tiepolo, ej heller någon fullt personlig konstnär. I stort sett var han hela sitt liv en eklektiker. Man kan betrakta honom som en utlöpare av klassicismen, men hans figurer voro ej antika, endast antikdraperade parisermodeller. I grund och botten och trots sina hätska utfall mot realisterna var han själv en sådan, och i sina porträtt närmade han sig t. o. m. *Courbet's* ytterliggående realistik. För Troilis vidkommande skulle det naturligtvis ha varit intressantast, om vi kunnat närmare studera just denna gren av lärarens konstnärsskap, men dels befinna sig de flesta av dessa porträtt i amerikansk eller fransk privatägo — ett par dock i Musée des arts décoratifs i Paris, ännu ett i museet i Rouen[2] — dels omöjliggöra nuvarande krigiska förhållanden ett dylikt undersökande, varför jag nödgats t. v. inskränka mina

[1] Avskär t. ex. överdelen av musikläktaren i Tiepolos väggmålning i Palazzo Labia i Venedig: »Antonius och Kleopatra till bords» (reprod. bl. a. i Nordensvan: Allm. konsthist. II, mot s. 296), och vi ha alldeles samma korintiska kolonnhall, som Couture på liknande sätt använder till fonddekoration. Tiepolo var ju också dekoratörernas avgud i Eugénie-tidens Paris och även senare, såsom t. ex. takmålningarna i Hôtel de Ville utvisa. (Jfr Muther: Ein Jahrh. franz. Mal., s. 174.)

[2] I Rouen: Monsieur Berger. I Paris (Musée des arts décoratifs): Marie Simonet (1836) och Adolphe Moreau (1845), andra i Hôtel de Ville, i Petit Palais m. fl.

studier till vad genom litteraturen kan vinnas[1] samt till det »direkta» material, som här i norden står en Coutureforskare till buds. Det senare är icke mycket — icke ens i litteraturväg synes denne man, som dock spelat en så stor roll för ett betydande antal av våra konstnärer, ha blivit vederbörligen tillgodosedd. Intet av de nordiska huvudstadsmuseerna eller huvudbiblioteken äger sålunda ens de kataloger, som utkommo i samband med minnesutställningarna över Couture 1880 och 1913. Vid den, samtidigt med den Baltiska utställningen, men i Köpenhamn anordnade, intressanta expositionen av fransk målarkonst från 1800-talet funnos icke mindre än fyra arbeten av Couture medtagna, samtliga ur fransk privatägo. De representerade en så lång verksamhetstid som 1850—76, — den först tillkomna bilden en studie i svartbrun ton och den senast utförda ett »lekfullt» porträtt, bröststycke av en förtjusande kvinna, M:me Longfellow, i ljusblått mot en flimrig, från grönt till rödbrunt övergående bakgrund. De två återstående arbetena utgjorde förstudier till hans aldrig fullbordade jätteduk: »Kejsarprinsens dop», varav en »knäböjande hovdam» i sin svarta ton och sina mörka skuggor gav känsla av Courbet i dennes tidigare bilder, medan en ståtligt hållen bröstbild av »ärkebiskop Sibour» — liksom M:me Longfellow målad med flimrig bakgrund — starkt förde tanken på Rubens. »Statens museum for Kunst» i Köpenhamn äger eljest ingen Couture; däremot Atheneum i Helsingfors ett »kvinnligt studiehuvud». I Kristiania Kunstmuseum finns av honom en 1853 målad studie, en knäbild i naturlig storlek av en sittande, mandolinspelande italiensk yngling, till vilken Feuerbach delvis fått tjäna modell[2] — en rask, briljant målning med en sällsynt brio i linjebehandlingen och ett mästerligt dagerspel. Den är icke fullbordad, varför man har gott tillfälle studera Coutures målningssätt. Han har med grovborstig pensel lagt en

[1] Då det givetvis skulle inom ramen av denna monografi över Troili föra för vidt att mer detaljerat ingå på C:s målningar, har jag ansett lämpligast att blott söka ge en kort översikt över hans konsts ämneskrets samt att med hänvisning till några för oss närliggande exempel och till hans egna ord eller lärjungars omdömen belysa hans måleris art och värde.

[2] Återgiven som försättsplansch till Klassiker der Kunst: Feuerbach.

lätt, porös, »rispig» underton och däröver (i de nu färdiga partierna) laserat lokalfärgerna. Alla konturer och skuggor gå i brunt. En minst lika omedelbar, rent av impressionistisk friskhet kännetecknar ett porträtthuvud, han gjort av sin lärjunge Brynolf Wennerberg, Gunnar Wennerbergs bror, vilken började och slutade som lantbrukare, men omöjligt kunde låta bli penslarna, och vilken f. ö. Uno Troili 1850 varit behjälplig med färginköp och råd, då den unge Brynolf äntligen skulle på allvar pröva sina målareanlag. Man skulle nästan kunna taga denna porträttstudie — vilken nu finnes hos greve Georg von Rosen, Stockholm — för ett verk av *Cézanne*, samma »ruggiga», livfulla färgläggning, samma sparsamma teknik. Osannolikt är ju heller icke, att Cézanne kan ha lärt av Couture — om icke annat så genom Coutures lärjunge Manet — och utvecklat vidare den förres tendenser. Bara de ord, varmed deras arbetsmetoder karakteriserats, ger vid handen ett slags samhörighetsförhållande. Norrmannen Olaf Isaachsen, från vilken f. ö. den ovannämnda »italienske gossen» kommit till Kristiania museum, skriver nämligen i en ytterst intressant artikel i Samtiden 1898 om sin varmt avhållne och entusiastiskt beundrade lärare Couture bl. a., att dennes genom transparenta färger åstadkomna, lätta undermålning stundom såg ut som en sepiateckning, eller, när även lokaltonerna angivits, gav intryck av en fullständig akvarell. Vidare:

»Han malede mosaikartet, idet farverne blev meget lidet blandede paa paletten, saa at man altid kunde distinguere moderfarverne i enhver tinte: han dekomponerede altsaa farven ligesom impressionisterne nutildags; det gjorde ogsaa Paolo Veronese, Rubens og tildels Velasquez — en hovedgrund til bevaringen af deres farvers 'vitalité'; de vil aldrig undergaa forandring.»

Och Nordensvan skriver i »Svensk konst» (s. 399) om det coutureska behandlingssättet, vilket sätt den samtida svenska kritiken fann konstlat:

— »en kraftig anläggning i mustiga, tämligen mörka färger, bred penselföring i feta, korta drag, som låter färgen se liksom spacklad ut och gifva ett lifligt spel af olika toner».

Detta om Couture: akvarell — spel av toner — mosaik. Om Cézanne skriver samme Nordensvan i Nord. Fam.-bok:

»hans behandlingssätt. — — närmade sig akvarellen och kunde med sitt spel af toner göra intryck af färgmosaik.»

Alltså alldeles samma uttryck, vilket knappast kan vara en tillfällighet.

Ännu en Couturestudie är mig bekant från Sverige — nu i privatägo i Göteborg. Den har vänligast påpekats för mig av d:r Axel Gauffin, som även själv hemfört den från England. Det är en till motivet menlös, »söt», men väl tecknad och läckert målad midjebild av en ung flicka i silvergrått liv med blå rosett, helt kokett hållande några blommor mot det utslagna, bruna håret. Man kommer inför denna bild ovillkorligen att tänka på Coutures fordran på en konstnär:

»Artisten bör underordna sig sitt lands smak och vanor, ty hans mission är att behaga och charmera»,

eller som han också uttrycker det med den från Molière lånade satsen:

»Il faut plaire, il faut plaire avant tout.» [1]

I denna studie, som förträffligt belyser Coutures sätt att arbeta, är bakgrunden mörkt, glansigt rödbrun, tydligen åstadkommen genom lasyr på en brun undermålning. F. ö. starka dagrar, rätt tjockt modellerade, men helt lätta, nästan genomskinliga, ja, man kan säga »genomglödgade», röda skuggor. Bilden är sålunda ett gott exempel på den store ateljéchefens behandlingssätt av skuggor och dagrar, det som han ständigt inpräntade i sina lärjungar.

Här torde kanske vara lämpligt att rycka hans konståsikter och berömda undervisning närmre in på livet. Den bästa vägledningen ge hans egna böcker, den förutnämnda »Entretiens d'atelier» samt dess fortsättning »Paysage» — en i kåserande form hållen ransakning över äldre och nyare landskapskonst. Landskapet är eljest inte Coutures kelbarn — den rena land-

[1] Genom denna sats visar han sig hylla samma uppfattning som hela den forna rokokokonsten, för vilkens strävan man kunde sätta som motto de från den franske 1700-talsskalden och lycksökaren Alexis Piron lånade orden: »Plaire est mon but.» — Jfr E. Hannover, Svensk Kunst. Kbhvn 1916, s. 21.

skapsgenren innebär ett förfall i konsten, anser han. C:a 30 år efter »mästarna av första rang» komma »fantasisterna» och ytterligare 30 år efter dem »landskapisterna», vilket innebär en fallande linje. Så har det alltid varit, menar han. Rafael, Correggio, Tizian voro samtidiga, alla »mästare» — 30 år därefter: Veronese[1] — 30 år till: skaparna av den dittills okända landskapsgenren, nämligen Carraccierna och Salvator Rosa, vilken sistnämnde han kallar den bäste landskapisten av den stora italienska traditionen. — På samma sätt: Rubens — Rembrandt — holländska landskapsskolan. Likaså: David, Prud'hon och Gros — Decamps, »vår stora moderna fantasist» — och de moderna landskapen.

Couture är onekligen originell i sina kåserier, han har också rent tekniskt intressanta analyser av de stora mästarnas arbetssätt, och man läser honom lätt och gärna, även om hans egen inbilskhet skiner igenom och väcker löje. Att här närmre ingå på hans värdesättningar av olika konstnärer låter sig emellertid icke göra — det faller utanför ramen av denna bok — vi ha endast att leta fram hans konstnärliga »program» och därmed personliga förfaringssätt i arbetet. Härvid ha vi en god hjälp av Isaachsens förutnämnda skildring, delvis citerad i Axel Gauffins monografi över Ferdinand Fagerlin, också en Couturelärjunge, vidare av Feuerbachs »Briefe» samt Hermann Uhde-Bernays källstarka artikel i Thiemes förträffliga konstnärslexikon; likaså av den minnesbild av finnen Severin Falkman, som dess utgivare, E. Nervander, kallat »Ett konstnärsliv» och där såväl Couture som Uno Troili figurera. Jag bör också tacksamt nämna, att många intressanta upplysningar rörande Couture lämnats mig av professorerna Julius Kronberg och friherre G. Cederström, ävensom av den nu 90-åriga målarinnan Wilhelmina Lagerholm, som själv låg i Paris just vid Troilis vistelse där och även hade den för damer sällsynta nåden att en tid få åtnjuta Coutures undervisning. Couture älskade eljest inte kvinnliga målare; i slutet på

[1] Här synes Couture sätta Veronese i andra rummet, under det han förut, såsom redan citerats, förklarat honom vara »den bästa målare att studera».

sin »Paysage» har han t. ex., i samband med ett utfall mot »denna liderliga realism, denna sinnessvaga konst som tävlar i precision med fotografien», ett angrepp på den »omanliga konst, som tillåter kvinnor att taga plats bland oss konstnärer».[1] Detta hätska utfall mot realismen (av vilken riktning han dock själv tog intryck) liksom hans förut berörda avvoghet mot romantiken och mot Ingres-klassicismen visa ju tydligt den medelvägsståndpunkt, han valde att intaga. Antiken förklarar han visserligen vara» det vackraste i världen», men icke förty betonar han bestämt, att naturen är det enda man bör efterbilda, även om man därvid bör sträva att »korrigera» naturen efter antikens skönhetsregler. Han aktar sig emellertid att som andra lärare låta sina elever börja med antiken; man bör vara längre hunnen för att förstå den. Nej, vid rent studium (och på nybegynnarstadiet) bör man teckna direkt efter naturen.

»Teckna överallt, där människan visar sig naturlig. Naturen tillhör dig, den är för dig som en stor trädgård. Gå dit, se, välj. Vilka blommor, vilka frukter!!» — — Och samtidigt tillägger han: »Glöm icke, att din mission är att göra Guds verk älskat, men att komma människor att avsky det är en dålig gärning.» (Detta sista ett hugg åt naturalisterna.)

Emellertid ger han också det, särskilt till osjälvständiga konstnärer riktade, rådet:

»Du skall aldrig begagna modell annat än för att återge ditt första intryck.»

En verkligt uppdragen eller blott inbillad horisontal och en denna korsande, lodrät linje underlätta tecknandet liksom kisandet förenklar föremålen, säger han vidare. Dominanterna för ljus och skuggor skola byggas upp, d. v. s. det starkaste ljuset och de starkaste skuggorna först; allt det andra underordnas dessa »dominanter». Tag allt i ordning: »Valeur de distance, valeur de lumière et valeur d'ombre.» För konturvalörerna gäller att markera det som är starkt och tvärtom, för ytvalörerna att lämpa dem efter föremålets egen beskaffenhet. Teckna ständigt. Du

[1] I samband härmed må nämnas, att det var först 1864, som kvinnor fingo tillträde till undervisningen vid akademien i Stockholm, även om 1849 några damer (bl. dem Amalia Lindegren) tack vare Qvarnström beretts tillfälle att under några månader studera på akademien. Plagemann hade dock — enl. Aftonbl. 6/5 1858 — då öppnat ett enskilt »Målnings-Institut för Damer och Herrar».

kan icke börja måla, förrän du är riktigt säker i teckning. Om Coutures egen teckning säger Isaachsen:

»Hans tegning var storslagen — udeladende alle intetsigende, forstyrrende detaljer, med kraft markerende det karakteristiske, alltid øiet henvendt paa linjernes skjønhed og variation: 'la ligne courbe contre la ligne droite' — samt massernes storhed. Hans tegning forenede naturens livlighed, antikens noblesse og de gamle mesteres videnskab og finhed. Han tegnede paa papiret med temmelig tykke, fede og dog bløde konturer; det var aldrig slikket, og dog høist elegant, og altid meget udtalt med de enkleste midler: en kontur, en let angivet skyggemasse, en bred halvtone, udtrykt ved papirets tone, en angivelse av de pikanteste lys — se, paa denne maade udtrykte han i faa minuter, hvad de fleste med møie faar frem i timer, — ja neppe det.»

Goda prov på hans teckningssätt äro f. ö. den redan förut omnämnda bilden av Feuerbach (Kristiania) och ett par litograferade porträtt av Béranger och George Sand, vilka porträtt kommo att starkt influera på Troili. Couture använde nästan alltid ett trubbigt kol eller ovässad krita, höll ytterst i ritstiftet, papperet långt ifrån sig och betraktade mycket länge modellen, innan han gjorde ett streck. Skulle han måla en större sak, t. ex. en komposition, gjorde han först en flott oljefärgsskiss, snabb och direkt, och därefter en mängd detaljerade svartkritsteckningar efter samma modeller och i samma ställningar. Med tillhjälp av dessa och färgskissen gjorde han så den verkliga uppteckningen på duken, varmed eleverna vanligen brukade få hjälpa honom. Denna teckning gjordes i kol, varefter kolstybbet avlägsnades genom att slå på duken med målarkäppen, så att teckningen blott svagt stod kvar. En »såås» av till hälften terpentin, till hälften kokt linolja rördes ihop, dessutom på paletten en första undermålningston — bistre — åstadkommen genom blandning av elfenbenssvart och brunockra (brun rouge), eller av brunockra, bitume och kobolt. Med långa, smala borstpenslar, doppade först i »såsen» och sedan i bistre-tonen, drogos nu konturerna ytterligare men helt lätt upp, ävenså de stora skuggpartierna, varigenom erhölls likasom en sepiateckning, ibland nästan akvarellartad, enär ju tonen genom »såsen» blev starkt transparent, och enär de olika lokaltonerna genom tillsats av motsvarande färg också under-

stundom brukade angivas. Denna undermålning kallades »frottie»; den torkade från en dag till en annan, men ökades på genom ännu en »frottie», varvid dagrarna dock måste aktas. [1]

Paletten rengjordes nu, varefter i följande ordning nedannämnda färger borde uppläggas: blyvitt, neapelgult, gulockra, (även indiskt gult), koboltblått, vermillon, brunockra, bränd siena, krapplack (ibland också spanskt grönt), preussiskt blått (eller kobolt igen), elfenbenssvart och bitume. Han använde alltid vid den »egentliga» målningen mycket torrivna, kompakta färger — »des couleurs broyées serrées». Det verkliga förfaringssättet förefaller både omständligt och invecklat, och det är icke lätt att få någon riktig klarhet i det.[2] Förloppet synes emellertid ha varit följande.

---

[1] »La nuit suffit pour faire prendre et le lendemain vous revenez, comme la veille, avec une préparation semblable; vous mouillez vos ombres en ménageant vos lumières.» — »Entretiens d'atelier», s. 34.

[2] Jfr O. Isaachsens skildr. i Samtiden 1898 (även återgiven i Gauffin: F. Fagerlin, s. 55, ehuru där ordet »tørre» efter rad 14 överhoppats, varigenom meningen blivit ännu dunklare).

Själv skildrar Cout. förfaringssättet så här: »Demandez aux marchands ce qu'ils appellent des couleurs broyées serrées, on obtient encore de beaux résultats par la superposition; ainsi, pour les chairs, préparez avec le bitume, le brun-rouge ou le vermillon, — — vous laisserez sécher, puis vous mouillerez à nouveau tout ce qui est ombre et vous ménagerez avec soin vos lumières;» (jfr vad som även sagts om »frottien» här ovan!) »si ces lumières sont suffisamment ambrées dans leur préparation, vous obtiendrez par un ton de chair, simplement composé, toutes les nuances délicates de la peau, par un écrasement plus ou moins fort de la pâte. — — Exemple: Pour un ton de chair, dans la lumière, prenez: blanc de plomb, jaune de Naples, vermillon. Empatez vos lumières, écrasez plus ou moins sur ce que j'appelle les lumières secondaires et, par un phénomène vraiment singulier, vous voyez naître des tons azurés qu'il est impossible d'obtenir autrement.» — — »Maintenant, parlons des ombres. J'ai dit qu'il falloit mouiller à nouveau par une préparation semblable au-dessous; il faut, pour le travail des ombres, plus de franchise encore que pour les lumières; c'est là qu'il faut poser et laisser la touche; dans le cas contraire, vos ombres deviennent lourdes et sans transparence.» — — Ni har således, säger Couture vidare, först en preparering, »composée de bitume et de vermillon», och sedan denna prep. »tagit», tar ni gulockra och kobolt, som blandas så, att man genom ett förstoringsglas kan se de rena färgerna liggande bredvid och liksom blott »tvinnade» om varandra — för dagrarna blandar man dem kanske ännu mindre, om det är möjligt — och sedan »vous posez la teinte d'un seul coup de brosse; ce coup de brosse entraîne nécessairement un peu de la préparation du dessous et atténue votre ton verdâtre; puis, avec une brosse longue, souple, que vous trempez dans une sauce composée d'huile cuite et d'essence, vous délayez du vermillon, ce qui vous fait une teinte à peu près semblable à celle d'un aquarelliste; avec cela, vous glacez légèrement votre ombre, ce qui vous donne un résultat des plus satisfaisants.»

Först insåsades med bitume de redan genom undermålningen markerade skuggpartierna; härvid tillsattes rött, blått eller svart, vilket som bäst lämpade sig. När denna massa blivit seg, tog han itu med dagrarna, vilka även tyckas ha inbakats. »Empâtez vos lumières», säger han nämligen. Det blev alltså ett slags modellering av färgen. Sedan raspade han med långhåriga penslar skuggor och halvtoner in i dagermassan, vilken egendomliga metod skall ha givit »stor klarhed i skygger og halvtoner og det ruflede lys stor 'lustre'». Det är också ett faktum, att hans skuggor verka lätta och genomskinliga; ibland synas de t. o. m. bestå av enbart lätt »undermålning». Den slutliga retuscheringen på duken skedde i form av lasyr, d. v. s. genom tunt pålagda färger.

Man har kallat Coutures sätt att baka in och bygga upp färgerna för »muraremanér». Hans ständiga tema var också, att »en tavla bör bygga upp sig i sina baser, linjer, färger».[1] En av hans bästa principer var att i möjligaste mån lägga färgerna rena på duken. Det hade han lärt sig av Veronese[2] och Rubens, och det är just genom denna lärdom hans färger — trots användandet av bitumen — kunnat bibehålla sig så pass väl, och det är vidare genom denna sin renhetsprincip han på visst sätt kan sägas förebåda impressionismens konst. Genom den lyskraft, hans färger på så vis vunno, kan man till en del förklara det oerhörda uppseende »Les Romains» på sin tid väckte. Den slog också på den första utställningen (trots sin blaserade skala) ihjäl alla andra tavlor i närheten. Tre färger äro, enligt Couture, maximum för blandning; behövs en fjärde, bör den laseras ovanpå.

---

[1] Härvidlag åberopar han också bl. a. Tizian, vilkens toner »sont empâtés résolument», och som bygger upp sina grunder samt sedan begagnar sig av en lasyr av neutral färg. — Decamps använde sig också av »inbakning»; hans preparering skedde f. ö. mest med brunockra och bränd siena.

[2] Veronese blandade föga sina färger utan lade gärna — särskilt i karnationen — komplementfärgerna rena bredvid varandra. Saftiga, starka färger, men mildrade genom neutrala toners införande, framförallt den berömda silvergrå. Han satte an färgen frimodigt och »au premier coup», och det är också av honom, Couture lärt sig att måla »en plein pâte» (med fylld pensel).

Det var många slags lärdomar han sökte inpränta i sina lärjungar, både tekniska konstgrepp och livsmaximer.

»Dans l'art de peindre, l'humilité est la plus grande des forces», brukade han sålunda egendomligt nog proklamera, han som själv högmodades över sin egen förträfflighet. En rikt begåvad människa måtte han emellertid ha varit, och hans »besjälade» undervisning var säkerligen mycket utvecklande för de unga, som sökte till honom.

»Han var altid kameratslig; men naar han korrigerede, da herskede altid lydløs stilhed og den lille fede mand vandrede om fra stafeli til stafeli, fulgt af alle eleverne. Med en gravitetisk mine, i et patetiskt sprog, 'stile Louis-quatorze', udtalte han sine orakellignende sentenser, der altid siden blev forklarede af de ældre for os yngre.»

Genom det intima samarbetet och samlivet mellan mästaren och eleverna gav det Isaachsen en känsla av renässansens ateljéer. Couture kallade visserligen allt måleri, som ej var efter hans principer, för mischmasch och smörja (»de la mauvaise peinture, — de la sale croûte — de la mèrde»), men han sade också ärligt ifrån, att om någon icke var överens med honom, gjorde han bäst i att söka en annan mästare

Man måste sålunda absolut följa hans manér; det var också detta, som i början avhöll Feuerbach från att börja på ateljén, ehuru han sedan — väl där — blev högst entusiastisk över den »färgens vekhet och finhet», som följde med manéret. Det förtjänstfulla hos Couture och hans lärjungar är, säger Feuerbach, »att hans så systematiskt preparerade studier till sist se ut som om de blott vore den enklaste natur». Detta var emellertid en omväg för att nå fram till naturen, och Uhde-Bernays har också förträffligt karakteriserat Coutures verksamhet som lärare och konstnär såsom »en kompromiss mellan ateljé och natur». Man arbetade hos honom framför allt konventionella (om möjligt muskulösa) aktstudier — endast efter levande modell, varannan vecka av olika kön. Ibland fingo också eleverna försöka sig med utkast efter antikt eller orientaliskt ämne.

»En guddommelig nydelse var det att se Couture male portrætter» — säger den alltid lovprisande Isaachsen — »hvorved hans arbeide blev fulgt med spændt opmerksomhed af eleverna fra begyndelse til ende. Han havde en merkværdig evne til at lade sin model give sig helt og holdend efter sit naturel — og belive seancen ved spirituel konversation — undertiden ved musik, ligesom Lionardo da Vinci — — — Couture var en usedvanlig livlig fortæller, i et farverigt sprog, hvorover han havde et sjeldent herredømme.»

En gång i månaden var det stor »réunion» i hans ateljé, då även f. d. elever gärna brukade infinna sig, och då man roade sig med musik och sång och annat. Alla voro du, och alla hade ett särskilt kamratnamn, Isaachsen t. ex. »Saint Olaf» och hans vän finnen Adolf von Becker »le Toungouse». Vad Troili fick sig tilldelat, känner jag icke. Nykomlingar på ateljén fingo alltid »payer pour le ponche», d. v. s. bjuda kamraterna på en liten festlighet, där sällan mästaren själv saknades.

Rörande Coutures utseende på Troilis tid kan den i början av detta kapitel återgivna fotografien giva en föreställning. Han var rätt fet och f. ö. liten till växten, mörkhyad, med stor, böjd näsa, livliga bruna ögon och svart, långt hår. »Min lilla svarta mästare» har också Troili kallat honom.

Det har med nödvändighet blivit ett långt kapitel om Couture, men det må anses ursäktligt av det skäl, att så litet skrivits om honom i Sverige, för vars konst han dock betydt så mycket, och i vars konstakademi han f. ö. 1856 upptagits som utrikes ledamot.

Det återstår oss alltså att visa, vari denna betydelse ligger, d. v. s. namngiva de konstnärer, som varit hans elever, och söka klargöra, i vad mån de kunna anses påverkade. Först dock ännu ett citat efter Isaachsen:

»Coutures indflydelse paa Skandinaviens, navnlig Sveriges, kunst er større, end man nutildags aner — og det har ikke skadet, da han, som bekjendt dannede det fornemste overgangsled mellem den Davidske skoles tørhed og de nyere tiders friskhed.»

Av norska lärjungar känner jag ingen mer än denne *Olaf Isaachsen* (elev 1859—60), denne sympatiske, finbildade man, vars konstnärsgärning tills rätt nyligen varit mindre känd än hans egen originella personlighet. Couture har dock haft inflytande även på

andra norska konstnärer, framför allt genom Münchenmålaren *Wilhelm Lindenschmit d. y.*, hos vilken flere norrmän fått sin utbildning, exempelvis Werenskiold.[1] Danskarnas representanter äro marinmålaren *Anton Melbye*, som huvudsakligast tyckes ha arvtagit eller vidare utvecklat sin mästares virtuositet, och som också överantvardat den på brodern, vidare den koloristiskt obegåvade eklektikern *Olrik* och sagotecknaren *Lorens Frølich*, som ju icke heller är någon kolorist i egentlig mening. Bland finnarna må nämnas Isaachsens kamrat, *Adolf von Becker*, den förste som från detta land visade sina konstkamrater vägen till Paris, om man undantager Delaroches elev, den svenskfostrade Ekman; vidare den blivande glasmålaren *Vladimir Swertschkoff* samt dessutom *Severin Falkman*, bägge samtida med Troili hos Couture. Falkman, som icke tillhörde »de stora andarna», men dock de finbildade, var mycket förtjust i Couture; likaså trivdes han bra bland kamraterna, vilka till största delen utgjordes »af hyggliga, gentila karlar, så att intet stoj och spektakel kommer i fråga», — så som var fallet hos t. ex. Cogniet.

Svenskarna utgjorde dock majoriteten bland nordmännen i Coutures ateljé, och denne tycktes även särskilt protegera dem. *Blackstadius* har varit där några månader i början av 1850-talet, *J. W. Wallander* likaledes på ett kort besök (1855), samtidigt med honom även *Nils Andersson* (i Paris 1854—56, därav blott en tid hos Couture) samt *Johan Boklund* (1854—55), vilken senare var en mycket flitig elev. Coutures inflytande på de tre förstnämnda synes ha varit rätt så obetydligt; däremot rönte Boklund starkare påverkan. Scholander skriver också i dec. 1855 om den nyss hemkomne Boklund, vilken före Parisvistelsen en följd av år studerat i München: »Han är tysk alltigenom med undantag av målningen, där han är fransman.» Boklund var nu i ropet

[1] Det är just Lindenschmits metod att måla med kraftiga, pastosa drag och med en svartbrun sås, som närmast kan härledas till Couture; Werenskiold har 1877 målat ett porträtt av sin far samt ett studiehuvud av en gubbe med pipa, båda i detta manér. Jfr J. Thiis: Norske malere etc, II, s. 202 o. 208. — De svenska porträttmålarinnorna Bertha Vegmann och Adelaide Valerius-Leuhusen ha också varit Lindenschmits lärjungar.

bland konstnärerna genom sin »friska naturuppfattning», »behagliga kolorit och eleganta penselföring», och hans från Paris hemsända målningar hade — enl. Nordensvan, Svensk konst, s. 411 — blivit 1855 omtalade som »öfverträffande allt hvad uteliggarne på den tiden sände hem». Genom sitt 1856 erhållna professorat vid akademien kunde Boklund vidareföra dessa sina franska färglärdomar, och det erkändes också av samtiden, att han kraftigt ryckt upp akademiungdomen just i målningshänseende.[1] Att man dock på sina håll ställde sig tveksam inför och t. o. m. avvog mot det nya färgspråket framgår av t. ex. Aftonbladets uttalande den 19 jan. 1856 med anledning av Boklunds å konstföreningen exponerade tavla »Byteshandel» (mellan en korgosse och en liten trasvarg om ett radband och en kanin). Denna är nämligen, sägs det,

»det första prof vi sett på det nya manér, som blifvit en frukt af konstnärens senaste vistelse i Paris. Från den tyska skolan har han kastat sig in uti Coutures raska men ytliga manér — — —»

»Couture är just icke något passande mönster för en allvarligt sinnad konstnär; med hjälp af den ytligaste och lättast bedårade delen af allmänheten kom han för några år sedan så häftigt i ropet att man nästan ville se i honom en pånyttfödare af den franska skolan; inflytandet af de mera konstförståndiga har emellertid gjort sig gällande och reducerat Coutures berömmelse till mycket små dimensioner, man erkänner att han har en hurtig, om ock stundom brutal pensel, att han är en rask arbetare men också att han icke är och icke blir någon konstnär i högre mening. I stället för att han skulle bringa *Poussin* och *Lesueur* i skuggan och göra epok liksom de, trampar han i sådana konstnärers spår som *Natoire* och *Restout*. Hans taflor äro ägnade att vid den ytliga betraktelsen fängsla sinnet, men sakna den högre arten af sanning och tala aldrig till själen. Herr *Boklund* är en alltför spirituel konstnär att han alltför mycket skulle fördjupa sig i detta manér.»

Gunnar Wennerberg tillhörde inte heller beundrarna, varemot Scholander var idel entusiasm för Couture och kunde »utan återvändo ropa: Couture är stor, stor är han, det finns blott en Cou-

[1] Nils Andersson var också — enl. Ahnfelt: »Europas konstnärer» — mycket verksam för denna målningsskola, sedan han 1858 blivit ord. professor vid akad. — I samband härmed må nämnas, att Akad. först nu (från hösten 1857) börjat med undervisning i landskapsmålning, vilket förut varit ett okänt ämne. Det var Edv. Berghs erbjudande att gratis giva undervisning däri, som bragte till stånd en särskild »landskapsskola», varför han med fog kan sägas vara grunden för vår sedan följande, högtdrivna landskapskonst. Själv blev han också 1861 denna landskapsskolas första professor. Jfr Nordensvan: Svensk Konst etc., sid. 394—95.

ture». Det utspann sig därför i början av 1864 en häftig dispyt mellan dessa båda om honom, och Wennerberg svarade: [1]

»Att jag ej är någon stor beundrare af Poussin, Lebrun, Lesueur och hela peruksällskapet under Ludvig XIV:s tid, torde lätt nog försvaras inför andra än infödda parisare; och att jag ej vill deltaga i förtjusningen öfver Couture, det torde komma sig däraf, att jag alltid bemödar mig om att sätta konstnären åtminstone en trappa högre än handtverkaren. Det är det, som gör att jag (som ex. blott) sätter oändligt mer värde på de föga upphöjde herrarna Gleyre, Hébert, H. Flandrin, Corot m. fl., än på Mr Couture, som med en hopgyttrad röra af modellfigurer (plus några kolonner) anser sig hafva framställt 'Les Romains de la décadence'. Jag har i Berlin sett en 'falkjägare' af honom; den tyckte jag för min del var härligt målad; men målningar utan tankar — och naturligtvis poetiska tankar — hvad är det? Vid en falkjägare, d. v. s. en modell med påsatt barett och en falk i näfven, kan man slippa besväret af en genomtänkt fantasi inom sig, men vid en historisk tafla och vid hvarje god genretafla, hvarje godt porträtt och hvarje godt landskap, så måste väl en sådan förefinnas om det skall bli något utaf.»

Och till Arsenius skriver han om samma sak:

»— — — att en karl med snille som Scholander kan tåla så mycken manierism som hos Couture, det är underligt.» — Och på tal om Coutures mästerverk: »Är detta Rom? — och romare? — Nej, det är en orgie i Paris, där det roat deltagarna att skaffa sig några togor och kulisser med pelare från Rom. — Men 'handtverket är charmant'.»

Wennerbergs omdöme är nog det, som stått sig, ehuru vår tid icke fullt kan dela hans uppfattning, att det måste vara »poesi» med i en målning, för att det skall bli konst.

Pehr Södermark var ävenledes en tid Coutures elev (1855—56), men hans porträttkonst bär inga spår vare sig av fransmannens teckningselegans eller färgsäkerhet. Då äro dessa egenskaper lättare påvisbara hos färgkonstnären par préférence i vår dåtida svenska konst — *J. F. Höckert.* Det är väl visserligen Rembrandt, han till stor del har att tacka för sin gyllenvarma kolorit, men virtuositeten i föredraget och den högt drivna tekniken skvallra också om, att han lärt av sin samtids fransmän. Man har t. ex. — genom hans kraftiga, lysande färg och breda, stora penseldrag — velat påvisa inflytande av Delacroix och Couture i hans nu i Göteborgs museum befintliga »Drottning Kristina befaller Monaldeschis mord» (1851—52), och så är nog också fallet, ehuru färgen

[1] Jfr S. Taube: G. Wennerberg. Bref och minnen. II, s. 269—71.

i denna teatertablå sedan betydligt mörknat på grund av olämpligt användande av bitumen, och ehuru det blott var genom sina egna arbeten — framför allt »Les Romains de la Décadence» — som Couture då påverkat honom. Höckert var nämligen aldrig direkt lärjunge av Couture under sina Parissejourer (1851—52; 1853—57). I och för sitt senare tillkomna mästerstycke »Gudstjänst i ett kapell i Lappland» (1855) — nu i museet i Lille — ansåg han sig dock behöva en kurs av denne, men en fransk stillebensmålare, *Charles Monginot*, som varit Coutures elev och f. ö. sedan målat sina blom- och fruktmotiv i dennes manér, förklarade sig kunna lika bra själv bibringa Höckert mästarens metod, vilket också skedde. På så sätt kan man ju ändå säga, att Höckert stått under Coutures inflytande, vilket f. ö. spåras i färgen såväl i detta som i andra hans arbeten. I likhet med den senares »romare» voro dessutom Höckerts lappar blott utklädda parisermodeller.

Löjtnant *J. Arsenius* kom också vid denna tid till Paris, men var nog icke någon lärjunge av Couture — utan gjorde häststudier i Versailles efter Horace Vernet. — Däremot känner man, att den danskfödde *Geskel Saloman* (från 1854) gått på den berömda ateljén och ännu långt efteråt använt sig av det coutureska (liksom även av Eckersbergska) målningssättet, varjämte den teatraliska anordningen synes vara ett arv från mästarens kompositioner. *Brynolf Wennerberg* tillhörde elevskaran, när Troili kom dit, och Couture har ju, som förut sagts, målat ett porträtt av honom. Åren 1855—57 var *Marcus Larsson* i Paris, troligen dock ej bland coutureisterna; han beundrade mest Troyon och Horace Vernet; han tog också starka intryck av fransk teknik, ehuru han sedermera i sitt oftast okonstnärliga och hantverksmässiga snabbmåleri upphörde med både teckning och undermålning och bara klatschade på i chablonmanér. *Brandelius* och *Koskull* studerade båda samtidigt (1859) men helt flyktigt för Couture; kanske kan man dock ibland hos den senare spåra den »halvt från Tizian, halvt från Rubens lånade, vita, smältande söta glans i inkarnationen»,

som Andreas Aubert (i Samtiden 1898, s. 259) funnit utmärkande för Coutures efterföljare i Finland och Sverige.

Den, som Couture själv[1] ansåg som sin bäste elev bland svenskarna, var *August Jernberg*, vilkens Pariserförvärvade teknik sedan gjorde honom till Düsseldorfskolans kolorist. Det var också under en följd av år, han begagnade sig av Coutures undervisning, kanske den förste svensk, som sökte till honom (Paristid 1847—54, ånyo tillbaka där hösten 1858). Till och med i senare arbeten, såsom t. ex. »Den sönderslagna pipan» (Nationalmuseum), har han använt det coutureska målningssättet.[2] Man klagade också i N. D. A. 1873 över, att han alltid målade i en viss, en gång inlärd teknik och i en konventionell ateljéfärg,

»i denna obehagliga ton af blandadt blågrått, smutsgrönt och blekrödt, hvilken konstnärens vänner ansedt beteckna honom såsom framstående kolorist, men som vi med bästa vilja ej kunna finna annat än frånstötande, osann och t. o. m. okonstnärlig».[3]

Denna konventionella färg var nog till en del arv från Parisåren, ehuru Nordensvan (Svensk Konst, s. 372) anser, att det är färgerna i den westfaliska bondstugan — skådeplatsen för flera av hans genrebilder — som bestämt färgerna på hans palett. Att färgen hos Jernberg är maniererad, må villigt erkännas, men däremot också med Nordensvan kraftigt betonas hans koloristiska förmåga »att med helt få färgtoner åstadkomma en egendomligt spelande skala i många lifliga nyanser».

Sedan *Bengt Nordenberg* fått resepension efter Höckert och därmed även befallning från akademien att bege sig från Düsseldorf till Paris, infinner han sig på våren 1857 hos Couture, vilkens principer han lär ha funnit enkla och sunda men fordrande kraftig underbyggnad hos eleven. Då han visade Couture sin första

[1] Enligt meddel. av prof. friherre G. Cederström.

[2] Detta har påpekats för mig av frih. G. Cederström, vilken själv f. ö., enligt egen uppgift, en tid målat som Couture, men numera anser denna metod vara »alldeles galen om ock av en viss effekt».

[3] Denna artikel gav anledning till ett motsvar i Sthlms Dagblad av en annan kritiker, vari denne hävdar Jernbergs koloristiska förtjänster, vilket ånyo uppfordrade N. D. A:s skribent att förneka eller reducera dem. Där sägs det, att Jernberg för åstadkommande av »en ytlig effekt» brukar offra »anspråken på ädelhet, sann hållning och verkligt sympatetisk kraft».

teckning efter levande modell, skall denne, enligt Nordensvan, ha uppmanat honom att noga följa naturen, även där denna vore oskön. Detta strider dock mot Coutures egen i »Entretiens» framställda åsikt, där han visserligen säger: »Var alltid sann», men samtidigt: »Framför allt: undfly fulheten», och på mer än ett ställe predikar han en direkt eller maskerad förskönings-lära.[1] Nordenbergs blott ettåriga Paristid förändrade nog inte mycket hans Düsseldorfskolade uppfattning, med undantag av att den möjligen skärpte hans naturstudium. För såväl datering av hans egen vistelse där, som framför allt för kännedomen om Uno Troilis utseende denna tid, bör kanske nämnas Nordenbergs i Paris den 30 mars 1858 utförda blyertsteckning av Troili, visande denne i bröstbild både i fas och halv profil. Den dubbla teckningen, vilken (särskilt i fasbilden) synes rätt gott ha träffat Troilis karaktär, befinner sig i Kulturhistoriska museet i Lund.[2] Nordenberg lämnade sedan i slutet av juli s. å. Paris och reste till Rom.[3]

Samtidiga med dessa två voro f. ö. nu hos Couture den redan nämnda *Wilhelmina Lagerholm* samt *Ferdinand Fagerlin*, *August Malmström* och *Winge*. Fagerlin, vilken av den gamle vänlige Ary Scheffer avrådts från att besöka Coutures ateljé och i stället hänvisats till Picot, följde dock de övriga svenskarnas exempel och vände sig till den förstnämnde, där han likväl stannade blott en del av sin Paristid (1856—58). Rörande hans målningar från dessa år torde vara nog att hänvisa till den monografi, d:r Axel Gauffin utgivit om honom, men varur följande må i detta sammanhang citeras:

[1] T. ex. detta yttrande: »Man bör icke tro, att den som exakt återger en färg är en kolorist. Liksom den sanne tecknaren, så sovrar och förskönar den sanne koloristen.» Eller uppmaningen, att gester, anletsdrag m. m. i ett porträtt skola göras »sympatiska», vilket bäst sker genom att åt den, man målar, ge »un air de bonne compagnie». Slutligen tillråder han också sina elever att följa kvinnornas exempel: dölja det fula och framhålla det vackra. »Cette coquetterie est la fonction d'un véritable artiste.»

[2] I Kulturhist. museet, Lund, finnas även — förutom Nordenbergs skissböcker och en ansenlig samling arbeten från olika perioder i hans liv — en del brev och anteckningar av Nordenberg om förhållandena i Paris, men då dessa brev — i vilka även Troili lär vara omnämnd — tyvärr icke varit mig tillgängliga, har deras innehåll icke kunnat tillgodogöras.

[3] Jfr E. Nervander: »Ett konstnärslif», s. 61

»Vad Fagerlin lärde av sin franske lärare, det levde han på sedan i hela sitt liv. Som Couture gjorde han sina färgskisser, sin detaljerade kolteckning, sin 'frottie'. Den utförda kolteckningen föll väl så småningom bort såsom onödigt omständlig, när mästaren kände sig nog säker att kunna undvara den. Men undermålningen övergav han aldrig, det visar ännu hans sista, oavslutade tavla. — — — En läcker silverton med dämpade lokalfärger blev Fagerlins ideal, med 'frottie' och tunnskrapade skuggor.[1]»

När Fagerlin lämnade Couture, ansågs han vara den skickligaste av de dåvarande eleverna, vilket enligt hans egna ord kom sig därav, att »de flesta af gossarne voro serdeles svaga i sin christendom».

Malmström, vilken i två längre repriser vistats i Paris (1857—59; 1860—63),[2] var blott under ett år av den första elev hos Couture, men tillägnade sig snabbt en lätt, elegant färg och en behaglig komposition. Det är också delvis i mästarens anda, han 1859 målat sin, nu Nationalmuseum tillhöriga, duk, »Ingeborg erhåller av Orvar Odd budskapet om Hjalmars död», där figurerna dock (enligt Estlander) behandlats i »disparata tonskalor». Akademien, som i mars 1860 yttrade sig om den, talar om den »fina» färgen och råder honom att fortfarande studera Paolo Veronese, som står främst i den riktning, som »Hr M:s konstnärsskap synes hafva tagit». Malmström beundrade också allt framgent Couture och sökte, sedan han 1867 blivit professor, införa dennes färgschema (med vissa färger till karnation, etc.) och målningsmetod bland eleverna. Sina bästa arbeten har han även utfört enligt läromästarens recept; på äldre dagar greps han av modernismen, men då blev det sämre resultat.[3]

---

[1] I samband härmed må anföras d:r Gauffins påpekande i samma bok, att »Rökande gossar» (1862) är »det äldsta arbete av Fagerlin, där de coutureska inflytelserna ha mognat och satt frukt».

[2] Harald Wieselgren uppger i sin monografi över Malmström (s. 14), att denne 1857 på hösten fick »statsstipendiet efter Troili». Denna uppgift torde vara oriktig, då ju Troili själv reste till Paris just denna höst. Stipendiet var antagligen efter Höckert.

[3] Professor Kronberg, som varit elev av Malmström, har givit mig flera värdefulla upplysningar om denne, liksom om Coutures målningssätt; han anser den sistnämndes bestämda färgschema vara ett oting, och att konstnären själv blivit alldeles överskattad. Couture kunde icke ens teckna, vare sig konstnärligt eller riktigt, även om det blev schwungfullt, anser prof. Kronberg. Denna missaktning för C:s teckning står eljest i opposition mot vad C:s egna lärjungar brukat betona.

Winge och arkitekten Nyström hade samtidigt med Troili lämnat Stockholm, och Winge blev nu boende i Paris 1857—59 samt återvände sedan dit för någon tid från Rom. Även han får räknas till Couture-skaran — dock blott 1857—58 — och synes också (att döma av hans stipendiatbrev av den 17 febr. 1859 till akademien) ha beundrat dennes kompositionsförmåga. Kompositionen blev ju också Winges styrka; däremot var han alltid svag i färgen. I sin från 1865 i Stockholm öppnade, talrikt besökta målareskola fick han gott tillfälle att till en yngre generation meddela sina lärdomar från Couture.

Så återstår då äntligen endast Troili själv. Att kapitlet om denne Thomas Couture blivit så utförligt, må väl i ett visst avseende anses beklagligt, enär det liksom spränger det organiska sammanhanget i boken; bäst och lämpligast hade ju varit att få publicera det för sig och jag sålunda här blott behövt upptaga det, som rör Troili, och i övrigt hänvisa till det publicerade, men då tiden icke medgivit något sådant, har jag ansett det oundvikligt — om man skall rätt förstå Coutures inflytande på Troili — att också klargöra hans ställning i samtiden och inverkan på övriga konstnärer.

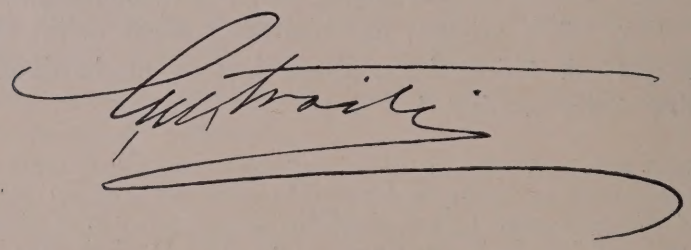

Fig. 4. Uno Troilis namnteckning. (Ur ett brev av den 16 okt. 1857.)

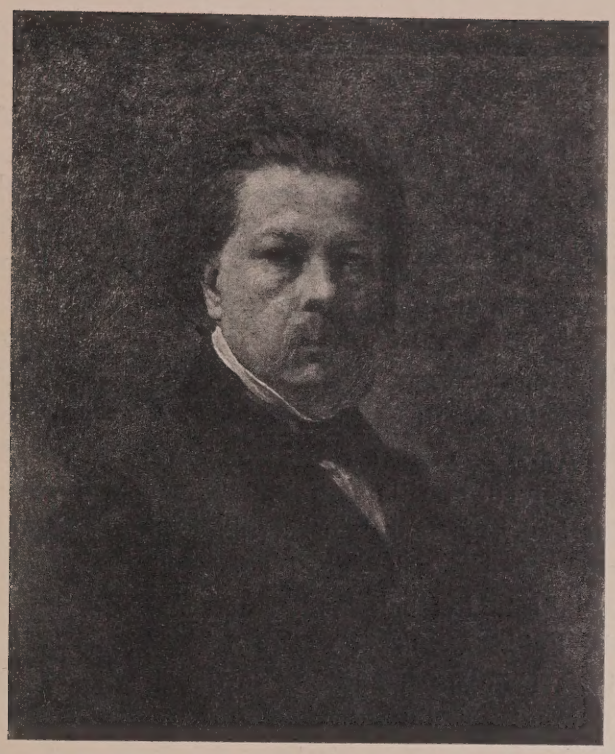

Fig. 5. Uno Troili. Oljem. av F. Fagerlin. Paris 1858.
Fröken M. Hellman, Karlskrona.

II.

Det var i början av oktober 1857 Uno Troili kom till Paris, varvid hans hustru Lotta gjorde honom sällskap. Som granne i huset fingo de Brynolf Wennerberg, vilken även var deras outtröttlige ciceron de första dagarna. Till Troilis förtvivlan var dock större delen av Louvre samt Luxembourggalleriet stängda i och för reparation, något som han icke tagit med i beräkningen vid sin utresa. Och detta var desto mer försmädligt, som hans ekonomi knappast tillät honom någon långvarigare vistelse

utomlands, i all synnerhet som ideligen oroande underrättelser ingingo från hemlandet om en vidt omfattande penningkris, vilken hotade att sluka även Troilis små räntor och besparingar.

Han har flera goda vänner före sig i Paris, bl. a. en från den Lindbladska musikkretsen, grosshandlaren och violoncellisten Theodor Sack, vidare en av de forna kamraterna från Retzius' anatomilektioner, Bengt Nordenberg,[1] som här nyligen slagit sig ned med sin maka, vilken var »så vacker, att man ej kunde låta bli att sitta och gapa på henne», såsom den i slutet av november samma år hitkomne Severin Falkman uttrycker sig.

Den unge Falkman är gärna sedd hos Troilis, och tillsammans hälsa de då och då på hos Nordenbergs, vilka på vårsidan följande år flyttade ut på landet, till la Celle S:t Cloud, där det lilla kotteriet hade några »idylliskt roliga» dagar. Falkman fann sig mycket väl i denna krets. Uno Troili var enligt hans omdöme en ovanligt bildad och intressant person, och dennes hustru »en förträfflig kvinna». Troili spelar också härligt väl piano, berättar han i ett brev, »och när han är på humör att sjunga, kan man sitta i timtal och höra honom utan att tröttna». Den likaledes musikaliskt begåvade arkitekten A. F. Nyström samt Falkman hade på nyåret 1858 bildat »hushåll» tillsammans; i Paris voro också då, som i föregående kapitel nämnts, de båda vapenbröderna Malmström och Winge, vilken senare samtidigt avfestats med Troili i Konstnärsklubben, men synes ha tagit resan över Düsseldorf. Fagerlin och Wilhelmina Lagerholm befinna sig också här. Fagerlin och Troili gå förträffligt ihop; de voro f. ö. bekanta sedan några år tillbaka, från 1850-talets början, då Fagerlin — enligt vad Gauffin i sin monografi vetat berätta — i förtvivlan över sin brunsåsiga, tunga färg vågat sig upp till den för sin starka färgkänsla redan då uppskattade Troili och begärt några lektioner i målning. Svaret är betecknande: »Jag kan inte måla själv!» — men hur det nu var, gav Troili honom vid besöket en hel del nyttiga lärdomar om färgernas användning.

[1] Åtminstone voro de upptagna på samma elevlista hösten 1844, jfr del I, sid. 128.

Att Fagerlin varmt uppskattat Troili och rätt uppfattat hans sammansatta natur, det förstår man bäst av det förträffliga porträtt, han nu målat av honom, den bästa bild av Troili, som över huvud taget existerar, — hans eget »självporträtt vid staffliet» dock kanske undantaget. Det är en bröstbild i brunt mot kallgrön bakgrund och ett utmärkt prov på Fagerlins lärdomar i Coutures skola.[1]

Fagerlin har även i ord uttryckt sin beundran för vännen:

»Troili är en djäkligt fin konstnär, som går utanpå mig mindst en hel gång, ehuru väl hans olyckliga lynne, som inbillar honom att han ingenting kan, hämmar strömmen af hans förmåga.»

Den uppfattning, Troili å sin sida hade om Fagerlins konstnärsskap, var, att denne »var på god väg», så som han skall ha uttalat sig i Paris.

Troilis första känsla inför Paris var förvåning, enligt vad han meddelade A. F. Lindblad i brev. Ett par månader senare biktar han, att de mitt i världens huvudstad leva »ganska enformigt». Och tillägger: »Hemligt tror jag att vi ha ganska tråkigt.» Och till Dahlgren skriver han med ungefär samma ord, samt att de nog snarligen komma hem, »d. v. s. när det blir möjligt att resa utan för mycken wedermöda. Kanske i maj redan.» Detta är i december 1857. Han har då börjat på Coutures ateljé, där han arbetar varje dag hela förmiddagen till framåt 2 à 3.[2]

»Mästaren sjelf är en werklig virtuos i sin sak», skriver Troili, »men wi sjelfwa, hans elever, — Gud sig förbarme! — Jag hade hoppats att bland denna skara finna någon som hunnit tillegna sig något af wår patrons — som Fransoserna kalla honom — method och orubbliga ordning hwaraf han sjelf wisat förträffliga resultater, men, sanningen att säga, torde man ha swårt att uppvisa en klenare profcharta än som nu prœsteras af närwarande elever. Jag hoppas dock att när de nya pensionärerna från Stockholm uppträda, nyligen anlända,[3] wi skola få se något bättre, ty ett besök på academien i Stockholm under Boklund och Andersson tillfredställer ojemnförligt mera.»

---

[1] Denna bild, som Troili antagligen haft i sitt hem, men som nu äges av fröken Maria Hellman, Karlskrona, borde egentligen tillhöra vårt Nationalmuseum — för båda dessa konstnärers skull. Porträttet synes tyvärr ha varit okänt för d:r Gauffin, enär det ej nämnes i hans Fagerlinmonografi. Hos fröken Wilhelmina Lagerholm finnes en av henne utförd kopia.

[2] Enligt Falkman började arbetsdagen kl. 1/2 8 på morgonen.

[3] Härmed avses de från Düsseldorf nyanlända Malmström och Winge.

Detta yttrande är ganska intressant, enär det verkligen visar Boklunds förmåga att driva upp sina elever. Det var ändock blott året förut (1856), som han fått i uppdrag starta denna sin målarskola vid akademien, och det var där, han sökte tillämpa sina tidigare lärdomar från Couture. Sannolikt undervisade väl också den 1857 nyblivne vice professorn Nils Andersson i samma anda i denna skola; han hade ju också utgått från Coutures ateljé.

Ehuru Troili sedermera reducerat sitt omdöme om »patronen» till att anse honom vara »en mycket skicklig handtverkare»,[1] är han nu starkt imponerad av dennes konst och vältalighet. Den 25 jan. 1858 skriver han t. ex. till Lindblad:

»Jag längtar efter litet wår ty vi ha frusit länge och wäl. Jag längtar att rigtigt för mig sjelf i ensamhet få begrunda de lexor min lilla, svarta mästare M:r Couture lagt mig på hjertat. Det kan ej ske egentligen här. Han är en 'liten fan' skall jag säga.» — Och i samma andetag: — »Jag fyllde för några dagar sedan mitt fyrationdetredje år. Hade det warit det 20 de!»

I samma brev kommer den gamla dualismen i hans liv — musiken — konsten — också helt öppenhjärtigt i dagen, och som nästan alltid till måleriets nackdel.

»Det är det wälsignade sudd- och kludderiet med oljefärger som jag aldrig blir lös ifrån, och som nästan gör mig oduglig och otillgänglig hvad beträffar att tillfredsställa mina andliga behof.»

De andliga behoven, det är musiken. Något har han ju hört förstås, och det t. o. m. rätt märkliga saker, men han kan ändå glädja Lotten Lindblad med, att hon i alla fall spelar bäst fortepiano av alla han hört.

»För öfrigt har jag kommit in i en vana af stillhet midt i bullret som nästan gjort mig trög att spränga åtskilliga skrankor som nästan öfweralt ändå ligga mig i wägen — d. v. s. inom mig. Det måste ske ett formligt beslut för att t. ex. ett besök på en Theater skall äga rum. Sålunda törs jag alldeles inte tala om att vi ännu icke warit på Theatre Français.»

Joachim har han emellertid hört.

»Det war en huggare — både att spela viol och att wara enkel och hygglig emot mig. Det war naturligtvis altför litet jag hann att få höra för att

[1] Meddel. av fru Sigrid Hellhoff-Brithelli, Sthlm.

tillfullo uppskatta honom. Jag har aldrig hört någon wara så eldig och tillika så Herre. Hvilken kolossal ton och hvilken renhet!»

Och några månader senare skriver han:

»Jag har nyligen hört 2ne storheter på fortepiano neml. Littolf och Rubinstein, men — jag tror att jag är ledsen vid virtuoser. Bottesini, den contrabasistiska hexmästaren, har jag hört spela carneval de Venise på sin stora basviol. 'Inte vet jag hwad man skall säga inte!' Jag tyckte att föredraget war torrt men färdigheten otrolig. — — — Kunde jag nu komma mig före att gå på Theatre Français ändå! och Italienska Operan och Stora Keijserliga Operan sen! På Opera Comique har jag varit en gång. Då hörde jag med hjertat fullt och tårade ögon Ioconde. Dessutom gafs *Jeannot och Collin.* — — — En qvartett i Jeannot et Collin aldeles hänryckte mig.»

Ett brev från Lotta Troili — av den 11 april 1858, den sista underrättelse vi äga från de båda Parisresenärerna — upplyser oss om, att de ändå till slut verkligen »kommo sig för» att gå på både Théâtre Français och de bägge operorna. På den italienska hörde de Rossinis »Otello» med den utbasunade Tamborleck i huvudrollen, men honom förstodo de sig inte på; Desdemonas framställarinna, Julia Grisi, var däremot intressantare att se och höra, ehuru hon nu var både tjock och gammal och rösten åldrad. Uno fick även i »Macbeth» återse sin forna scenflamma från Rom, Adelaide Ristori, — Haydns oratorium hade de också tillfälle höra,

»det blef dock så stympadt, emedan efter hvarje chör gjordes det från predikstolen en förklaring och uttydning — detta skedde 7 gånger, blef långt och var svårt att få något sammanhang derigenom».

På grund av dessa brevnotiser vill det ingalunda synas, som Troili underlåtit att tillfredsställa sina »andliga» behov; dessemellan sökte han nog att med den forna lärkbevingade Lotta få litet besked om det parisiska världsvimlet. Orvar Odd är just där och skriver långa artiklar hem till Aftonbladet. Vårvädret lockar som vanligt ut hela Paris till promenaderna i Champs Elysées och Boulognerskogen, och de små violbukettförsäljerskorna göra goda affärer. Fru Troili har så många kommissioner att hinna med, än skall fru Hartmansdorff ha en krinolin, än Fia Hellman eller Ulla Dahlgren en mössa eller

schal, än åter Agnes Hamilton en hårklädsel. Parisersmaken tilltalar dock inte henne, det är för pråligt, för mycket bjäfs och för skarpa blandningar av färger såsom rött och grönt etc.

Under allt detta knogar Troili på med sin målning. Sedan januari och till 15 april 1858 hade han ateljé i kompani med Nordenberg och Fagerlin, med vilka han säkerligen också övade musik, när tillfälle så erbjöd sig — Fagerlin hade nämligen en god tenor. Hemligen längtar han dock tillbaka till Sverige, och till Lindblad skriver han den 22 mars d. å.:

»Hvad din spådom beträffar att jag en wacker dag sitter och tiger med dig hos la Croix [1], äro alla tecken serdeles gynnsamma för att den blir uppfyld.»

Och redan den 1 juni s. å. anträddes också verkligen hemfärden.

Vad har han då uträttat, och vad har han då lärt i konstväg under denna tid? Om Coutures lärosatser har talats redan i föregående kapitel. Det skulle därför här närmast gälla att genomgå de teckningar och målningar av Troili, som kunna hänföras till Paristiden, för att se, i vad mån man i dem kan spåra mästarens inflytande.

Först dock ett porträtt, som enligt utsago[2] skall ha tillkommit i början av hans vistelse där — porträttet av hustrun, *Lotta Troili*. Målningen är av högt värde, både som karakteristik och med avseende på utförandet. Dräktaccessoarerna äro inte så petnoga utförda, som man eljest är van finna hos honom, de taga därför inte uppmärksamheten från ansiktet. Intrycket blir också här mer samlat och lugnt. Huruvida Couture influerat på själva målningssättet, har jag svårt att nu avgöra, då mina anteckningar

[1] La Croix' salong vid Brunkebergstorg i Stockholm.

[2] Fru Sigrid Hellhoff-Brithelli, Sthlm, har angivit dess målningsår vara 1857; fröken Wilhelmina Lagerholm, som *samtidigt* med Troili (således ej i kopia efter honom) utfört ett liknande porträtt — nu hos fröken Lotten Dahlgren, Djursholm — ville också minnas, att det tillkommit vid denna tid, i varje fall i Paris. I sin uppsats om Troili i Ord och Bild 1901 har fröken Dahlgren felaktigt angivit tillkomståret vara 1852. — Originalet har varit i Troilis hem, ehuru det där synes ha legat undangömt, enär det varit viket mitt över. Det äges nu av fröken M. Hellman, Karlskrona.

om porträttet tyvärr äro därutinnan något ofullständiga, och då det är omöjligt att bedöma en dylik influens efter fotografi; det vill dock synas mig, som skulle detta porträtt mer sammanhöra med Troilis föregående alstring och blott böra betecknas som en strävan till frigörelse från den forna färgtyngden och till en lättare behandling särskilt av fonden. Denna ger nämligen in-

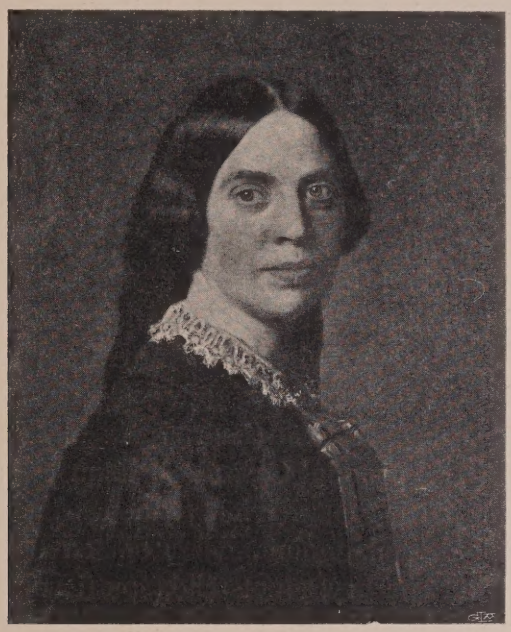

Fig. 6. Lotta Troili. Oljem. Paris 1857.
Fröken M. Hellman, Karlskrona.

tryck av experiment — totalfärgen är matt varmgrön men med flamvis ingående tillsatser av blått och rött. Ansiktsskuggorna ha mörknat, verka nu smutsiga. Färgerna i porträttet äro eljest svart siden med vit spetskrage och rödbruna halsduksband, håret svartbrunt med svarta nackband.

Som alla andra elever hos Couture fick även Troili begynna med aktstycken. Vi ha i behåll en midjebild av en »*Gubbe med*

långt grått skägg» och stödd mot en käpp. Denna studie röjer mycken osäkerhet, det är ju också ett helt nytt målningssätt, han nu söker tillägna sig. Tjockt pålagda dagrar på det nakna bröstet och de nakna, illa tecknade armarna, och skuggor så lätta, att den grovtrådiga duken lyser igenom. Det är också från nu, från Couture-tiden, han lägger sig till med denna grövre, för fonden mer livgivande duk. Fonden är i denna ofullbordade studie mycket tunt målad och går från kallgrönt över i upptill allt varmare rödbrunt.

Ännu en modellstudie skall vara att hänföra till denna tid. Den har tillhört fröken Lagerholm, som efter Troilis död övertagit den från hans gamla städerska, vilken synes utan vidare ha lagt beslag på den, men studien har ej nu kunnat återfinnas. Den skall emellertid ha föreställt en »*Ung flicka i begrundande ställning*», stående helfigur (i litet format) men med endast huvudet målat. Troligen har det varit en skiss till den »Blomsterförsäljerska», som å bredvidstående sida återgivits och längre fram behandlats.

Ett par obetydliga *teckningar* har jag också velat anse som tillfälliga Parisstudier — en vattensprutande fontän mot ett nischprytt murparti (»La grande Cascade»), ännu en arkitekturstudie med liknande murparti, fontän i förgrunden samt över muren utsikt till en trädgårdsanläggning, dessutom en tredje skiss av en fontänskål med ett par ryggmotställda putti som mittgrupp och på denna tecknings baksida en stående, manlig aktstudie.

I Troilis kvarlåtenskap har även påträffats en liten god målning, ett vitskäggigt *munkhuvud* — nu hos professor P. A. Geijer, Uppsala — vilken studie jag icke kunnat sammanställa med de under Italiatiden utförda. Denna visar nämligen en friare, raskare teknik, en bredare penselföring och ett verkligt uppmodellerande av färgen, sådant som Couture ju anbefallde med sin inbakning, »empåtering». På den bruna kåpan är färgen rent av ställvis (d. v. s. på dagerställena) klatschlagd, skuggpartierna däremot tunna.

Av ett betydligt annorlunda utseende är ett annat *studiehuvud*, en äldre grå- och brunskäggig man med uppstruket, mörkt

hår och profilvänt ansikte.[1] Det skall ha varit en i Paris boende italiensk språklärare *Notini*, som fått sitta modell. Vad som först frapperar, är den nästan akvarellartade behandlingen av färgen — porträttet är icke fullbordat, det befinner sig till större delen ännu blott på den första undermålningens stadium — Coutures »frottie» — i ansiktet dock längre hunnet och f. ö. utexperimenterat i enlighet med mästarens lära.[2] Ännu ett *manligt studiehuvud* synes vara att föra till Paris-tiden på grund av bl. a. den lätta färgen i skuggpartierna samt bakgrundens transparenta ton. Det föreställer en barhuvad, gammal man med långt, grått hår och skägg samt uppåtvänd, nästan brusten blick. Bilden äges nu av f. d. riksbibliotekarien E. W. Dahlgren.

Fig. 7. Blomsterförsäljerska. Oljem. Paris 1858. Obekant ägare.

Savoyardgossar och violbukettförsäljerskor återfinner man i Fagerlins parisiska konstverksamhet, och dylika ingå även i Troilis, t. o. m. med alldeles samma modeller. Det får sin förklaring av att de, som förut sagts, delade ateljé under tiden januari till april 1858. Fagerlin hade då lämnat Couture, och sannolikt försökte

[1] Äges av professorskan Calla Curman, Sthlm, men deponerad hos statsrådet B. Hasselrot, Sthlm.

[2] Här torde böra nämnas, att Troili även sedermera använde sig av samma förfaringssätt med undermålning etc. Ett gott exempel därpå är det 1863 utförda, men ej avslutade porträttet av frih. N. Ericson. Jfr sid. 91, denna del.

Fig. 8. Läsande gumma
Oljem. Paris 1858.
Nationalmuseum.

sig även Troili nu mera på egen hand. Det skall nämligen ha varit blott en helt kort tid, som Troili följt undervisningen, varefter han endast då och då begagnat sig av densamma.[1] Att han under denna intima samvaro med de båda Düsseldorfmålarna Fagerlin och Nordenberg (vilken var den tredje om ateljén) även tillgodogjorde sig den skolans (d. v. s. professorerna Sohns och Hildebrandts) målningsmetoder,[2] torde icke vara för djärvt att antaga, i all synnerhet som vi ha ett par direkta bevis därpå. Det är visserligen inte rent Düsseldorferi utan en blandning därav och av Couturelärdomarna. Med Troilis egen inneboende starka färgkänsla blir det ändå till något personligt känt och äkta. Jag tänker särskilt på en liten vacker flickstudie, som år 1914 försåldes genom Bukowski, en ung flicka i grålila[3] klädning, svart, hängande hår och hållande i band om livet, men framför sig, en nästan flat korg med blommor, allt mot lergrå bakgrund. Det är alldeles samma *blomsterförsäljerska* (och i samma ställning) som i Fagerlins tydligen samtidiga målning (av 1858): »Pojkar som träta om spelvinsten» (Jfr Fagerlinboken, sid.

[1] Meddel. av fru S. Hellhoff-Brithelli, Sthlm.

[2] Rörande professor Sohns målningsteknik och på förhand bestämda färgblandningar har Fagerlin i sin »das graue Buch» givit en intressant framställning, vilken återfinnes i d:r Gauffins Fagerlinmonografi.

[3] Eller kallt grågrön. Kan icke fullt ansvara för färgbeteckningen, då mina anteckningar därom tyvärr äro ofullständiga.

63, och Troilis här reproducerade, fig. 7).[1] I Fagerlinduken blir hennes ställning och nedåtriktade blick samt de »stannade» händerna naturligt förklarade av själva motivet; hos Troili däremot fånga de något tafatta händerna för starkt intresset och draga liksom blicken såväl från det vackert stillsamma ansiktet som de många brokiga blommorna i korgen — Fagerlin låter henne ha endast violer. — I Troilis studie vill man också gärna lägga in något symboliskt, något av religion, tack vare just händernas ställning och huvudets liksom inåtvända förnimmande.

Fig. 9. Giovanni Sassi, italiensk gossmodell. Oljem. Paris 1858. Fröken Wilhelmina Lagerholm, Sthlm.

Den andra hithörande studien visar en halvt bakifrån sedd, i skjortärmarna sittande gossmodell, enligt minnesutställningen 1878 en italiensk gosse med namnet *Giovanni Sassi*. Den företer f. ö. stor likhet med den till höger å Fagerlins duk (»Pojkar som träta om spelvinsten») sittande pojken och är antagligen samma modell. Tavlans genomgående ton är grå, dämpande de olika lokaltonerna; byxorna sålunda gråblå, västen gråblågrön, bakgrunden kallt grågrön. Av samme pojke har Troili målat ännu en studie, koloristiskt starkare och bättre än den föregående. Ställningen är ungefär densamma men huvudet i profil och dessutom på huvudet en grönaktig kaskettmössa, kläderna äro här av helt olika färg mot i den förra duken, sålunda byxorna sepiabruna, västen klarblå

[1] Fagerlin har använt samma modellflicka i sin 1857 målade duk »Violbukettförsäljerska» Även Falkman synes ha begagnat sig av ett liknande motiv för sin hösten 1860 utförda porträttbild av »En flicka, som säljer violetter».

med silvergrått ryggstycke och bakgrunden i brunt (till v.) och silvergrått (till h.). Alla karnationsskuggor röda och lätta, dagrarna däremot mycket starkt pålagda. Tyvärr kan jag icke meddela någon bild av denna verkligt intressanta studie,[1] utan får nöja mig med att återge den förstnämnda, som dock även den är ett gott arbete.

Det återstår ännu en studie av Troili från denna betydelsefulla Parisvistelse, *en gumma* med svart kappkrage över mörkgrön kjol samt vit, spetsprydd bindmössa, sittande och *läsande i sin psalmbok.* Bakgrunden är mörkt, varmt grön med dragning åt rödbrunt i nederkanten; trots sin dunkla ton bildar dock bakgrunden som en ljusning kring den mörka gestalten, ett slags stämningsfull clair-obscur. Allt ljus samlas på huvudet, boken och de båda händerna, av vilka den främre i sin skarpa böjning likväl skär för mycket ut ur stämningen. Denna studie, som finnes i Nationalmuseum (förrådet), ger mig alltid en idéassociation av Whistlers porträtt av sin mor — antagligen blott beroende på gestaltens mörkhet, bakgrundens ljusnande och belysningens koncentrerande på huvud och händer, men det är ju rätt egendomligt, att denne konstnär just nu var samtidig med Troili i Paris, där han dock studerade för den »neogrekiske» historiemålaren Gleyre. Någon sorts influens mellan den betydligt yngre Whistler och Troili är ju icke att tänka på; det är blott »stämningen» som är den för båda gemensamma, om ock i än starkare grad i amerikanens porträttbild.[2]

När Troili den 1 juni lämnade Paris för att återvända hem, var han säkerligen ännu inte fullt på det klara med sin åskådning; han behövde nog, som han själv skrev, komma bort ifrån allt för att

[1] Denna bild äges av d:r Hampus Huldt, Sthlm, den andra av fröken Wilhelmina Lagerholm.

[2] Här torde kanske böra anmärkas, att den Whistler utmärkande silvergrå tonen beror på dennes studium av Velasquez, som själv fått sin grå färg av Veronese. Troilis kommande, ljusa, grå fonder återgå genom Couture också på Veronese. F. ö. hade denna tid, främst kanske genom Velasquez' ökade inflytande, en stor mängd av konstnärerna i Paris börjat beflita sig om den pärlgrå färg, man så högt beundrade hos denne. Jfr f. ö. Muther: Ein Jahrh. franz. Mal., s. 161—168.

riktigt kunna tänka över de läxor, hans lille svarte mästare givit honom. Det är också först så småningom allt ljusnar för honom, även färgerna, till dess han äntligen når mästerskapet i sina luftiga fonder. Men han har med sig hem en rik skatt av betydelsefulla lärdomar, vilka han, tack vare sin redan vid utresan färdigbildade personlighet, på så kort tid kunnat tillgodogöra sig och på sitt sätt sedan skulle omsätta. Vi få också ofta tillfälle att i det kommande gå tillbaka till denna Paristid, varför det torde vara lämpligast att här endast betona, att det är just av Couture, han lärt sig den tunna, lätta färgbehandling, som sedan skulle komma att göra hans berömmelse — de lätta skuggorna och de starka dagrarna.[1] Men man må icke tro, att det går att utan vidare och direkt »avläsa» Couture i Troilis alstring. Troili har nämligen tack vare sin egen starkt utpräglade konstnärspersonlighet grundligt omsmält den andres lärdomar till ett för sitt lynne mer avpassat uttryckssätt. Skulle man jämföra dessa båda, måste man också obetingat framhålla Troili såsom oändligt mycket djupare än Couture både såsom konstnär och människa, även om Couture genom sin virtuositet och sin kompositoriska skicklighet s. a. s. förfogade över en större orkester än denne. Och det är ju ganska betecknande för Troili och vad han fick ut av sin Parisvistelse, det svar han efter hemkomsten gav sin gamle vän Lindblad, när denne tillfrågade honom om, vad som mest imponerat på honom av all konst, han sett i den stora staden: »Jo, Rembrandts slaktade oxe i Louvre.»

Bara av detta svar märker man genast hans koloristiskt träffsäkra öga.

---

[1] Häri kan man gott se skillnaden mellan de parisiska och düsseldorfer-lärdomarna. De senare voro: »kraftig lokalfärg i dagrar, men skuggor och mellantoner gärna tunga och tillagade efter recept». Jfr Nordensvan: »Svensk konst» etc., s. 385.

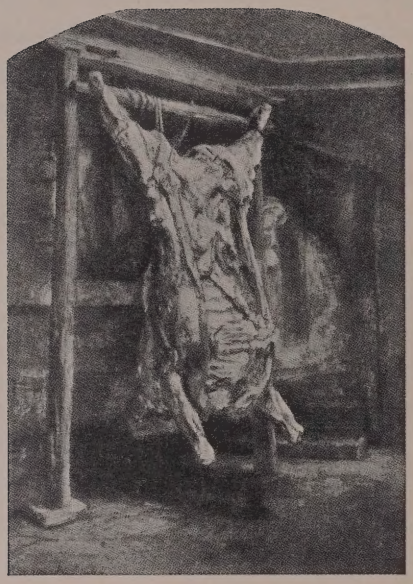

Fig. 10. REMBRANDT: SLAKTAD OXE.
Louvre, Paris.

TROILIS BÄSTA KONSTPERIOD

1858—1867

III.

Troili var en sådan människa, att var han kom, förvärvade han sig trofasta, hängivna vänner. Som ett exempel bland många vill jag blott nämna Wilhelmina Lagerholm. Henne hade han träffat först här i Paris, och när han nu reste, förärade han henne i avskedsgåva några härliga apelsiner och körsbär, varöver hon blev så rörd, att hon inte nändes äta upp dem, förrän hon i form av ett litet stilleben, som hon sedan målade, bevarat dem till ett evärldligt minne av hans vänskap.[1] Hela sitt liv har hon också alltsedan denna första bekantskap varit varmt fästad vid Troili; när han dog, var det hon, som tog hand om hans kvarlåtenskap och arrangerade den minnesutställning, som sedan följde; ännu i dag vid 90 års ålder är Uno Troili hennes käraste samtalsämne.

När Troili lämnade Paris, hade han Couture inte bara i huvudet utan också i kappsäcken. Han förde nämligen med sig ett par litograferade porträtteckningar av denne, föreställande Béranger och George Sand. Dessa båda, signerade 1850, ha sedermera påträffats i kvarlåtenskapen men ha tydligen nu fått tjäna som direkt vägledning, när Troili efter hemkomsten sökt bilda sig en ny och säkrare teckningsstil. Det är sin svägerskas, *fru Sophie Hellman*, ståtliga huvud, han först försöker sig på, samtidigt som George Sand får sitta modell i tankarna. De båda

[1] Detta stilleben — saftigt och friskt målat — äges ännu av fröken Wilhelmina Lagerholm själv, som berättat mig denna episod. Bakpå duken har hon sedermera signerat det, men därvid av misstag satt året 1859 i stället för 1858.

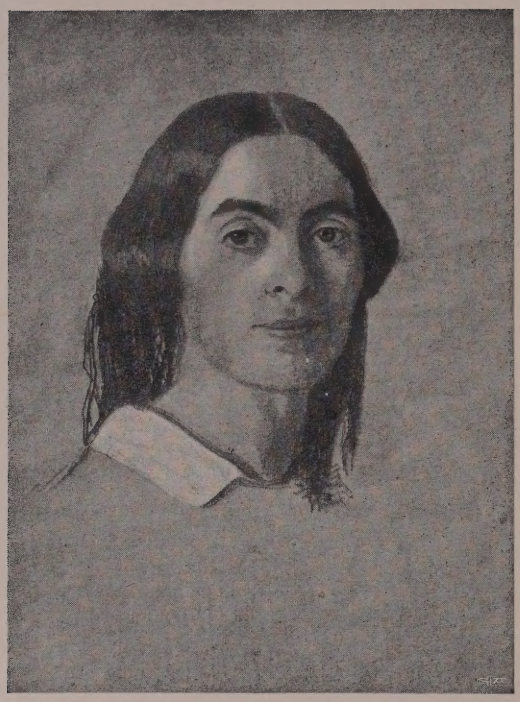

Fig. 11. Fru Sophie Hellman, f. Geijer. Svartkrita och vit gouache. 1858. Fröken M. Hellman, Karlskrona.

teckningarna — Troilis och Coutures — förete också så slående överensstämmelse, inte bara i teckningssätt, utan också i ljusarrangement o. dyl., att jag icke ett ögonblick tvekar att fastslå Troilis medvetna »lånande» av den andre såsom ett faktum. Det har f. ö. blivit ett ståtligt resultat av studierna; denna porträtteckning (i svartkrita och vit gouache på grått papper) är utan tvivel det stoltaste och mest konstnärliga, han hittills åstadkommit i teckningsväg.[1]

Det var i Karlskrona han tecknade detta porträtt; det är visserligen osignerat, men Lotta Troili har i sitt förut citerade brev upplyst om, att de ämnade taga den vägen för att i förbifarten hälsa på systern. Därifrån styrde de kosan direkt till Blomberg i Västergötland, det ställe, där deras bröllop stått, och där nu Unos mor sedan i slutet av maj väntat på dem. Hon har eljest alltsedan 1852 varit boende i Karlstad, men detta år beslutat sig för en flyttning till Åmål. Anna Lisa Geijer är nu också samtidigt på Blomberg — hos sin måg och dotter — och hon har i ett

[1] Mellan Coutures bild av Béranger och Troilis av kamrer C. F. Geijer (1850-talets början) finnes också, egendomligt nog, en viss överensstämmelse, dock blott i anletsdragen, varemot teckningssättet är betydligt olika — hos Troili ännu det gamla petiga och en smula ängsliga, som utmärker hans dåvarande ståndpunkt. Någon influens kan han då knappast ha rönt av den andre, varför också den omtalade likheten får betraktas mer som en tillfällighet.

par brev därifrån[1] givit några små notiser, som för kännedomen om Troili äga intresse. I hela tre veckors tid vistades Lotta och Uno hos Hamiltons, Uno var vid allra bästa lynne och kände sig liksom leva upp igen, tack vare medvetandet om sin förvärvade större lätthet i fråga om pennan och penseln. Han skall också nu ha sagt till sin hustru: »Jag skulle bli så glad, om jag finge börja måla på nytt.» Detta dröjde heller inte så länge, ty snart fick han en porträttbeställning från baron Bonde på Ericsberg i Södermanland. Dessförinnan hade han dock hunnit med även en del på Blomberg, visserligen blott smärre skisser och teckningar, såsom bl. a. en raskt och summariskt uppsvängd »*Utsikt från Kinnekulletrakten*» med en stor ek i förgrunden och berget längst vid horisonten. Det är det oförfärade och därigenom nya teckningssättet, som tydligt hänför tuschskissen till just denna tid. När Geijers 1846 flyttade från Uppsala, hade en del vänner till dem satt ihop ett litet album åt den älskliga och varmt avhållna dottern Agnes. Var och en hade bidragit med något: där funnos små poem av Atterbom, Böttiger och Fredrika Bremer, kompositioner av Wennerberg och Josephson m. m. samt en ungdoms-

Fig. 12. George Sand. Litografi efter svartkritsteckning av Thomas Couture. 1850.

[1] Dessa äro ställda till den då 20-åriga m:lle Augusta Werling, sedan gift Melin, vilken haft godheten meddela mig en del utdrag.

Fig. 13. Teaterdirektör Edvard Stiernström. Akvarell. Sannolikt hösten 1858. Nationalmuseum.

teckning av »Truls» de Troili. Under årens lopp tillfogades alltfler dylika »minnen», även av Troili, särskilt under hans ofta upprepade sommarbesök hos kusinen, den unga grevinnan på Blomberg. När han på äldre dagar kom dit ner, rörde han visserligen »varken penseln eller sig själv», enligt vad värden, greve Adolf Hamilton, berättat för sin son, landshövdingen i Uppsala. Men nu var lynnet livligare. Tyvärr har jag icke varit i tillfälle att bese detta album, som nu äges av landshövdingen i Gävle, greve Hugo Hamilton, och kan därför icke bestämt inordna de olika Troiliteckningar, som — enligt vänligt meddelande — däri skola finnas, t. ex. »ett vackert ofullbordat porträtt» av greve Adolf Hamilton, ett porträtt av Troilis egen hustru, ett dito av nuvarande albumägaren och hans äldsta syster »vid mycket späd ålder», ävensom

»en fyra, fem förtjusande små landskapsbilder, hvilka dock äro beklagligt illa medfarna af tidens tand, emedan Troili ritade med mycket lösa pennor och man försummat att fixera teckningarna,»

men det är ju frestande att tänka sig, att åtminstone en del av allt detta kommit till nu som ett litet tack för all god gästvänskap.

Emellertid vågar jag, av såväl stilistiska som andra skäl (åldersutseende etc.) till just detta besök hänföra den förträffliga, rent

av överlägset givna bilden av hans »gamla gumma», *fru Jeanne-Marie Troili*, vilken ägts av henne själv och från sonen Samuel — den vid denna tidpunkt nyblivne klockaren — kommit i fröken L. Dahlgrens ägo. En fryntlig humor lyser fram ur det runda, välmående ansiktet, och i sin hakbundna spetsmössa och stora mantilj tronar hon som en fullgod representant för sin tids intelligenta, goda, borgerliga brukssocietet. Hon skall också, enligt en mig given beskrivning, ha varit »fet, glad och snäll och skrattat som en jordbävning». Anmärkningsvärd är den säkerhet och elegans, han här visar sig besitta, inte bara i blyertspennans och gouachefärgens handhavande, utan också i tuschlavyrens behandlingssätt. Bakgrunden är grå även i denna teckning, såsom i nästan alla porträttbilder, han fr. o. m. nu gör.

Fig. 14. Konstnärens mor, fru Jeanne-Marie Troili. Blyerts, tuschlavyr och vit gouache. Sannolikt Blomberg 1858. Fröken L. Dahlgren, Djursholm.

I närmaste samband med denna bild av modern och det däri använda raska uttryckssättet står en ypperlig porträttstudie i akvarell av *teaterdirektören Edv. Stjernström*. I denna kan han rent av tävla med vår då störste akvarellmästare, Egron Lundgren — så förunderligt lätt är den frampenslad. Nationalmuseum äger lyckligtvis detta goda prov på Troilis porträttkonst i en

teknik, som ju eljest icke var hans styrka. Är det kanske genom den hos Couture uppdrivna färglättheten, framför allt genom lärdomarna från den transparenta »frottien», som han nu fått en sådan lust för akvarellen och en sådan snabb hand? Sannolikt torde man också få anse denna studie tillkommen just nu — kanske i slutet av 1858, sedan Troili väl återvänt till huvudstaden — alltså medan de i Paris vunna intrycken ännu äro friska.

Uno reste emellertid, som sagt, från Blomberg till Ericsberg i Södermanland, och där utförde han under juli månad sitt första oljeporträtt efter Parisresan — av *friherre Carl Jedward Bonde.* Här kan man gott studera det coutureska inflytandet, men omsmält på det sätt som Troili fann bäst förenligt med sin naturell. Den är också så typiskt Troili denna bild; den blivande traditionella placeringen med dess en gång för alla fastställda belysning framifrån och något snett uppifrån vänster, det personlighetsfångade ansiktsuttrycket med de nästan irriterande skarpa ljusprickarna i pupillerna, den skickligt målade, men gärna alltför dominerande, svarta klädmassan, den skulpterade stolsryggen, de understundom (och särskilt här) alltför intressefångande ordensdekorationerna och framför allt den ljusa, grå, nedåt och åt kanterna till rödbrunt mörknande bakgrunden. Apropå klädmassan — skickligare svartmålare än Troili ha vi icke haft här i Sverige, men denna svarta yta tynger ej sällan ner bilden, gör den som avhuggen i två hälfter, en övre grå, lätt, mot vilken huvudet tecknar sig och utsökt går in i, och en nedre, svart, som skär av mot det andra. Intresset koncentreras nästan alltid i Troilis porträtt på ansiktet, men emellanåt förekomma dock distraherande detaljer. Troili har sålunda i vissa porträtt skattat för mycket åt ordensmåleriet; de glänsande, färgrika fläckarna förtaga då den verkan, som huvudet i en mer neutral, enhetlig omgivning skulle ha fått. Man måste beklaga detta, ty det har varit till skada för flera av hans verk. Hur briljant utförda, hur kärleksfullt detaljerade, hur absolut »påtagligt» äkta dylika plaquer och stjärnor och medaljer än må verka, så är det likväl nödvändigt, att de helt underordnas personen. Mot

detta har, som sagt, Troili en och annan gång försyndat sig — genom sin stora samvetsgrannhet. Hans egen inneboende djuphet har dock i de flesta fall räddat honom från den fara, som detaljnärsynthet och skicklighet så lätt medför, nämligen att stanna s. a. s. vid blotta konsthantverket. Det är emellertid Troilis otroliga förmåga att »avlyssna» en person dess karakteristikum och i målningen sedan ge oss det, vilket har gjort honom så stark i sin konst, och vilket just är anledningen till, att han ovillkorligen står för oss såsom en mästare.

Man kan i detta porträtt av friherre Bonde i mångt och mycket spåra Couture-influensen, bl. a. i själva sättet att modellera fram ansiktet — det är mer »skrovligt» målat, icke så slickat som förut — vidare i den olika tekniken för dagrar och skuggor, i hårbehandling m. m. Håret får gärna en akvarellartad lätthet i färgen, denna är starkt utspädd, verkar »frottie». För bakgrunden har han ännu icke fixerat sin ståndpunkt; fondens behandling är ännu trevande — något fläckigt grått, nedåt i rödbrunt.[1]

Det omtalade brevet från fru Anna Lisa Geijer ger ju detta porträtts datering — juli 1858. Som porträttet då såg ut, var det säkerligen konstnärligt mycket lugnare; då funnos ännu icke vare sig det Hederslegionens riddaretecken eller den väldiga storkorsplaque av Belgiska Leopoldorden, som nu lysa så irriterande på fracken, och vilka Troili sannolikt efteråt ombetts av baronen att ditmåla.[2] Hans konstnärliga samvete borde dock förbjudit honom det.

Man behöver blott taga detta porträtt — av friherre Bonde — och det redan skildrade av hans friherrinna och ställa dem bredvid varandra för att se, vilken oerhörd förändring Troilis målningssätt undergått på blott ett par år och just genom Parisbesöket. Man inser då också, vilken verklig betydelse denna studieresa rent tekniskt hade för Troilis måleri.

---

[1] Såväl fotografi som färgbestämningar, mått och övriga uppgifter ha för detta porträtt välvilligt ställts till mitt förfogande av »Svenska Porträttarkivet» i Nationalmuseum.

[2] Dessa erhöllos: Leopoldorden i juli 1859 och Hederslegionen i aug. s. å.

I början av augusti voro Troilis tillbaka i sin gamla ateljévåning i Brunkebergs hotell men fingo trång-bo till 1 oktober, enär en mamsell Brandt, som under deras frånvaro hyrt lägenheten, begärt få logera sina saker i det ena lilla rummet. Det var inte någon storartad våning, den bestod bara av två små rum, ateljén och ett litet spislöst kök på andra sidan om denna. I ateljén var det kala väggar, och där fanns, som sig bör, egentligen inte någonting annat än de för ritningen och målningen nödvändiga grejorna jämte ett modellbord, men dock en anmärkningsvärd mängd ofullbordade och inåt väggarna vända dukar. Köket, det var mest bara en skrubb med ett litet fotogenkök, men med detta redde sig familjen Troili utmärkt under hela sin livstid. Det blir visserligen bara litet »fotogenplättar», brukade Troili säga, när han bjöd någon hem till sig, men hur det var, så trollades ändå alltid fram på det lilla fotogenköket allehanda andra läckerheter. Vänkretsen samlades alltid i det inre av de två små rummen. När man kom in genom dörren, hade man det enda fönstret på gavelväggen till höger och där framför fru Lottas sybord med hennes och Unos favoritstolar, en på var sida. Mittemot vid andra gaveln en stor soffa med ovalt bord framför, och där bredvid i hörnet ett notskåp, varå Molins i Rom utförda porträttbyst av Gunnar Wennerberg fått sin plats.[1] Över soffan fingo de framdeles en oljemålning av Boklund, »Bergspass i Tyrolen» (Utsikt från Finstermünz), vilken Troili 1861 vann i Konstföreningen. Mitt för ena långväggen stod familjeklenoden, pianot, med de båda coutureska litografierna av Béranger och George Sand en på vardera sidan som väggprydnad, och vid motsatta väggen, nära dörren, en liten vacker visitsoffa. Var han hade sitt av Fagerlin målade porträtt eller sitt eget av hustrun, har jag mig ej bekant; troligen voro de ej upphängda, åtminstone ej det senare, som genom en fullt märkbar vikning på mitten tyder på, att det legat undangömt. En av O. Södermark i Rom utförd, vacker bröstbild,

---

[1] Efter fru Troilis död skänktes denna byst till Nationalmuseum.

föreställande Troili, (se Ord och Bild 1901, s. 1, el. Looström: Akad:s konstsaml:r) skänktes av doktorinnan Sophie Hellman, f. Geijer — Troilis svägerska och boets arvtagerska — till Akad. för de fria konsterna och har väl därför antagligen förut varit i Troilis egen ägo. Över Lottas säng i sovrummet hängde det månskenslandskap, han målat i 1850-talets början, och som nu finnes hos fröken Hellman i Karlskrona. Sedermera tillkom även den under 1860-talet av Troili tecknade bilden av Ransätersgården. Enligt kvarlåtenskapen skall han dessutom av Egron Lundgrens hand ha ägt några akvareller och ett par oljeskisser samt därjämte en akvarellerad interiör av Scholander. [2]

Här i detta lilla, hemtrevliga och varma konstnärshem samlade han ofta omkring sig sina närmaste vänner, i allmänhet lika intensiva musikälskare som han själv, eller kanske också någon av konstnärskamraterna. För att samla in konstnärer, var det egentligen bara att knacka i golv och väggar, ty runt om i detta väldiga hyreskomplex med dess av långa, mörka korridorer avdelade våningar hade större eller mindre mästare av penseln såväl arbetslokal som bostad. Där bodde nu den lilla pigga gumman, mamsell Maria Röhl, bland sina självförfärdigade möbler av tapetöverklädda lådor, vidare kungl. hovmålaren men företrädesvis autografsamlaren C. G. Samuelson; dit flyttade sedermera under Troilis tid den samvetsgranne landskapsmålaren L. Th. Billing samt pre-rafaeliten i vår konst, den lille, rödhårige Gotthard Werner, där delade även en tid Wahlberg ateljé med Troili, och

---

[2] För dessa resp. konstnärers vidkommande kan det ju vara av intresse att veta, vart ovannämnda tavlor tagit vägen. Boklunds samt en »Italienska» (oljeskiss av Lundgren) köptes 1877 av häradshövding W. N. Lindahl, Karlskrona, och ha av honom testamenterats, den förra till doktor Adolf Rudberg, Karlskrona, den senare till Nationalmuseum, där de ännu finnas. En annan »Italienska» (akvarell) av Egron Lundgren såldes vid samma tillfälle till »Levertin»; ytterligare två akvareller av densamme, båda landskap, till »Retzius» och »Fischer»; en oljeskiss, också av Lundgren (Pilgrim undfägnas hos en romersk bondfamilj) till »Bobergh» (antagl. nu hos änkefru Thérèse Bobergh, Sthlm) samt Scholanderakvarellen till »Sjöberg». Enligt en i K. Akad. för de fria konsterna befintlig »Fört. å Mål. och Bildh. Akad:s expositioner 1811—60» var denna sistnämnda akvarell utställd år 1853 (n:r 17) och då med Troili angiven som ägare. Den föreställde »Gården af Palazzo Tera i Bologna».

där logerade framdeles flere av »de yngre»,[1] för att nu inte tala om att redan före Troilis Italiaresa såväl han som Pehr där bott hos gamle Olof Södermark, varjämte samtidigt Boklund och Höckert delade ateljé i hotellet. Den unge Edvard Bergh bodde också i detta hus, innan han 1854 reste till Düsseldorf, och arrangerade då ofta hemma i sin ateljé små musikaftnar, i vilka bl. a. även Fagerlin tog livlig del.

Höckert och Boklund, Troilis forna kamrater från Retzius' anatomilektioner i akademien, äro nu båda tillbaka i Stockholm efter sina studieresor och bägge f. ö. numera professorer vid samma akademi. Med dem kommer han ofta tillsammans. Den lille livlige, svarte, smalbente pariserspråtten Janne Höckert och den fetlagde, trygge Troili med sin oregerliga lejonman och sin drastiska humor äro konstnärskretsarnas livgivare denna tid. Höckert har i en snabbteckning (1859) ritat av hans profil;[2] den ger emellertid ingenting av Troilis inre personlighet utan är blott en lustig improvisation i ett gemytligt lag, där även Boklund och författaren Albano fått figurera för vännen Jannes eleganta penna. Scholander och den glade »Jo Jo» (Johan Jolin) tillhörde också kotteriet, som med tiden fick sitt stamlokus på operakällaren. Troili drogs också på annat vis med i sällskapslivet. Han invaldes nämligen i oktober 1858 i (Stora) Sällskapet, där han redan förut hade många av sina vänner, både bland konstnärer o. a., och där han nu får tillfälle att stifta nya och i många fall intressanta bekantskaper eller förnya sina gamla, vilket till en del också ger anledning till kommande porträttbeställningar. Bland de sålunda framdeles målade vill jag nämna klädeshandl. B. G. Forsgrén, professor P. H. Malmsten och kanslirådet G. Myhrman, med vilkens son han

[1] Såsom Jacob Kulle, Axel Fahlcrantz, Hildegard Norberg, Julia Strömberg, Anna Palm, Emma Toll m. fl. — På 1860-talet hade Hammarstedtska skolan, Sthlms dåvarande bästa flickskola, här sina lokaler, och här gingo även Militärsällskapets baler och maskerader av stapeln i sällskapets förhyrda stora salonger. — Dessa upplysningar ur Ellen Jolin: Johan Jolin och hans vänner, s. 146—147.

[2] Återgiven s. 120 i E. Jolin: Johan Jolin och hans vänner samt i L. Dahlgrens artikel: Uno Troili (i Ord och Bild 1901, s. 25).

eljest varit gymnasie- och studentkamrat.[1] I detta sällskap, som denna tid hade sina lokaler i det nyuppförda (numera rivna) Hotell Rydberg, tillbringar han många glada stunder,[2] men överger det redan 1867, den lynnessjuka tid, då han i missmod, djup melankoli och religiöst grubbel söker gömma sig undan världen.

Det är eljest ännu ett sällskap, han tagit del i under den kraft- och förhoppningstid, som närmast följde på Parisresan, nämligen det i nov. 1862 startade »Sällskapet Idun», till vars första stiftande sammanträde Uno Troili erhållit kallelse, och i vars invalsnämnd han sedermera haft säte.[3] Han hade nu också — sedan i maj 1860 — namn, heder och värdighet av »vice professor i teckningen» i akademien.

När Blanche, Staaff och Höckert och ännu några till på hösten 1858 stiftade »Föreningen för nordisk konst» och sökte förmå de svenska konstnärerna att ansluta sig till densamma för att gemensamt kunna arbeta för åstadkommande av en verkligt nationell konst, synes företaget icke ha vunnit vidare gehör hos Troili; åtminstone förekommer han ej vare sig i föreningens medlemslista eller å dess expositioner, antagligen beroende på att denna måste anses som i viss mån en konkurrent eller åtminstone ett komplementföretag till Konstföreningen, i vars styrelse och inköpsnämnd Troili ju var bisittare, såsom redan i ett föregående kapitel vidrörts.

Det är även på annat sätt livaktighet i konstnärslivet. År 1859 startades nämligen den betydelsefulla månadsskriften »Litografiskt

---

[1] I Stora Sällskapet voro under Troilis ledamotskap många av hans intimare vänner eller eljest anmärkningsvärda personer medlemmar, såsom C. A. Adlersparre, N. W. Almlöf, överint. M. G. Anckarsvärd, Edv. Bergh, August Blanche, Boklund, överstekammarherre, frih. C. J. Bonde, prot.-sekr. Bäck, överint. von Dardel, direktör Gustaf Fredriksson, Svante Hedin, Daniel Hvasser, Höckert, Jolin, Lindblad, Ludvig Norman, Qvarnström, prof. A. Retzius, Theodor Sack, hovmål. Staaff, kapten C. A. Wahrolin m. fl.

[2] I ett brev från honom till Lindblad den 19 dec. 1864 heter det: »På Sällskapet mycket tobaksrök, jag midt bland spelborden, och gubben Skånberg tvärsäker.»

[3] Hans fotografi från just denna tid finnes införd sid. 49 i den 50-årsskrift om Sällskapet Idun, som 1912 utgivits av Theodor Westrin. Rörande de personer, Troili i detta sällskap sammanförts med, vill jag hänvisa till sagda minnesskrift. Man återfinner där många av de personer, Troili sedan målat, — prof. Abelin, frih. N. Ericson, teaterdirektör Edv. Stjernström, general F. J. Wrede, president J. Åkerman m. fl.

allehanda» (1859—1865), vilken sedan fick »Ny Illustrerad Tidning» till efterföljare. Denna räknade flere av dåtidens främsta konstnärer bland sina medarbetare, såsom Scholander, Höckert, Edv. Bergh och Malmström, men även i dessa företag letar man förgäves efter Uno Troilis namn. På bristande intresse kan det nog ej ha berott, snarare då på bristande tilltro till egen förmåga. Man skulle dock eljest tycka, att Troili, som redan under Södermarkstiden sysslat med litografering och sedan även gjort ett och annat självständigt försök, borde ha kunnat lockas till medarbetarskap, så mycket mer som han dock nu engageras för ett annat företag, nämligen det av Franz von Schéele utgivna planschverket »Wermland i teckningar». Även Troili ståtar här — ehuru först sedan det väl börjar lida mot slutet med häftena[1] — såsom medredaktör av arbetet, men längre än till den litografi, han utfört efter sin en teckning av »*Ransätersgården*», sträcker sig nog inte hans medarbetarskap. Teckningen, som finnes i landshövding K. Hamiltons ägo, Uppsala, är både stämningsfull och av ett visst intresse genom det sätt, varpå den åstadkommits, nämligen genom utsparande av den bruna papperstonen, vilket då blir skuggställen, medan dagrarna starkt pointerats genom pålagd, vit färg. Något blyerts har också använts för att liva upp skuggpartierna och bättre markera föremålens utseende. Bilden i liggande oval. När den utförts, kan jag ej exakt angiva; den på bilden medtagna, år 1855 resta, »Geijerstenen» daterar ju teckningen till efter denna tid, och planschverkets sista utgivningsår (1867) ger oss en slutgräns. Några uppgifter om eventuella besök i hembygden av Troili finnas ej, utom för år 1864, då han är på Björneborg för en porträttbeställning. Det är ju möjligt, att även Ransäter i samband härmed fått sig en påhälsning, då sagda teckning väl också skulle kommit till; i varje fall kan man faktiskt bestämma litografiens utförande till 1860-talets förra hälft, enär det under densamma står: »tecknad af professor U. Troili», professorstiteln

[1] Ännu i dec. 1860 står Franz von Schéele fortfarande som ensam utgivare. Enl. notis i N. D. A. 14/12 1860.

Fig. 15. Lotten Lindblad-von Feilitzen. Oljem. 1858 el. 59.
Järnvägskontrollör A. von Feilitzen, Eskilstuna.

erhölls nämligen icke förrän 1860. För litografien har han vidtagit en del förändringar, såsom inplacerande av några figurer etc.[1]

När Troili på hösten 1858 väl återkommit från Blomberg och Ericsberg till sin Stockholmsvåning, väntade honom nya porträtt-uppgifter. Detta år har han nämligen signerat sitt nobla porträtt

[1] Det existerar också ett gammalt träsnitt efter originalbilden, men där har xylografen, Evald Hansen, gjort sig skyldig till några missförstånd, i det han gjort gräsbänken kring det stora gårdsträdet till en kulle, och en häck till ett staket etc. Detta träsnitt återfinnes i N. Erdmann: »Erik Gustaf Geijer», 1897, s. 4, samt i Schück o. Warburg: Ill. Sv. Litt. Hist., ny uppl. III, s. 86. En autotypi efter detta träsnitt finnes i Nord. Fam.-bok, ny uppl., 22, sp. 1013. — Från Troilis värmlandsperiod (eller omkr. 1840) härstammar en i fröken L. Dahlgrens ägo varande, mycket svagt uppskissad blyertsteckning av Ransätersgården, där man ser båda flyglarna. Kring gårdsträdet en träbänk — minnesstenen finns helt naturligt inte med

av majoren *Carl af Geijerstam*, där fonden ännu har övergångens prägel och sålunda är fläckigt pålagd. Den är dock tunt målad, och det börjar lätta alltmer i den grå tonen. Den varmbruna pälsen står i denna bild vackert mot dräktens svarta och fondens grå. Håret är däremot alltför krithårt i behandlingen.

Det är nog samma eller följande år, han målat sin högt beundrade *Lotten Lindblad*, kanske i samband med hennes bröllop sommaren 1859 med dåv. underlöjtn. Urban v. Feilitzen. Fonden ger f. ö. som alltid hos Troili dateringspunkt, även när han som här lämnat sitt arbete osignerat. Det är något varmt romantiskt över detta porträtt, något genommusikaliskt, som ger just Lotten Lindblads person, sådan man helst vill föreställa sig den. Musiken var ju hennes allt. Troilis måleri betydde sålunda för henne icke ens tillnärmelsevis så mycket som hans musikaliskhet. Vad man eljest framförallt fäster sig vid i detta porträtt, äro de med virtuositet målade, korallröda kulorna i örat och vid halsen samt det svarta sidenlivets glans och den vita halsspetsens utsökta behandling. Den stora nackrosettens mörka, röda färgton verkar dock ej fullt samstämd med det övriga.

I förmyndarekammarens sessionsrum i Stockholms rådhus finnes ett osignerat porträtt av en justitieborgmästare *Gustaf Holm*, vilket jag gärna vill tillskriva Troili. Någon fix datering kan dock ej givas. Bakgrundens behandling — grå med lergrå fläckar över, nedåt rödbrun — ger blott tiden närmast före och strax efter Paris. Den mer terpentinaktiga behandlingen av färgen förleder dock till att datera den efter det franska besöket. Det är en slätrakad, mager man i stramt tillknäppt, lilafärgad rock med blå krage och blanka knappar, vit halsduk och ordnar. En icke fullt övermålad felteckning i bakgrunden visar, att den vänstra armen först tänkts mera synlig än vad nu är fallet.

År 1858 (delvis även 1859) har porträttet av ryttmästaren, *greve F. U. Wrangel* kommit till. Det är en bröstbild i Livgardets till häst uniform med mörk kappa över åtvända axeln.

Porträttet är ej signerat, men det har uppgivits av ägaren till en nedannämnd kopia, att Troili endast medhunnit själva huvudet, innan greve Wrangel dog (koleraepidemien 1858), och att han sedan följande år fullbordade kläderna. Originalet befinner sig i London hos envoyén, greve H. Wrangel, men en i början av 1890-talet av grevinnan Maria Wrangel, f. Asplund, utförd kopia äges av grevinnan L. König, Sthlm, en sondotter till den avmålade. Denna kopia — ehuru den ej av mig kunnat kontrolleras mot originalet — synes mig förtjäna en särskild éloge, enär den på ett utmärkt sätt återger just Troilis eget anslag. Fonden är även här (t. o. m. i kopian) dateringsgivande: ljust grå, mörknande åt kanterna, nedåt till rödbrunt.

Från 1859 ha vi att notera en rad porträtt, som tydligt bevisa hans stigande rykte och eftersökthet. Hans känsla för det rent personliga hos modellen och såväl färgens som teckningens uppdrivning till allt högre elegans och lätthet, utan att intrycket ändå förflackas, kunde naturligtvis inte undgå att fästa konstälskarnas och den förnäma världens uppmärksamhet vid konstnären. Han var också faktiskt redan nu den erkänt främste av samtidens svenska porträttmålare, och det närmaste decenniets produktion skulle komma att än ytterligare fastslå detta.

Det hindrar dock inte, att även Troili kan göra dåliga porträtt eller i varje fall mindre lyckade. Som ett dylikt nödgas jag beteckna den i augusti 1859 på Råbäck i Västergötland utförda midjebilden av *friherre Nils August Silfverschiöld.* Det är något för Troili ovanligt stelt och fotografiplacerat i detta porträtt, och hans försök att liva upp positionen genom en armrörelse har blivit alldeles misslyckat. Så som den med tummen innanför rockkanten fasthållna handen målats, skvallrar det just icke om någon betydande målare, och den tillhörande armen gör honom heller ingen heder. Det är ju också egentligen endast huvudets »anatomi», Troili behärskar. F. ö. verkar det sedvanliga, snidade stolsöverstycket här icke rätt intecknat i förhållande till personen och det antydda armstödet; det synes snarast ha ditplacerats efteråt

för den därigenom erhållna färgeffektens skull och till en del väl även beroende på ett visst vanerecept. En lustig tillfällighet ger också delvis stöd åt ett dylikt antagande, på samma gång den exakt daterar porträttets tillkomst. Dardel har nämligen gjort en färgrik akvarell av dem båda, målaren och modellen, där den senare förefaller bra mycket intressantare än på Troilikonterfejet, ehuru i stel spändhet. Någon snidad stolsrygg existerar icke där. Troili själv står i målarblus och tofsmössa helt allvarligt betittande föremålet.[1]

Ett verkligt praktporträtt är däremot den s. å. åstadkomna knäbilden av dåv. överstelöjtnanten, *greve Fr. W. Taube*, vilken, att döma av en inskription å ramen, synes ha bekostats av officerskåren vid »Kongl. Lifregementets Husar-Corps». Man skulle i så fall tycka, att bilden borde vara att finna i regementets lokaler, men så är ej fallet, utan den är i privat ägo — hos en dotter till den avmålade.[2] — Vi se honom där i regementets prydliga, mörkblå uniform i stående knäfigur, barhuvad mot molnhimmel och med Sannaheds övningsfält i fonden.[3] Ett paradporträtt men icke desto mindre ytterst sympatiskt och personligt uppfattat; det är lugnt och säkert uppbyggt, personkaraktären åskådligt given i det livfulla ansiktet, dräkten målad med virtuositet och stoffkänsla, dock utan överdriven petighet, t. o. m. händerna utmärkta, särskilt den behandskade vänstra, på vilken det vita, spända glacéskinnet är enastående skickligt återgivet. Ehuru jag tyvärr ej haft tillfälle personligen bese detta porträtt, tvekar jag dock ej att, på grund av de upplysningar, som lämnats mig, och tack vare den utmärkta fotografi, som här reproducerats, framhålla det som ett mycket gott verk, vittnande om vilken kultiverad konstnär Uno Troili var, och vad han kunde åstadkomma även av ett representationsporträtt. Anmärkas bör dock, att benens marschrörelse — tydligen med flit

[1] Akvarellen är återgiven i färgtryck i F. von Dardel: Minnen, III, s. 17.

[2] Ett annat regemente — K. Smålands husarregemente — för vilket greve Taube vid porträttets tillkomst redan blivit chef, har ett porträtt av honom, utfört av friherrinnan Adelaide Leuhusen, f. Valerius; detta dock ej någon kopia efter Troilis.

[3] Porträttet är dock målat vid överstelöjtnantens besök i Stockholm.

Fig. 16. Överstelöjtnanten (sederm. gen.-majoren), greve Fr. W. Taube.
Oljem. 1859.
Fröken Helene Taube, Eksjö.

arrangerad för att erhålla en bredare och fastare basis i den nästan pyramidaliska kompositionen — uppenbart strider emot det statuariska lugn, som råder i övrigt, och att denna benrörelse skulle, om konstnären ej haft smak nog att låta den nästan omärkligt försvinna i den mörka markfonden, betänkligt stört helhetsintrycket och givit figuren en oroligt glidande rörelse åt vänster.

Som ett frodigt, friskt stycke liv mitt i ett med raffinemang återgivet stilleben verkar det välmående, goda gumansiktet av *friherrinnan E. S. Gyllenhaal, f. Palm*, där hon avbildats i stora, bruna kanonlockar och en spetsmössgloria av vita blommor, tyll och sidenbandsrosetter samt ett par långa, välstrukna sidenband, helt prydligt knutna under hakan. Den svarta sammets- och sidenmantiljen med dess vita, breda, knypplade spetskrage och mörka granatbrosch är icke mindre effektfullt målad, men trots alla dessa accessoarers rent delikata utförande är det ändå själva det borgerligt fryntliga, kloka, goda gumansiktet, som väcker starkaste intresset. Såsom Troili här återger det friska, goda hullet och de gråblå, klara ögonens vänlighet, stoffet och personen, står han obestridligt över alla sin samtids porträttörer i karakteriseringskonst och färg. Fonden är porös, fläckigt grå med något grönt samt nedåt som alltid övergående till rödbrunt.

Fullmäktigen i Järnkontoret, *friherre W. F. Tersmeden* — även han målad detta år — verkar mer beställningsporträtterad och är ju också så, enär »Bruks Societetens Erkänsla Lät Teckna Bilden», som ram-påskriften anger. Ansiktstonen är grå och färglös, och hela porträttet rätt tungt i anslaget. Det är eljest skickligt utfört; särskilt anmärkningsvärt är det tekniska »knep», han använt för att få fram ådringen i stolsryggens träkant. Den är av ek, mycket tunt målad och sedan skrapad med kniv, så att dukränderna delvis lysa fram och ge illusion av träets strimmor. Bakgrunden den vanliga, fläckigt grå.[1]

[1] En av fru Hildegard Thorell utmärkt gjord kopia efter detta porträtt finnes hos f. d. överståthållaren, friherre Gust. Tamm, Sthlm, sedan den bortflyttats från det f. d. Tersmedenska familjegodset Ramnäs i Västmanland. I beskrivningen över detta gods i »Svenska Slott och Herresäten» är porträttet medtaget och i bild återgivet.

Fig. 17. Friherrinnan E. S. Gyllenhaal, f. Palm. Oljem. 1859.
Frih. L. Herman Gyllenhaal, Sthlm.

Konstnärligt högre har Troili nått i sin välkända, ståtliga bild av en annan brukskarl, bergmästaren *Franz von Schéele*, grundaren av Filipstads bergsskola, där porträttet också finnes. En »myndig» bild, fast och samlad. Färgen avviker något från den sedvanliga hos Troili — här Järnkontorets mörkt rödlila dräkt med guldgalonerad krage, ordnar och Järnkontorets förtjänstmedalj i guld samt en svart kappa över åtvända axeln. Den högra handen instucken i rocken, ehuru man ej fullt förstår armens förkortning. Bakgrunden fläckig, grå med dragning åt grönt samt nedåt i lilabrunt. Tyvärr har den från början »porösa» bakgrunden vid en på senare tid av en yrkesmålare i Filipstad företagen, oskicklig restaurering fått ett mer jämnt och heltäckt, grått utseende t. v. om huvudet. Ansiktet är rätt egendomligt målat, färgpåläggningen är där betydligt

tjockare — färgen mer grynig och mer klumpvis pålagd — än vad man är van finna hos Troili.[1]

I ett sista porträtt från 1859 — det av *fru Hedda Sack, f. Berwald*, en dotter av kapellmästaren J. F. Berwald och alltså syster till den mer kända operasångerskan Julia Berwald (sedan 1852 friherrinna Åkerhielm) — har Troili äntligen funnit sitt rätta behandlingssätt av fonden. Alla fläckar äro nu borta, all färgtyngd, det hela är så tunt och lätt laserat — överallt lysa dukens trådar igenom — färgen är mycket ljust grå, åt kanterna stötande något i grönt. Det är den genom Couture från Veronese arvtagna, grå silvertonen, som här omsmälts av Troili till en underbar lätthet, samma silverton, som även Feuerbach lärde sig av Couture.

Denna Troiliska, ljusgrå fond, som inom svensk konst är så speciellt hans egen, och som också varit kopisternas förtvivlan, ger ett ytterst förnämt utseende åt porträttet.[2] Hur har han då åstadkommit denna lätta, luftiga ton, med dess liv, ljusstyrka och förunderliga clairobscur? Det har gjorts många försök att komma hemligheten på spåren. Artisten C. Althin har sålunda haft vänligheten underrätta mig om följande, som hans lärare Perséus skall ha meddelat honom, och som denne i sin tur erfarit av sin lärare Boklund. Boklund, som varit elev hos Couture, skall ha påpekat, att det egentligen är Couture, som är upphovsmannen till detta slags fondbehandling. Såväl Couture som hans elever preparerade nämligen sina dukar på det omsorgsfullaste, innan de började måla. Duken måste vara alldeles »tät», porfylld, för att inte den pålagda färgen skulle förändra sig. Då Couture och dennes elever målade, passade de — enligt Althin-Perséus-Boklund — alltid på att efter

[1] En av Bertha Valerius utförd kopia, men av oval form, har funnits på Finspong, äges nu av brukspatron Axel Ekman, Mogård, men förvaras hos fröken Charlotte von Schéele, Göteborg. En utmärkt litografi efter originalet finnes av Joh. Cardon.

[2] På välgörenhetsbasarens, »Bröd och Glöd», utställning i Uppsala i nov. 1916 fanns även ett porträtt av C. Th. Staaff, föreställande professorskan Kristina Ågren, f. Bergvall, målat 1864, där man tydligt spårar Troilis påverkan på kamratens målningssätt, icke minst i försöket med den ljusnande fonden, men där Staaff — ehuru detta porträtt bör anses som ett av hans bättre — dock ingalunda förmått frigöra sig från sin vanliga färgtyngd och nå Troilis beundransvärda lätthet.

Fig. 18. Fru Hedda Sack, f. Berwald. Oljem. 1859.
Friherrinnan Julia Malmborg, Sthlm.

målningens slut smeta av palettens alla brokiga färger på tomma dukar. På dessa blev till slut en enda röra, vanligen i en grå ton. När dukarna blivit riktigt tillsmorda, fingo de stå ett år eller så för att grundligt torka; sedan slipades de av med pimpsten. Därigenom skola de ha erhållit den behagliga och livliga ton, som t. ex. Troilis bakgrunder visa, och så hade man den glädjande vissheten, att grunden var hållfast, tät.

Detta enligt artisten Althins utsago. Man vill dock gärna göra en del invändningar mot en dylik förklaring. Oavsett om Couture och kanske en del av hans elever begagnat sig av en sådan preparering av duken — vilket dock alldeles strider mot Coutures redan förut skildrade tillvägagångsätt och f. ö. mot hans egna ord i sina böcker — han avråder nämligen alltid från »blandning» av mer än högst tre färger samt förordar alltid en särskild preparering med en sepialiknande, siccativ »sås» och ger t. o. m. hugg på dem, som söka få kolorit genom lasyr på grått-i-grått — så vill man icke tilltro Troili att ha nedlåtit sig till något sådant som palettskrap. En verklig konstnär använder icke palettskrapet, utan fordras det en blandning, tar han rena färger ur tuben och blandar dem enligt de färgtekniska lagarna. Eljest erhålles ingen garanti för hållbarhet.[1] Vidare: en avslipning med pimpsten är heller icke tänkbar. Dels skulle den spända duken därigenom slappa, dels skulle ytan bli jämnglatt och alltså ej av den kornighet, som faktiskt Troilis dukar äga; duken skulle ju först vara heltäckt; vid avslipning måste man befara att nöta av trådarna, om man skulle slipa så hårt, att dukens struktur komme att framträda, så som den gör hos Troili. Man kan nämligen *känna* strukturen i dennes färdigmålade fonder. Artisten Althins teori torde sålunda icke vara tillämplig i vad som gäller Troili.

Det mest sannolika förfaringssättet är nog följande, som professor J. Kronberg varit älskvärd meddela mig. Professor Kronberg,

---

[1] Att herr Althins lärare Perséus använt sig av en dylik metod, är icke alls omöjligt. Därpå tyder ju den svartnade, smutsiga ton, många av hans porträttbilder utvisa. Jfr vad i del I, sid. 259 sagts om Huss-porträttet.

som själv vid blott 18 års ålder kopierat Troilis ett porträtt från 1864 — av greve Anckarsvärd (se sid. 100 och 103 denna del) — och som av sin akademilärare Malmström blivit, som alla andra dennes elever, invigd i den coutureska metoden, anser, att den Troiliska bakgrunden i främsta rummet beror på en särskild sorts duk av franskt fabrikat, s. k. stramaljduk, vilken Couture brukat begagna, och vilken också av Boklund och Malmström förordades åt akademieleverna. Den var ganska grovtrådig, så att dukens struktur blev starkt framträdande.[1] Denna duk överdrogs av Troili med en mycket tunn lasyr, en gråaktig eller svagt gråviolett färgton — starkt utspädd med olja och terpentin — vilken åt kanterna varierades till grönt och nedåt vanligen till rödbrunt. Så enkelt och lätt åstadkomna äro dock ej Troilis fonder, han har sedan nedlagt en otrolig möda på dem genom att efteråt med en ytterst spetsig pensel sätta till alla de små, fina, oftast brungrå streck, som liva upp hans bakgrunder och ge dem liksom ett flimrigt utseende.[2]

Det förutnämnda porträttet av fru Hedda Sack är, som sagt, det första, där han fått in den lätthet i bakgrundens ton, han hela tiden avsiktligt strävat till. Det är f. ö. ett ståtligt kvinnoporträtt och — alla skiljaktigheter till trots — på ett visst sätt påminnande om den gustavianska tidens porträttmåleri, exempelvis Wertmüller i dennes bästa bilder,[3] nämligen i fråga om inkomponering, dräktanordning m. m., allt naturligtvis i mer sansad och förborgerligad

---

[1] Det har redan förut i denna del — sid. 44 — påpekats, att Troili fr. o. m. Paristiden begagnat sig av en särskild sorts duk, just genom sin grovtrådighet skiljande sig från de av honom förut använda. För det »slickade» hårpenselmåleriet var ju en fintrådig duk den minst arbetsamma.

[2] I samband härmed må nämnas, att artisten Althin även (efter Perséus) uppgivit, att Troili ej skall ha gjort som nutidens målare: lagt upp valörerna först och sedan filat ut detaljerna, utan istället börjat t. ex. i håret och sedan så småningom s. a. s. dragit huden över ansiktet. Bevarade, halvfärdiga arbeten liksom även direkta, personliga meddelanden synas emellertid jäva även detta påstående.

[3] Tänker härvid i främsta rummet på Wertmüllers 1774 i Paris utförda porträtt av operasångerskan Charlotte Eckermann. Jfr. pl. 25 i G. Göthe: »Ett svenskt porträttgalleri, samladt af Hugo Rehbinder», Sthlm 1913. — Den stora håranordningen med de på var sida om halsen framhängande lockarna, så som den gustavianska tidens flesta porträtt utvisa, har ju på sätt och vis en motsvarighet i detta Troiliporträtt.

anda. Till detta intryck bidrager givetvis också i hög grad modellens eget utseende med de »gustavianiserade», stora ögonen etc. — I detta ansikte är det nästan inga skuggor, i varje fall blott helt lätt antydda. Den röda hårklädseln med de över axlarna nedhängande stora, röda tofsarna gör sig effektfullt mot det varmt bruna håret och mot den svarta sidendräkten med dess tunt arbetade spetsisättning.

Hur långt har Troili icke på den relativt korta tidrymden av ett decennium avancerat i färgkänsla, från den mustiga, men tunga färgskalan i de tidigaste 1850-talsporträtten och till den ljusa feststämning, som strålar fram ur det begynnande 1860-talets. Karaktärsfulla och djuptänkta voro visserligen många av den förstnämnda tidens porträttskapelser, men sin konsts verkliga fulländning och sin egen inre mognad når han först under de tvenne lustrer, som nu följa, en tid av intensiv arbetsglädje och på samma gång även ett alltmer tillväxande missmod, vilket senare tidvis skulle märkbart hämma hans skaparförmåga och slutligen också fullständigt knäcka hans livskraft.

Fig. 19. Fru Julie af Geijerstam, f. friherrinna Armfelt.
Oljem. 1860-talets början.
Fru Clara Borg, Malmö.

IV.

Vid akademiens utställning år 1860 väckte Troili en berättigad uppmärksamhet genom sina tvenne inlämnade porträtt, de förut skildrade av bergmästaren von Schéele och överstelöjtnanten, greve Taube. Det närmast synliga resultatet av denna utställning var också, att han i slutet av maj utnämndes till »vice professor för teckningen», som den officiella termen lydde, ehuru ingen under-

visningsskyldighet medföljde. Om det också inte var uteslutande den nya professorstitelns skull, så kanske denna dock var en bidragande orsak till, att han för en tid framåt fick fullt upp med beställningar.

Vid samma utställning, ehuru ej upptaget i katalogen, förekom också ett sannolikt strax förut av Troili målat porträtt över dåv. danske ministern i Stockholm, *greve Wulff Heinrich Bernhard von Scheel-Plessen*. Hurudant detta varit beskaffat, kan jag emellertid ej angiva, då jag ej varit i tillfälle att bese det, och ej heller vet dess nuvarande förvaringsort. [1]

Redan en gång förut har jag opponerat mot dem, som anse, att Troili icke kunde måla unga damer. Som ett gott stöd för min åsikt om motsatsen kan jag här nämna porträttet av den knappt mer än 20-åriga *fru Julie af Geijerstam, f. friherrinna Armfelt*, vars svärfar — major Carl af Geijerstam — Troili förut målat. Detta damporträtt har sannolikt tillkommit på Ribbingsfors i Amnehärads socken nära Värmland — mannen, bruksp. Carl Fredrik af Geijerstam, var nämligen ägare till detta gods. Vore icke porträttet signerat 1860, skulle man säkerligen frestas anse det tillkommet före Paristiden, enär fonden är »tät» och tungt grå och ej alls besitter den ljusa ton, Troili eljest nu synes ha lagt sig till med. Emellertid är det ett vackert porträtt; ansiktet är varmt och fint uppfattat, de aristokratiska händerna i knät, förunderligt nog, både rätt tecknade och väl — ehuru något lösligt — utförda, och de båda vita chiffon-underärmarnas luftighet samt den eleganta, vita silkesschalen målade så utsökt, som endast Troili kunde det. Det metalliskt glänsande, ljust guldbruna hår, som hon ägt, och varom en bevarad hårlock ännu bär vittne, har dock icke Troili lyckats så väl återge; det har i stället blivit s. a. s. stummare brunt. Man har velat tillskriva henne en »själlös vackerhet», och själv skall hon ha varit anspråkslös nog att säga om sig själv: »jag är

[1] Uppgiften om porträttet erhållen ur en i Konstakademien befintlig »Förteckning å Målare- och Bildhuggare Akademiens expositioner 1811—60». — Porträttet antagligen i Tyskland hos något av barnen eller barnbarnen till den målade. Se n:r 190, katalogen.

ju bara en vacker fåra», d. v. s. benämningen tänkt såsom femininform av ordet får. Av Troilis porträtt får man dock, synes mig, mest ut en stillsam, god, ren kvinna, — ett av den tidens sköra blomväsen.

Ett av Troilis allra bästa arbeten föreställer en annan dam, visserligen icke någon ung skönhet utan en svettig, andfådd, fet dam, men så, som hon målats, är det något alldeles storartat. Det är helt enkelt för bra för att kunna beskrivas. Gemytlig och frodig har *fru C. A. Sjögréen, f. Burén*, satt sig liksom på ett tillfälligt besök, man tycker sig riktigt se, hur svårt hon har att sitta stilla — husch, nej, nu måste jag upp och röra på mig ett slag — och just så har Troili snabbfångat henne. Det har också berättats mig, att hon alldeles andfådd kommit uppflängande till Troilis — hon skulle ju sitta modell, men hade försummat sig, och nu, nej, nu var hon för varm och omöjlig. Nej visst inte, just så skall hon vara, menade Troili, och tog friskt itu med arbetet. Själv höll han också alltid sedan detta porträtt som ett av sina allra mest lyckade, ett av de få, han var riktigt nöjd med. Kan man f. ö. tänka sig något mer hälsostrålande och muntrande än detta, enligt skönhetsmått ingalunda fagra, men dock så intensivt personlighetsgenomträngda ansikte. I det Sjögréenska huset representerade hon också hjärtat, liksom mannen — den av Troili förut målade bergmästaren — förståndet. Och man ser nogsamt, att det är inte bara en för tillfället echaufferad, utan en faktiskt inifrån värmestrålande kvinna, en präktig representant för den välsignade goda, ehuru ej alltför talrika del av kvinnosläktet, som fått den förunderliga gåvan av ett oegoistiskt, allfamnande kärlekshjärta.

Högre än i detta porträtt har Troili knappast nått, vare sig i samlad komposition, rent målerisk styrka och färgbehandlingens otroliga lätthet eller i fråga om den personliga karakteristiken. Här finns det ingenting, som distraherar, allt är underordnat själva personen. Hon är en omfångsrik matrona i svart sidendräkt, som slagit sig ner i soffhörnet med en svart schal över armarna; en lång guldkedja ger en behaglig brytning åt allt det svarta, likaså

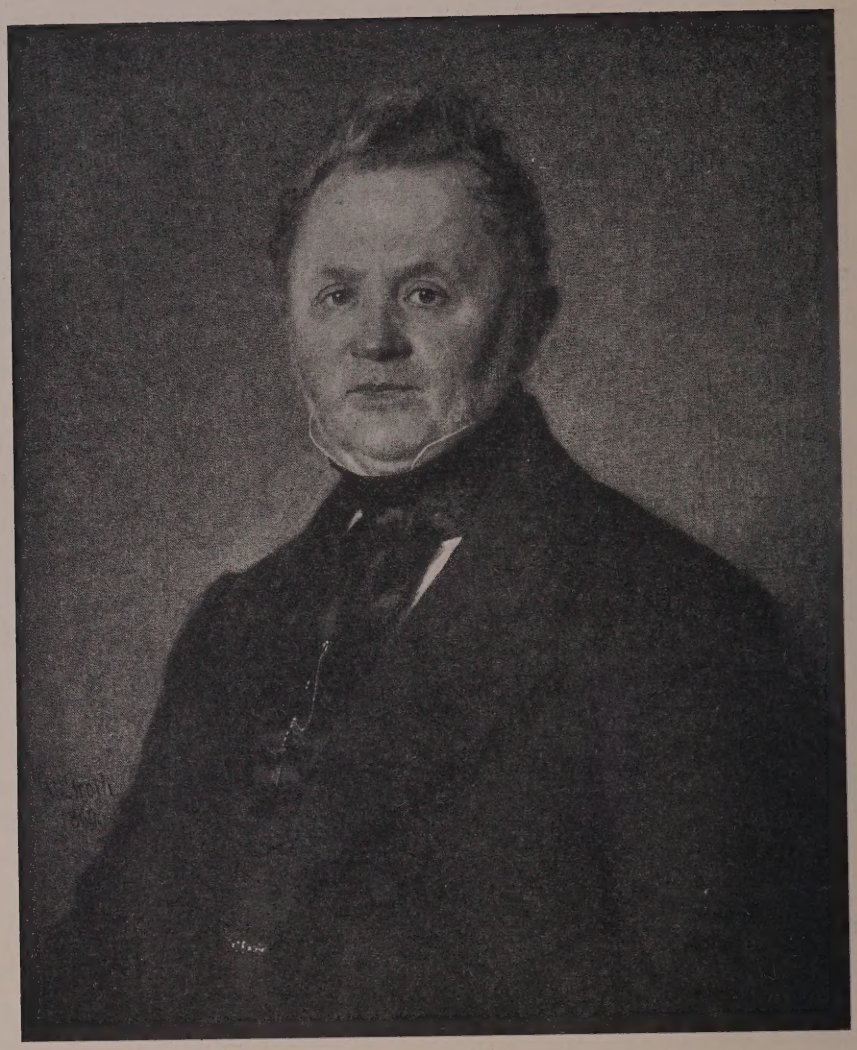

Fig. 20. Advokatfiskal C. Rydqvist. Oljem. 1860.
Direktör Bengt Johansson, Sthlm.

Fig. 21. Fru C. A. Sjögréen, f. Burén. Oljem. 1860.
Fröken M. Sjögreen, Sthlm.

en blå rosett mot den vita spetskragen, och på det i långa kanonlockar upplagda ljusbruna håret sitter en vit spetsmössa med ljusgredelina nackband. Fonden är behagligt lätt, tunn, ljusgrå, nedåt övergående i rödbrunt och soffans röda.

En ypperlig karakteristik visar också hans nu samtidiga porträtt av *grevinnan Sophia Piper, f. Piper*, en sund, frodig kvinnotyp av det både intelligenta och kvinnliga slaget — ehuru icke någon högre skönhet. Det är en midjebild i stor, dekolleterad, vit sällskapsdräkt med en röd sammetskappa över åtvända armen samt en liten ros och en vit spetsrosett i det rika, mörka håret. Porträttet av mannen, kammarherren, *greve Charles Emil Piper* — en syssling till hovstallmästaren greve Fritz Piper, som Troili 1856 målat — är en värdig pendant till hustruns. Det ger oss också en verklig personlighet. Och båda dessa äro ett par starkt realistiskt givna bilder ur samtidens aristokratvärld. Eller, som Romdahl nämner dem i sin beskrivning av Lövstad i Svenska Slott och Herresäten: »ett par utmärkta arbeten af Uno Troilis ärliga och finkänsliga hand».

Troili är nu i sin ypperligaste skaparperiod. »En av konstnärens bästa och själfullaste» har Nils Sjöberg (i Sv. Slott och Herresäten: Bysta) kallat den midjebild i frack och brun päls, som Troili nu gjort av statsrådet, *friherre J. A. Gripenstedt*, vilken han även framdeles skulle komma att måla. Nog är det ett lugnt och sympatiskt porträtt och av en övertygande, rent realistisk för att inte säga fotografimässig persongivning, men till konstnärens allra bästa vill jag ändå icke räkna det. Den stora, tunga klädmassan nedtill med den av Troili gärna använda pälsposen upptar något väl mycket av duken och bidrager därigenom att förminska själva personens betydelse. Dessutom gör den nästan kvadratiska formen sitt till att hoptrycka figuren.

Betydligt starkare, såväl tekniskt som rent konstnärligt, är däremot den samma år tillkomna bilden av advokatfiskal *C. Rydqvist*. Det porträttet torde snarare böra räknas bland hans förnämsta, ehuru ansiktets nästan barnsliga, varmskära ton inte riktigt synes

samstämma med en person av den porträtterades ålder. Här bör dock kanske nämnas porträttets egendomliga, starka lyskraft trots den stillsamma, dämpade färgskalan, vidare också framhållas den rent tekniska elegansen i handlaget. Den mycket tunt målade fonden har här en dragning åt blågrått men med rödbruna, lätta inslag.

Året därpå (1861) får han ett par militärbeställningar, ett knästycke av generalmajor *E. U. Rudebeck* och en midjebild av generalmajor *S. W. Nauckhoff*, den senare frimodigt målad och briljant träffande generalens barska, rödmosiga fysionomi med de bestämda dragen, det gråsprängda, stora håret och de rödbruna mustascherna. Han är avbildad i sitt regementes uniform — Kongl. Andra Lifgardet — vars officerskår bekostat porträttet och den 10 april d. å. överlämnat det till regementet på 50-årsdagen av chefens tjänstetid vid detta garde. Tyvärr gör det, genom det nästan kvadratiska formatet och personens inplacering däri, närmast intryck av att vara avklippt nedtill. Porträttet av general Rudebeck har ej alls samma konstnärliga kvalitet. Det är visserligen skickligt målat — i dräktdetaljerna — och huvudets karakterisering är nog god, men figurens hållning så stel och tafatt, att det hela närmast verkar paraduppställning för fotografering. Detta porträtt tillhör Svea artilleriregemente, vars överste och chef generalen varit.

Vid nyåret 1861 var Gunnar Wennerberg i Stockholm, ditkallad av ecklesiastikministern för rådgöring angående det blivande ordnandet av det nyuppförda Nationalmuseum, och träffar då naturligtvis samman med sina gamla vänner, bl. dem Troili, som nu förärar honom en förutnämnd liten genre från 1850-talets början: »Gubbe som knyter nät.» Utom de redan tidigare nämnda Höckert, Boklund, Scholander, Jolin och C. A. Adlersparre få vi nämligen räkna Wennerberg samt August Blanche, Molin, den glade aktören Svante Hedin och den hetlevrade majoren G. M. Stiernswärd som Troilis intimare umgänge i Stockholm, frånsett naturligtvis Lindblad och dennes »musikgubbar» samt Dahlgrens och den med

Dahlgrenarna befryndade familjen Hellhoff ute vid Järva. Dessutom den gamle notarien och skriftställaren *Olof Fredrik af Wannqvist*, av vilken Troili 1861 gjort en med vitt förhöjd blyertsteckning (nu i Nationalmuseum).

Här och där ute i landet hade han eljest goda vänner utplacerade, t. ex. på Segersjö i Närke, där han i augusti 1861 målat såväl ägaren själv, den ivrige politikern *Robert N. G. Montgomery-Cederhielm*, som hans hustru, *fru Cecilia Montgomery-Cederhielm, f. Nordenfeldt.* Det var i hennes fädernehem, Björneborg, den f. d. löjtnanten Uno Troili lagt grunden till denna vänskap. Porträttet av henne ger också genast den sympatiska känsla, han har för sin ungdomsväninna. Det bör eljest icke ha varit en så alldeles lätt uppgift att måla henne; de stora, tjocka läpparna äro nämligen det kanske mest markanta i detta ansikte — men Troili har lyckats på ett beundransvärt sätt.

»Detta ovanligt tilltalande porträtt av en fin dam från början av Karl XV:s regering» — skriver Carl G. Laurin i sin 1915 utgivna, populära, lilla bok »Konsten i Sverige», där även porträttet finnes återgivet[1] — »är lika ädelt i teckning som vackert i färg och utgör höjdpunkten av svensk porträttkonst från den tiden.»

Dessa ord kan jag livligt underskriva, likasom det omdöme Aftontidningens konstrecensent fällt över detta i samband med Troiliutställningen 1915:

»Något så fullödigt, nobelt, enkelt och känsligt damporträtt tror jag skall bli svårt att uppleta i vår svenska konst. Hur lätt och enkelt syns det inte utfört, liksom skapat av sig självt, och av den olycklige konstnärens själsstrider märkes inte ett spår.»

Nej, själsstriderna äro nog nu inte så ofta påkommande som förut, och det märks ju också såväl på den lätthet och den glädje med vilken han arbetat. I ett brev till ryttmästaren John Arsenius av den 26 sept. 1861 säger han sig visserligen ha »fått på en tid fallenhet att bli skräpig mellanåt», men detta syftar nog mest på hans för förkylningar lätt utsatta fysik och närmast på, att han då nyligen här hos Montgomerys legat sjuk i nära 3 veckor.

---

[1] Det är reproducerat även i tidskriften Konst 1915: 1, i samband med en artikel av August Brunius om den på konstföreningen då anordnade minnesutställningen över Troili.

Det är ett mästerstycke detta porträtt, även rent koloristiskt sett. Den sidenglänsande, svarta moarédräkten med dess finarbetade, svarta spetsar och verkningsfulla, stora kamébrosch, den ljusa, varma hyn, de nordiskt gråblå ögonen och den med konstnärlig takt neddämpat ljusröda munnen, det vackert askblonda håret med dess gredelinröda nackrosett och så därtill en i blågrått ytterligt tunt laserad bakgrund med en oändlig massa små, fina, rödbruna snedstreck däröver.

Mannens porträtt har icke samma fascinerande verkan, ehuru även det är ytterst varsamt utfört och väl avvägt i koloriten. Dräkten erbjuder ju dock icke samma möjligheter i raffinemang som en kvinnas, och icke heller vittnar denne bruksägares utseende — ehuru mycket känsligt återgivet — om samma bestickande innehåll som hustruns. Bakgrunden har en något kyligare ton och något mer fläckigt utseende än i det förra porträttet.

Troili hade planerat att från Segersjö resa till Lagerhjelms på Lannafors, också i Närke, och sedan även besöka Nordenfeldts på Björneborg, där han ombetts att måla frun i huset — för andra gången — men sjukdom kom, som sagt, i vägen och tvang honom att återvända till Stockholm. Därvid måste han också t. v. avsäga sig det uppdrag John Arsenius framfört från sin chef vid Livregementets husarer, generalmajoren, frih. *C. H. Leuhusen*, nämligen att komma till denne på Börstorp och måla honom. På sommaren nästa år blir detta emellertid av; det är ett mycket förtjänstfullt arbete, närmast i släkt med det av överstelöjtnanten Taube, såväl i arrangemang som uppfattning, lugnt och samlat, kanske t. o. m. helgjutnare än det nyssnämnda och ett ovanligt ståtligt paradstycke.

År 1861 avled Erik Gustaf Geijers hustru, *Anna Lisa Geijer*, vid 71 års ålder. Troili har snart därefter och, enligt uppgift av ägaren, den avtecknades sonhustru, fru Julia Geijer, f. Malmborg, »ur minnet» ritat hennes porträtt, en ytterligt mjuk och känslig blyertsteckning, vilken varit väl värd att här återgivas, men då densamma förträffligt reproducerats i A. Hamilton-Geetes: »I sol-

Fig. 22. Fru Cecilia Montgomery-Cederhielm, f. Nordenfeldt.
Oljem. 1861.
Kammarherre Rob. Montgomery-Cederhielm, Segersjö.

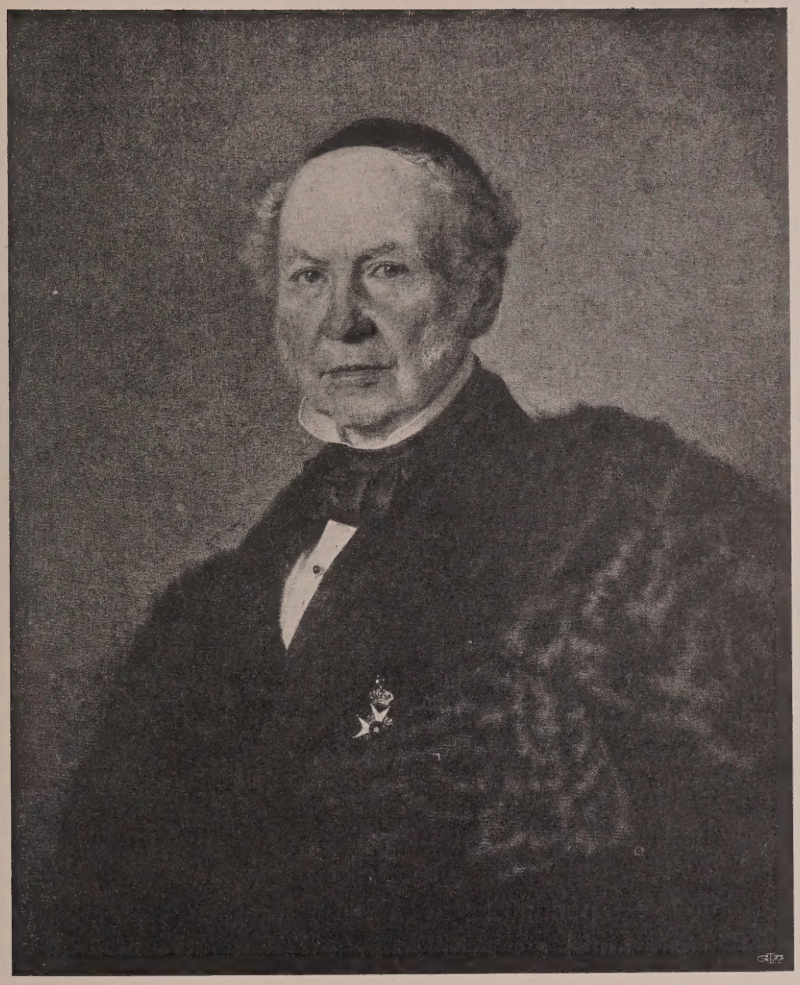

Fig. 23. Kanslirådet Gustaf Myrman. Oljem. 1862.
Järnkontoret, Sthlm.

nedgången» IV, samt i K. och H. Lilljebjörn: »Hågkomster» (2. uppl. 1911), må det vara tillräckligt att blott hänvisa till dessa arbeten.[1]

Ett gott och levande minne av Troili äger den nu över 80-åriga *grevinnan Elisabeth S. L. Ch. Wachtmeister, f. friherrinna von Platen*, vilken vid endast 28 års ålder hade den glädjen se sig målad av honom. Det porträttet är nämligen signerat 1862. Hur vackert har icke Troili här förstått att i ovalen inkomponera denna unga dam i sidenglänsande, svart krinolin, utsökta spetsar och smycken samt en för det ömma, blyga svärmeriets tidsålder typiskt varmgul karnation (ehuru dock med kanske alltför hektiskt blomstrande kinder). Det rika, svarta, slätkammade håret inramar effektfullt hennes ansikte, den ena handen ligger ledigt utefter krinolinen, medan den andra håller en igenfälld solfjäder, och genom några brytande, men ändock dämpade färger i den eljest lätta, grågröna fonden har konstnären vetat att liva upp hela bilden. Dessa färger äro krapplackrött i ett draperi bakom hennes rygg och grönt i en blott lätt antydd dörrlist längst t. v. i tavlan.

Det är högst få av Troilis verk, som hamnat i museerna, utan de äro mestadels spridda landet runt i privatfamiljer, eller också kan man finna dem i huvudstadens många ämbetsverk. Generaltullstyrelsen har sålunda ett förträffligt av en sin forne chef, generaltulldirektören *J. F. Fåhræus* (se fig. 28), och Järnkontoret ett ännu bättre av kanslirådet *G. Myhrman*, båda från samma år (1862) och båda med den av Troili gärna använda pälsposen. Det är f. ö. två goda pendantporträtt av tvenne samtida, märkliga personligheter — pendanter även i det hänseendet att de, liksom f. ö. ett stort antal av Troilis porträtt, hava samma dukstorlek.

---

[1] I N. Erdmann: Erik Gustaf Geijer, s. 270, finnes ett träsnitt över samma person och »efter ett porträtt af Troili». Var den teckning, som där legat till grund, nu finnes, har jag mig ej bekant, men även den bör vara tillkommen vid denna tid eller kanske snarare något tidigare och då sannolikt tecknad efter verkligheten — den verkar mer nyktert realistisk än ovannämnda. — Den synes i varje fall ha varit förskiss till den mer idealiserade och konstnärligt fullmognare bild, som här ovan berörts, varför denna således icke enbart kan ha ritats »ur minnet».

Två karaktärsansikten, vartdera så livfullt fångat, att man faktiskt kommer »människan» direkt in på livet. Färgerna i huvudsak desamma; fondbehandling likaså, med det för denna tiden egendomliga manéret: ett veritabelt regn av snedriktade, små, tunna penselstreck på den helt obetydligt laserade duken.

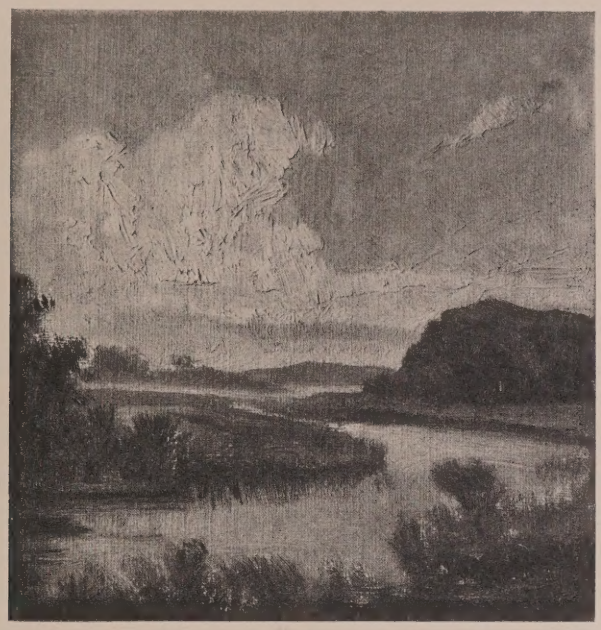

Fig. 24. Sommarlandskap med en å mellan låga stränder.
Oljem. 1860-talet.
Fru Sigrid Brithelli, Sthlm.

»Färgerna ligga så lätt och luftigt på duken, som vore alltsammans frambragt genom ett enda andetag.»

Så skrev Nya Dagl. Alleh. vid akademiutställningen i juli 1863 om Troilis Myhrmansporträtt, och denna liknelse — om andningen — kommer ofta fram i hans samtidas recensioner över honom.

»Hade vi icke sett så många förträffliga porträttaflor förut af Hr Troilis hand», skriver vidare samma tidning, »så skulle denna nu exponerade taflan

ensamt kunna bestämma oss för att anse Hr Troili som vår utmärktaste porträttmålare.»

Ja, det är verkligen sant. Så själfullt, som Troili målat denna bild och med sådan finess i färganslaget, torde man få svårt uppleta något motstycke därtill i vår svenska porträttkonst; i varje fall finnes ingen av hans samtida, som därvidlag kan tåla en jämförelse.

I det Myhrmanska porträttet vill jag särskilt påpeka Troilis enastående förmåga att variera svart. Där finnes nämligen icke mindre än 3 olika sorters svart, alla smärre nyanser att förtiga — i den storkrusiga, flott målade, svarta skinnkragen på den rödbruna pälsen, i den till lila övergående rockfärgen, i sidenhalsduken m. m. Allt så sprittande livligt målat, på samma gång som mannens karaktär kommer fram sällsynt hel och samlad. Det var utställt på den skandinaviska konstutställningen i Stockholm 1866 och bidrog därvid säkerligen kraftigt till att Troili då erhöll hedersutmärkelsen »Litteris et Artibus».

Vid minnesutställningen 1878 över Troili ägdes det av en protokollsekreterare *Ludvig Kristoffer Bäck*, vilkens porträtt Troili f. ö. målat samtidigt med Myhrmans. Det är signerat samma år — 1862 — men vilken skillnad i uppfattning. Myhrmans ett genialt konstverk — Bäcks ett mer stereotypt fotografikonterfej, visserligen med den för Troili utmärkande färgmjukheten, men också ledsamt stelt och chablonmässigt i arrangeringen och med som vanligt misslyckade händer. Inte ens det omsorgsfullt frammodellerade huvudet kan här försona arbetets övriga brister.

Att mitt uppi Troilis ideliga porträttmåleri påträffa en liten landskapsbit känns verkligen upplivande och har sannolikt känts på samma sätt även av konstnären själv. Den är nämligen särdeles frisk och saftig den lilla skiss av ett »*Sommarlandskap med en å mellan låga stränder*», som — att döma av det livfulla målningssättet — bör ha åstadkommits vid ungefär denna tid. Det är icke längre något romantiskt nattstämt Fahlcrantzeri utan en omedelbar, ärlig naturstudie från mitt på dagen, det bästa Troili f. ö. åstad-

kommit i landskapsväg, men med kanske väl kompakta molnbildningar.

Han har eljest inte mycken tid övrig till slika förlustelser. Porträttbeställningarna strömma stadigt till. Nu (1863) är det bl. a. ett nytt lantmarskalksporträtt, som önskas av honom. Riddarhuset är beställaren, och han utför samvetsgrant och elegant sitt uppdrag, det blir t. o. m. nästan för elegant. Komposition var aldrig Troilis styrka, och så snart han avlägsnar sig från den traditionella och inlärda midje- eller bröstbilden, råkar han i dilemma. T. ex. nu, när det skall vara knästycke. Det blir nästan något fjantigt över den tillgjorda positionen, *greve G. Lagerbjelke* fått intaga i sitt lantmarskalksporträtt. Ena handen traditionellt stödd mot ett bordshörn, den andra om marskalkstaven. Händerna äro som vanligt otympligt målade, och armarna tillhöra en mannekäng. Ansiktet är däremot levande, och kläderna nypressade och oklanderliga. Det är intressant jämföra detta med det bredvidhängande, tidigare porträttet av Gyllenhaal, det senare är koloristiskt tyngre, men varmare, och dessutom mer storstilat i sin uppfattning; Lagerbjelkes är skickligare och elegantare målat, men ytligare; den lätta, nästan silvergrå fonden ger emellertid en vacker clairobscur kring personen. I dessa två, av Parisresan åtskilda, porträtt kan man f. ö. se det oliktrådiga dukmaterial, han använt före och efter denna.

I ett bevarat första utkast till porträtt över chefen för statens järnvägsbyggnader, översten, *friherre Nils Ericson*, kan man också gott studera Troilis sätt att arbeta. Denna ofullbordade »studie», eller vad man skall kalla det, står ännu på »undermålningens» stadium, den av Couture förordade »frottien». Med en starkt terpentinblandad färg har han helt tunt och i rask fart på sin grovtrådiga duk laserat upp huvudtonerna, allt lätt och summariskt, varpå sedan varit meningen utarbeta de olika detaljerna. Det är dock egentligen blott ansiktet, som här är mer utfört. Den svarta bonjouren är blott angiven, och omgivningen — den ljusa, gråblå fonden, det röda draperiet och den rödbruna

fönsterposten — likaledes ännu i huvudsak blott skisserad. Men vilken friskhet i färgen; man ser, att det är ett omedelbart första intryck, och när man så går till det »färdiga» porträttet, det i Kungl. Järnvägsstyrelsen, erfar man en viss besvikelse. Det har blivit något väl teatraliskt över porträttet, ehuru apparaten ju är densamma, men man får där liksom mer utav de yttre attributen, kartan och det i bakgrunden framrusande lilla tåget, än av personen själv. Det var för personligt uppfattat det första, det skulle ju vara ett officiellt paradporträtt, och då måste gesten göras stoltare. Troili tyckte nämligen, att det första icke var »nog parat», såsom han lär ha uttryckt sig, d. v. s., enligt hans terminologi, icke tillräckligt storslaget eller representativt. Därför klädde han också om honom i frack och vasakraschan och lade in mera pampighet i hållningen och anletsdragen — till nackdel för det rent personliga, som f. ö. också enligt släktens vittnesbörd betydligt bättre kommit till sin rätt i det nu hos sonen, generalen, friherre C. W. Ericson, Sthlm, befintliga utkastet. Först efter Troilis död framdrogs detta ur sitt trogna gömställe bland hans otaliga andra, ofullbordade dukar.

Ett ytterst sympatiskt och intimt stämt porträtt är däremot det, som Troili samma år målat av sin forne skolkamrat och alltsedan ungdomstiden varmt avhållne vän, den såväl musikaliskt som konstnärligt och litterärt begåvade majoren (sedermera översten) *Gustaf R. Nyblæus*, vilken i sin ungdom skrivit bl. a. den välbekanta, av Lindblad sedan tonsatta Dalkarlssången »Jag vet ett land långt upp i högan nord». Det är ett varmt romantiskt skimmer över detta ansikte, och en fint avvägd, om också sparsam kolorit i Troilis vanliga, enkla färgskala: svart, ljusgrått, brunt.

Troili och Nyblæus umgingos rätt ofta, och den senares dotter, friherrinnan E. Ericson, har berättat mig, att de båda vännerna då alltid brukade göra musik tillsammans. Troili spelade därvid helst Margaretas visa (den s. k. spinnvisan) ur »Vita frun». Det var något så varmt och känsligt i hans spel, men berättarinnan, som då var en liten flicka, förundrade sig alltid över, att

Troili med sina tjocka fingrar kunde så behändigt slå på en tangent i sänder. Han förde emellertid sina händer ovanligt ledigt, och trots sin väldiga stofthydda kunde han t. o. m. bliva helt mjuk och graciös, när han någon gång på skämt dansade solo — detta

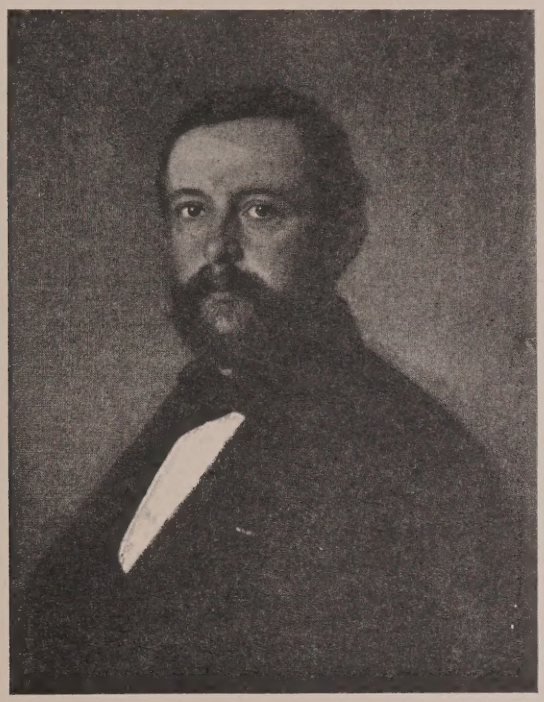

Fig. 25. MAJOREN (sedermera översten) GUSTAF R. NYBLÆUS.
Oljem. 1863.
Generalmajor G. A. Nyblæus, Åkers styckebruk.

enligt vad ännu en minnesgod, den nu 83-åriga fru Sophie Murray, Sthlm, haft att förtälja. Alltsedan Troilis hemkomst från Italien har hon — som f. ö. är en dotter till den av Troili på 1850-talet målade assessorn Pehr Lagerhjelm — varit bekant med honom och ofta varit i hans hem. Hon har också haft vänligheten berätta mig nedanstående ur hans privatliv. En stor slarv var Troili med

pengar, ehuru den ständiga bristen på dylika nog till en del även får tillskrivas hans godhjärtenhet. Gott om beställningar hade han egentligen alltsedan han kom hem, och rätt så bra betalades också hans porträtt — enligt dåtidens konstpriser. Men inkomsterna ville ändå aldrig förslå, förrän fru Lotta fick hand om kassan. Då gick det t. o. m. an att spara något — dock utan att han själv visste om det — ehuru dessa små besparingar sedan snart förtärdes, när han under 1860-talets slut en längre tid var själsligt nere och alldeles oförmögen att förtjäna något. Själv trodde han inte då, att det var så illa ställt med ekonomien, men när det en dag icke ens fanns så mycket, att han kunde betala sin skomakare för en halvsulning av ett par kängor, och han då fick veta, hur hans hustru sparat och sparat, men alla dessa besparingar nu gått totalt åt under depressionstiden, gick han direkt till arbetet och höll sedan intensivt på därmed ett par år, tills han inte orkade mer utan föll samman i ny förtvivlan.

En stor sorg var det för honom, när hans gamla mor år 1863 helt plötsligt avled. Strax förut skall hon för någon förklarat, att hon »kände sig så hemsk i kroppen». Troili höll förfärligt mycket av henne och brukade så gott skratta åt och skämta med henne, när hon någon gång gjorde sina anmärkningar över hans arbete. Han var också hennes enda stöd; den andre sonen — »Sammel» — hade nämligen allt fortfarande svårt nog att reda sig själv, ehuru han nu var välbeställd klockare och t. o. m. vunnit en viss uppmärksamhet genom sina konserter. Praktiskhet var inte någon egenskap i Troilisläkten, men däremot godheten. Den ärvde också Troili i rikt mått av sin mor. Han var så ytterligt sträng mot sig själv men så överseende mot andra. Betecknande för honom är också, vad hans hustru en gång sagt åt här nämnda fru Murray:

»Förr trodde jag, att ett gott huvud var att kunna kritisera och anmärka på andra, men Uno har lärt mig, att ett gott huvud är just att se det goda hos människorna.»

Lotta Troili var sin man undergiven och beundrade honom högt; om sig själv hade hon däremot aldrig vågat tro något utan

tvärtom alltid velat räkna sig till »de obetydliga». Hon var därför ganska tystlåten, ehuru ej alls någon tungus; ibland kunde hon t. o. m. visa sig både glad och humoristisk.

Fig. 26—27. Uno och Lotta Troili. Efter fotografier. Omkr. 1865.

Troili och hon spelade gärna à quatre mains tillsammans, men föll hon då händelsevis inte rätt in, kunde han ryta till på sitt burleska sätt och säga: »Spela rätt, kvinna, eljest lägger jag in om skilsmässa». Och så slog han till ett skratt, ett jätteskratt, men det låg musik t. o. m. i själva skrattet. Det var också något så sällsynt smittande hjärtegott, när han skrattade.

Var Troili bortbjuden, och man gärna ville, att han skulle spela, så fick man aldrig be honom — då mulnade han tvärt — utan bara se till, att flygeln var uppslagen och allt i ordning. Då dröjde det vanligen inte länge, förrän han satt där, utan att han själv ens visste hur, och då kunde han bli sittande i flera timmar, gärna glömsk av allt omkring sig, och bara spela. Man tröttnade dock

aldrig på att höra honom; det blev nämligen ej några inlärda läxor, själlöst framrabblade på tangenterna, utan någonting fullt personligt. Som oftast var det f. ö. hans egna fantasier just för stunden.

Hur Troili kunde leva sig in i musiken, förstår man också, då man i Gunnar Wennerbergs »Bref och minnen» (II. delen, s. 194) läser om Troilis besök hos vännen i Skara — antagligen sommaren 1854. Gunnar Wennerberg hade nämligen nyss skrivit ett oratorium, och Troili blev den förste, som fick del därav.

»De båda slå sig ned vid pianot och gå igenom det ena numret efter det andra; kompositören spelande och sjungande tre à fyra olika stämmor, ibland så vackert som möjligt för att visa hur det kan låta, ibland skrikande sopran eller ansträngande sig för att få fram tenortonerna, alltid säker på att hans vän förstår meningen. Och Troili följer med och förstår, ruskar på sitt yfviga hår, sjunger, skrattar och gråter och gör Wennerberg så lycklig att han tager mod till sig och skickar sin fuga till Adolf Lindblad för benäget påseende.»

År 1864 fick Troili äntligen kallelse till ledamotskap i Musikaliska akademien. Där hade han redan före sig de flesta av sina närmaste vänner. Dessa »närmaste» äro, som sagt, nästan alltid att söka inom musiken. Den 70-årige Falkenholm pressar sålunda 1864 den alltid medgörlige Troili att med sig »dunka igenom» en duett av Mozart. Eller också dunka de till omväxling priffe med Munthe, Rydqvist eller några andra likasinnade, när inte Lindblad finnes att tillgå i Stockholm.

»Wennerberg ser jag ej så ofta», skriver Troili till Lindblad i dec. 1864. »Han har sin famille här och lefver mycket isolerad, dock ha vi träffats och grälat.»

Wennerberg ordnade nu samlingarna i Nationalmuseum, och snart fick även professor Troili en del att säga där, i det han — antagligen på Wennerbergs förslag — i maj 1865 invaldes i kommittén för inköp av målningar till detta museum.

Ungefär vid denna tid — i varje fall under 1860-talets f. hälft — skall Troili ha låtit Wahlberg få del i sin ateljé i Brunkebergs hotell, varvid även hände, att Karl XV en och annan gång kom på besök till dem. Eljest livade dessa båda upp varandra och arbetet med att spela piano och sjunga Bellman, såsom J. K. Janzon berättat i sin monografi över Wahlberg.

Hovfröken Marie Louise af Segerström, vilken som litet barn hade i uppdrag att roa och muntra sina fosterföräldrar, president ooh fru Burén, när dessa 1863 och 1864 målades i Stockholm av Troili, har berättat mig åtskilligt från såväl dessa sittningar som från senare sammanträffanden med honom. Troili var nämligen ofta gäst hos Buréns, likasom hos fru Buréns bror, bergmästaren Sjögréen på Strålsnäs i Östergötland, och då vanligen också samtidigt hos Lindblads på det närliggande Lövingsborg, dit denne flyttat redan 1864 till sin där boende dotter Lotten. Lindblad och Troili smågruffade jämt och rörde då häftigt om i sina stora peruker.[1] De knarrade också tillsammans om en hel del nymodigheter, och Troili brukade då säga:

»Ja, ser du, vi ha kommit till den åldern, att vi inte må riktigt bra, om vi inte få tycka, att allting går på tok.»

Troili var så ytterligt känslig; för det allra minsta kunde han falla i gråt, mycket explosiv var han, t. o. m. ibland nästan vild. Hans hustru däremot mer lugn och stilla — ofta som en mild dämpare. I rent yttre hänseende voro de f. ö. varandras kontraster, han var tjock och klumpig, hon lång och mager. Men eljest gingo de så gott ihop. Ett par fotografier av dem båda från 1860-talets mitt har jag här låtit återgiva. De understryka nämligen slående det intima förhållandet mellan denna tidens porträttkonst och den rena fotografien, vilket jag redan förut haft tillfälle påvisa. Både Uno och Lotta sitta här vända halvt åt ena sidan men med huvudet fas, ena handen på bord, den andra framlagd på knäet, d. v. s. den även inom måleriet typiska konterfejställningen. Se t. ex. på bilden av Troili själv, det är nästan som ett av hans egna porträtt — ställning, belysning, uttryck, allt är detsamma; t. o. m. den ljusa fonden och den snidade stolsryggen finnas där.

Ovannämnda hovfröken af Segerström är ännu en av dem, som lagt märke till Troilis sällsynt känsliga händer, inte bara när

[1] När Troili målade, tog han sig också ofta i peruken, varför den understundom företedde en lika brokig färgblandning som paletten.

Fig. 28. Generaltulldirektör J. F. Fåhræus.
Oljem. 1862.
Generaltullstyrelsen, Sthlm.

han spelade, utan även då han höll palett och penslar. När han spelade, var det mest egna fantasier och helst i skymningen. Men han var så oberäknelig, ty mitt i en stark stämning kunde han slå till några ilsket falska, hårda ackord och bryta tvärt av och rusa sin väg. Under sin målning kunde han stå långa stunder och bara stirra på modellen, tills han i ett tag helt plötsligt störtade fram till duken, grimaserande och samtidigt gestikulerande med penseln i högsta hugg, och så sättande dit — en liten, liten klick. Så var det alltid, när han målade, t. ex. nu (1863), när han höll på med porträttet av *fru Lovisa Burén, f. Sjögréen.* Hon var så livlig och rörlig och hade svårt att sitta stilla, hon blev också förfärligt trött av seancerna, ty Troili höll på länge och väl med porträttet. Det, som emellertid mest bekymrade honom, var hennes vackra, livfulla ögon. Om dem skall han också i förtvivlan ha yttrat en gång:

»Jag tar det vitaste paletten kan åstadkomma och ändå kan jag inte få glansdagern som jag vill.»

Han blev heller aldrig fullt nöjd med det, och när det väl var färdigt, lär han ha sagt: »Nej, det här få vi göra om allt ihop.»

Det är heller icke bland hans starkare porträtt, ehuru mjukt målat. De kraftigt lagda glansdagrarna i ögonen »sticka» också för mycket, såsom han även i andra porträtt brukat göra sig skyldig till. Eljest vittna hennes ögon — genom den innerliga värmen över dem — om en god kvinna.

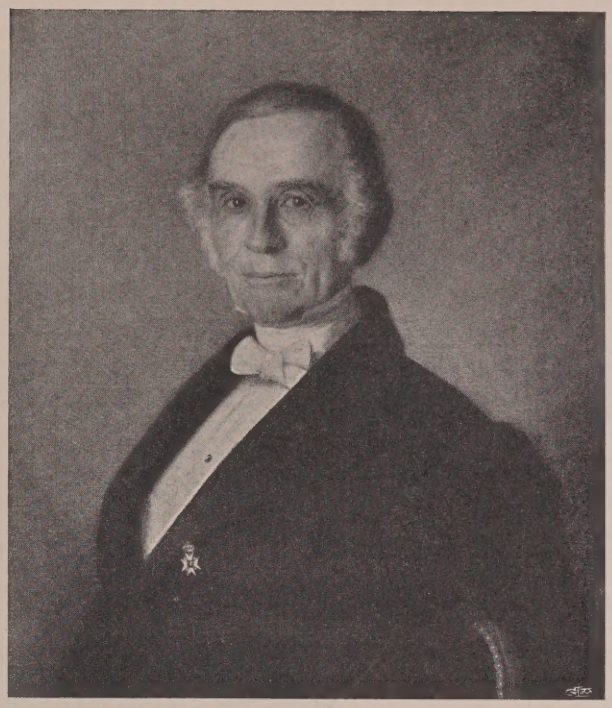

Fig. 29. Brukspatron Gustaf E. af Geijerstam. Oljem. 1863.
Fru Stina Kreuger, Kalmar.

Den blivande kammarrättspresidenten *C. O. W. Buréns* porträtt (1864) är då bättre, och det gick också fortare med målandet. Nu roade det nog kanske Troili mer att måla detta. Burén var nämligen en av hans intimare vänner och mycket beundrad av honom. »Du sitter som en gud», brukade Troili säga under målningens gång. Själv var Troili också för ovanlighetens skull nöjd med resultatet. Det är f. ö. ett synnerligen lugnt och värdigt porträtt med briljant ansiktskarakteristik och en ytterligt mjukstämd färgskala.[1]

[1] Här kan vara av intresse att jämföra en i Kammarrätten befintlig, osignerad kopia efter detta porträtt. Kopisten har bra lyckats med ansiktet, men däremot ej alls med den svåra bakgrunden, som i kopian är helt övertäckt, »tät», och i avsaknad av den luftighet och genomskinliga lasyrton, som utmärker Troilis.

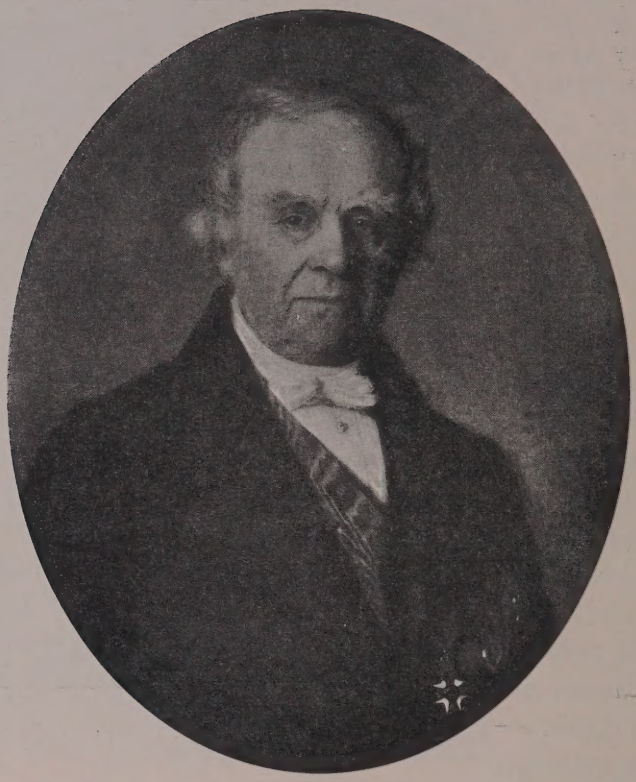

Fig. 30. Generaladjutanten, greve J. A. Anckarsvärd. Oljem. 1864.
Ryttmästaren, friherre Johan T. Gripenstedt, Bysta.

Från 1863 återstår ännu ett intressant porträtt, föreställande dåvarande ägaren av Frösvidal i Närke, brukspatron *Gustaf E. af Geijerstam.* Med ena armen över en rund stolsrygg — för erhållande av en triangulär komposition och en bredare, lugnare bas åt porträttet, ehuru Troili säkerligen också genom armrörelsen velat bidraga till den avmålades karakteristik — sitter denne humoristiskt småleende åt åskådaren med sin nästan apliknande fysionomi. Men hur spelande livfullt är icke detta ansikte målat, det formligen brinner av livslustig humor i de blågrå ögonen,

Fig. 31. Grevinnan S. U. Anckarsvärd, f. friherrinna Bonde. Oljem. 1864.
Ryttmästaren, friherre Johan T. Gripenstedt, Bysta.

och det liksom leker bland alla de otaliga rynkorna i den gulbruna, pergamentsartade huden. I dageransättningen följer Troili här samma »plätt»-metod, som han med den vita täckfärgen brukat använda i sina tecknade porträtt; särskilt har pannan här fått sig en kraftig glansfläck. Bakgrunden har nu hos Troili alltmer och mer börjat övergå i blågrått, ehuru fortfarande med sina typiska röda och rödbruna streckinslag. Så också här.

En mer storfläckig fond, närmast i stil med den Troili använde sig av strax efter Parisresan, visar hans, enligt uppgift, 1863 eller

1864 utförda bröstbild av professor *Anders Retzius*. Denna är betydligt bättre och personligare än det förut målade representationsporträttet, och man får här ett fastare grepp på personen.

Oaktat det i allmänhet lyckliga resultat Troilis porträttmåleri denna tid utvisar, är han själv sällan eller aldrig till freds. Den nedärvda mjältsjukan tar sig alltemellanåt utlopp i form av håglöshet och missmod. För sina vänner blir han alltmer ett underligt blandfenomen av glädtighet och tungsinne, man beklagar honom och söker lätta upp humöret på honom, ehuru vanligtvis med mycket klent resultat. Av gammal vana infinner han sig visserligen i kotteriet på operakällaren, men är merendels butter och otillgänglig och blir, som Scholander uttalat sig i ett brev, »stortrevlig», först när det börjar lida mot soluppgången. Redan 1863 hade han f. ö., enligt samme sagesman, fallit ned i »melankoliens pöl», och än djupare griper mörkret om honom under de år, som nu stunda.

Man märker dock icke något av denna sjukliga ringaktning för sig själv i de båda porträtt, han 1864 utfört av den 81-årige generaladjutanten, *greve J. A. Anckarsvärd* — Konstakademiens v. præses — och dennes *grevinna S. U. Anckarsvärd, f. friherrinna Bonde.*[1] Dessa båda bröstbilder äro nämligen att räkna in bland Troilis allra bästa porträtt, såväl i karaktärs- som färghänseende. De äro båda lugnt hållna, oväsentligheterna avdämpade och allt koncentrerat på själva ansiktsuttrycket. Den gamle hedersmannen och konstvännen — redan 1834 och 1835 hade t. ex. Wickenberg fått tillbringa ett par lyckliga och utvecklande somrar på hans egendom Bysta i Närke, och Wickenberg följdes av flere konstnärer, — har spelat en så framstående och ingripande roll i vårt lands liv under 1800-talet, icke bara för konstlivet utan även å många andra områden, att man är glad äga hans sympatiska och intelligenta drag förevigade av en sådan målare

[1] Porträttet av greve Anckarsvärd är av Nils Sjöberg i beskrivningen av Bysta, Närke, i »Svenska Slott och Herresäten» felaktigt angivet såsom tillkommet 1860. Båda porträtten äro dock mycket tydligt signerade 1864.

som Troili. Såväl detta som porträttet av grevinnan skulle f. ö. vara något att förvärva för vårt Nationalmuseum. De äro båda av en utsökt nobless i behandlingen, och särskilt det senare »ett mirakel i färg», såsom professor J. Kronberg beskrivit det vid ett samtal. Det är en gammal, god, fin dam med många rynkor i ansiktet, men, utan att detaljerat måla ut alla dessa rynkor, har Troili, enligt professorns utsago — jag har nämligen ej varit i tillfälle att se det annat än i fotografi — bara genom själva målningssättet på ett så överraskande livfullt sätt fått fram dem och f. ö. hela hennes personliga karaktär. Själv har professor Kronberg vid endast 18 års ålder kopierat greve Anckarsvärds porträtt. Denna kopia finnes nu i Hjälmare Kanal- och Slussverks Aktiebolag, i vars direktion greven, när kopian (1868) tillkom, suttit i hela 50 år.

Det återstår ännu några intressanta porträttbilder från året 1864, allesammans ur aristokratkretsar. Så t. ex. det gedigna porträttet av den åldriga *fru Carolina von Aken* — i svart moaréklädning med vit rosett samt mössa av blonder och violer — nu hos en sondotter på Sjögetorp i Södermanland;[1] vidare den i fråga om dräktbehandlingen rent raffinerat målade midjebilden av kammarherre O. Nordenfeldt d. y:s hustru, *fru Matilda Nordenfeldt, f. Biel* — vilken äges av en dotter, grevinnan I. Lewenhaupt, Aske, Uppland. Redan 1852 hade Troili målat ett — ehuru misslyckat — porträtt av henne, och sedan dess försökt på nytt icke mindre än fyra gånger men med lika liten framgång. Icke ens med detta skall han ha varit nöjd, men då kammarherren var rädd för, att Troili skulle förstöra även det — så som han gjort med de föregående (utom det allra första) — så tog han utan vidare omständigheter porträttet med sig, sedan Troili gottgjorts för sitt arbete.[2] Det hade också varit skada, om det skulle ha sönderskurits, ty utan att vara bland Troilis allra bästa, står

---

[1] Enligt Carl Forsstrands beskrivning av Högsjö, i »Svenska Slott och Herresäten», synes denna bild då ha funnits hos en annan sondotter, friherrinnan S. von Mecklenburg, f. von Aken.

[2] Porträttet målades sommaren 1864 på Björneborg, men Troili tog det sedan med sig för att »fullborda» det, och kammarherren fick därför i Stockholm avhämta det.

Fig. 32. Fru Augusta Berg. f. Hägerflycht. Oljem. 1864.
Generalmajor G. A. Nyblæus, Åkers styckebruk.

det likväl på ett högt plan och är väl värt ett beaktande. Det är dock icke så mycket ansiktet, som frapperar, utan i främsta rummet den utsökt behandlade dräkten, särskilt det ljusblå sidenlivets fasta, smidiga spändhet över barmen. Där visar sig Troili som en av vår konsts allra skickligaste stoffmålare. Och i denna egenskap har han också starkt dokumenterat sig i den, rent dekorativt sett, ståtliga knäbild, han målat av den blott 21-åriga *fru*

Augusta Berg, f. Hägerflycht.[1] Detta porträtt är signerat 1864, men Troili har tydligen icke velat anse det fullt färdigt ändå, enär han t. o. m. så sent som i nov. följande år — enligt ett då daterat brev från G. Wennerberg[2] — »håller på med den lilla vackra fru Berg och har tillräckligt att göra». Troili har också själv uppgivit, att han hade oändlig möda med »lillan», som han kallade henne. Man får visserligen icke söka någon djupare karakteristik i detta ungdomliga, av en nästan gustaviansk chevelure inramade ansikte; det är mer ett »societetsporträtt», ehuru onekligen storartat sådant. I tekniskt hänseende är det f. ö. ett konststycke, även om ansiktet visar en platt behandling. Man behöver bara se på det gulvita sidenets vattring i den styva krinolinen och den hopfällda solfjäderns klart klingande blå ton däremot, vidare spetsarnas slankhet och lätthet, smyckenas glans, den vackra, blottade halsen och de välformade armarna för att förstå, vilken högt driven behärskning av färgspråket Troili tillägnat sig, och hur långt han därutinnan står framom sina svenska samtida. Själv var han dock långtifrån nöjd med detta porträtt; — ett »svagt» och ett »vådligt opus» kallar han det i ett brev av den 11 aug. 1870 och säger sig ha fått »en kulspruta genom både kropp och själ», när han återsåg det på akademiens dåvarande utställning. (Jfr sid. 141)

Året 1865 är kvantitativt sett ett ovanligt magert år i Troilis produktion. Jag känner nämligen blott två porträtt från det året. Men i kvalitativt hänseende är det ena av dessa ett av Troilis mest betydande. Det finnes i Göteborgs museum och föreställer museets förste ordförande, den då redan avgångne landshövdingen *O. I. Fåhræus*, en tvillingbror till den förutnämnde generaltulldirektören J. F. Fåhræus, som Troili också målat. Denna ovalformade bild är ett förstarangsporträtt, såväl vad den slutna, lugna kompositionen

[1] Sedermera i ett andra äktenskap grevinna Posse samt i ett tredje förmäld med f. d. engelske envoyén Audley Charles Gosling.

[2] Jfr G. Wennerberg: Bref och Minnen, II. s. 307. — Antagligen är det detta porträtt, som Troili utlovat färdigt till julen 1864 — såsom omtalas i hans brev till Lindblad av den 19 dec. s. å. — men som på grund av den mörka årstiden ej medhanns. Och Wennerberg skriver f. ö. samtidigt — den 7 dec. 1864 — till Arsenius: »Troili pustar, hemligen belåten med den dager, som icke tillåter honom sysselsätta sig med penslarna.» Se anf. arb. s. 287.

som färgens samstämdhet och framför allt personens karakteristik beträffar. Enligt N. D. A. för den 28 mars 1865 var Troili just då sysselsatt med detta porträtt; det är också signerat samma år. Med halvt humoristisk, halvt ironisk min sitter den finbildade mannen klädd i frack och ordnar och i traditionell — ehuru här alls ej stötande — porträttställning, med ena handen på knät, den andra hängande ned från ett bord, varå böcker ligga. En rundad, ekbrun stolsrygg bakom honom, och på andra sidan som motvikt det rödklädda bordet. Däremellan skjuter dräktens svarta massa upp mot den blågrå bakgrunden, vilken här som alltid livats upp med knappnålssmala, tumslånga, rödbruna streck.[1] Om det andra porträttet — av president Åkerman — se längre fram, sid. 123.

En del *teckningar* och en akvarell äro också att notera från 1860-talets mitt. Akvarellen är mer att betrakta som ett enstaka försök och som en lek mitt i det egentliga arbetet. Den bär årtalet 1864 och visar ett »Stilleben» med ostron på ett vitt fat och så några persikor. Bland teckningarna finnas en del porträtthuvud, t. ex. en rätt ledsam midjebild av en äldre dam (i Gbgs museum) samt ett litet rart huvud av den 4-årige Klas von Feilitzen — Lotten Lindblads son — vidare en fantasi- och minnesbild av Troilis egen far (ett slätrakat, nästan prästerligt utseende med glasögon)[2] samt en säkert gjord teckning av överintendenten M. G. Anckarsvärds kraftigt skurna ansikte.[3] Teckningssättet i dessa är mycket mjukare och elegantare än under hans föregående år. Det är ej längre någon ängslan eller dilettantisk osäkerhet, det kan visserligen ofta vara

[1] Detta porträtt har återgivits bl. a. i Carl Lagerberg: Ur Göteborgs konstsamlingar, men har där vid klicheringen blivit illa åtgången i ansiktet.

[2] Att det är Troilis far, får man väl antaga, enär teckningen, som skänkts till Nationalmuseum av det Troiliska boets arvtagerska, fru Sophie Hellman, vilken givetvis bör ha känt och träffat denne sin farbror (fasters man), av henne själv uppgivits föreställa just denne. Ett »direkt» porträtt kan det ej vara, då fadern dog redan 1835, och teckningssättet hänför bilden till 1860-talet.

[3] Denna sistnämnda teckning låg i Nationalmuseum inordnad på Olof Södermark; den är osignerad, men teckningssättet är ej alls Södermarks, utan det Troili använder vid 1860-talets mitt, vilket f. ö. lätt kan kontrolleras genom jämförelse med Troilis minnesbild av sin far. Den förstnämnda teckningen har också av mig överflyttats på Troili i museets handteckningssamling.

Fig. 33. LANDSHÖVDING O. I. FÅHRÆUS. Oljem. 1865.
Göteborgs museum.

fint utskuggat, men dock ej så torrt petnoga som förut, skuggningen sker gärna medelst glesliggande, parallella streck, och Troili använder nu helst en finspetsad blyerts samt tecknar med mycket lätt hand. Det finns även andra än porträtteckningar från denna tid, t. ex. en hel skissbok med ett 20-tal landskaps- och genrebilder, däribland tre daterade: »Tving aug. 1866», och de övriga genom sitt teckningssätt att anse som ungefär samtidiga, om ock från andra platser.[1] De daterade Tvingteckningarna äro samtliga landskap; f. ö. har jag mig bekant en samma månad och år signerad, vacker landskapsbild från Herrevadskloster i Kristianstads län[2] — en atmosfärfylld stämningsbit med några höga bokar, en bild som röjer direkt och kärleksfullt naturstudium och därigenom vidt skiljer sig från hans chablonlandskap i ungdomstiden. F. ö. varslar denna bild om impressionismens begyn-

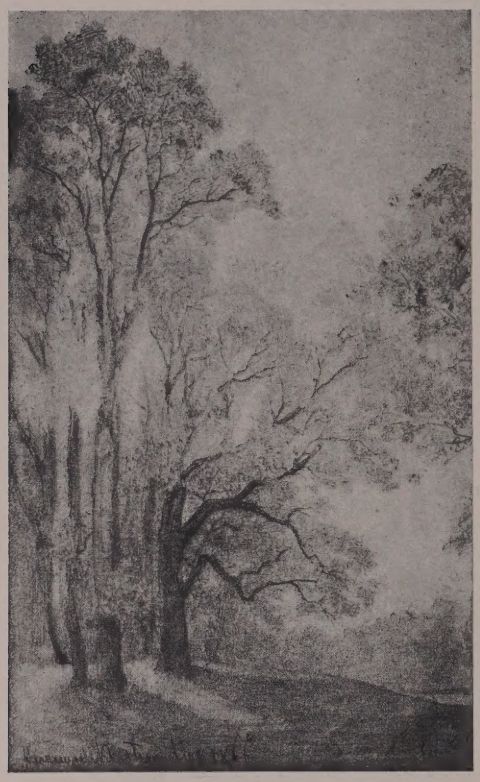

Fig. 34. Parkmotiv med bokar från Herrevadskloster. Blyerts aug. 1866.
Major Bror von Geijer, Hälsingborg.

[1] Tving är en socken belägen i Blekinge, c:a $2^1/_2$ mil nv. om Karlskrona samt kring övre loppet av Nättrabyån. Troilis har antagligen nu besökt systern-svägerskan, fru Sophie Hellman, i Karlskrona, och det är heller ej så oantagligt, att Troili kanske slagit sig ned en kort tid på sommaren där på bondlandet — i Tving — för att vila upp sitt överretade och förstörda nervsystem. Han har nämligen också i skissboken ett snabbkonturerat landskap med en liten envåningsstuga samt dessutom en planritning av samma stuga.

[2] Här bodde nu som ståthållare sedan 1857 överstelöjtnanten Bror Bengt Gustaf von Geijer, en bror till Troilis i Italiakapitlen omnämnde gode vän Gottschalk von Geijer.

nande segertåg. Bland skissbokens teckningar vill jag utom landskapen nämna även »en mor vaggande sin lille», »en liten flicka med en docka» samt slutligen huvudet av en »sovande hund». Samma sovande hund i sin helhet har jag återfunnit på en Troiliteckning i ett annat album — hos fru Sigrid Hellhoff-Brithelli, i vars föräldrars hus Troili ofta var den tid dessa bodde på Järva.[1] I fru Brithellis album finnas även andra teckningar från hithörande tid, såsom »ett par metande pojkar» — i ett konturlöst, »flytande» teckningssätt, som han nu gärna använder sig av — och ett profilhuvud av en »italiensk rövare». Eljest ingå i detta album teckningar från vidt skilda tider. En liten landskapskiss i blyerts — med ett par förgrundsekar — också denna från 1860-talet, finnes hos fru Julia Geijer, f. Malmborg, Sthlm.

Det finnes eljest inte några teckningar från Troilis senare år; antagligen var han då för led och trött vid alltsammans för att i onödan vilja »möda» sig med sådant. Och de mer uppsluppna glädjestunderna, då han kunde sitta och teckna blott för rolighets skull, blevo med tiden allt färre. Det är blott några få teckningar jag skulle vilja hänföra till t. ex. tiden omkr. 1870; den raska, verkligt utvecklade stil, de här åsyftade utvisa, gör, att jag nödgas datera dem så sent. Det är mest rena karrikatyrhuvud, tydligen ritade för att roa honom själv eller andra, men dock fria fantasier: en mager, surmunt gumma, ett par grimaserande ansikten med utsträckt tunga etc. samt en frodig prästfysionomi.[2]

Troili har också roat sig med att sotsvärta blanka visitkort och sedan i sotet rispa fram ett landskap eller en figur. Att göra dylika sotteckningar var egentligen ett sällskapsnöje vid 1800-talets mitt och under århundradets tredje fjärdedel. På grund av de

[1] Kronofogde Hellhoff, gift med Fredrik Dahlgrens närmast yngre syster, bodde på Järva åren 1856—72. Sommaren 1864 bodde där även Molins.

[2] Som en hjälpdatering för dessa torde kanske få anses den omständigheten, att de alla tecknats på papper med baksidorna fyllda av stenografisk skrift, vilken synes ha förefunnits å papperen före tecknandet. Jfr utst. kat. 1878: 178 o. 180. En vid samma utst. (1878: 179) exponerad, med »U. Troili» signerad, blyertst. — 4 karrikatyrhuvud, svenska bondtyper — har tydl. varit med föregående samhörig, men har ej av mig återfunnits. Den tillhörde då hovint. J. Boklund. De övriga ägas av frkn L. Dahlgren.

motiv, Troili valt för dessa sina teckningar — en »munk med en lykta», en »eremit i sin cell läsande i bibeln», eller några »ruinlandskap i månsken» — och den romantiska stämning, han sökt få in i t. ex. dessa senare, så vill man helst datera dem till samma tid som oljemålningarna med liknande ämnen, d. v. s. »landskapstiden» i 1850-talets början. Att dylika av andra gjordes redan 1850 bestyrkes av den vid minnesutställningen över Scholander (1882) upprättade katalogen. I den förekomma nämligen daterade sotteckningar från åren 1850, 1860 och 1879. I Nat.-musei litografiska samling finnes f. ö. en litografi, utförd av Oscar I — ett månskensstycke med en kyrka på en klippspets och några personer i en båt — vilken litografi förefaller att vara gjord efter en sotteckning. Den, som drev denna genre till sin höjd och t. o. m. vann ut konstnärliga resultat därav, var Conny Burman, vilkens sotteckningar på sin tid voro både berömda och begärliga. Han har själv i sina »Minnen» berättat, att de tillkommit 1876 med anledning av Scholanders och Malmströms försök i den stilen. De voro ett slags föregångare till de på 1880-talet sedan så vanliga »skrapteckningarna» — tekniken är ju också något likartad.

Fig. 35. Klas von Feilitzen. Blyerts. 1864.
Överstelöjtnant Klas von Feilitzen, Linköping.

V.

Året 1866 är ett stort år i den svenska konstens historia. Då öppnade det nyuppförda och delvis inredda Nationalmuseum sina portar för allmänheten, samtidigt med att i dess lokaler en stor skandinavisk konstutställning arrangerats, den första i sitt slag.[1] Denna händelse fick givetvis en utomordentlig betydelse för det svenska konstlivet, även om utställningen kanske icke i utlandet uppmärksammades till den grad man väntat sig,[2] — men lägger man därtill, att på landets tron nu satt en konung, som icke blott på allt vis sökte befrämja den inhemska konstens tillväxt utan också själv var en av denna konsts ivrigaste utövare, förstår man lätt, att konstnärerna nu blevo tidens centralfigurer. Den intressanta gruppbild, som i samband med denna utställning togs av Karl XV och hans konstnärskrets[3] — en rent imponerande samling konstnärer kring den i deras mitt sittande konungen — visar också nogsamt, hurudant det »hov» var be-

[1] En utställning av svensk konst — ehuru blott 36 målningar — hade dock redan förut ägt rum i Kristiania 1857, men ingen gemensamt skandinavisk. Vid Kristianiaexpositionen var även Troili representerad av ett par arbeten, se del I, sid. 267.

[2] Jfr. [J. C. Hellberg] Posthumus: Mina samtida. XII: 196.

[3] Denna fotografi är flera gånger reproducerad, bl. a. som försättsplansch till Nordensvan, »Svensk konst och svenska konstnärer» samt s. 736—77 i E. Thyselius: »Karl XV och hans tid.» Originalfoton i konstakademiens bibliotek, en dylik även i konstföreningen. — I detta sammanhang må även påpekas den lustiga kompositionsbild, som på 1860-talet gjorts av över 150 fotografier av Sveriges då mest framstående män och kvinnor och med kungahusets medlemmar placerade överst samt i något större format än de andra. Denna »provkarta», å vilken även Troili igenkännes, finnes avbildad bl. a. i A. Hasselgren: »Oscar II», Sthlm. 1908, s. 121.

skaffat, som han helst älskade samla omkring sig. I konstnärernas krets kände han sig bäst hemma, och de kunde alltid i honom påräkna en verklig vän. Betecknande för deras känslor mot honom äro t. ex. följande ord av Scholander ur en hyllningsvisa på konungens en födelsedag, vilken årligen brukade firas av de närmaste konstnärsvännerna:

»Låt hjärtat slå högt vid pokalernas klang,
Med sång må du högtiden smycka;
Drick, målare, drick för din furstes talang,
Han adlat ditt värf, åt din konst gaf han rang:
En skål för kung Carl och hans lycka!»

Eller de enklare men varmare raderna av A. T. Gellerstedt efter konungens död:

»Rese brödrafolken kungen
Större, bättre ärestoder!
Vi ha rest i våra hjärtan
Bilden af en vän och broder.»[1]

Vilken vän de samtida konstnärerna hade i honom, förstår man också lätt, då man vet, att mer är 400 av hans till inemot 500 n:r uppgående tavelsamling representerades av svenskar, de flesta då levande. Även Troili fanns med i denna samling — den från Italiatiden härrörande »Spinnerskan» — och som förut uppgivits hade han ju t. o. m. fått måla den blivande konungen, då ännu kronprins.

Boklund har i sina dagboksanteckningar, från den tid han var lärare för konungen, omtalat, att han, när kungen målade, vanligen hade order att stå bakom honom och ge honom råd.[2] Karl XV brukade också gärna då och då rådfråga andra konstnärer om sina arbeten, t. ex. Höckert, Malmström, Winge och Rydberg, utom naturligtvis Edv. Bergh och Wahlberg den tid dessa två voro hans lärare. Även Troili, vilkens känsliga färgsinne kungen varmt uppskattade, och vilken f. ö. är med på den förutnämnda

[1] Båda dessa verser citerade ur Thyselius förutnämnda arbete.

[2] Jfr s. 486 i Cecilia Bååth-Holmberg: »Carl XV som enskild man, konung och konstnär», Sthlm. 1891.

gruppfotografien, fick en och annan gång den äran att avge sitt omdöme. Det var nu inte precis Troilis roligaste göra, och uppdraget var ju delikat nog, då som bekant kungens kolorit gärna utmärkte sig för en viss hårdhet. Vid ett sådant tillfälle envisades kungen att få Troili att säga något, vilket slutligen föranledde denne att helt skyggt undra, om inte en buske i den utpekade tavlan kanske vore litet för grön, varpå kungen förtjust utbrast: »Jo, tänk, hon säjer så med, den jäkeln!» och pekade stolt på sin omdömesgoda Lovisa.[1]

Karl XV gav ofta musikaftnar hemma hos sig, och vid dem brukade också Troili få närvara. En gång vid ett dylikt tillfälle, och då »gubben Berg» som bäst briljerade med sitt älsklings-trick — ett till oändlighet utdraget pianissimo — vilket var hans stolthet men tråkade ut kungen, passade denne på att med den oskyldige Troili spela den just ånyo »händomnande» orkesteranföraren ett grymt spratt. Troili och kungen stodo nämligen bredvid varandra invid en låg, spröd atenienne med en mängd dyrbara småsaker på. Det fanns ingen ledig stol. »Sätt dig här», sa' kungen och pekade på ateniennen. »Oh nej, ers majestät, det törs jag inte», viskade Troili, som tänkte på sin tunga stofthydda. Men kungen var envis, och när »gubben Berg» just gav sig in i ett sådant där ljuvligt pianissimo, tog kungen ett kraftigt tag om Troilis axel och drog honom ner med sig på ateniennen, med den påföljd att de båda brakade igenom den ner på golvet, och detta precis mitt i pianissimot, vilket väckte kungens stora förnöjelse.

Huruvida Troili i lika grad ägde prins Oscars (II) ynnest, har jag mig ej bekant och sålunda ej heller, om han var med bland de artister och litteratörer, som denne ofta brukade se hos sig på sina gemytliga små supéer i Arvfurstens palats. Där förekommo eljest Janne Höckert, Svante Hedin, Fredriksson o. a. den tidens koryféer.

---

[1] Berättats för mig (liksom även efterföljande »historia») av fru Anna Casparsson, Saltsjöbaden, en dotter till Lotten Lindblad.

I varje fall är Troili bland dem, vilka denna tid räknas som den svenska konstens främste, ej underligt då han på den 1866 anordnade skandinaviska konstutställningen representerades av sådana porträtt som de redan förut behandlade — av Myhrman, översten greve Taube samt generaladjutanten, greve Anckarsvärd med grevinna, f. Bonde — d. v. s. av några av sina allra främsta porträtt. Där fanns även med porträttet av friherre Ericson samt det märkliga munkhuvudet från 1848, munken med det långa skägget och den lilla kalotten.

Den samtidigt pågående första skandinaviska industri-utställningen, inrymd i en på nuvarande Karl XII:s parken och Arsenalsgatan uppförd, väldig expositionshall med Molins fontän i gipsmodell som centralpunkt under mittlanterninen, bidrog att i hög grad fästa uppmärksamheten även på den nu framvisade, rent konstnärliga produktionen inom de skandinaviska länderna. Det bästa av vad den tiden hade att förete i konst hade förts samman inom Nationalmusei väggar, och såväl för allmänhet som för konstnärer var det ett ypperligt tillfälle att skärskåda resultaten. Långa, ingående redogörelser för denna gåvos, icke blott i pressen, utan också i bokform, t. ex. L. Dietrichsons objektiva, för vår kommande konstkritiska verksamhet rent av banbrytande artiklar i Ny Illustrerad Tidning, sedan sammanförda till ett nära 100-sidigt litet häfte. Vidare C. R. Nybloms ärliga, ehuru för oss icke i alla punkter instämbara översikt av den svenska avdelningen (i Svensk litteraturtidskrift), samt den antagligen av Chr. Eichhorn i Aftonbladet publicerade artikelserien — den av Akademien utgivna katalogen naturligtvis ej att förglömma.

Samtliga kritici äro enstämmiga i att lovorda Troili. Det är särskilt munkhuvudet, som griper dem, detta studiehuvud, som vid dess första exposition — i Akademien 1850 — visserligen väckte uppmärksamhet, men dock ej den hänförelse som nu. Dietrichson framhåller det starkt, och som det, vilket

»af allt hvad expositionen visar oss, mest påminner om de stora mästarnes tid. Det finnes en renhet och idealitet öfver detta hufvud, en färgton af så smäl-

tande enhet och skönhet, att det endast kan vara frukten af ett djupt, sannt och innerligt konstnärslif.»

Och Nyblom betonar dess monumentala karaktär, som gör det jämförligt med »de gamle store italienarne».

Om de övriga Troili-bilderna fäller Dietrichson det omdömet, att de äro »ideala, rena och med färgernas magi liksom lekande porträtter», och Eichhorn fastslår, att

»Troili är en konstnär, som, istället för blott en ytlig frappant illusion, afspeglar för oss själslifvet och gifver den djupare karakteristiken. Hr Troili är dessutom en genialisk kolorist med en rask och lätt penselföring och många tekniska företräden.»

Nyblom finner honom utan gensägelse vara tidens främste porträttmålare, liksom också — ehuru onekligen för oss överraskande — dess främste historiemålare, detta emedan Nyblom hyser den något diskutabla åsikten, att »endast en äkta historiemålare kan göra ett godt porträtt». Nej, någon historiemålare var inte vår Troili och hade heller inga anlag för; det för en dylik viktigaste — kompositionsgåvan — felades honom. Lättare ha vi att bejaka Nybloms påpekande av, hur fint Troili blott genom sin tunna färgs nyansering förstått att återgiva skiftningen i olika karaktärer, och hur han — trots det kärleksfulla detaljerandet »icke blir en fotografisk naturalist, utan breder ett rent idealt skimmer öfver den realistiska detaljrikedomen». I detta fall jämför han honom med den samtidigt utställande, danske porträttören Gertner, hos vilken de rent yttre accessoarerna — tygerna, borddukar, ordnar, spetsmantiljer m. m. — äro minst lika betydelsefulla som personen själv, varemot hos Troili dessa motsvarande ting visserligen äro lika troget återgivna, men likväl

»ej längre en död materia, utan äfven de få del af det lif, som utstrålar från personligheten, och bidraga på sitt sätt som en obeskriflig, men dock ganska mäktig faktor till karakteristiken».

D. v. s. alldeles vad jag redan förut, fastän i andra ord, påpekat, ehuru jag dock även framhållit, att Troili nog i vissa fall låtit leda sig för långt av intresset för »stofferna» — till nackdel för det rent personliga intrycket.

Att Troili vann denna enstämmiga beundran, som också renderade honom officiellt erkännande i form av en av de 6 »Litteris et Artibus», vilka vid detta tillfälle utdelades,[1] förstår man lätteligen vid en jämförelse med vad utställningen i övrigt hade att bjuda i porträttväg. Historiemålningens och det »höga» måleriets dagar voro nu förbi, och tidens realistiska strävan krävde i stället en verklighetstrogen genre och en natursann landskapskonst, vilka arter också voro de talrikast förekommande. Även på porträttets område gjorde sig de realistiska fordringarna starkt gällande, såsom hos denne här nämnde Gertner och, såsom också påvisats, både hos Uno Troili och de få svenskar, som nu idkade porträttkonst. Amalia Lindegren var då den, som ansågs komma Troili närmast — hon var också en av de nu guldmedaljerade — men hennes alltför utpenslade och konventionella porträtt med deras ej sällan gråaktiga och färglösa färg kunna icke på långt när mäta sig med Troilis djupare uppfattade och med en varmare, känsligare kolorit återgivna personbilder. Amalia Lindegren vinnlade sig, kan man säga, mest om den yttre likheten. Troili däremot lade huvudvikten på den inre likheten. De övriga svenska porträttmålarna — Staaff, Pehr Södermark och Virgin — nådde sällan längre än till ett redbart, nyktert konterfejande, ehuru visserligen ett och annat arbete av dem kan vittna om ett djupare inträngande i »den inre människan». Någon mer utpräglad personlighet i sin konst har dock ingen av dem förmått visa.[2]

---

[1] Utom dessa 6 guldmedaljer (till Troili, Edv. Bergh, Jerichau, Bissen d. ä., Bloch och Amalia Lindegren) utdelades en ännu högre belöning i form av en orden — till Höckert och Molin, Tidemand, Gude och Melbye — samt en del hedersbetyg åt andra, varibland Karl XV, Eckersberg, Boklund, E. Lundgren, Fagerlin, Nordenberg, Malmström, Winge, Wahlberg, von Rosen m. fl.

[2] C. T. Staaff var aldrig utomlands utan hämtade sina lärdomar och impulser från sina i det fallet lyckligare lottade kamrater, när han ej fann inspiration hos tillgängliga alster av den »gamla» konsten. Även från Troili har han mottagit väckelse. Det visar bl. a. hans 1864 signerade porträtt av professorskan Kristina Ågren, f. Bergvall — utställt på den i Uppsala i nov. 1916 anordnade basaren »Bröd och Glöds» konstutställning. Man ser där, att det är särskilt Troilis lätta, grå fond och genomskinliga hudskuggor han sökt efterlikna, ehuru det icke lyckats. Detta porträtt är dock ett av Staaffs bättre. — Pehr Södermark har också lärt av Troili, om icke i annat så i att måla galoner och ordensdekorationer, vari han i vissa

Det säger således icke så mycket, när man jämför Troili med hans samtida svenska porträttörer och finner honom stå över dem, ehuru visserligen en och annan — såsom t. ex. en tillfällig skribent i Posthumus' »Mina samtida» (XII: 195) — ett ögonblick tvekar, vem han skall sätta främst: Troili, Staaff eller Amalia Lindegren. Slutligen fäller dock även han utslaget till den förstnämndes förmån. Icke ens bland de på 1866 års utställning representerade utländingarna fanns det någon jämbördig. Den kalle, danske naturalisten Gertner ha vi redan talat om, men varken de i norska avdelningen deltagande målarinnorna, fröknarna Schreiber och Asta Hansteen, eller finnen Löfgren kräva i detta sammanhang något närmare omnämnande. Det var väl också på grund av sin obestridliga rangställning inom porträttmåleriet, som Troili nu fick sin förutnämnda »Litteris». Förutom sitt viceprofessorat och sina uppdrag i Konstföreningen hade han redan nu börjat erhålla officiella uppmuntringar eller förtroendeposter. Om hans medlemskap i kommittén för urval av målningar till Nationalmuseum är förut talat, nu blir han extra suppleant i juryn för avgivande av förslag till belöningar vid den skandinaviska expositionen, samma jury som sedan ger honom själv det erkännande, han så väl gjort sig förtjänt av. Efter professor Per Kraffts död 1863 har hans ekonomiska ställning också betryggats, i det han genom kungl. skrivelse (av den 22 jan. 1864) tillerkänts den efter Krafft lediga porträttmålarelönen vid akademien, och när nu Höckert i september 1866 helt plötsligt rycktes bort och dennes ordinarie professorsbefattning därigenom blev ledig, valdes Troili i november s. å. till hans efterträdare — sedan dock dessförinnan Fagerlin (enligt Gauffins monografi) erhållit ett erbjudande om platsen men avböjt. Enligt akademiens protokoll stod valet

porträtt visar en långt driven skicklighet, t. ex. i det i Sthlms rådhus befintliga av överståthållaren och generalmajoren, greve Jacob Essen Hamilton, f. ö. ett av Södermarks bättre. Bland de bästa, jag sett av honom, äro de i Nord. museet deponerade — av generalmajor och fru J. A. Hazelius samt isynnerhet det av d:r Artur Hazelius fru, Sofia Hazelius. Konstnärligt högst har han dock kanske nått i sitt år 1850 utförda (och Troilis målningssätt mycket närstående) porträtt av överintendenten M. G. Anckarsvärd (portr. i Akad. f. de fria konst:a).

mellan de tre viceprofessorerna Troili, Wallander och Winge, men vid voteringen segrade den förstnämnde med sina 8 röster mot Wallanders 5. På Winge avgavs ingen röst. Troili var således nu — sedan K. M:t också givit honom fullmakt därpå — ordinarie professor i teckningen och hade som sådan skyldighet att undervisa de vid akademien studerande ungdomarna. Detta senare väckte emellertid Troilis förtvivlan. Den unge akvarellisten greve Georg von Rosen mötte just en dag den nyblivne professorn och lyckönskade honom, men då slog Troili bägge händerna för ansiktet och utbrast: »Hur skall jag kunna lära andra något, jag som inte vet, hur jag själv skall bära mig åt.»[1] Scholander har också uppgivit, att Troili inte tjänstgjort som lärare mer än ungefär en vecka, och professor Kronberg, som just då var elev på akademien, ehuru han icke själv åtnjutit någon undervisning av Troili, har bestyrkt detta samt dessutom berättat mig, att han av sina äldre kamrater hört, att Troili varit alldeles upplöst av förtvivlan över sin utnämning. Troili hade i melankoli gått omkring på akademien och till slut där sagt åt någon: »Eleverna kunna ju mycket mer än jag. Vad skall jag då här att göra?» Modellritning, som Troili på grund av sin nya ställning måste undervisa i, låg heller icke alls för honom, han var ju porträttmålare. Och figur eller komposition hade ju f. ö. alltid varit Troilis svaga sida.

Vi ha också ett ovedersägligt bevis för, hur han själv uppfattat sin nya ställning, nämligen i ett brev till Lindblad av den 29 dec. 1866, där han skriver:

»Det stundar för mig att gå under ett ok som i min föreställning hittils icke synnerligen smakar. Skall en blind leda en blind? När jag tänker på all den wedermöda jag sjelf måste bära, skall jag kunna smörja hjulen åt andra? Midt i den farkost, hvars ångmachin så högeligen och länge plågat mig, klef jag, dragen af slem vinning, för omkring 1 månad sedan och ångrade äfven genast altsammans som en bonde. Jag är nu lugnare och — måhända blir det bättre än jag trott. Du inser att jag menar mitt ordinarie professorat vid Academien, som ålägger mig undervisningsskyldighet. Nå — icke har jag att förebrå mig något jägtande efter tjensten.»

[1] Berättats mig 1914 av fru Anna Munthe-Norstedt-Siberg, Hälsingborg.

När detta skrevs, hade Troili alltså ännu icke prövat på, hur det var att undervisa. Ett par brev i Nationalmuseum, ställda till Boklund, röja dock hans sinnesstämning denna tid. I det första, daterat den 30 dec. 1866 och avsänt från Uppsala, där han efter vanligheten julade hos Hamiltons, ber han att få dröja kvar där över trettondagen, »om elden icke altför häftigt brinner i knutarna», och tecknar därunder sig själv liggande framstupa i botgörarställning. Den 30 jan. 1867 är nästa brev daterat. Han synes då redan ha prövat på det »förfärliga» och vill tydligen med all makt komma bort ifrån det.

»Bäste, käraste Broder. Döm mig icke för hårdt!» skriver han till Boklund, »jag *måste* tala med dig. Du är nu mer än vanligt upptagen, men — om det är möjligt — bestäm *tid rum* idag eller i morgon eller annan dag då jag ostörd kan få träffa dig.»

Vilken förtvivlan rymma icke dessa få och till synes så alldagliga ord. Resultatet av det begärda samtalet blev också, att Troili den 23 febr. 1867 officiellt erhöll tjänstledighet för sin hälsas vårdande till slutet av augusti, under vilken tid prof. Wallander skulle mot fullt arvode uppehålla befattningen.[1] Troili var emellertid på detta korta försök bliven uppriktigt »led» av akademien, som han sedermera yttrat åt Dahlgren med skämtsam anspelning på det gängse skrivsättet för ledamotskap i densamma och inlämnade därför i augusti s. å. sin avskedsansökan, vilken också på grund av omständigheterna beviljades honom. Om det var som en tröst eller av andra orsaker, alltnog d. å. blev han riddare av Nordstjärneorden. Alla dessa utmärkelser tyngde honom dock mer än de gladde honom, enär han icke tyckte sig förtjänt av dem. Det mjältsjuka lynnet hade nämligen åter börjat få makt över honom och tvingar honom slutligen t. o. m. att alldeles upphöra med målandet.

Sommaren 1866 hade han emellertid fått liksom en viss fart genom det erkännande, som vid utställningen skänkts hans mål-

[1] Den 15 febr. 1867 skriver han också i ett brev till greve G. Trolle-Bonde som ett avböjande på en middagsbjudning, att han sedan några veckor är klen till hälsan och blivit tillrådd att en tid vistas på landet.

ningar. Och det blev också nya beställningar. En skaffade han sig dock själv. På en bjudning var nämligen bland gästerna den unga operasångerskan *Mina Gelhaar*, vilken längre fram på året skulle bli *friherrinna von Stedingk*, — genom giftermål med k. teatrarnas förutvarande direktör, friherre E. von Stedingk. Troili och hon kände varandra förut från Lindblads hem, Lindblad hade nämligen varit hennes lärare, liksom han sedan hela sitt liv var hennes gode, faderlige vän.[1] På bjudningen var hon klädd i ett vitt liv med blå knappar och ett skärpspänne i silver och blått samt en svart spetsschal över ärmarna, medan det bruna håret hängde ned över axlarna i långa kanonlockar. Troili hade länge kretsat omkring henne, liksom han velat säga något, men ej riktigt kunnat komma sig för, men till slut frågade han rent ut, om han fick måla henne. Ja, att få bli målad av Troili ansågs som en stor heder, och snart nog började sittningarna. Hon skulle då ha precis samma dräkt, som hon haft på bjudningen. Detta var mitt i sommaren, och målandet skedde i hans ateljé. I ett enda sträck fick hon lov att samtala med honom; ansiktet skulle aldrig få stelna till. Långa stunder kunde han dock stå och bara fixera henne, tills han i ett tag rusade mot duken och — satte ner ett par små prickar. Mer än en gång förtvivlade han likväl över det han åtagit sig och kunde då mitt under arbetet slå sig ner och brista i gråt. När han då var som mest förtvivlad, brukade hans goda, stillsamma Lotta komma in till dem och söka trösta honom och ge honom mod att börja på nytt. En dag, då porträttet var nästan färdigt, blev han alldeles utom sig, enär han upptäckt, att ögonen blivit feltecknade och kommit för högt. Och så kom kniven fram, och allt skrapades bort. Fullt färdigt blev heller aldrig porträttet — ehuru man nu, där det hänger i K. Operans artistfoajé, har svårt att upptäcka något sådant. Det är också signerat. Själv lär dock inte Troili ha varit nöjd med

[1] Friherrinnan M. von Stedingk, som blev änka 1871, ingick 1883 nytt äktenskap med sedermera kammarrättsrådet J. A. Wallensteen, vilka båda äro i livet. Hon har själv haft godheten berätta mig ovanstående om tillkomsten av sitt porträtt.

det, och Lindblad utbrast ogillande, när han första gången såg det: »Men vad är det här? Det är ju en ful människa, det är inte min vackra Mina.» Ja, nekas kan ej, att det är något platt över ansiktet, t. o. m. trots ögonens livlighet, något av det »stelnade», som han själv var så rädd för. Det är emellertid målat med mycken färglätthet, och stofferna ha behandlats med vanlig virtuositet. Som en iakttagelse må anmärkas, att ansiktets skuggor här äro röda. Dessutom torde påpekas bildens 8-kantiga form, ett av Troili i flere porträtt, såväl oljemålade som tecknade, använt format.

När det målades, var den nu över 50-åriga skaldinnan Thekla Knös boende hos Troilis, så som hon berättat i ett brev. »De voro snälla som alltid», skriver hon, »och m:lle Gelhaars porträtt uppblomstrar i allt lifligare färger.»[1]

Sedan detta väl avslutats, skulle Troili resa, omtalar vidare brevskriverskan, men nämner icke vart. Till Lindblads på Lövingsborg var det i varje fall icke, ty där var hon nu själv, som så många somrar förut, utan antagligen gällde resan Hamiltons i Uppsala eller några andra vänner.[2] Att de givit sig i väg till en så avlägsen ort som Härnösand för att Troili skulle få måla biskopen därstädes, *Anders Fredrik Beckman*, är nog ej troligt, utan sannolikare att detta porträtt, som i varje fall tillkommit d. å.,[3] målats i Stockholm — biskopen var ju också representant för Västernorrlands län i riksdagens första kammare. Det må betecknas som ett

[1] »Thekla Knös.» Efterlemnade anteckningar meddelade av A(nna) H(amilton-Geete), Upps. 1881, s. 72.

[2] Greve Adolf Ludvig Hamilton har, alltsedan han blev landshövding (1862), varit boende i Uppsala. Jularna brukade Troili gemenligen nu vistas hos dem där — liksom förut somrarna på Blomberg. Denna julen 1866 voro de också i Uppsala och musicerade flitigt som vanligt, efter vad Troili berättat i ett brev av den 29 dec. 1866. Janne Geijerstam var också där dagligen, alldeles som förr i det Geijerska hemmet, och Thekla Knös kom nu också ditflyttande annandagen »med tält och kameler», såsom dottern i huset — Anna Hamilton — uttryckt sig.

[3] Nils Sjöberg har i »Svenska Porträtt», I, Samlingarna vid Uppsala universitet, felaktigt angivit porträttets signering vara 1864. På detta står dock tydligt 1866. I detta sammanhang må även påpekas, att Mandelgren i sina i Lunds universitets konstbibliotek förvarade anteckningar gjort sig skyldig till dubbelfel, i det han dels uppger det målat 1861, dels såsom tillhörigt Östgöta nation.

Fig. 36. Biskop A. F. Beckman. Oljem. 1866.
Västgöta nation, Uppsala.

av Troilis konstnärligt starkaste. En egendomlig charme har detta porträtt f. ö. erhållit i den varmt gulnade ton, det fått genom att fernissa och tobaksrök slagit in i färgen och mörknat det. Som upplysning rörande den starka tobaksrökens tillkomst må nämnas, att porträttet tillhör en studentnation i Uppsala — Väst-

göta nation. Likaså har det svarta i biskopsrocken förändrat sig och skiftar nu i grönt.

Som ett förträffligt porträtt vill jag också framhålla det mycket mörkt hållna knästycket av den kände barnläkaren, professor *Hjalmar August Abelin*. Troili har där givit honom livslevande — lugn, skarpsynt, humoristisk och med något varmt människovänligt trots de lätt rynkade ögonbrynen. Han sitter med sin annotationsbok på knät och en penna i den över karmstödet vilande, högra handen. Händerna äro liksom antydningsvis eller trevande givna, men f. ö. såväl det briljant träffade huvudet som hela figuren målade i en mild, stämningsfull halvdager. Fonden är mörkt grå, nedåt med dragning till rött, vari den rödklädda stolen mjukt går in. Detta porträtt äges nu av en dotter, överstinnan H. Fåhræus, Sthlm, vars svärfar — statsrådet J. F. Fåhræus — Troili också avbildat. Abelinbilden innebär genom sin varma, skimrande ton liksom en återgång till de före Parisresan gjorda, »romantiska» porträtten — ehuru tekniken här är lättare — men denna »tillbakablick» synes liksom framsprungen av ett behov hos konstnären efter mer värme i färgen, vilken eljest alltmer genom sin förtunning visat tendens att övergå i en kyligare tonart, icke minst genom fondens begynnande dragning åt gråblått, såsom t. ex. är fallet i den året förut (1865) utförda, kalla bilden av *president Fredrik Åkerman*. Detta porträtt är ovanligt hårt för att vara av Troili och gör ett beklämmande intryck. Där har också alltför mycket intresse nedlagts på de tre ståtliga plaquerna — måhända till den målades glädje men till ringa båtnad för konstverket. Behagligare, ehuru ingalunda bland hans fullmognaste, är det ovalporträtt, som han 1866 synes ha målat av den unga *hertiginnan Thérèse av Dalarne*, vilken bild av henne sedermera skänktes till hennes hovmarskalk, den blivande landshövdingen greve Gustaf Snoilsky, och av dennes syster förärats till Göteborgs museum. Det är osignerat och i museet angivet vara av obekant konstnär, men jag anser mig böra av såväl stilistiska som andra skäl tillskriva Troili detta. Det är alldeles hans sätt att komponera ett porträtt, därjämte

målningssättet likartat, ehuru porträttet har en för att vara av Troili ovanligt blek ton, detta dock, som sagt, tydligen beroende på att han genom sin tekniks allt längre drivna finess och sin färgs avsiktliga förtunnande eller förblekande hamnat i en konstskicklighet, som ovillkorligen måste verka kylig. Fonden är, såsom i närmast föregående porträtt, även här gråblå — arrangerad som himmel — och ansiktet är nästan färglöst. Stoffbehandlingen i den gulvita klädningen med dess pärlsmycke samt hårarrangemanget — med vita blommor och grönt i nacken — ge också Troili. Likaså stämmer hertiginnans utseende gott in med denna tid.[1] Troili har f. ö. — enligt vad f. d. riksbibliotekarien Dahlgren meddelat mig — just efter sin professorsutnämning fått i uppdrag att måla hertiginnan, men då samme sagesman och en yngre broder — båda bara unga pojkarna — kommit upp till Troili, hade han omfamnat dem och gråtit och varit alldeles utom sig över denna beställning, som han ej visste, hur han skulle gå i land med. Ömsom i förtvivlan, ömsom med humor — hon skall ha varit en särdeles svår modell, stel och med icke alltför snabb fattning — tog han emellertid itu med porträttet. Riksbibliotekarien har dock varit oviss, om det någonsin blev färdigt — han har nämligen icke haft vetskap om detta porträtts befintlighet. Som porträttet nu är, skvallrar det ingalunda om de svårigheter, modellen skall ha vållat målaren, ehuru det ju icke är något förstarangsverk.[2] Högst sannolikt är ju, att detta porträtt varit den närmaste anledningen till Troilis Nordstjärneorden.[3]

[1] Som ett led i beviskedjan torde också kanske böra påpekas, att måln. har Troilis vanligast förekommande dukstorlek, 72 × 60 cm.

[2] Porträttet har varit reproducerat i Idun 1914, n:r 48. Av ett visst intresse kan vara att jämföra det med den tyske professor C. Sohns år 1856 utförda och i bl. a. A. Hasselgrens »Oscar II», s. 76, återgivna bild av dåvararande prinsessan Sophia (även reprod. i E. Kleen: Kvinnor och kläder, s. 134). Uppfattning och behandling synes ju något likartad, ehuru Troilis porträtt verkar ojämförligt mycket mjukare och konstnärligare. Jag bör dock tillfoga, att jag icke haft tillfälle se den Sohnska bilden i original.

[3] Tyvärr har icke i hovräkenskaperna kunnat påträffas någon utgiftspost för detta porträtt, varför betalningen antagligen utgått ur någon privatkassa, vilket också blir sannolikast, då man betänker, att porträttet synbarligen från början avsetts som en gåva till hovmarskalken Snoilsky, vilken varit hertig August av Dalarne följaktig på dennes förmälningsresa år 1864.

Ett av Troilis mest bekanta porträtt är nog det 1866 tillkomna av *fru Anne Marie Hallström, f. Casparsson*, mor till en av Troilis musikvänner, tonsättaren Ivar Hallström. Det berättas om detta, att Troili en dag under en missmodsperiod kommit upp till honom och blivit butter och moltyst stående framför porträttet, som Ivar Hallström haft på sin vägg. Om en stund tog Troili fram sin pennkniv och fällde upp bladet, men efter några för Hallström spännande ögonblick fällde Troili slutligen hop kniven igen och yttrade: »Nej, det där är inte så illa, det duger.»[1] Porträttet, som numera finnes i Nationalmuseum och f. n. hänger i det första kabinettet innanför svenska 80-talssalen, duger verkligen också, och har f. ö. vid ett par tillfällen reproducerats, nu senast i E. Hannovers välskrivna och vackert utstyrda översikt över »Svensk Kunst» (Kbhvn 1916). Det är visserligen något irriterande »stickigt» i de ljusgrå ögonens glansdagrar, men det gamla damutseendet i den klädsamma, vita tyllmössan med dess tre violetta ryschbuketter mot det slätkammade, gråaktiga håret och den flimriga, rödbrungrå fonden samt de båda i en djärv, men sällsynt säkert vald färg målade och mot den svarta koftan nedhängande, violetta mössbanden ge ett utsökt förnämt behag åt bilden.

Ännu ett porträtt är att räkna till detta år — ett av den 21-åriga *justitierådinnan Louise Carleson, f. Arfwedson* (porträttet nu hos dottern, grevinnan L. Wachtmeister, Karlskrona). Det är typiskt Troili i uppställning och utförande och rätt vackert. Det är målat som midjestycke; hon sitter i mörkblått liv med smal spetskrage och kamébrosch samt f. ö. med vanligt arrangemang: schal över armarna och stor nackrosett.

Från 1867 ha vi endast tre porträtt att notera: av generalmajor *C. G. R. von Lindecreutz*, en ny bild av den redan förut målade *friherre J. A. Gripenstedt* samt en oval bröstbild av dåvarande kommendörkaptenen (sedermera överstekammarjunkaren och kommendören) *greve Karl Gustaf von Rosen*. Det sist-

[1] Berättat 1916 av d:r J. C:son Sutthoff, Sthlm.

nämnda går mer i traditionell beställningsstil och visar tydligt den Troiliska teknikens alla förtjänster och fel, men ger genom sin onyansering en märkbar känsla av avslappning. I detta, liksom i flere andra Troiliporträtt, märker man genast, hur fonden närmast huvudet visar på sina ställen en grå övermålning, betydligt tätare än den övriga, lätta bakgrunden, vilket beror på att konstnären målat fel och sedan måst dölja detta, varvid ej längre den genomskinliga lasyrtonen kunnat användas. Det finansdepartementet tillhöriga porträttet av dess f. d. chef, frih. Gripenstedt, är heller icke något mästerverk; man får sig även där till livs de Troiliska ingredienserna på gott och ont. Det bästa av dessa tre är utan tvivel det förstnämnda, av generalmajoren von Lindecreutz, avmålad i »Andra Lifgardets» uniform.

Därmed är Troilis produktionsförmåga för en tid framåt uttömd. Han är liksom andligt knäckt, ehuru frisk till kroppen. Men han blir alltmer otillgänglig och synes ständigt grubbla på något. De gamla vännerna börja ge den »stackars snälle Trolle» förlorad. Han gör ingenting, går inte ens ut, vill ej ta emot någon och är »apatisk ända till ohjälplighet», som Scholander förklarat. Men »vore han tvungen att arbeta för brödet, så blefve det nog annan låt i pipan», menar Scholander. Troili har ju nu porträttmålarelönen att leva på. Anledningen till depressionen ligger dock djupare. Bara detta, att han själv liksom fick ge sin egen inkompetensförklaring i och med avskedstagandet från akademiprofessuren, bör ha varit nog att väcka till liv den nedärvda melankolien och att ge det gamla sjuka tvivlet på hans egen förmåga ny näring. Förut hade han dock — trots vissa svåra perioder — varit sund nog att ta nya tag och därigenom s. a. s. stötvis hålla modet uppe, men nu fanns ingen återvändo mer, ansåg han, nu var det slut med honom, och nu besannades det, att han misstagit sig, när han valde målarens yrke.

SJUKDOM OCH RELIGIONSVÅNDA
TILLFÄLLIG UPPRYCKNING – AVMATTNING
DÖD – ÖVERSIKT OCH EFTERMÄLE

1867—1875

VI.

Att Troili under sina missmodsperioder skulle vara mottaglig även för religiös påverkan, behöver ju icke förefalla underligt. Hans redan undergrävda sinnesro behövde nämligen något att gripa tag om, något att hämta styrka hos. Det var dock Troilis olycka, att den, som han litade till för att få hjälp av, icke var en lugn, samlad, helgjuten människa med klar, ljus tro utan en fanatiker med hårda krav och förkrosselseprinciper. Han böjdes därigenom än djupare istället för att resas.

Det var ett egendomligt och i högsta måtto sorgligt öde, som skulle gå ut över denna rikt begåvade människa och konstnär, och det är en både vansklig och ömtålig sak att söka klarlägga detta olyckskapitel i hans liv — kapitlet om en bruten man och en i trosvisst nit fanatisk kvinna. Denna kvinna var ingalunda hans goda, undfallande Lotta — »hans livs goda genius», som en av deras vänner kallat henne — utan en med honom jämngammal musiklärarinna från Lindblads pianoskola, mamsell Sofie Hammar.[1] Låt oss först säga ifrån, att det här icke är fråga om något erotiskt förhållande utan ett utslutande religions- och vänskapsförhållande, ehuru det måhända från hennes sida också varit någon extatiserad böjelse, såsom ju gärna brukar ingå i en äldre, ogift kvinnas religion, i all synnerhet när det gäller ett fall som detta.

[1] Hon tålde aldrig frökentiteln och kallade sig själv alltid blott mamsell. — För upplysningar rörande detta egendomliga förhållande mellan Troili och henne har jag särskilt att tacka fruarna Malla Grandinson, Anna Casparsson, Sophie Murray och Sigrid Brithelli samt fröken Lotten Dahlgren, vilka samtliga personligen känt mamsell Hammar. Dessutom har jag även från andra personer erhållit ett och annat meddelande i frågan.

Mamsell Hammar var egentligen en både ovanlig och beundransvärd kvinna, säga de, som känt henne, beundransvärd genom sin viljestyrka, sin outtröttliga energi och sin trosvisshet. Hennes far hade haft ett lånbibliotek på Regeringsgatan i Stockholm, vilket givit familjen dess bärgning. Där hade de tre döttrarna Mina, Sofie och Karolina rikligt tillfälle att stilla sin läshunger med ett lånbiblioteks vanliga blandning av romaner och andliga böcker. De senare blevo Sofies lektyr och kommo att bestämma hennes liv, liksom hon genom sin starkare vilja även böjde systrarna under sin tro. Sedan fadern dött, upphörde de med lånerörelsen, och det har sagts mig, att de många romanerna, som Sofie absolut fördömde, sedermera också av henne kastats i elden. Musikaliska som hon och systrarna voro, livnärde de sig med att ge musiklektioner; Sofie biträdde f. ö. alltsedan 1839 vid undervisningen hos Lindblad och kom på så vis att bli Lotten Lindblads goda vän, den som denna alltid litade till, när hon kände sig behöva ett råd eller tröst. Sofie Hammar var så stark, så stålstark, och hade en okuvligt fast vilja men tillika en despotisk natur — hennes ögon voro stålgrå och hennes röst ägde något starkt befallande, som ovillkorligen tvingade svagare andar till lydnad. Att hon redan tidigt var en utpräglad personlighet, kan man förstå av ett brev från Fredrika Bremer, daterat den 15 dec. 1843,[1] och vari denna säger:

»Lindblads, Geijerstam och äfven M:lle Hammar, se der nu en krets af meniskor som jag är bra tacksam för att ha lärt känna.»

Det är sålunda ej otroligt, att Troili redan före sin Italiaresa blivit bekant med henne; i varje fall hälsar han till henne i ett brev från Paris. Den starka trosvissheten hos denna kvinna hade väckt hans beundran, och när missmodet och själsvåndan nu kom över honom, vände han sig till henne, i förhoppning att hon skulle kunna hjälpa honom i hans nöd. Hon hade då själv kommit till klarhet i sitt grubbel, som egentligen börjat på allvar sommaren 1859. Detta år genomgick hon nämligen en kris. Det hade

[1] »Fredrika Bremers brev», II, 1915, brev 520.

varit bestämt, att hon skulle resa till Blomberg och ge flickorna Hamilton musiklektioner, men själsligt söndersliten som hon var, reste hon i stället till Lindblads för att vila sig. Hurudan vilan där skulle bli, förstår man, när såväl fru Lindblad själv som den därstädes just då boende Thekla Knös voro till ytterlighet nervsjuka. Ur krisen framväxte emellertid en bestämd livstro hos Sofie Hammar, och hon kände en profetisk kallelse inom sig. Hon måste söka sanningen, och för att finna den, hade hon vänt sig till Jesus, som, icke bara andligt sett, utan även lekamligen uppenbarat sig för henne. Själv var hon fullt övertygad om sina uppenbarelser — Kristus brukade tala till henne de ord, hon skulle lära andra. Bibeln var sanningsordet, men feltolkningar hade förvrängt sanningen. Därför skulle man själv gå till grundtexterna. Hon skaffade sig också en grekisk upplaga av Nya Testamentet, och med endast ett lexikon men med outtröttlig energi översatte hon ord för ord det för henne främmande språket och tvingade även en av sina »religionselever» — en ung kvinna — att göra på samma sätt. Att den grekiska upplagan skulle kunna innehålla fel, eller att även hon själv skulle kunna göra sig skyldig till misstolkning, föll henne aldrig in. Hon satt ju dagligen vid Jesu fötter och lärde av hans mun. Detta, att tilltro sig att utan förkunskaper kunna giva en riktigare översättning, än vad t. o. m. de skickligaste språkspecialister förmått, var den psykiska defekten hos henne, den i all hennes fanatism svaga punkten, och ett typiskt utslag av den slags andliga högfärd och inbilskhet, som ej sällan brukar åtfölja just sådana renlärighetsförkunnelser.

Med sanningsfanatism följde hos henne ett omutligt rättfärdighetskrav: »Varen helige, ty jag själv är helig», hade Kristus sagt. »Man bör rannsaka sitt förflutna och göra gott vad man förbrutit», var en annan av hennes lärosatser, en vacker sådan, men ohygglig i den rigorösa tillämpning hon avsåg. Det var också denna, som knäckte hennes offer, såväl Troili som den ovannämnda »eleven». Den senare var också på väg att bli vansinnig av självplågeri och ångest över sitt liv, men räddades i tid undan sin läromästares

farliga inflytande, — en annan »elev», också en kvinna, tackade sedan sin Gud, att hon fått förståndet bevarat.[1] Just denna punkt i den Hammarska religionen grep även Troili djupt. Han var ju också genom sitt sjuka lynne liksom predisponerad för denna rättfärdighetslära. Hela det förflutna rotades igenom, de ynkligaste obetydligheter letades fram och ställdes till ansvar. Hur dylikt skulle taga på den känslige Troili, kan man lätt förstå. Med arbetshågen var det alldeles förbi. Och han kände själv som leda inför sitt verk. Nu var det nog inte så, som en del av Troilis vänner velat tro, att mamsell Hammar var avvogt stämd mot hans måleri och ansåg dylikt vara fåfänglighet samt därför sökte draga honom från hans arbete. Tvärtom borde hon ju ha eggat honom till arbete, enär hennes verkliga avsikt var att med religionen hjälpa honom ur hans hopplösa missmod och förtvivlans vånda och få honom sund igen. Genom att driva på med sitt stränga sanningskrav, skulle han luttras och renas och bli kvitt de svåra själskvalen, ansåg hon, men Troilis redan förut ömtåliga psyke tålde inte vid ett dylikt kraftprov; hans finkänsliga natur plågades blott ännu mer av detta nya laghårda krav, som ställdes på honom. Hon var för stark för honom, hon hade för mycket av lagen men för litet av evangelium. Därför blev också hennes inflytande av ondo, ehuru Troili i sina depressionsstunder aldrig ville erkänna något sådant. Hon hade fått honom så fullständigt ned på knä, och hon gladdes åt hans förkrosselse och omfattade sitt omvändelsearbete med fullkomligt religiös extas; Troili blev till slut hennes enda stora tanke, han skulle vara »undret», som skulle vittna om Guds makt i människan, och så arbetade hon

[1] På grund av oviljan och harmen över den olycka, som genom mamsell Hammar drogs över Troili, och till följd av den hemlighetsfullhet och tystnad, Troilis själva alltid iakttogo rörande detta egendomliga religionsförhållande, uppstodo helt naturligt en del historier om såväl detta som om själva de Hammarska åsikterna, varför det ibland kan vara vanskligt avgöra, vilket som bör skrivas på verklighetens och vilket på legendbildningens konto.

Fru Ebba af Geijerstam, Sthlm, har dock berättat mig, att den Hammarska kretsen, som egentligen inskränkte sig till några få, hade sina privata religionssammankomster, vilka nästan kunde jämföras med spiritistiska seancer, enär deltagarna brukade sitta tysta och vänta på, att anden skulle driva någon av dem att stiga upp och tala.

vidare i glad förvissning och fast tillit om seger, tills en dag hans död kom och gjorde ett tvärt och oväntat slut på alla hennes förhoppningar och samtidigt också på »den Hammarska religionen».

Om hon hindrade honom från arbetet, så var det nog icke av det skäl, man velat tillvita henne, utan av ren omtänksamhet. Då hon såg, hur han själv plågades och led av sina händers verk, var det ju naturligast för henne, att han en tid alldeles borde avhålla sig från allt sysslande med penslarna. Och så skedde också i ett par års tid. Jag känner nämligen icke ett enda porträtt från åren 1868 och 1869.

Under dessa år gjorde han långa ensamhetspromenader morgnar och kvällar, gärna ut till kronofogde Hellhoffs på Järva. Sommaren 1869 bodde Troili själv på Djurgården på Rosenlunds varv. Den, som mötte honom under dessa vandringar, kunde icke undgå att märka det plågade, dystra uttrycket i hans ansikte. Den tunga, tjocka kroppen var honom också till besvär och bragte honom lätt i svettning. Sökte någon hans sällskap, undvek han det gärna, och det var inte alltid, han ens var hågad stanna hos de gamla Järvavännerna och språka, utan kunde då bara gå förbi. Men fru Hellhoff, som under dessa och senare år var honom en god hjälparinna, och som han höll mycket av, förstod honom och höll sig diskret undan, även när hon hörde honom pusta på förstugubron eller i matsalen på nedre botten, där hon brukade sätta fram en och annan läckerhet till den olycklige. »Du är väl en karl och skall väl inte ge tappt», skall hon ha sagt åt honom en gång. Men svaret blev så tröstlöst: »Nej, jag är ingen karl.» Aldrig såg hon honom under denna period taga i pensel eller penna. Den enda sysselsättning, han kunde med, var att sitta och sno snodder över en gaffel. Det förströdde honom eller fordrade i varje fall ingen ansträngning. I detta hade han f. ö. förvärvat sig en verklig färdighet och gjorde snodderna så jämna och vackra, alldeles som om han aldrig sysslat med något annat i sitt liv än att sitta och sno snodder.

Hur långt i hopplöshet han under denna religionskris skulle

sjunka, förstår man kanske bäst av det förtvivlade brev, hans forna älsklingsvän Agnes Hamilton den 17 aug. 1869 skrivit till fru Fredrika Limnell.[1]

I Stockholm gjorde jag ett hastigt besök hos mina kära Troilis, som dock lämnade mig ett så sorgligt intryck att jag nästan hade svårt att på flere dagar se mitt eget hem och lyckliga förhållanden annat än genom ett sorgflor. Han, Troili, är så outsägligt lidande och du kan nog förstå hvad en hustru skall lida, som nu på 3:dje året, ser och står bredvid dessa kval utan att kunna lindra. De äro så ädla människor och bedröfvelsen är dem till gagn och de förlora ej hoppet på Herrans hjälp. — Därför skall han väl ock komma med hjälpen om den ock dröjer. För mig ha de sedan min tidigaste ungdom varit båda som de ömmaste syskon, och vi ha lefvat i ett ständigt utbyte af umgänge o. tankar. Nu — äro de som döda för mig — han står ej ut att se mig mer än hastiga ögonblick och hon kan och vill ej ofta skrifva och klaga sin bedröfvelse.»

I denna sorgliga lidandeshistoria är det en fråga, man genast är färdig att göra: Nå, men hustrun? Vad tänkte hon om allt detta, såg hon inte vart det bar, och hur kunde hon tillåta denna andra kvinna att så taga makten över mannen? Av det nyss citerade brevet vill det ju synas, som om hon delat sin mans tro på mamsell Hammars goda inflytande; i varje fall var hon alltid idel knäfall för honom, en god och öm men svag hustru. Hon var icke det stöd, som i ett sådant fall som detta behöfts bakom hans rygg. Därför ökade hon genom sin mildhet bara på hans melankoli och gjorde ingenting för att rädda honom undan mamsell Hammar. Att värva även fru Troili som proselyt för sina idéer synes däremot aldrig Sofie Hammar ha brytt sig om; tvärtom har det uppgivits, att hon i allmänhet nonchalerade henne rätt mycket. I friska stunder skall dock Troili själv ha reagerat mot denna hypnotism, i vilken han mer och mer kände sig indragen, och till fru Hellhoff skall han också vid ett sådant tillfälle ha yttrat på tal om Sofie Hammar: »Hon skall få se, att det blir mitt fördärv.»

Det blev också hans fördärv, men dessförinnan skulle han dock lyckligtvis få kraft nog att göra sig fri för en tid och ännu en gång ta itu med sin målning och då t. o. m. komma att göra ett par av sina allra vackraste porträtt.

[1] Detta brev äges nu av grevinnan Hamiltons dotter, fru Eva von Krusenstierna, Sthlm.

VII.

Något nytt i målningsväg gjorde visserligen inte Troili under de nu senast skildrade sjukdomsåren, men han saknades dock inte alldeles på de konstuppvisningar, som förekommo, vare sig det nu var han själv eller konstverkens ägare, som exponerade dessa alster. På 1868 års akademiutställning förekommo nämligen icke mindre än 4 arbeten av hans hand — porträtten av Abelin, fru Hallström och frih. Gripenstedt samt Gunnar Wennerbergs lilla genretavla, och även på den andra skandinaviska konstutställningen — arrangerad i Göteborg 1869 — var han representerad, ehuru blott av ett porträtt, av dåvarande landshövdingen, f. d. statsrådet O. I. Fåhræus. (Läser man den förstnämnda katalogen uppmärksamt, märker man, att han officiellt berövats professorstiteln och nu blott rubriceras som ledamot av akademien.)

Man har velat tillerkänna honom faderskapet till det sura porträttet av professorn och skalden B. E. Malmström, som finnes i Södermanland-Närkes nation i Uppsala;[1] det passar dock ej in med Troilis målningssätt, enär det av åldersutseendet att döma bör ha tillkommit på 1860-talet, alltså då Troili använde sina lätta, transparenta toner. Nya Dagligt Allehanda och Aftonbladet, båda för den 13 juni 1868, ge emellertid besked om mästaren. Porträttet är nämligen då nyligen utfört av Staaff och efter tillgängliga fotografier.

[1] Så har t. ex. skett av d:r K. Barr i hans skildring av nationen i det 1915 av Albin Roosval utgivna verket: »Nationshusen i Upsala». — I. N. Sjöberg: »Svenska porträtt», I. Samlingarne vid Upsala universitet, finnes intet konstnärsnamn angivet.

Svårt hade nog Troili att komma sig i gång igen med sin målning efter sjukdomen, och en bevarad kvittens av hans hand visar, att han nyåret 1870 hade sin ateljé uthyrd, — åt vem får man dock icke veta.[1] Nordensvan berättar i sin »Svensk konst», att lusten till liv och arbete dock nu börjar vakna, ehuru blott småningom. Och tillägger:

»Gå ut vill han ännu ej, men han kan slå sig ned vid pianot eller lägga patience, tända en cigarr, läsa litet, berätta en historia och till och med taga fram sina ofullbordade taflor och se på dem eller säga, att han längtar efter sällskap.»

På våren 1870 begav han sig sålunda en dag ut till fru Hellhoff på Järva och frågade: »Har du någon vrå, där vi kan få bo i sommar?» Jo, det fanns, och så flyttade han och Lotta dit och blevo sedan boende där varje sommar i ytterligare 2 års tid, d. v. s. så länge även Hellhoffs där hade sin bostad. Fullt fri från sin melankoli blev han aldrig, ehuru det liksom lättade en tid både kroppsligt och själsligt — åtminstone för susning i huvudet — sedan Fredrik Dahlgren en dag tog honom med på ett bad i öppna sjön. Sedan ville han ideligen ligga i vatten. Med de unga flickorna Hellhoff roade han sig f. ö. med att »kasta volang» — krocket fann han oestetiskt — men ville helst sitta och njuta av eller tala om naturens skönhet, när han inte läste högt för dem eller sjöng Runebergs »Kulneff» med alla dess 20 verser eller dundrade på med sin egen älsklingskomposition »Lejonetyden»[2]. Denna tid ägnade han sig också mest åt musiken, spelade sina favoritstycken eller egna, ouppteckna de fantasi-kompositioner eller skrev små sånger och

[1] Kvittensen, vilken äges av h:r Alfred Lindberg, Järna, har följande lydelse: »En månads hyra från d. 13 Januari till d. 13 Febr. betalt med 20 Rd rmt. Sthlm d. 13 Febr. 1870. G. U. Troili.»

[2] Denna »lejonetyd», vilken återfinnes bland hans posthumt utgivna musikstycken — originalet äges av fru Anna Casparsson, Saltsjöbaden — var alltid hans stora bravurnummer i muntra stunder, och när »morbror Uno», som flickorna Hellhoff eller Dahlgren kallade honom, satte sig till pianot och, vilt skakande sin yviga lejonman, dundrade fram denna fantasi, var han obeskrivligt medryckande i såväl spel som mimik. Sedan han slutat den, brukade han vanligen vända sig om, skjuta tillbaka sin väldiga hårman och ge upp ett jätteskratt. I det Dahlgrenska hemmet voro stolarna mer eller mindre ryggbrutna till följd av Troilis vana att kasta sig bakåt, när han slog till ett av sina oemotståndligt smittande och hjärtliga jätteskratt.

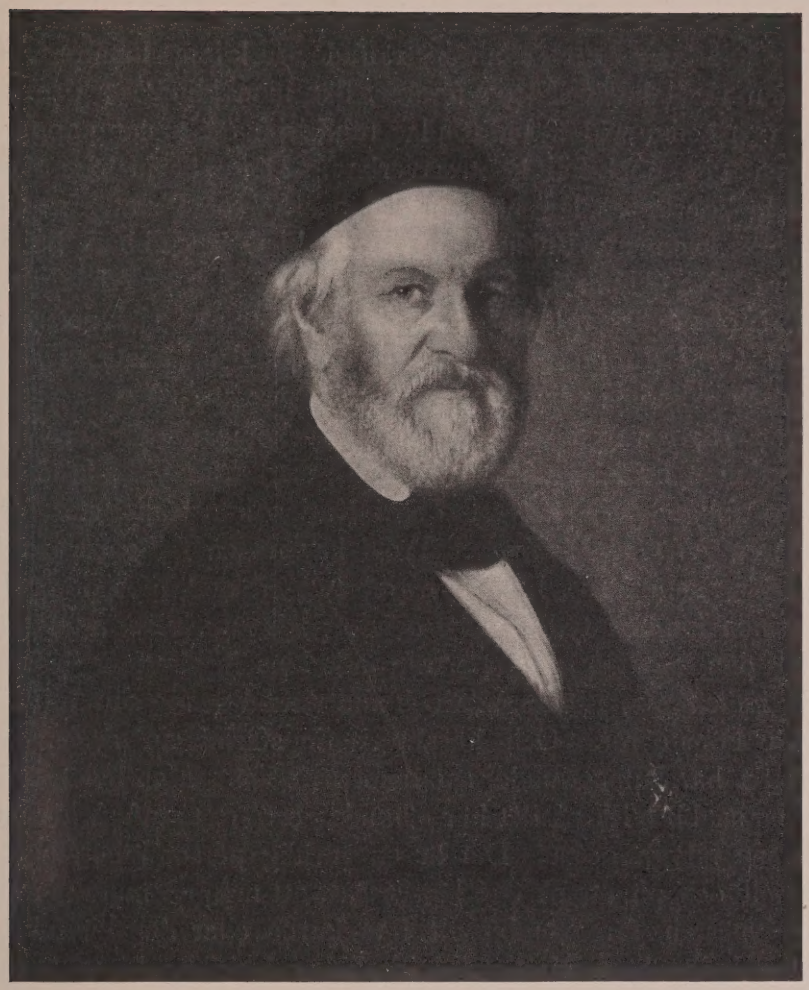

Fig. 37. Skriftställaren Nils Arfwidsson. Oljem. 1870.
Nationalmuseum.

visor, dem han skänkte sina flickväninnor. Eljest var han ytterligt ängslig för, att någon skulle få vetskap om hans små försök och hade själv lika liten aktning för sina musikaliska prestationer som för de konstnärliga.

Det är säkerligen nu, han velat roa dessa flickor med en del i hans kvarlåtenskap sedan påträffade »urklippssilhuetter», eller vad man skall kalla sådana figurer, där man klippt ur dagerpartierna och sedan vid figurens placerande på ett annat papper får fram en viss effektfull kontrastverkan. Detta är ju icke »konst» utan lek-»konster». Jag nämner det också blott för att visa tidens nöjen — även av Boklund ha liknande »klippgubbar» bevarats (hos fru Eva Upmark, Sthlm) — samt av den anledningen, att Troili i en dylik »gubbe» avbildat Rembrandts självporträtt ur Pittigalleriet i Florens, samma som han under Italiatiden så förträffligt kopierade i olja.

Året 1870 var emellertid en uppryckningstid för Troili, och han medhann nu icke mindre än fem porträtt, av vilka åtminstone tre äro fullgoda — främst det i Nationalmuseum befintliga av författaren *Nils Arfwidsson*. Troili har nu en fylligare ton, icke så glasklar som förut, kanske något tung ibland, men dock livfull — värmen i tonen tydligen beroende på ett medvetet återvändande till den »romantiska» porträttperiodens inspirationsgivare: de gamla italienarna, Rembrandt och andra med denne samtidiga holländska konstnärer. Och karakteriseringsförmågan synes heller ingalunda ha slappats under sjukdomsperioden. Man behöver bara kasta en snabb blick på det här nämnda porträttet av Arfwidsson för att kunna intyga detta. Det är en verklig personlighet, han där framställt och på ett så överlägset sätt, att man — mutatis mutandis — nästan får Rembrandt i tankarna eller den själfulle och skicklige holländaren Mierevelt.[1] Troili har dock här skattat åt tidens begynnande, »kletblanka» färgläggning; rocken riktigt skiner, och även bakgrunden synes vilja klibba ifrån sig. Den senare är mycket lös, porös, rödgrå med stark dragning åt krapplack, som spränger in här och där. Nedtill övergår den i brunt.

I Stockholm levde detta år ett par utmärkt vackra tvillingsystrar Zins, vilka voro lika som bär och alltid lika klädda. Av

[1] Jfr t. ex. dennes porträtt av teologen Jan Uytenbogaert i Kais. Friedr. Museum i Berlin. Se den illustr. praktkatalogen över museet, s. 306.

Fig. 38. Fröken Ingeborg Zins, sedan gift von Döbeln.
Oljem. 1870.
Fröken Sigrid von Döbeln, Sthlm.

någon anledning brukade de kallas »die laufenden Zinsen», och en av dem, *Ingeborg Zins*, år 1871 gift med läkaren J. V. von Döbeln, har Troili målat år 1870.[1] Ett alldeles förtjusande porträtt, som återigen visar oss, att Troilis pensel kunde ge inte bara gamla fårade karaktärsgubbhuvud, utan även ung, kvinnlig fägring. En förnäm ton äger också denna lugna bild; hon är en aristokratisk dam i 20-årsåldern, klädd i grönt med svarta sammetsuppslag

[1] I minnesutställningskatalogen 1878 är signeringen angiven som 1871. Detta är dock misstag, enär på porträttet står 1870.

och en vit spets mot den snibb-urringade halsen. Mörkt, brunt hår med en lång lock hängande ner över ena axeln, gråblå ögon och röd, halvöppen mun. Fonden mörkt grå — betydligt tätare målad än under 1860-talet — nedåt efter vanligheten övergående i brunt.

En knäbild av *fru Anna Wallenberg, f. von Sydow*, vilken äges av Nat. museum, ehuru ej nu f. t. där utställd, ger genom det — för att begagna en fotografiterm — något oskarpt inställda ansiktet och den bruna hår- och dräktfärgen mot den vibrerande, grå fonden och den rödbruna stolen ett visst stämningsvärde, ehuru porträttet icke har samma konstnärligt fasta verkan som kännetecknar Trolis bättre alster. Dess osignerade pendantbild (också i Nat.-museum) av maken, finansmannen och politikern *A. O. Wallenberg*, är hållen i en ljusare och kyligare tonskala, behandlingssättet är här ensartat med de före sjukdomstiden tillkomma, ställningen rätt ledig, ehuru konventionell, ena handen på knät, den andra över en bordskant — färgen tunn och laserad. Vad Troili själv kände inför detta porträtt, framgår av ett längre fram publicerat brev.

Ett väl avvägt konstverk är midjebilden av professorskan *Ulla Kjellberg, f. Lagerlöf.*[1] En själfull tolkning av en själfull kvinna, ett ståtligt uppbyggande av bilden — triangulär komposition med samlad, fast basis — en märklig känslighet inför modellens psyke och ett suveränt behärskande av de tekniska uttrycksmedlen. Själva inramningen med de rundade hörnen ger också något mjukstämt åt porträttet.

Trots den uppryckning, som dessa bilder otvetydigt vittna om, har Troili svårt att släppa sin mördande självkritik, och hur konstnärligt ärlig han var i sin strävan efter fulländning, bär ett i Nationalmuseum befintligt brev gott vittnesbörd om. Det är daterat Järva den 11 aug. 1870 och ställt till vännen Boklund med anledning av Troilis besök på den då pågående akademiutställningen samt begynner med ett citat ur Bellman:

[1] I katalogen över välgörenhetsbasaren »Bröd och Glöds» konstutställning i Uppsala nov. 1916, där porträttet fanns med, angavs flicknamnet oriktigt vara Lagerberg.

»Det plägar ens oro ju lätta
att öppna sitt hjerta en vän.»

Brevet må i sin helhet citeras:

»Genomsjuk — halsen otjenstbar — kom jag till staden i söndagsmorse för att få af läkare råd för mitt onda. Jag dvaldes och qvaldes i mina rum några dagar och kraflade mig ändtligen upp på expositionen. Käre Broder! Jag har ett behof af att säga dig det jag fick en kulspruta genom både kropp och själ, när jag stod ansigte mot ansigte med min fasansfulla öfverintendentska.[2] Ett dunkelt minne föresväfvade mig altid af något svagt när tanken någon gång förirrade sig till denna qvinnoskepnad. Nu — sammanstäld med annat — *såg jag först hvad det var* — icke »rosens» utan dödens »bild», målad med mjölk och krita altigenom och hafver jag dessutom för att framhäfva dessa ljufva toner tillsatt Bendix halfva förråd af rödt — »herrliga tanke»! Det var detta jag ville säga: att hade jag förut haft en klar föreställning om detta mer än vanligt vådliga opus, hade jag aldrig *nämt det*, då du bad mig *sjelf* uppgifva hvad jag ville ha exponeradt. Hvad är nu att göra? Tiga och lida och med min sjuka strupe svälja förtreten.

Wallenbergs hufvud var mig drägligt — *men armar och händer* etc!! Nå, det vore tid att draga sig från skådeplatsen, om jag hade något att lefva af.

Alt detta ville jag säga dig, gamle, bepröfvade Janne Boklund! Jag reste i går ut till landet igen och hann ej i staden träffa dig.

Hälsning och vänskap
Trolle.

Jag blef så vimmelkantig och *sårad* vid besöket på expositionen att jag ej har ringaste klarhet öfver hvad der alt är för godt att skåda.»

Och till Lindblad — »min gode, min bäste vän», som han alltid kallar honom — skriver han i augusti året därpå, efter ett tack för några minnesrika dagar på dennes Lövingsborg i Östergötland:

»Ehuru du räknar 70 vintrar och jag ännu blott 56, är du *betydligt yngre* än jag. *Jag svigtar* i bemödandet att hålla *mig* uppe, under det att din själ lefver med samma friskhet som fordom. Nya malmstreck komma ju i dagen i din rika grufva, då hos mängden af menniskor vid dina år det egentligaste är för längesedan uppvindadt, tillgodogjort och förnött.»

Och vidare i samma brev:

»Många gånger kantrar jag, men som jag ett helt lif varit van vid dylika öfverhalningar, har jag äfven tillkämpat mig en slags oförskämd förmåga att krafla mig upp igen.»

Den gamle tillgivne Lindblad, över vilken Troili alltid i sina brev nedbringar ett varmt »Gud välsigne dig», söker liva upp

[1] Det 1864 målade porträttet av fru A. Berg, f. Hägerflycht, gift med överintendenten Ludvig Berg.

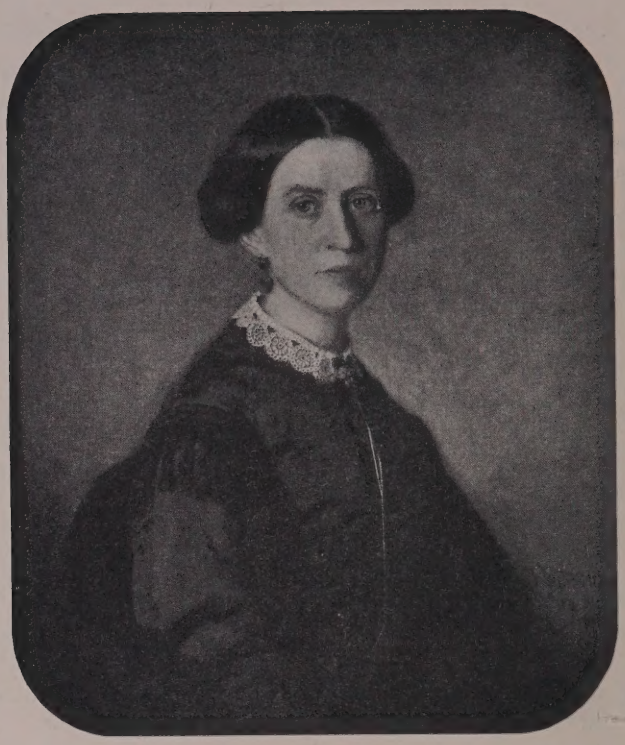

Fig. 39. Professorskan Ulla Kjellberg, f. Lagerlöf. Oljem. 1870.
Professor Lennart Kjellberg, Uppsala.

honom med att sända sina sista visor. Troili blir också innerligt glad däröver.

»Jag sitter der nu — ja så ofta — vid instrumentet», skriver han den 6 nov. s. å., »och Lotta gnolar igenom — svagt men jag hör det dock. Det är fåfängt beskrifva hur mitt qvalda hjerta företrädesvis fästat sig vid Carin Mdotters visor. Dessa äro af en så gripande art att jag väl kan säga det jag aldrig förr hört något dylikt.»

Och i maj 1872 får han ännu några sånger.

»Törstig slår jag mig ned wid instrumentet och dricker dina välbekanta ljud, så kära, så anslående för min själ. Midt i tidens musikaliska stånt och kif — ty lätena följa en vid hvarje steg — går jag ändock som i en öcken der jag ledsnat att söka, men der oförmodadt väller upp vatten som förfriskar. Du räcker mig det, och jag behöfver icke smaka varligt, ty jag är bekant med deras hälsosamma natur. Tack af hela min själ härför.»

Fig. 40. Friherrinnan Eva Gripenstedt, f. Anckarsvärd. Oljem. 1871.
Ryttm., frih. Johan T. Gripenstedt, Bysta.

Till den 1 febr. 1871 — d. v. s. Lindblads 70-årsdag — hade eljest Troili varit med om att bereda den gamle en glad överraskning. Ungdomarna på Lövingsborg hade nämligen då i all hemlighet inövat Lindblads gamla, redan 1835 skrivna opera »Frondörerna», men de behövde en Mathieu, och så efterskrevs farbror Uno. Han kom — också i all hemlighet — och först när han gjorde sin entré på scenen — en i såväl spel som sång oöverträfflig Mathieu (enligt utsago av fru A. Casparsson, som berättat detta) — uppenbarades hemligheten, till kanske lika mycken glädje för Troili som Lindblad.

Sommartid leva han och Lotta, som förut sagts, ute vid Järva, och ber han någon gång någon ut till sig där, ber han honom

samtidigt »hålla till godo med vår lilla ledsamhet». De gamla märkena svika emellertid. De sedvanliga julbesöken hos Hamiltons inställas, och Troili sluter sig mer och mer inne med sin Lotta.

»Vi hade gladt oss åt att få se våra kära Troilis till julen — men de komma ej», skriver Agnes Hamilton i dec. 1871 till fru Fredrika Limnell. »Hans inre horisont är förmörkad och han vågar ej lämna sitt arbete. Ack, huru skall han kämpa med sin fiende? Om jag kunde få honom ut till Italien dit han längtar.»

Det var några flickor Wahrolin, som nyligen återkommit därifrån och genom sina entusiastiska skildringar kommit alla hans gamla, glada Romaminnen att dyka upp. Men han kan inte rätt tänka på dylikt nu eller att roa sig. Han måste leva, d. v. s. arbeta för att leva. Genom överintendenten Fritz von Dardel har han nämligen fått en beställning på ett porträtt av den redan livdömde, glade *Karl XV* och måste skynda sig därmed. Den 12 febr. 1872 skriver han härom »ödmjukeligen» till Dardel:

»Skulle du vilja ha den godheten göra mig ett besök för att säga mig något angående kungens portrait, som nu ändteligen måhända kan anses färdigt, vore jag mycket tacksam.»

Var detta porträtt nu finns, har jag mig ej bekant. Kanhända har det aldrig lämnat Troilis ateljé. Det skulle dock ha varit intressant att få jämföra denna bild med det på 1850-talet utförda av den dåvarande kronprinsen, och man får väl hoppas, att han genom den stundom rätt intima samvaron med monarken kommit till en djupare uppfattning om hans personlighet än det tidigare porträttet utvisar.

Ända långt in på våren 1872 har han enligt egen utsago varit »flitigare än vanligt» i sitt arbete, och det är också en följd porträtt, som tillkommit under dessa år: 1871—72.

Hur porträttet av *friherrinnan Eva Gripenstedt, f. Anckarsvärd* — statsrådet frih. J. A. Gripenstedts hustru — tar sig ut i färg, kan jag ej angiva, då jag ej själv sett originalet i fråga, men att döma av några erhållna färgnotiser och en förträfflig fotografi synes det vara en särdeles vällyckad bild. Den gamla, fina, mjukhyade damen med det lugna, kanske något överlägsna leendet och de kloka, kalla ögonen sitter så förnämt och vackert i sin svarta sidenklädning och sin av vita spetsar och gröna band arrangerade

hårklädsel. Bakgrunden blågrå, tätare målad närmast bakom huvudet; åt kanterna mer laserad. Fonden har i allmänhet i porträtten från denna tid inte längre samma lätta utseende som i 1860-talets; den målas något tätare och mörkare, ehuru den ej har 1850-talets tyngd. »Flimringen» är ej heller så påtaglig, ibland är den t. o. m. nästan utelämnad. I Troilis senaste porträtt blir dock fonden åter starkt flimrig med röda streckinslag på kall, blågrå grund.

En av sina gamla vänner, omnämnd i Troilis brev under Parisvistelsen såsom samtidigt där vistandes — de voro f. ö. redan tidigare bekanta från Lindbladska hemmet — har han nu målat. Det är grosshandlaren och violoncellisten *Johan Theodor Sack*, en av det forna klöverbladet: Geijer—Lindblad—Falkenholm—Sack.[1]

Det är intressant jämföra detta porträtt med det samtidigt tillkomna av klädeshandlaren *Berndt Gustaf Forsgrén*, den senare av ett markant, kraftigt utseende, den förre mer obestämd, vekare. Troili har också rättat sitt målningssätt därefter; porträttet av Forsgrén är klarare, nyktrare målat, det andra svagare, mildare; på så vis har han genom färgens och behandlingens olikhet förträffligt understrukit de båda skiljaktiga personernas karakterisering. Forsgrén har f. ö. ett präktigt utseende, brett och ståtligt som den gamla klassicistiska skolans typer, och det är något, såväl i arrangemanget som linjebehandlingen och den kyliga färgen, vilket återför tanken till denna skola.

Ett torftigare porträtt, tungt i färg, men säkerligen av god likhet, är det Mosaiska församlingen tillhöriga av grosshandlaren *Lesser Meyerson*. Det är ärligt arbetat, men man märker i detta, som i de närmast föregående och de kommande bilderna, att konstnären börjat mer och mer förlora sin beprisade färgkänslighet. Tungt, men fortfarande av en övertygande karakteristik, är det i Änke- och

[1] Troili har redan förut (1859) målat hans hustru, Hedvig Berwald. — I del I, sid. 140, har av mig angivits, att Troili från Rom hälsat hem till några vänner, »de fyra musikgubbarna» (i brevet står kvartettgubbarna). Någon närmre personangivning förekommer ej i brevet, men i L. Dahlgrens »Ransäter», sid. 93, omnämnas i detta sammanhang just de i del I angivna personerna, varför så även av mig skett. Troilis yttrande kan dock eljest möjligen syfta på ovannämnda »klöverblad». Geijer levde nämligen ännu då.

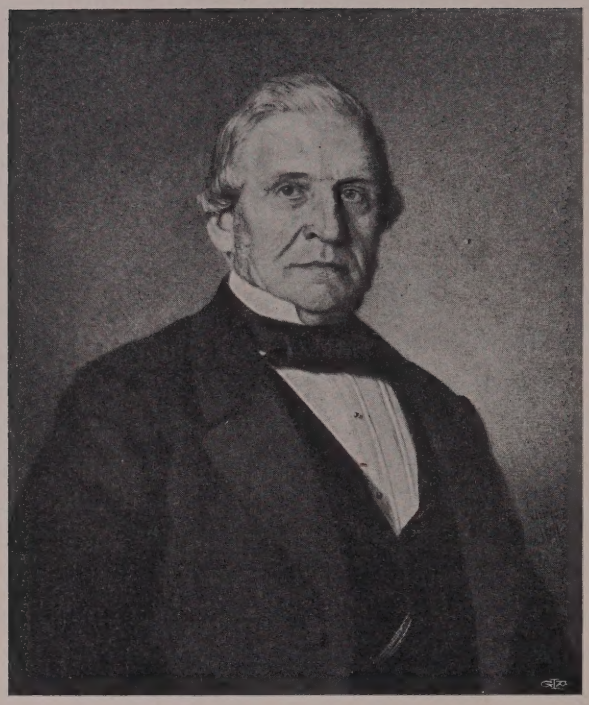

Fig. 41. Klädeshandlanden Berndt Gustaf Forsgrén. Oljem. 1871.
Fru Nina Forsgrén, Sthlm.

pupillkassan, Sthlm, befintliga av dess dåvarande direktionsordförande, generallöjtnanten *Fabian Wrede*, vilket ypperligt återgivits i en essay över generalen i Personhistorisk tidskrift 1910, s. 100. Kopior av detsamma finnas f. ö. såväl i Försäkringsbolaget Skandia som i Vetenskapsakademien. Ansiktet är smutsigt gulgrått, och bakgrunden har antagit en hårt grågrön ton, som återfinnes även i porträttet av Lesser Meyerson. Fonden synes Troili nu ha målat med en stripig borstpensel, varvid borstens »rispningar» i färgen fått delvis motsvara den mödosamma streck-påläggning, han förut använt. Samma »rispnings»-sätt kan man finna i porträttet av professor *P. H. Malmsten*, där dock även en rödaktig »flimring» förekommer på den kallt blågrå bakgrunden. Det är ett realistiskt mycket vederhäftigt porträtt och utgör ett gott exempel på den rent naturalistiska uppfattning, som på 1870- och 80 talen var rådande inom konsten. Troilis alla efterföljande porträtt hemfalla också mer eller mindre åt denna tendens. Det går så långt, att han, för att få in riktig »naturtrohet», tillgriper fotografien som hjälpmedel. I hans kvarlåtenskap ha nämligen påträffats fotogra-

fier över nästan samtliga de personer, som nu fått sitta för hans pensel — fotografier med alldeles samma ställning, komposition och belysning, som hans porträtt sedan utvisa. Troili har därför antagligen själv bestämt anordningarna vid fotograferandet. Kritik och allmänhet hyllade sedan konstnären, för att det blev så »likt», och inga av Troilis porträtt ha av samtiden lovprisats så som just dessa de sista årens. De blevo därigenom alldeles överskattade. Den konstnärliga uppfattningen i dem är nämligen betydligt mindre än i alstren från t. ex. Troilis begynnande porträttperiod, 1850-talet, ehuru man ingalunda bör förneka, att han även i dessa senare både sökt och i vissa fall också lyckats att inlägga sin personliga känsla. Rent karakteristiskt sett äro de i allmänhet fullt övertygande, t. o. m. ett och annat rent förträffligt. Men i sanningens namn måste också sägas ifrån, att det icke alltid är till det målade porträttets fördel, när man jämför detta med den använda fotografien. Den senare kan nämligen visa ett ännu mer karakteristiskt utseende. Jag vill blott hänvisa till det här i bild givna exemplet (fig. 43—44).

Fig. 42. Professor P. H. Malmsten.
Oljem. 1871.
Karolinska Institutet, Sthlm.

Redan i maj flyttade Troilis året 1872 ut till Järva. — Själv skriver han därom:

»Sedan 4 dagar bo vi nu ute vid Jerfva och ha mycket trefligt. Jag reser med bantåget till staden hvarje morgon kl. 1/2 10 och målar några timmar så att jag finner det rätt behagligt att kl. 3 e. m. bege mig ut igen och få en landtlig filbunke till middagen.»

Denna sommar var det rätt livligt i kotteriet på Järva. Då voro både Hellhoffs, Dahlgrens, Troilis och deras gäster, fru Sophie Hellman med fosterdotter, där boende. Eljest synes Troili ha som vanligt gjort en titt ner till Lindblads på Lövingsborg. På hösten s. å. deltar han i den unge Sven Dahlgrens s. k. »candidatsup» i Uppsala, till icke ringa glädje för studenterna och knappast mindre för Troili själv, som av den nyblivne kandidaten hälsades med ett välkomsttal, vari hedersgästens alla förträffliga egenskaper uppräknades, däribland att vara

»behäftad med Kongl. Nordstjerne Orden, behängd med guldmedaljen Litteris et Artibus, bror med ett stort antal ledamöter i Sv. Academien och känd öfver hela jorden».

Troili är dock icke i Uppsala för kandidatsupandets skull utan för att måla de tre professorerna *Sigurd Ribbing*, *W. E. Svedelius* och *K. B. Mesterton*. Han bor då hos Hamiltons på slottet och har betjäntkammaren där till ateljé.[1] Den originelle Svedelius roade oerhört Troili,[2] och Troili måste ibland fly från sin provisoriska ateljé och rusa in i våningen för att skratta sina jätteskratt. Han skall dock aldrig ha sökt förlöjliga modellen. Vad Svedelius själv tänkte om hela porträtteringen, har denne på sitt omedvetet lustiga och självkära sätt berättat i sina »Anteckningar om mitt förflutna lif».[3] Landsmännen i Västmanl.-Dala nation, för vilken han var inspektor, hade med anledning av det nya nationshusets invigning begärt att få måla inspektorns porträtt.

»Jag var ej mycket benägen för denna saken», skriver Svedelius. »Jag uttalade min mening, att porträttet var onödigt, så länge jag lefver, och fruktlöst,

[1] Brev från grevinnan Agnes Hamilton till Fredrika Limnell den 1 okt. 1872.

[2] Enligt vad landshövding greve K. Hamilton, Uppsala, 1901 meddelat i brev till fröken L. Dahlgren, Djursholm.

[3] Citatet är hämtat ur andra upplagan, Sthlm 1894, s. 586.

PROFESSOR W. E. SVEDELIUS.

Fig. 43. Fotografi 1872. Fig. 44. Oljem. av Troili 1872.

Oljem. i Västmanl.-Dala nation, Uppsala.

när jag en gång är död. Jag förklarade min mening sålunda: 'Ett oljemåladt porträtt har en egen, jag ville säga olyckligt lång varaktighet. Den målade afbilden sitter qvar på väggen, sedan originalet länge sedan är bortglömdt. — — — När jag tänker på den tid, som kommer, då jag är alldeles borta, känner jag mig mycket hugad att låta förgängelsen taga ut sin fulla rätt. Min tillfredsställelse vet jag hvar jag skall söka på helt andra håll än i bemödandet att fästa en åminnelse vid den lekamliga bilden.' Så talade jag, och så tänkte jag. Men det skulle varit ovänligt af mig och otacksamt att skjuta från mig en handling, som utgick ur det vänligaste tänkesätt. Jag medgaf således, att porträttet finge målas».

Om målaren — den som samtidens främste porträttmålare ansedde Uno Troili — nämner han dock inte ett enda ord i dessa sina memoarer. Att en dylik klassik, som Svedelius var, obeskrivligt skulle ha roat Troili, det förstår man ju enbart av ovanstående utgjutelse.

Troili tycks också å sin sida ha muntrat modellen, vilken fått ett något förvånat leende över sig på hans porträtt, men däremot på den vid målningen använda fotografien har sin vanliga, sura min. Jag

anser också fotografibilden vara mer karakteristisk för Svedelius än porträttet, ehuru även Troilibilden har sitt stora intresse. Man märker dock lätt, att det nu är »fotografikonst», som presteras av vår målare.[1]

Värmlands nation passade samtidigt på att måla sin avgående inspektor, prof. Sigurd Ribbing. Priset lär ha varit c:a 400 kr. Han och Troili voro gamla studentkamrater, och det bör ju ha varit ett angenämt tillfälle att få på så vis uppliva (den hos Geijer och Hamiltons underhållna) bekantskapen. Det var ingen fager fysionomi, den alltid utom i tentamen hjälpsamme filosofiprofessorn begåvats med — hans »surhet» har blivit en legend, ehuru den av andra bestridits.[2] Troili har heller just icke förskönat honom, ehuru han något förmildrat den hängande munnen och de skarpa hudvecken, som finnas på hans hjälpfotografi. Som det väsentligaste synes han dock ha i sitt porträtt sökt framhålla Ribbings egenskap av tänkare. När det skulle avtäckas, var Troili med. Han hade dock — kolerisk som han under sina sista år var — förargat sig över, att ingen av nationen varit nere och mött honom, men på Erik Gustaf Lilljebjörns — en son till den nu till Uppsala överflyttade Henrik Lilljebjörn — fråga, varför han ej först underrättat nationen om sin ankomst, röt han till, som han brukade ibland: »Varför? — Jo, därför att jag var ett nöt.» Och så brast han i ett gott skratt.[3] Från samma avtäckning kan en annan historia förtjäna anföras. Den har berättats mig av en son till den på sin tid av Troili så svärmiskt beundrade Karlstadflickan Emma Wahlström — d:r Hjalmar Selldén, Tranås. Han var då nationens sånganförare, men när kuratorn bad få presentera honom för Troili, svarade Troili på sitt något tvära och buttra sätt: »det behövs inte, vi äro gamla bekanta», varpå han tog den unge Selldén i armen och förde honom till punschbordet och drack farbror-skål

[1] N. Sjöberg har i »Svenska porträtt», I. Samlingarne vid Ups. univ., angivit porträttet av Svedelius vara signerat 1879, vilket uppenbarligen är tryckfel i stället för 1872.

[2] Av Rosa Heckscher i Sv. Dagbl. den 3 maj 1916 som genmäle på en artikel av d:r Carl Forsstrand i samma tidnings påsknr.

[3] Detta berättats av sagde E. G. Lilljebjörn, adj., Sthlm.

med honom, stod sedan en lång stund tyst och fixerade honom men yttrade till slut: »Din mor var den skönaste kvinna, jag någonsin sett, inte ens Italien hade någon vackrare.» Därpå föll han i djupa tankar och stod tyst, tills han slutligen med ett vemodigt leende samlade sig till rätta och sade: »Jag tänkte, att detta kunde roa dig, jag är ju fackman och har sett allt vackert, som finns.»

Med Amalia Lindegrens 1871 för Upplands nation målade porträtt av professor Mesterton finns intet gemensamt i Troilis året därpå tillkomna och nu hos sonen, tandläkaren D. Mesterton, Uppsala, befintliga. De synas ha arbetat alldeles oberoende av varandra; däremot har Troili återigen anlitat en god kamerabild, som i Troilis här äckligt skära och oljiga ansiktston och utslätade anletsdrag blivit betydligt banaliserad. På foton en energisk kraftmänniska, på porträttet mer en välklädd goddagspilt.

Han har också 1872 målat andra kammarens talman, biskop *Anton Niklas Sundberg*, ett knästycke i naturlig storlek och med all tillbörlig apparat, som ett »historiskt» porträtt ansågs kräva — karmstol med snidat ryggstöd, sneddraget draperi i bakgrunden, ett bord med några gamla skinnband — och så händerna stereotypt placerade och ärkebiskopen själv liksom stelnad i en nyss utförd vridpose. Detta porträtt påbörjades i februari och fanns med på Konstföreningens utställning i maj s. å. Även här har använts fotografi med alldeles samma ställning, men med mer brinnande uttryck i ögonen, än vad Troili förmått återge. Lika stelt i uppställning och lika opersonligt målat är det också på våren utförda porträttet av f. d. excellensen, riksmarskalken, *greve Gustaf Adolf Sparre*. Samma »historiska» apparat är även här använd. Flera kopior äro kända av detta på Mariedal i Västergötland befintliga original, som i minsta detalj, t. o. m. i damasttygets mönster i karmstolen, återgår till en för ändamålet tagen fotografi.

Vem den person skall föreställa, som Dardel tecknat på staffliet i sin akvarell av Troili, där denne sitter bekvämt i en stol

med paletten på knäna och målarkäppen som stöd för penseln samt med ett uppslaget piano med Bellmansnoter bakom sig, kan jag ej angiva. Antagligen är denne »gubbe» bara en fantasi, detta så mycket troligare, som Troili aldrig använde sig av hel fas, såsom Dardel utritat personen. I varje fall är akvarellen tillkommen nu på 1870-talet.[1] Skulle man gissa på någon, skulle det eljest vara på den 1873 i Stockholm målade excellensen, greve Baltzar von Platen, rörande vilken hänvisas till efterföljande kapitel. Från år 1872 ha vi slutligen en teckning, ett mjukt porträtt i hans gamla, minutiöst utarbetande, men dock nu elegantare manér. Det är en med årtalet 1872 signerad »minnesbild» i bröststycke och naturlig storlek av hans ungdomskärlek, den aldrig glömda *Malin Lalin*. Som ledning har han använt sig av det tidigare och förut publicerade, likaledes tecknade, lilla porträttet (fig. 22, del I). Sitt gamla sätt med vita gouachedagrars isättande har han även i detta sista. Det är utfört i svartkrita, lätt och vackert, men rätt så opersonligt. En egenhet för flere av Troilis kvinnoporträtt äro de tjocka läpparna; så t. ex. här, så hos hustrun, hos Lotten Lindblad, fru Cecilia Montgomery-Cederhielm m. fl.

Julen 1872 blev som förr i tiden firad hos Hamiltons med »många stunder af glad sammanvaro i prat, skratt o. musik». Och bättre gäster än Troilis kan man ej ha, tillägger Agnes Hamilton, som berättat härom,[2] de äro nämligen båda »så innerligen trefliga».

På nyåret — den 16 januari 1873 — var en högtidligare födelsefest arrangerad för Troili ute på Järva med diverse sydda presenter, tablåer anordnade av Wilhelmina Lagerholm efter konstverk, såsom »Marie Antoinette i fängelset» och »Den heliga Cecilia», samt den redan förut vid skildringen av Troilis ungdom delvis citerade prologen av Fredrik Dahlgren, framsagd av denne själv såsom »Prologus, en mager, gulblek och mindre väl utseende gråhårsman». Stor munterhet väckte denna översikt av Troilis liv,

[1] Den är avbildad i färg i Fr. von Dardel: Minnen, V, 1916, s. 39.
[2] I brev av den 16 jan. 1873 till fru Fredrika Limnell.

och även Lotta fick sin vederbörliga vers, vari författaren meddelar, hur Troili drog till huvudstaden,

»— — — där din blick
Bland mycket annat som den skåda fick
Ock såg en ung kusin med namnet Lotta
Som smet sig in i hjärtat likt en råtta
Och gnagde på ditt bröst ett hål till slut,
Där lille Amor satt och titta ut».

Eller hur den unge löjtnanten vid »de gröna»

»— — tjänte blygsamt med en dålig lön.
Med sann beundran såg man hur du trampa
Din krigarban på Tråssnäs, hur du stampa
Ditt ett-tu! takt-tu! med berömlig flit — —
Men ett tu tre du slängde bort din plit,
Som eljest blifvit fiendernas fasa,
Men se'n befanns knappt värd mer än en trasa,
Då du försökte att få sälja den.
Ty ha! svärdfäjarn, lumpnast ibland män,
Vid mördarvapnets granskning bjöd därföre
Allenast en riksdaler femti öre,
Hoc est, värderar som en vanlig knif
Ett svärd, hvarpå berott millioner lif! ! !»

Den unge löjtnanten är emellertid nu en gammal man, som blivit »led», inte bara av Akademien, utan också vid världen, och som visserligen kan le mellan grubbelstunderna, men dock mer och mer nu åter börjar glida in i det stora mörkret, därför att han känner, att hans krafts dagar äro räknade.

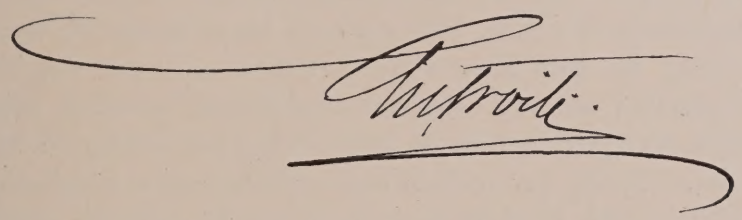

Fig. 45. Uno Troilis namnteckning.
(Ur ett brev till Lindblad av den 22 aug. 1871.)

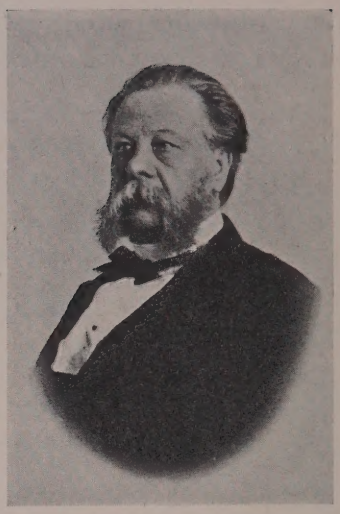

Fig. 46—47. Lotta och Uno Troili. Efter fotografier, tagna 1871 av målarinnan Wilhelmina Lagerholm.

VIII.

Redan i porträtten från 1871 hade en avmattning varit märkbar och blev allt starkare för varje år, som sedan följde. En sådan konstnärlig kraftuppryckning, som skedde 1870 efter den närmast föregående, fleråriga sjukdomstiden, är tydligen icke längre att hoppas på, utan konstnären glider alltmer och mer över i ett fotograferande i färg, ehuru till på köpet också en tung, död färg. Ärlig är han som alltid i sitt arbete, och det blir icke sämre porträtt, än vad tiden i övrigt förmår prestera, men med hans egna föregående från de starka dagarna kunna de icke tåla jämförelse. Troili var också själv alltför medveten därom, och trots vänners och beundrares enstämmiga lovord över dessa professorsporträtt, kände han med bitter grämelse, att ålderdomen nalkades, och att tiden gått honom förbi. Han gjorde försök att åter lätta upp sin färg, men misslyckades, den blev bara klang-

lösare och liksom löste upp sig. Nu använder han gärna en rödaktig flimring över en kallt gråblå fond; alltså rödgrå eller rödviolett i tonen, men musten saknas, och konstnären faller själv samman i förtvivlan.

Bland dem, han 1873 målade, är porträttet av *Amalia Wahrolin* ett sorgligt exempel på hans konsts bankrutt. Det är kallt och livlöst; den unga 18-års flickan i sin blusklädning av vit tyll mot en tunt målad, gråblå fond — f. ö. en av de förutnämnda flickor, som efter sin hemkomst från Italien åter väckte hans längtan dit — bär också en döds färg i stället för en levandes, och såtillvida kunde det ju vara riktigt, eftersom Troili målat henne efter hennes nyligen timade död och blott ur minnet samt med tillhjälp av en exakt lika tagen fotografi. Men det är något pinsamt med denna dödsblekhet. Kanske var det en avsiktlig naturalism från Troilis sida, men i så fall missriktad.

Fullt färdigt blev aldrig det på Kulla Gunnarstorp befintliga porträttet av excellensen, *greve Baltzar von Platen* — man kan nämligen ännu se upprutningen för den efter ett fotografi gjorda förstoringen. Ett rätt ledsamt porträtt är det, och själv synes Troili heller aldrig ha varit riktigt nöjd med det, enär han skrapat duktigt i ansiktet och målat över det ett par gånger. Till följd av några små anmärkningar, som grevinnan von Platen gjorde på det, blev Troili nedstämd och ville sedan icke lämna ut det. Först efter grevens död — i mars 1875 — lyckades hon beveka Troili, så att han, ehuru motsträvigt, lämnade det ifrån sig.

Även för sitt bästa porträtt från detta sitt sista målningsår — 1873 — har han använt fotografi. Det är av teaterdirektör *Edvard Stjernström*, som nu återigen fått sitta modell för hans pensel. Förra gången var det dock i akvarell (se sid. 56, denna del). Oljemålningen tillhör numera Nationalmuseum, där den t. v. hamnat i förrådet. Detta porträtt, såväl som andra Troilis, skulle säkerligen vinna på en stillsammare, helt oval inramning emot de i allmänhet smaklösa, ehuru tidstypiska ramar, vari de placerats; jag tänker särskilt på den typ, där svicklarna dekorerats med stora

Fig. 48. Teaterdirektör Edv. Stjernström. Oljem. 1873. Nationalmuseum.

rankornament, som draga intresset bort från själva målningen.[1]

Att Troili själv åtminstone stundtals gladdes åt sitt arbete och hoppades på ett lyckligt resultat, framgår t. ex. av hans brev från Lövingsborg den 17 juli 1873. Han vistades nämligen där just då med sin hustru och var sysselsatt med att måla sin gamle vän *A. F. Lindblad.* En helfigursfotografi av denne visar tydligt nog, att icke ens sin mångårige vän har Troili kunnat återge utan denna förrädiska hjälpkälla. Porträttet är nog målat med rätt mycken friskhet, ehuru smutsigt i ansiktsfärgen, men samtidigt är det, som det livfulla minspelet i Lindblads ansikte, vilket fotografien förträffligt återger, skulle förstelnats genom målningen. Om någon borde ju eljest Lindblad ha kunnat inspirera honom, men hand och känsla äro inte längre överens. Hur annorlunda är inte det tidiga, ehuru ofullbordade, ungdomsporträttet av Lindblad.

»Jag har ej slutat porträttet af min gamle vän», skriver Troili i ovannämnda brev. »Jag önskar fullborda det i Stockholm. Det blir — behöfver jag väl säga det — ett mästerstycke.»

Någon vecka tidigare skrev han därom till Wilhelmina Lagerholm eller professor Fagerholm, som han ibland brukade kalla henne:

[1] En del av dessa ramar, på vilka mer konstnärlig omsorg nedlagts, kunna dock understundom vara rätt vackra och förträffligt avpassade efter porträttet.

»Ännu har den critiska tidpunkten icke inträffat, då jag är färdig köra målarekäppen genom duken. Den har hittils under hela lifvet aldrig under liknande omständigheter uteblifvit.»

Redan i september s. å. börjar han emellertid bli tvivelsam om porträttet. Han har tagit det med sig till Stockholm och skriver nu till Lindblad:

»Din bild har jag friskat upp och åtskilliga bekanta hafva varit tillfredstälda vid åsynen deraf. Bland andra, Günther och Scholander. Af den sednare fick jag beröm, och härvid har jag intet annat att anmärka, än att jag skulle önska, det jag sjelf kunde se på samma sätt.»

Han kom sig heller aldrig för att sedan signera det. Till d. å. — och i varje fall till avmattningens tid — vill jag också hänföra ett i privatägo i London befintligt porträtt av Troili. Det föreställer riksgäldsfullmäktigen *Samuel Warburg*, en gammal, vacker, judisk patriark med stort, vitt, böljande hår samt Nordstjärneorden på rocken. En kopia i Göteborg, utförd av den huvudsakligast som genremålare kände Gottfrid Virgin, ger en god föreställning om porträttets utseende.[1]

Det sista porträtt, Troili enligt uppgift sysslade med, var det av den redan från Italiatiden bekante läkaren, sedan kirurgie professorn *Carl Gustaf Santesson*. Det tillkom också d. å. och är lugnt och sansat och en god avslutning på en aktningsvärd målargärning, även om man här har samma anmärkningar att göra på färgen som i de närmast föregående porträtten. Med denna bild är Troilis egentliga produktion uttömd, och oljefärgstuberna få sedan ligga orörda och torka i hans målarskrin.[2]

[1] Denna kopia var utställd på Sällskapet Iduns porträttutställning i Sthlm 1912 som n:r 321 a, men i katalogen med dubbel felangivning, nämligen såsom föreställande professor Karl Warburg (en brorson till den målade) och kopierad av Carl Staaff.

[2] Målarskrinet finnes nu på Nord. Museet, en vanlig blecklåda med fackindelning. I skrinet 2 palettknivar, 4 hår- och 5 borstpenslar, av olika grovlek — från 1 mm. till 3,5 cm. — hårpenslarna samtliga nästan utslitna. Sina färger har han på senare år valt av G. B. Moewes i Berlin fabrikat: Kern-Schwarz, Cremserweiss, Wiener Roth, Cobaltblau N:o 2 (hell), Krapplack n:o 2, Neapelgelb, vidare en bränd siena, en ljusockra och en orangefärg. Jfr härmed vad han 1851 rekvirerar för Gyllenhaals porträtt; då köptes färgen i blåsor, alltså i pulverform. Dessa senare äro i tuber och lösta. — Jfr också den coutureska palettens färger, sid. 25, denna del.

Dessutom finnas i museet Troilis målarkäpp och palett, den senare ej större än 33 × 24,5 (oval), dock tydligen den han brukade använda även för sina porträtt. (Jfr Dardels akvarell av Troili, Dardels »Minnen», V, s. 39). Dessa föremåls inv.-n:r 14810—14.

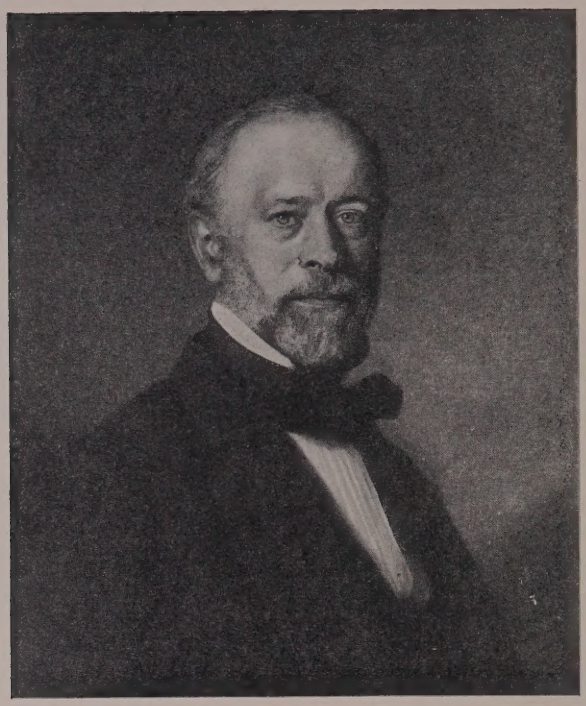

Fig. 49. Professor C. G. Santesson. Oljem. 1873,
Professor C. G. Santesson d. y., Sthlm.

Hela sommaren 1873 synes Troili emellertid ha varit riktigt glad och upplivad till sinnes tack vare vistelsen hos sina kära vänner Lindblads. Breven från denna tid till flickorna Dahlgren och Hellhoff vittna också om hans goda andliga och kroppsliga hälsa. Det är rent rörande, med vilken kärlek den gode »morbror Uno», som han av dem alltid kallades, omfattade dessa sina »småflickor». Han skriver långa, skämtsamma eller omständligt redogörande epistlar, skickar dem små, enkom för dem komponerade visor, till vilka han själv naturligtvis också författat orden, och är barnsligt glad, om de tycka om dessa anspråkslösa men melodiska musikbitar och skriva något till svar. Ja, dröja de för länge med svaret, är han riktigt rädd, att de glömt bort gamle morbror Uno, och tigger dem så om brev — snart. En dylik liten visa är t. ex.

följande, tillägnad Märtha Hellhoff och f. ö. intagen i ett efter hans död utgivet nothäfte, »4 visor med piano»:

Visa.

(Andante.)

»Säg, hvem skall väl gifva mig
svar på mitt hjertas tysta fråga?
O, hvem kan väl svara dig,
kan du sjelf det våga?
Nattens kulna dimmor fly,
morgonen randas,
solen ler i rosig sky,
allt vill förvandlas,
dagen synes mig så ny,
ljuft är att andas!»

Eller en annan: »På landet» (allegro ma non troppo), ur vilken må citeras de om hans förnöjda sinnesstämning vittnande orden:

»Svalkande vind,
du smeker min kind.
O, hvad mitt hjerta nu slår!
Strålande sol, du lifva förmår!»

Det ligger dock något djupt vemodigt även i dessa till synes så glada brev och visor, det vemodigaste kanske, att ålderdomens annalkande också här röjer sig så tydligt, just genom det något pjollrande barnsliga, som ibland kommer fram i dem, särskilt i breven. Den gode Uno Troili hade nog eljest i det stora hela något av barn över sig hela sitt liv; denna barnslighet fanns ju också i själva tidsandan under hans uppväxtår, varom såväl den tidens skönlitteratur som sedan utkomna memoarverk nogsamt bära vittne.

Dessa brev till hans små flickvänner äro dock av stor betydelse för kännedomen om honom själv just detta år — 1873. Nästan vecka för vecka kan man i dem följa hans liv och sinnesstämning, särskilt under denna vistelsen på Lövingsborg. Såsom en intim inblick i det gamla Lindbladska hemmet äga de också sitt värde. Några utdrag ur dem må därför här anföras.

År 1861 lämnade Lindblad ledningen av sin musikskola i händerna på yngre krafter, och tre år senare övergav han också

Stockholmslivet och flyttade med sin hustru till Lövingsborg, till dottern Lotten, sedan några år gift von Feilitzen. Hos dessa vänner var det makarna Troili tillbragte sommaren 1873. Att döma av ett brev från Lindblad närmast före deras ankomst synes Troili en tid dessförinnan ha varit kroppsligt eller andligt nere, men »lärer nu vara så godt som alldeles återställd», varemot hans hustru var mycket klen. Tack vare vistelsen på Lövingsborg och från Stockholm medförd karlsbader började hon dock snart krya till sig. En besvärlig och elakartad svullnad under ena armen plågade henne mest, men även den syntes här gå något till förbättring. Härom skriver han i aug. till en av flickorna:

»Jag har det hopp att min älskade Lotta nu småningom skall återställas och då må jag väl tacka Gud för alt hvad jag derigenom får.»

Och i ett brev till Lindblad efter återkomsten till Stockholm säger han också att:

»en makalös grund synes hafva blifvit lagd på L-borg hvad Lottas hälsotillstånd vidkommer, ty hon förkofras för hvarje dag. Man kan således hoppas att hon blir stark igen, så vidt möjligt är.»

»För mig och för oss alla är det en högtid, då dessa kära vännerna komma», skriver Lindblad till Henrik Lilljebjörn, och Troili omtalar å sin sida i ett annat brev, att »wåra vänner synes på ett ohjelpligt sätt trifvas med oss». Till Lotten Dahlgren, som nog var var en av hans allra käraste älsklingsflickor, sänder han också följande målande skildring av det dagliga livet på Lövingsborg:

»Wi befinna oss i en krets af goda kära wänner. Wärden på stället[1] är dock frånvarande, commenderad till Carlsborgs fästning för hela sommaren. Detta är en kännbar förlust, ty det är en mycket älskvärd personlighet. — — — Stället kan i naturskönhet icke jemföras med edert Furusund. Det ligger på temligen slät mark; rätt vackra gärden och horizonten städse visande omvexlande barr- och löfskog — se der taflan. Intet vatten. Gården med de båda byggnaderna och den lilla trädgården är mycket treflig och altid finnes skugga att tillgå. Wanligen kl. något efter 6 om morgonen är jag på benen — vi bo i gubben Lindblads byggning. Nedkommen i förstugan träffar jag då orubbeligt hans hustru der sittande vid spinnrocken.[2] Wi utbyta vänliga morgonhälsningar, jag

[1] Löjtn. Urban von Feilitzen.
[2] Hon var nu 71 år. Lindblad själv 72 år.

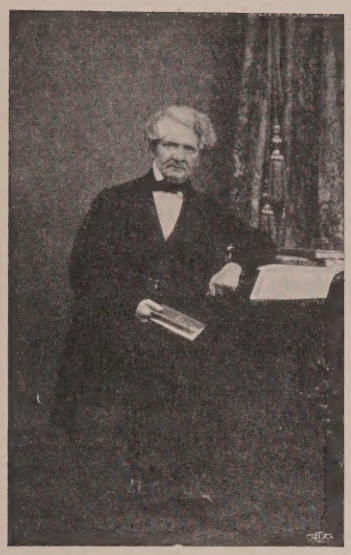

Fig. 50—51. Adolf och Sofie Lindblad. Efter fotografier 1873.

slår några slag i trädgården eller utåt vägen och mötes vid hemkomsten af deras åldriga trotjenarinna, Annette, med den förföriska caffekannan, ty man måste hedra de gamle med att taga en Caffetår hos dem, innan frukosten, som hos de unga serveras bortåt kl. 9. Lindblad dricker sitt Caffe enl. urgammal sed på sängen. Efter intagen frukost — der naturligtvis caffe ånyo förekommer — sätter sig vår utmärkta, älskvärda, talentfulla värdinna[1] vid pianot.»

Mycket detaljerat omtalar han nu allt, vad hon brukar spela för dem, först »åtskilliga scalor i dur och moll, sextgångar och tersgångar, så väl för båda som för en hand, så väl legato som staccato», vilket hon gör »oerhördt väl ifrån sig», därefter flere etyder av italienaren Clementi ur dennes »gradus ad Parnassum», slutligen större saker av Schumann, Mozart, Mendelsohn, Chopin eller framför allt Beethoven, vilkens sonater Troili högt beundrar.

»Dessutom har hon uppvaktat med Professoren och ridd. Troilis rygtbara lejonetyde, 'verldens vidunder' kallad, hvaruti man hör rytandet af denna djurens konung, ser dess rullande, hungriga ögon, viftande med svansen, blodiga gap, blixtsnabba språng och hör de oskyldiga offrens qvidan, alt återgifvet så att författaren — neml. då han utför det — kommer till korta.[2] — — Sin faders

[1] Fru Lotten von Feilitzen.
[2] Om denna »lejonetyd», har redan förut talats, denna del, sid. 136, noten.

förträffliga pianostycken har hon äfven spelat. Repertoiren är stor, som du finner, kära Lotten, och vi frossa aldeles i musik. Det är en stor talang som här exponerar sig, och dessutom den sötaste, älskvärdaste menniska.

Jag har börjat Gubben Lindblads porträtt och dermed sysselsätter jag mig både på f. och e. m. Middag ätes på gammalt vis kl. 1 så att det icke är synnerlig lång stund på f. m. att egna åt måleriet. På maten bjudes omedelbart Caffe. Middag intages på en af verandorna eller inne om vädret är ruskigt, men altid hos de unga. Snart troppas det af för att få middagsluren, men jag står vanligen vid staffliet. Kl. 5 är altid Caffebjudning hos de gamle. 4 g:r om dagen är således tillfälle att njuta af denna gudadryck. Jag tager emellertid hvarje gång mycket litet, för att icke altför mycket klemmas bort. Derefter hör det till Lindblads diet att få ett litet parti præference. Han och jag spela altid tillsammans. Ingen omflyttning äger rum. Att se i botten af kortleken vid aftagning hör till ordningen. Likaså att med fullt uppsåt se sin medspelares eller motståndares kort derest man sitter så att dagen lyser dem igenom. Med marker betalas noggrant, med penningar aldrig. Skratt och litet gräl äro oskiljaktiga detta tidsfördrif. Någon musik vankas nu stundom åter. Kl. 1/210 tages vanligen sedan godnatt. De gamle gå till hvila. Här har du en knapphändig skildring af vårt lif.»

Dagarna på Lövingsborg glida snabbt undan. Troilis ha varit där sedan dagen före midsommarafton, och det har vankats mycken musik — »men ändå för litet». En dag i juli kommer också Agnes Hamilton resande från Uppsala med sin nära 14-åriga dotter Eva, Uno Troili far henne glad till mötes och hämtar henne med vagn i Linköping, och sedan blir det »musikaliskt med besked några dagar». Troili känner sig också stundtals helt ungdomlig till sinnes denna tid. Visserligen är skägget gråsprängt, »men viljan tumlar ganska lifligt om inom mig», skriver han i ett brev. Tillsammans med den 13-årige Klas von Feilitzen reser han en dag över Vättern till Karlsborgs fästning för att överraska dennes far.

»Hvilken belägenhet denna fästning har!» utbrister han. »Man berättade mig att en resande engelsman förklarat henne ointaglig. Då man något förvånad sporde honom om orsaken härtill, lär han svarat: Ingen skulle ha hjerta att förstöra.»

Någon större livaktighet visade Troili dock ej under resan; tvärtom satt han under hela båtfärden och molteg, grubblande och nedstämd. Pojken, han hade med sig, existerade helt enkelt inte, utom en och annan gång, då Troili plötsligt vaknade till och erinrade sig honom, och som av dåligt samvete frågade:

»Vill du ha mat?» Något mer än denna, ett par tre gånger återkommande, fråga innehöllo inte samtalen. Väl framkommen blev det emellertid annan fart i honom. Där träffade han utom von Feilitzen flere gamla vänner, nämligen Gustaf Lagerhjelm, som han tecknat 1851, och som nu var major, vidare sin forne discipel i Uppsala, E. G. Geijers son, Bengt Gustaf, nu kapten vid Skaraborgarna. Dessutom en del värmlänningar, och med alla dessa blev det ett hejdundrande festande hela natten, varvid Troili var vid det mest briljanta humör.

Denna utflykt gjorde honom gott, och icke mindre uppiggande fann han den lilla utfärd på 4 dagar, som han och Lotta tillsammans med Lindblad i slutet av juli företogo till deras gemensamma vänner. bergmästaren Sjögréens, på det c:a 4 mil från Lövingsborg belägna Strålsnäs. Lindblad och Lotta, som ännu var rätt klen, återvände sedan hem, men Troili gjorde en tripp upp till Värmland. Hur starkt han var fästad vid hembygden, framgår av hans brev till Sigrid Hellhoff, som just då tillsammans med sin mor och »lilla Viff» (systern Elvira) befann sig i Värmland. Han hade hoppats kunna sammanträffa med dem där, men tror sig dock nu gå miste därom.

»Min välsignade flicka», skriver han, »när du promenerar i min gamla hembygd, så helsa dalarna, björkarna, forsarna och höjderna ifrån mig. Säg mamma Gustafva att det *svider* i mig, att jag icke med *henne* får gå och känna igen mig — med henne sakna, men med henne äfven glädas åt hvad vi äga qvar.»[1]

Till hans stora överraskning stötte han emellertid helt oförmodat på dem i Karlstad. Men i och med denna resa, som han hoppats så mycket av, börjar melankolien åter vinna makt med honom. Det var, som om svårmodet hade väckts till liv igen där borta i de stora, ruvande värmlandsskogarna; minnet av barndomen och vad han med den mistat — sin aldrig glömda Malin Lalin — och den smärtsamma åsynen av alla förändringar i fädernebygden, allt bidrog till att nedtynga honom.

»Från den stunden jag kom öfver Wermlandsgränsen började tunga och alt mörkare moln omtöckna min själ. Alt syntes mig så förändradt — —»

[1] Gustafva Hellhoff var, som förut sagts, en av Fredrik Dahlgrens systrar och sålunda en av Ransätersflickorna.

Åsynen av de kära vännerna och »det gälla glädjeskri», varmed »lilla Viff» och de andra hälsade honom, förmådde visserligen framlocka »en hel flod av ljus» inom honom — men blott för en stund. När han sedan åter blev ensam, kom svårmodet igen.

I Karlstad stannade han två dagar och strövade därunder omkring för att uppliva gamla minnen, alltifrån den tid han bodde där tillsammans med Henrik Lilljebjörn, vilken han också nu delgivit sina intryck från detta nya besök. Han beklagar sig sålunda över, hur förändrat allt blivit — den svåra eldsvådan 1865 har alldeles förhärjat staden.

Troili reste sedan till Ransäter, där han hjärtligt emottogs hos brukspatron Lorentz Erik Wåhlén och dennes hustru, Eva Geijer, med vilken Troili f. ö. var kusin, och som nu var »den enda överlevande av fordna ungdomsbekanta i trakten», och den enda »från den *gamla, stora tiden*». Dessa bodde på Berget, och helt säkert var det med vemodiga känslor Troili återsåg detta hem, där så många gånger hans ungdoms älskade, den oförlikneliga Malin Lalin, kommit hans hjärta att klappa av oro och glädje. Han strövade mycket omkring i trakten — och de vackra nejderna, som han icke sett på så många år, rörde och förtjusade honom. Men överallt mötte honom vemodiga minnen.

»Jag har sett stället der min vagga stod.[1] Jag har besökt stället der min gamle Far ligger jordad. Grafkullen var jemnad med marken. Det var 28 år sedan jag trädde öfver tröskeln till det minnesrika hem der Lalins bodde. Jag har gått i de gamla hemdalarne Jag har bockat mig för en obekant herre som nu är herre på det ställe, der mina Föräldrar fordom befalde.[2] Öfveralt har jag rönt välvilja, men det sved ändock i hjertat.»

Det är många förändringar, som här timat.

»Det gamla Ransäter kan icke mera bebos. Byggnaden ruttnar ohjelpligt ner. Alla reparationer äro förgäfves.»

När han så vandrade här i dessa minnesrika bygder, kom han också att tänka på sin uppoffrande, goda hustru och skrev på hennes födelsedag den 6 augusti den varma strof, som längre

[1] »Uddersrud äges och bebos av presten i församlingen», säger han i ett annat brev.

[2] Ransbergs dåvarande ägare var bruksp. Edvard Dahlgren, vilken Troili först nu blev bekant med, och vilken han »blef aldeles förtjust uti.»

fram återgivits, och i vilken en stark återklang av Geijers lilla dikt »Seglaren» (Ensam i bräcklig farkost — —) kan med lätthet skönjas. Den skall sjungas stilla, har han angivit vid texten.

Efter fyra dagars vistelse i sin hemtrakt — varunder han gör några obetydliga snabbskisser i blyerts, endast löst konturerade, såsom i ett par av Berget den 9 aug. samt en bild av Uddersrud, vilken efter hemkomsten sedan får tjäna som förebild för en akvarell — drar han emellertid vidare. Först till det blott en mil avlägsna Munkfors, där han »skådade djupt in i forssen och mindes djupt». Det var nämligen dit till Munkfors, som Malin Lalin följde sin make, och där hennes unga lycka snart ändades.

Från Munkfors togs vägen till Sunnemo, där han händelsevis sammanträffade med sin bror Samuel och dennes hustru Christine, vilka voro på besök från Göteborg.

»Den förre blifver icke beträdd med att svika sin originalitet, men liknar i det yttre min gamle fader»,

skriver han om detta möte till Henrik Lilljebjörn. Hos sitt vänliga värdfolk, bruksp. Christian Wilhelm Weinberg och dennes fru, Anna Ulrika Geijer, vilka han ej sett sedan år 1849, då dessa voro nygifta, trivdes han så gott.

»Här tillgick, oaktadt Skoften och tuniquerna seglat öfver Alperna, som i fordna dagar. Bredvid Caffekannan om morgnarne blänkte bränvinsflaskan. Jag anlitade denna en gång, då jag måste smaka på *inlagd ål*, som bland andra mustigheter och 'godheter' prålade på frukostbordet.»

Troili älskade god mat; rökt svinhuvud var hans förtjusning, och en gång, då han bjöds därpå hos Lindblads, tog han sig med båda händerna i peruken och röt av glädje: »Gud, jag tror dom vill ta livet av mig».

Från detta gammaldags hederliga och traditionstrogna hem på Sunnemohyttan gjorde han några små utflykter till Risberg (Jonas Wærns forna hemvist) och Uddeholm — där han hälsade på Malin Lalins förre man, disp. E. G. Danielsson, omgift med en av statsrådet Wærns döttrar — och så ännu ett par ställen i grannskapet, varefter han med endast ett kort uppehåll i Östanås lämnade Värmland och återvände till Lövingsborg. I slutet av

augusti s. å. finna vi så de båda makarna Troili åter i deras gamla bostad i Brunkebergs hotell eller på ett tillfälligt besök ute på Furusund hos de kära vännerna Dahlgren. Troili skriver också själv i medio av sept. till Lindblad, att han nu i sin gamla bostad »dessvärre kommit i full fart med att återtaga de sjelviska ovanorna». Sina trogna Stockholmsvänner har han redan hunnit träffa. »Wennerberg har jag råkat i ett muntert sällskap.» Scholander, hos vilken han f. ö. en dag stöter samman med några av de gamla »gossarna» — Boklund, Egron Lundgren, John Arsenius, Dardel m. fl.[1] — har berömt hans Lindblads porträtt, och

»Günther var, vid mitt sammanträffande med honom, att förlikna vid en uppdragen speldosa, men icke af den vanliga sorten, ty det var verkligen mycket roligt och intressant att höra honom beskrifva musikfesten i Born, der han — mirabile dictu — sammanträffade med Jenny Lind, för hvars fötter han för femtielfte gången sönk — fast, det är hoppas utan fara.[2]

Ännu så länge är Troili vid både andlig och kroppslig vigör, men det dröjde inte mer än någon månad, förrän sinnet började bli tungt igen. Redan i tackbrevet till Lindblad (av den 18 sept.) talar han om sin »vånda». Det är denna själsliga vånda, som alltid brukade komma över honom, när det tog emot i arbetet, och när tvivlet på den konstnärliga förmågan därigenom väcktes till liv. »Jag har emellertid kommit i arbete,» skriver han, »ehuru det strängt taget ännu icke är det, och väl aldrig blir det.» Missmodet tilltar också alltmer. Den 11 nov. skriver han sålunda till bruksp. Wåhlén i Ransäter: »Sjelf är jag dålig och mörk till sinnet», och när den unge studenten Erik Gustaf Lilljebjörn en dag möter honom i Hamngatsbacken och vänligt hälsar honom med ett: »God dag! I dag ser farbror kryare ut», ryter han till med passion, så som han brukade, då det koleriska lynnet ansatte honom: »Nej, det är värre. Jag blir aldrig bra.»

Den goda Agnes Hamiltons lidanden — hon hade liksom sin

[1] Se Fr. von Dardel »Minnen» V. 1916, s. 40.

[2] Julius Günther, operasångare och från 1864 prof. vid Musik. Akad., var 1844 — ehuru blott ett halvår — förlovad med Jenny Lind, men förlovningen bröts enligt bägges önskan, enär de kände sig i sin livsuppfattning alltför skiljaktiga från varandra. — Jfr Maria Holmström: Jenny Lind, s. 198—201.

mor angripits av kräfta — hade också tagit honom djupt. Man förstår därför den ytterligare sorg och bestörtning, som måste ha fallit över honom, när han en dag — i glädje över att kunna meddela några nyss erhållna nyheter från hennes yngsta son Walter, vilken som jungman medföljt en kofferdifarare, — skyndar upp till Uppsala men i Slottsbacken där möter samme Erik Gustaf Lilljebjörn och får meddelandet, att sonen gått över bord och drunknat.

Om det varit nu eller kanske något tidigare kan jag ej säga, alltnog en dag hade Troili gått upp på Winges ateljé — den då största i Stockholm — där denne öppnat en talrikt besökt målarskola. En del elever sutto just då och målade efter en förtjusande, kvinnlig modell. Troili blev betagen och fick också lust att försöka. Winge, som vart glad både över besöket och att Troili föreföll så kry, lovade genast hämta fram både duk och penslar. Men då föll Troili samman igen: »Ack nej, det får vara, — jag kan inte måla längre:»[1]

Kring nyåret 1874 var hans tungsinne nästan outhärdigt. När han av någon anledning då åter befann sig i Uppsala, och den gamle Henrik Lilljebjörn mötte honom med ett: God fortsättning! »röt han till i missmod: »Ingen fortsättning. Jag vill dö och dö med besked.»

Längre fram på året stöter också sjuklighet till i hemmet. Härom skriver han i ett brev av den 19 juni till Malin Dahlgren:

»Hvad oss vidkommer har det varit rätt klent. Lotta har varit sängliggande sedan halfannan vicka. Tarmkatarr med feber. Det högra, enda seende ögat angripet. Hon är dock nu bättre, ligger ofvanpå, men tillfrisknandet går oändligt långsamt. Bölderna under högra armen skötas af Santesson, som dock lugnat oss med den försäkran att de icke äro af farlig beskaffenhet. Sjelf sträfvar jag mitt lif framåt med *mycken vedermöda*. Huru vi under dessa omständigheter någonsin skola kunnu besöka eder, vet jag ej.»

Rent rörande är det att läsa, hur ödmjukt och tacksamt han tigger denna flicka om några ord, hur de ha det därute på Furusund, eller ber att hennes bröder, då de besöka staden, inte måtte anse de tre trapporna upp till Troilis vara för långa.

---

[1] Berättats av fru Hildegard Thorell, som själv då var elev hos Winge.

»Kära, min goda flicka! Kosta på gamla Morbror några rader så skola vi blifva oändligt tacksamma. Något nöjsamt har jag icke att förtälja.»

Eljest började vännerna återigen liksom en gång förut — på 1860-talets slut — utestängas från det Troiliska hemmet. Sofie Hammar hade under arbetsåren icke haft så mycken makt med honom, men nu var han bruten, och nu återtog hon herraväldet över hans alltmer mörknande själ. Vad vännerna kände inför detta, kan man gott förstå, och hur innerligt den gamle gubben Lindblad led av sin väns plåga, ser man i hans ord till Henrik Lilljebjörn den 27 nov. 1874, då denne sänt Lindblad sina detta år utkomna »Spridda Minnen från forna dagar» — dessa som »med hjertlig, varm vänskap» tillägnats just bådas deras avhållne Uno Troili:

» Åtskilligt af hvad som innehålles i din bok har jag hört Uno berätta, då han ännu ej var söndersliten af sina helvetiska kval, och minnet af dessa ögonblick, då han roade oss med dessa oförlikneliga väl berättade »historier» känns nu så bittert att det mest af allt ödelagt mitt lif, ty denne Uno var *mycket* för mig, för oss alla här i vår afskilda verld. Men nog härom! Det är nu slut och kommer aldrig åter.»

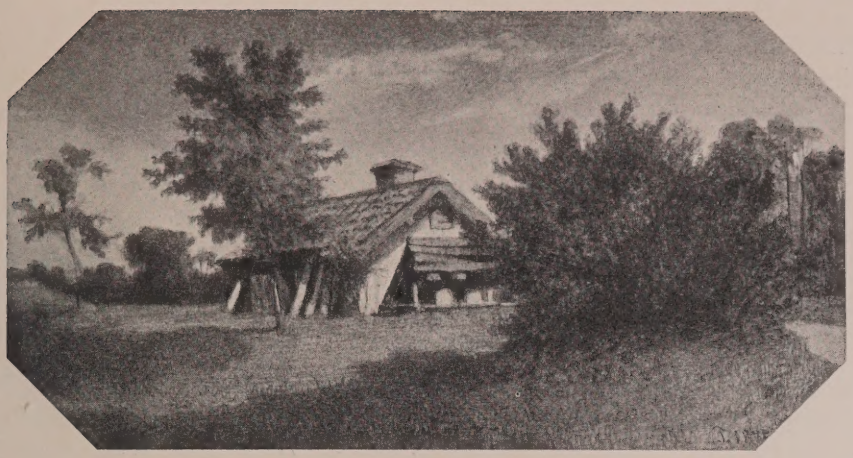

Fig. 52. Mjölkkammaren hos kronofogde Hellhoff vid Järva. Troilis sista arbete. Akvarell april 1875.
Fru S. Brithelli, Sthlm.

IX.

När Troili kände, att han inte längre mäktade i sin målning, vad han ville, lade han förtvivlad undan penslarna och försjönk i svårmod. Ateljén kom därvid att stå obegagnad, varför han gjorde försök att uthyra den. Om någon mer än Egron Lundgren haft den, har jag mig ej bekant, men denne använde sig i alla fall av den under sommaren 1873, sedan han nyss hemkommit från Italien, och då kunde det hända, att Troili, som eljest bodde ute på Järva, emellanåt kom in till honom och med intresse tog del i hans arbete. Troili lockades också ibland att följa Egrons exempel och tog fram sin akvarellåda och försökte göra som han. Det är egendomligt med dessa två; samtidigt föddes de, samtidigt skulle de gå bort, och ungefär samtidigt sinade för dem båda kraften i deras konsts källa. Egron är nu en bruten gubbe, som längtar ut igen till söderns värme, och som söker stilla sin längtan med att fantisera fram små söta flickor av samma

lätta och sorglösa släkte, som han under alla sina resenärs-år älskat leva ibland eller skildra i bild och ord. Det är nu visserligen inte längre samma lekfullhet över dem, konstnärshanden har blivit tröttare och den förr stundom luftlätta färgen har fått ålderdomens tyngd över sig. Där sitta nu de båda brutna gubbarna tillsammans och leka ungdom. Troili kopierar den andres och sina egna flickmodeller; även han har ju en gång varit i Arkadien, i Italien, solskenslandet, och så kommer det sig, att han nu penslar fram sina minnen därifrån i vithucklade unga albanesiskors eller frascatiflickors skepnader. Det är inte så stor skillnad på de båda gamlingarnas bilder, flicktypen är i huvudsak ensartad och behandlingssättet likaså; några personliga konstverk är det inte, bara två gamla gubbars vemodiga levande på nytt i gamla minnen. Både Lundgren och Troili hade under den gemensamma Italiatiden en gång målat i olja samma flickmodell — en kvinna i huckle, vita skjortärmar, stelt livstycke och med korg på armen (se del I, sid. 159). Troilis skiss hade Palm fått, och Troili hade fått Egrons, och denna fanns ännu vid Troilis död bland kvarlåtenskapen. Den har nu delvis fått tjäna som ledning för Troili i ett par akvarellförsök, såväl det hos f. d. riksbibliotekarien Dahlgren som det i fröken M. Hellmans ägo i Karlskrona. Han målar också några landskapsbilder — även dessa i akvarell — t. ex. en skogsbacke med ett par stora ekar och i förgrunden en båt bland vassen, eller en bild av det gamla barndomshemmet, Uddersrudsgården — nu gjord efter en teckning från senaste Värmlandsfärden. En akvarell av en liten flicka i linne och underkjol, lekande med sin docka, är även den tillkommen efter en äldre — och betydligt friskare — teckning (från 1860-talet). Ännu några månader före sin död sysslar han smått med vattenfärgerna. I en gammal ritbok har han hittat en teckning, han förut gjort av *Hellhoffs mjölkkammare på Järva*. Den akvarellerar han nu — i april 1875 — och förbättrar, och ger den så till sin goda granne därutifrån landet — fru Gustafva Hellhoff — allt under hjärtliga hälsningar från hennes »gamle, men olycklige vän». Detta blir *hans sista arbete*.

Det lider nämligen alltmer mot slutet, och sinnet blir allt mörkare, så hopplöst mörkt, som det aldrig förr varit. Han orkar heller inte nu gå ut utan blir sittande inne, snusande ner sig förskräckligt och outsägligt plågad av sig själv och allt omkring sig. Den enda tröst, han har, är, när mamsell Hammar kommer; men då hon går, faller han i en än djupare förtvivlan. Hon sargar hans själ i stället för att läka den; och rättfärdighetskravet, som ger henne själv den oerhörda styrkan, pressar honom i ångest allt närmare vanvettets vånda. Hans hustru skriver också i juli d. å. om »det förfärliga lidande till både själ och kropp», som hennes Uno har att utstå, — han är så svag till kroppen att

»han förmår knappast flytta sig från Emman till soffan som står bredvid, utan att han vill svimma af den ansträngningen — ben och fötter uppsvullna ända ofvan höfterna, sömnlösheten nästan fullkomlig, han kan nu nästan alldrig ligga på soffan utan sitter nätter och dagar i Emman utom små försök att flytta sig! — detta är nu till en del hvad han lider men det kan äntligen icke beskrifvas, ty själens förfärliga nöd och förtviflan antar ständigt nya förändringar och lidanden!! Intet kan här hjelpas, utan man måste tåligt bida Den Enda Hjelparen, som endast kan förlossa och lyfta denna förfärliga fångenskap, hvaruti han till kropp och själ är bunden, dervid måste man hålla sig fast med alla sina krafter och bedja om hjelp därtill!! — — — Jag vet icke huru jag står ut men jag uppehålles underbarligen oaktadt all ansträngning till både själ och kropp! Af Sommaren eller Solen vet jag intet, är endast ute en stund på morgnarna för att *handla* hvad jag kan få som kan smaka Uno, jag lagar också vår middag, och denna praktiska verksamhet är mig god, då jag får arbeta för Uno!»

Varannan natt vakar hon, varannan natt deras gamla städerska Charlotte — »människan», som Troili brukade kalla henne.

Det har berättats, att mamsell Hammar skulle ha hindrat Troili att söka läkarhjälp — förrän det väl var för sent, allt i fanatisk tro, att här var endast Guds — och hennes — hjälp av nöden. De sista månaderna sköttes han dock av professor Santesson, enligt vad fru Troili själv omtalat i brev. Men däremot sökte mamsell Hammar med all makt stänga »vännerna» ute, alla dessa, som inte ville sin gamle Trolle annat än det allra bästa, men som av henne betraktades, om ej som upphovet till hans onda, så dock som hindrande krafter i hennes av Gud själv inspirerade frälsningsverk. Därför skulle de också och måste

stängas ute. Det blev bara för fru Troili att lyda order; hon vågade ej annat, och hon var väl själv i tvivelsmål om, vilket som vore det bästa för hennes stackars Uno. På det sista året visste egentligen ingen av vännerna, hur det var med honom.

»Jag slår er sönder och samman, om ni vågar hindra Troili att umgås med sina vänner», skall den alltid hetlevrade Scholander ha yttrat till Sofie Hammar.

Hon kämpade emellertid med orygglig envishet för det hon ansåg som det enda rätta, och hon hoppades in i det sista att kunna göra Troili fullt återställd genom sin styrka och sin religion. På den sista tiden besökte hon dock honom blott emellanåt, men den sista kvällen han levde, hade han själv sänt bud på henne, varvid han länge talat med henne om sitt lidande. Hon sökte dock trösta honom och ville själv inte tro annat, än att han snart skulle bli själsligt frisk. Att han kunde duka under för det kroppsliga onda, ägnade hon nog knappast en tanke åt, ty när hon tidigt morgonen därpå fick budet om hans bortgång och likblek kom upp till fru Troili samt möttes av hennes stillsamma: »Nu har han fått slúta», svarade hon häftigt: »Nej, det är inte sant, han är inte död, bara jag får vara i fred» och rusade förbi in i rummet, där han låg, stängde sig inne där över 1/2 timme i bön och förtvivlans tro att med sina böner kunna väcka honom till liv igen. Hans död knäckte på sätt och vis även henne; lika sträng som förr var hon väl in i det sista mot sig själv men dock mera stilla och mindre fordrande mot andra.

När man läser de brev, Troilis hustru skrivit under dessa svåra dagar, får man en ohyggligt stark känsla av den förfärande ångest, han haft att kämpa med, innan befrielsen äntligen nådde honom.

»Hur skall jag få frid?» Med denna fråga vände han sig i sin förtvivlan till alla, som kommo i hans närhet. Och så allt det kroppsliga onda. Själv förmådde han inte röra sig, utan när han, som det ett par gånger hände, hasade ner på golvet ur stolen, måste det tillkallas karlhjälp för att lyfta honom upp igen. Han ömmade då vid minsta beröring. Själv var han medveten om att

slutet nalkades. Flere gånger har han — enligt hustrun — sagt: »Härnäst jag kommer utför trapporna, bära de mig mellan fyra bräder.» Den sista dagen var mer än vanligt ångestfull och plågsam, tala förmådde han inte, endast viska helt svagt ett: »Jesus, hjälp mig!» Frid och ro fick dock aldrig hans goda hustru se i hans blick. På morgonen 1/2 5 den 13 augusti kom befriaren. Men då var allt så stilla, och han låg med slutna ögon och sammanknäppta händer.

Denna morgon och detta klockslag vaknade den gamle Lindblad och alla nere på Lövingsborg vid ett förfärligt åskslag, men när de förskräckta sågo efter, var allt lugnt ute; inte ens några åskmoln syntes till. Några dagar därefter kom underrättelsen om Troilis bortgång. Han hade dött just i samma ögonblick, som de hörde åskskrällen. Det var dem, som om naturmakterna velat ta honom i sitt hägn; en jordbävning i Italien hade satt honom i gång, och vid ett åskslag ändades hans liv.

Den verkliga orsaken till hans bortgång var dock vattusot, som gått åt hjärtat. Redan nästa dags afton fördes Troili ut till kyrkogården, och några dagar därefter skedde hans begravning. Det var bara ett par tre stycken, som följde honom åt. Det var ju också mitt i sommaren, alla voro borta, och många av hans vänner visste icke något om hans död, förrän flere dagar efteråt.

Mamsell Hammar återkom aldrig mer till fru Troili; icke ens under de svåra dagarna närmast efter hans död sökte hon vara till någon hjälp. Det dröjde emellertid inte länge, förrän Lotta följde sin käre Uno åt. Det skedde så lätt. En dag — den 6 nov. 1877 — då hon satt hemma och läste sin tidning, gled den ur hennes händer, och så fann man henne sittande — död. »Moster Lotta» hade då gråtit ut sina trötta ögon, som barnen von Feilitzen brukade säga — hon led nämligen av den s. k. Basedowska sjukan, vid vilken ögonen synas liksom vilja falla ut ur sina hålor.

Under de sista åren av sitt liv skall Troili själv ha förstört många av sina gamla skisser och påbörjade arbeten, och efter hans död

sökte också hans hustru fullfölja hans önskan, att denna del av kvarlåtenskapen måtte offras åt lågorna. Flere gånger skall han ha gjort utkast till ett porträtt av E. G. Geijer men misslyckats utom i ett sista, nästan fullbordat, men även detta offrades nu åt förgängelsen. Det var väl antagligen en minnesbild, men skall ha varit ett utmärkt porträtt, enligt vad som intygats. Bland det uppeldade lär också ha befunnit sig en bild av grosshandlaren J. G. Schwan,[1] vilket porträtt enligt greve Georg von Rosens utsago skall ha varit alldeles förträffligt. Målaren Gotthard Werner, vilken, som förut sagts, ävenledes bodde i Brunkebergs hotell, kom händelsevis in, då fru Troili var i färd med förstörelsen. Han blev alldeles vild och tog med våld ifrån henne en del, vilka på så sätt skola ha bevarats.[2] Fru Troili skall till följd av de föreställningar, som gjordes henne, slutligen själv börjat inse det nästan syndiga i detta stränga fullföljande av en på grund av lidandet kanske icke fullt tillräknelig mans önskan, och porträtten skola, som hon sedan berättat, så bevekande ha sett på henne, när hon skulle klippa sönder dem, alldeles som de velat säga: »låt bli». Jag vill heller inte tro, att det är så mycket som drabbats av förstörelsen; efter Troilis död funnos nämligen i behåll en avsevärd mängd både målningar och teckningar, t. o. m. flere av mycket ringa konstvärde. Som ett led i hans konstnärliga strävan förtjäna de dock alltid ett beaktande.

De båda makarna vila nu tillsammans på Nya kyrkogården under samma resta sten med bägges deras namn, en enkel, vac-

---

[1] Denne var ordf. i Stora sällskapet 1843—63, d. v. s. den tid Troili själv var medlem där. Då Schwan dog 1869, bör portr. alltså ha tillkommit dessförinnan, om ej Troili fått i uppdrag att måla ett posthumt porträtt.

[2] Berättats av fru Anna Munthe-Norstedt-Siberg, vilkens förre man, Reinhold Norstedt, var mycket god vän med G. Werner och hört detta av honom själv. — Även fröken Anna Billing, dotter till hovmålaren Th. Billing, vilken senare samtidigt med Troili och Werner bodde i Brunkebergs hotell, har berättat, att en del förstördes av hustrun. — Huruvida mamsell Hammar, såsom uppgivits, spelat rollen av tillskyndare till detta »skövlande», kan jag ej vare sig bestyrka eller förneka; ej heller den uppgiften, att en av de förutnämnda Hammarianerna varit fru Troili behjälplig vid förstörelsen.

kert mossbelupen sten.[1] Något barn fingo de aldrig i sitt nära 20-åriga äktenskap, men han, som ville döma sitt livsverk till förgörelse, lever ändock vidare i sitt goda minne och i den ärliga försynta konst, hans rika ande skapat.

[1] Graven n:r 2,419, grinden n:r 5, graven belägen på höger hand och halva vägen, räknat från sagda grind och mot Wetterstedtska gravkoret.

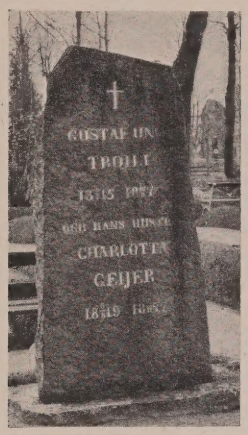

Fig. 53. Uno och Lotta Troilis grav å Norra Kyrkogården, Stockholm.

X.

Det är icke någon i yttre måtto komplicerad levnadshistoria Uno Troili haft; allt har egentligen utvecklat sig så följdriktigt och under lugnast möjliga former: det enda komplicerade i hans liv var det egna inre livet. Utrustad med de rikaste anlag och den för en svensk och särskilt en värmlänning ofta åtföljande, ödesdigra lusten att spänna över allt och därför också svårighet att finna sig själv riktigt till rätta, kom han under hela sin levnad att slitas mellan de två områden, dit hans gåvor framför allt lockade honom — musiken och konsten. Inom det förra blev han visserligen aldrig mer än dilettant, ehuru en ytterst sympatisk dilettant, men de båda intressena vävde sig så helt samman i hans liv, att de naturnödvändigt måste influera på varandra. Influensen märker man naturligtvis starkast på det område, åt vilket han ägnade sin huvudgärning — konsten, och det är måhända just det musikaliska inslaget i hans konst, som höjt den över samtidens och givit den ett innehåll, som, ännu i den dag som är, vackert klingar oss till mötes ur hans bilder.

Om hans musiks art och värde vill jag emellertid icke närmare yttra mig; därom har d:r Georg Göthe vänligast skrivit ett särskilt kapitel, det som här närmast följer. Jag vill blott såsom ytterst betecknande för Troili citera ett uttryck av denne själv om sig själv: [1]

---

[1] I Scholanders otryckta och rätt så torrt referatmässiga minnesord över professorn Troili, upplästa i Akad. f. de fria konst:a 1876.

»När jag skall måla, längtar jag till tonernas värld, och dväljes jag i den, vill färgen draga mig på sin sida.»[1]

I de första porträtten hos Troili är stämningselementet övervägande, de bli mörkt romantiska och brinnande av denna konstens eld, som pyrt inom hans ynglingahjärta redan under den nära 10-åriga militärtidens villfarelse samt, om ock svagt, närts under de mödosamma kopieringsårens pådrivningsansträngningar från den gamle hedersmannen Olof Södermark, men först i och med den rena luften under Italiens himmel slagit ut i full låga. »Starka själar älska, svaga hava blott begär», så löd en allvarlig livsmaxim i en av de glada Ransätersynglingarnas skämtsamma tillfällighetspublikationer, och den maximen kan med fog tillämpas på Troilis förhållande till sin konst. Hur rent av kärleksfullt har han icke mödat sig med att vinna ut av färgen denna hemlighetsfulla, intensiva värme, som just är en av de bidragande orsakerna till, att han ändock kom att stå »ett hufvud högre än allt folket», så som han drömde om den gång han tvivelsam, men samtidigt förhoppningsfull, lämnade sitt land för att resa till Italien — det förlovade landet. Denna värme har han till stor del Italien och dess gamla mästare att tacka för, och så Rembrandts djupa färger.

Tur var det kanske för Troili, att hans förste, egentlige lärare, Henrik Lilljebjörn, var en i konstnärligt avseende »enkel själ»; hos honom lärde han sig nog inte några klassiska fasoner eller andra heliga programdogmer utan helt enkelt bara att — rita av och måla av, så som han själv såg det. De gamla nederländarnas trygga realism, att låta livet gälla för vad det är, visade denne honom på, och genom sin egen inneboende, realistiska natur, vuxen allt starkare under de många hemårens karrikatyrperiod och militärlivets kroppsligt förfriskande sommarmöten, var Troili särskilt disponerad för att mottaga en dylik lärdom. Troili ägde eljest inom sig en tudelad natur, hälften drömmeri och romantik,

[1] Troili är nog icke den ende av våra konstnärer, som känt denna slitning mellan konsten och musiken, även om den hos honom kommit till starkare utveckling. Molin trodde sig sålunda en tid ha tagit miste på levnadsbana, då han ej blev musiker, och även Wahlberg hade en liknande längtan, andra ex. att förtiga.

alstrad av tiden själv och det undfångna släktarvet, andra hälften realism och humor — vilka egenskaper dock lyckligt sammansmält i hans kommande porträttkonst. Vissa tider låg den ena hälften över, vissa tider den andra; det var sålunda hans sunda realism, som kom honom att stundom hemma i Ransäter omedvetet reagera mot Ulmadalens flickromantik, medan han i andra ögonblick var den förste att fördjupa sig däri.

Tur var det emellertid för Troili, att han rätt snart kom ifrån Lilljebjörn, så att han ej torkade i färgen som denne; otur dock att icke en verklig färgens mästare nu fanns att fostra honom. Under Olof Södermarks faderliga skugga fick han emellertid hjälp att växa ut, även om det kändes trångt och solfattigt omkring honom. Kanske var det hans lycka, att han sedan kom till solskenslandet, söndagslandet, Italien; därmed blev det ett tvärt slut på hans forna tillfällighetskludderier, och »konstens höga uppgift» blev honom med ens klar. Där lärde han sig också de stora, lugna linjernas spel och framförallt den behärskade, väl avvägda kolorit, som vi alltid måste beundra hos honom. Tur var det dock för Troili, att det blev revolution och krig efter en tid, så att han måste bege sig hem, innan han — som så mången annan av Campagnasolmålarna — tappat sig själv och sin nordiska must. Det var därför också hans tur, att han ej kom dit ut för tidigt utan nu hade liksom en starkare ryggrad att stödja sig på. Det var nog denna realistiska, sunda livsfond, som gjorde att han kunde tåla den för en svagare utrustad kanske förbrännande sol, vilken flödade över ett stackars fattigt stycke artist därnere i detta gudsbenådade land. Det var naturligtvis den då så gouterade italienska folklivsgenren — ett sorglöst söndagsliv i brokiga, färgrika nationaldräkter — han, som alla andra, kom att slå sig på, men kompositionen var nu aldrig Uno Troilis sak, därför kunde han ej heller i sina bilder giva något egentligt utöver vad andra före honom redan givit. Helt annat förhållande blev det, då han så småningom från kompositionsförsöken drevs över till enstaka figurer och därifrån till karaktärshuvud och personer, då fick han ett helt annat och

rent personligt anslag i vad han gjorde, och då blev även färgen djupare. Han målar nu helst i de gamla mästarnas mörka, bruna toner. När han begav sig till Italien, var han redan en 30 års man, och de få kopieringsåren under Södermark hade icke bibringat honom en tillräcklig grund att direkt bygga vidare på. Därför blevo också Italiaåren mest läroår och en famlande tid, och själv har han sedan bittert beklagat, att han

»aldrig fått lära sig konstens abc riktigt och aldrig annat än famlat i dess grammatik».[1]

Att försöka fantisera sig till, hur hans konst skulle gestaltat sig, om han, i stället för hos de kolorerande Rom-artisterna, hade fått sin konstnärliga utbildning hos de färgstarka fransmännen, vore betydelselös och bortkastad möda: man har bara att hålla sig till det som är och kan då med glädje konstatera, att det i alla fall icke var några år tillspillo den tid han vistades i Italien, utan att han därifrån medförde en fastare form och ett rikare innehåll. Det var lyckligtvis framför allt Rembrandt och de gamla italienska mästarna, som där blevo hans inspirationsgivare och på honom överantvardade något av sin djupa, brinnande färgmystik.

När Troili sedan efter hemkomsten för sitt uppehälles skull måste övergiva tankarna på »konsten» och ägna sig åt det lägrestående porträttmåleriet — såsom uppfattningen om denna konstart då och även senare var, i synnerhet sedan daguerrotypien och fotografien börjat sitt konkurrensstarka segertåg — så tillämpade han de lärdomar, han förvärvat under sina uppväxtår och den 4-åriga Romtiden, och skänkte oss därigenom en ståtlig rad av personlighetsfyllda porträtt, vilka tydligt visa den blandning av romantik och realism, som förefanns i hans lynne.

C. R. Nyblom har (i Aftonbladet $^{13}/_{7}$ 1878) ett uttalande om Troilis målningssätt denna tid, vilket torde förtjäna att citeras. Han har sålunda känt sig överraskad av

»dels den fasta, stundom nästan benhårda, men energiska modelleringen, dels af en färg, hvars djup och kraft visar att Troili under sin vistelse i södern

[1] Jfr C. R. Nybloms artikel i Aftonbladet den 13 juli 1878 om minnesutställningen över Troili.

icke försummat att studera sådana mästare såsom Tizian och dennes lärjungar och efterföljare».

Efter några års porträttverksamhet kände dock Troili ett behov att friska upp sin färg, som lidit av en viss tyngd, och så begav det sig, att han — en mogen och i sitt hemland redan varmt uppskattad konstnär — reste i väg till den nu återigen på modet vordna parisiska konstcentralen för att som en nybegynnare lära av den världsberömde Thomas Couture. Vad han där lärde, ha vi redan haft tillfälle utförligt skildra; det var särskilt de lätta skuggorna och färgens förunderliga transparence, och det var nu de laserade, luftiga, milt gråvioletta fonderna kommo till i hans alstring, dessa som skulle skänka honom än ytterligare berömmelse.

»Förut hade färgen af honom behandlats såsom införlifvad med ett fast plastiskt underlag», säger Nyblom (Aftonbladet $^{16}/_{7}$ 1878), »nu vardt färgen i och för sig hans uttrycksmedel, men icke i den massiva sinliga form, i hvilken den franska realismen älskar att, äfven utan plastiskt underlag, använda den, utan nästan alltid mer eller mindre förandligad, förflyktigad, spiritualiserad.»

Detta anser han beträffande Troili bevisas av, att denne nu liksom »velat förandliga innehållet genom användande af så liten sinnlig materia som möjligt».

Trots den mängd svenska konstnärer, som vid 1800-talets mitt strömmade till Paris, och särskilt till denne Couture, kan man säga, att det huvudsakligast är Höckert, Troili och den något senare Wahlberg, som förstått att djupare och i en för vår konst mer fruktbärande grad tillgodogöra sig de franska färglärdomarna och därför också så fördelaktigt skilja sig från de övriga, företrädesvis i Düsseldorfskolans tunga manér arbetande målarna.

Karakteriseringsförmågan är nu också hos Troili på 1860-talet driven till sin höjdpunkt, och det är kanske mest nu, man kan tala om hans musikaliskt mjukstämda porträtt. Det är även dessa, som framför allt göra honom till vårt lands främste porträttmålare under den tidrymd, vars gränser bestämmas av namnen Karl Fredrik von Breda och Georg von Rosen. Det är f. ö. egendomligt att sammanställa dessa tre, — den senare då blott i sin, kanske mindre uppmärksammade, men icke desto mindre högt stående,

egenskap av porträttör. Breda är en blodfull romantiker med bred pensel och en flammande, mustig kolorit av guldbrunt och varmt rött — där icke den av Gainsborough ärvda bleka förfiningen kommer fram, som i Bredas 1790-tals porträtt. Han är ett målargeni i Reynolds anda; färgerna äro allt, uttryck och ställningar däremot mer poserande och tidskonventionella, ehuru gärna av en bestickande effekt. »Stora» ställningar, snabba huvudkast och den heroiska bildens hela pompösa apparat. Målerisk effekt mer än individualisering. — Troili ger en ärlig, manlig och flärdfri konst, nyktrare visserligen än Bredas, men sannare, och därigenom också djupare, tack vare dess skarpa, livfulla karakteristik. Ett sparsammare färgregister, men ytterligt känsligt, och, som sagt, rent av musikaliskt behandlat; en tung, men djup kolorit av brunt, svart och gult i tidigare porträtt och en ytterligt lätt och ljus i 1860-talets tunna, franska manér med dess minutiösa, skickliga penselföring och egendomliga, flimriga, grå grundtoner. Lugna, gärna traditionella ställningar, uppdrivet stoffmåleri men inga överdrivna gester eller onödiga accessoarer för att personifiera. Sällan annat än bröstbild; ansiktet, eller rättare själen, det väsentliga. — Georg von Rosen lugn, behärskad, aristokratiskt ädel och värdig i sin konst, gärna med en imponerande hållning eller en talande gest, stolt som Velasquez; kraftig, skarpsynt karakteristik med vidtskilda utryckssätt, men lika ofta ett sökande efter mäktig, koloristisk effekt, m. a. o. ett dramatiskt måleri även i porträtten, beroende på hans sysslande med historiska kompositioner. Färgerna kanske ej så känsliga som hos Troili, men i en rikare skala. Troili levde ju i de dämpade färgernas tid, en tid som det därför var svårt att vinna ut någon koloristisk rikedom av. Enligt mer färgstarka (eller kanske snarare färgskarpa) tiders begrepp kan Troili heller icke betraktas som en kolorist — såsom t.ex. Breda, men i jämförelse med sina samtida var han det obetingat, och detta först och främst genom sin nyansrikedom eller m. a. o. genom den utsökta känslighet och finess, varmed han förstod att begagna sina relativt få och genom blandningen dämpade porträttfärger. Det har dock

förut påpekats, att han efter 1860-talets mitt lät den tekniska konstskickligheten gå till betänklig överdrift i färgens allt längre drivna förtunning, varigenom också hans dukar från denna tid kommo att lida av en viss kyla, som till slut tvang även honom själv att reagera — mot sig själv.[1] Reagensen yttrade sig hos honom som alltid främst i förtvivlan och djupt missmod, denna gång starkare och av betydligt mer ingående verkan än någonsin förut, i viss mån kanske också beroende på den religiösa hypnos, för vilken han nu blev ett självuppgivande och tacksamt offer. Efter en 3-årig dödsperiod, under vilken t. o. m. de närmaste vännerna till slut måste ge honom förlorad, blossade likväl, som redan berättats, den gamla konstnärslusten upp igen med året 1870 och inspirerade honom till nytt skapande, nu med en tydlig strävan att återgå till den första porträttperiodens djupare toner och ur dem hämta ett fylligare och varmare uttryckssätt. Det lyckades honom också, men tyvärr slocknade blicken åter efter något år, och avmattningens ålderstecken spåras allt starkare i de mer fotografimässigt givna personbilder, som sedan följde.[2] Det dröjde endast några år, innan kraften var alldeles slut och den själsliga våndan återkommen för att som en mara rida honom dag och natt ända in i det sista livsögonblicket.

Troili ägde en tung, ovig stofthydda men i den en fin och alltför ömtålig psyke, som i tvivelsjuka slutligen sönderfrätte sig själv. Det var släktens nedärvda tungsinne, indolens och mjältsjuka, som knäckte Troili och förbittrade hans liv. Fadern var en melankoliker, och en av farbröderna led av höggradig neurasteni, som hos denne yttrade sig i bl. a. den ohyggliga tvångsföreställningen, att han skulle frestas skära halsen av sig, om han skulle raka sig själv. Detta endast ett par närliggande exempel.

[1] Är det den kyliga Nordens fel, att den i Södern inhämtade färgglöden häruppe så lätt förflyktigas och kallnar till? Hur var det ej med Ehrenstrahl — kanske en av vårt lands allra starkaste kolorister — och hur blev det ej nu med Troili!

[2] Nybloms och hans samtidas starka förtjusning över dessa sista såsom bland de ypperligaste av Troili, kan jag ej dela. Nyblom har sålunda i Aftonbladet den 16 juli 1878 framhållit just dessa och talar bl. a. där om färgen i dem (närmast porträtten av Stjernström och Lindblad) såsom den där »tyckes vilja sammansmälta de olika skedenas klarhet och kraft till ett enda mästerligt totalintryck».

Som så ofta hos ytterlighetsmänniskor kunde även Uno Troili i vissa stunder släppa sig lös i den mest stormande uppsluppenhet, stunder som dock mot slutet av hans liv blevo alltmer och mer sällsynta. Otaliga bevis skulle av hans ännu efterlevande vänner kunna anföras på den drastiska och goda humor, som var honom egen i hans ljusare stunder — de bevarade karrikatyrerna från hans ungdom och den livfulla uppfattningen i hans ej sällan muntrande porträttbilder tyda ju också därpå. Om hans egen mimiska uttrycksfullhet och dramatiska begåvning såsom sällskapsberättare har man även burit vittne, och det är ju f. ö. i denna bok skildrat hans första, entusiastiska försök på de bräder, »som föreställa världen» — ehuru dessa »bräder» inskränkte sig till det vagnsskjul, Ransätersungdomarna använde för sina sceniska prestationer. Längre fram skulle han ju dock få flere tillfällen att pröva sig på nations- och sällskapsspektaklernas eller familjeroandets mer tillfälliga estrader. Om hans oefterhärmliga Bellmanssång är också talat, och de många citaten ur hans med tunn, snedlutande, lättläst piktur skrivna brev böra ha varit tillräckliga att visa, vilken underhållande skribent han också var, när han väl kom sig för att skriva. Det är eljest inte så värst många brev bevarade av hans hand. Vad man kanske mest fäster sig vid i dessa epistlar är den alltid öppna, ärliga och varma samt av godmodig humor eller djupt missmod fyllda tonen. Det är en hjärtegod, självsargande, olycklig människa, som talar till en ur dessa brev. Rösten är i allmänhet låg och varm, som den lär ha varit i verkligheten.

Hur har då samtid och eftervärld bedömt honom? Jo, därpå borde tillräckligt många exempel vara att finna i denna bok, men åtskilligt skulle vara att därom tillägga. Det vill dock synas, som om han en lång tid — under de revolutionerande, moderna konstströmningarna från och med impressionismen och till våra, i jämförelse därmed anarkistiska, rörelser — rätt väsentligt skjutits åt sidan och rent av bortglömts, tills först rätt nyligen intresset åter börjat samla sig kring hans alltid intressanta person och konst. Det var ju också givet, att Troili — såväl som alla andra av hans

tids »undergrundsmålare» — måste bli gammalmodiga inför det nya primamåleriets hänsynslöshet i såväl färgsammanställning som konstuppfattning. Det mödosamma, ärliga detaljerandets ofta alltför färgtyngda konst var nödvändigtvis dömd till reträtt för framstegsmännens skissartade friskhet, men trots vår tids än mer ytterliggående färganmarsch, är det ändå, som om intresset för de gamla »målarkäppsmålarna» åter hade väckts till liv, och som om deras hårpenselkonst nu bättre än någonsin skulle kunna uppskattas. I varje fall är Troili en av de konstnärligt starkaste och en av dem, som hos oss fastast lagt grunden för ett verkligt och i bästa mening nationellt måleri.

Den, som först gjorde något för att söka hugfästa hans konstnärsgärning, var hans forna Pariskamrat, målarinnan Wilhelmina Lagerholm. Alltsedan den gemensamma studietiden hade hon hyst en ständigt växande beundran för Troili både som människa och konstnär, och det var med en brinnande entusiasm, hon arbetade samman den intressanta och numerärt storartade minnesutställning över honom, som under tiden 27 maj—12 juli 1878 hölls i akademien för de fria konsterna. Den räknade nämligen inte mindre än 246 n:r (ännu fler kommo till efteråt), de flesta visserligen ur sterbhuset efter fru Lotta Troili — så mycket, som man velat tro, torde sålunda knappast ha offrats åt lågorna — men också en stor del ur annan, enskild eller offentlig ägo.[1] Någon kritisk sovring av det insamlade materialet synes knappast ha förekommit: allt var nog Wilhelmina Lagerholm heligt och togs därför

[1] En stor del av de med personligt ägarenamn betecknade tavlorna och teckningarna hade dock strax förut förvärvats från sterbhuset, liksom även Nationalmuseum då av detta inköpt 2 oljemålningar, 2 akvareller och 9 teckningar för tillsammans 483 kr. — Jfr f. ö. den i Nat. Musei Nämnds Handl:r för den 3 dec. 1877 förvarade, av sterbhuset uppgjorda förteckningen på detsamma tillhörig och till salu varande konstnärlig kvarlåtenskap efter Troili. — För kännedom om hans arbeten och uppspårande av dessa har jag också haft stor nytta av de redovisningslistor, fröken Lagerholm i mars 1880 lämnat sterbhuset rörande försålda eller bortskänkta konstverk (dessa listor nu hos fröken M. Hellman, Karlskrona). Fröken Lagerholm sålde sålunda själv av Troili för 1,643 kr., och Boklund för 1,662:50, varjämte bortskänktes till Boklund 2 akv. och 8 teckn., till Fagerlin 1 oljem. och 2 teckn., Dr Upmark 1 oljem. och 3 teckn. samt till Artisternas och Litteratörernas pensionsförening 2 oljem., 1 akv. och 1 teckn. Anmärkas bör, att de försålda konstverken betingat mycket anspråkslösa priser.

med, även där mer konstnärliga synpunkter skulle ha nödgats kräva en uteslutning. Vid hennes sida som hjälpare och medarrangör stod den alltid hjälpsamme Janne Boklund samt professorerna G. Saloman och G. von Rosen.[1] Behållningen av denna utställning var ämnad anslås till bildande av en stipendiefond vid Konstakademien, men tyvärr vart utställningen ej tillbörligt uppmärksammad av den stora allmänheten utan måste stängas i förtid och detta trots utförliga recensioner i de dagliga tidningarna, bl. vilka särskilt C. R. Nybloms och Chr. Eichhorns artikelserier i resp. Aftonbladet och Sthlms Dagblad förtjäna att beaktas, den senares sedan omtryckta i hans »Nya Svenska Studier».[2] För att ändock det åsyftade ändamålet — ett Troilistipendium för behövande konstnärer — skulle kunna uppnås, skänkte sterbhuset till akademien en summa av 4,000 kr., d. v. s. ungefär vad utställningen samt försäljningen av hans konstnärliga kvarlåtenskap hade inbringat.[3]

Som en klart uppställd och i allmänhet riktigt given, katalogisk översikt har denna utställning varit av obestridligt värde för efterkommande konstforskare, icke minst mig själv, liksom det då helt säkert gladde hans många vänner att få återse de olika alstren av hans penna och pensel.

Den poetiske Nyblom har mäktigt anslagits av »poesien» i Troilis konst, en för dåtiden mycket viktig synpunkt, men knappast för vår, huvudsakligast rent färguppskattande, tid. Det ligger dock en viss sanning i Nybloms omdöme, varför jag här vill citera detsamma:[4]

---

[1] Jfr. Aftonbladet 1878 den 23 febr. (n:r 46).

[2] Nybloms artiklar började dock ej införas, förrän utställningen väl var stängd, men tidningen hade likväl dessförinnan haft ett längre katalogreferat från den samt några notiser. — Det såldes 2,181 biljetter, men då priset var blott 25 öre, vart slutliga behållningen endast kr. 111: 52.

[3] Vid donationen var fästad vissa villkor, att halva räntan skulle uppbäras av doktorinnan S. Hellman och andra hälften av Unos broder Samuel och dennes hustru, men sedan dessa sistnämnda dött, har stipendiet börjat utdelas, första gången år 1916 och då med 390 kr. Fonden uppgick 1916 till 9,154,65 kr.

[4] Ur Aftonbladet den 13 juli 1878 (n:r 160).

»— — detta är det beundransvärda hos Troili, att han genom kraften i sitt snille lyckats höja sig från den autodidaktiska ganska aktningsvärda dilettantismen till den verkliga och sanna konstnärlighetens höjd, och detta bevisar han till fullo såväl genom sin allt mera säkra och riktiga teckning samt sin grundliga kännedom om färgens resurser för hvarje särskildt problem, han hade att lösa, som isynnerhet genom sin äkta poetiska och om ett sant konstnärskap vittnande uppfattning af de olika karakterer hvilka det vardt honom erbjudet att skildra.»

Det är också en fullt riktig iakttagelse av Nyblom, när han anmärker,

»att Troili, den personligen så dramatiskt anlagde konstnären icke visste att fullt komma till rätta, när det gälde att sammanställa flere figurer till en handling».

Gällde det därmed att skildra »den lefvande personligheten och karaktären i och för sig», då var Troili den rätta mannen.

I en artikel i Sthlms Dagblad den 2 maj 1909: »Carl XV, konsten och konstnärerna» (syftande på den vid 1866 års skandinaviska konstutställning tagna gruppfotografien) står bl. a. följande:

»Bland de omkring konungen församlade konstnärerna är det i främsta rummet Höckert, Wahlberg och von Rosen som i våra dagar tilldraga sig ett rent konstnärligt intresse. Intrycken af de öfrigas konst ha med åren blifvit blekare, det ligger något ensartadt öfver deras framställningssätt, som vid ett vanligt flyktigt betraktande ej förmår fasthålla vårt intresse.»

Troili nämnes icke. Han skulle således icke 1909 kunnat »tilldraga sig ett rent konstnärligt intresse». Det vore onekligen sorgligt, om så varit förhållandet, och jag vågar verkligen hysa en motsatt uppfattning. Om också hans »teknik» är gammalmodig, skall dock hans konst alltid äga »rent konstnärligt intresse», tack vare de olika sätt, på vilka han löst sina skilda porträttuppgifter, och tack vare de färgfinesser, vilka han i många fall förstått sammansmälta med den inre karakteristiken såsom något naturnödvändigt därmed sammanhängande. När hans ljusa fonder tunnas ut, kunna de i sin upprepning verka tröttande, men »något ensartadt», utom just det för en verklig konstnär alltid mer eller mindre specifika, kan jag icke spåra i hans bästa porträttskapelser, och det är alltid efter det bästa en konstnär gjort, som han skall bedömas. Tvärtom har jag hos Troili funnit en enastående uttrycksrikedom. Han var i bästa mening sin tids historiograf, och hans bilder ge oss hela tidsmiljön, dess tänkesätt och flere av denna tids främsta

och intressantaste personligheter. Om konst skall få definieras som »ett koncentrerat stycke liv», så äro också Troilis porträtt verkligt hög och god konst, ty ett mer koncentrerat stycke liv, än vad de bästa av dem ge oss, få vi säkerligen svårt att uppleta i vår svenska porträttkonst.

I bilden av en människa nöjas vi ej med blott bilden; vi vilja också se »människan». I färgtekniska tider, såsom t. ex. vår egen, nöjer sig kanske mången med att måla en person s. a. s. »stillebenmässigt» — färgverkan blir för honom huvudsaken — men det rent personliga hos personen tränges åt sidan. Det är emellertid varken enbart färgverkan eller yttre likhet det hänger på, utan fastmer på den inre likheten. »Det är en konst och en vetenskap tillika att måla ett porträtt», säger någonstädes Delacroix, och Ingres har ju också sagt, att »porträttet är målarens prövo-sten».

Att Troili blev den porträttmålare han blev, är egentligen rätt anmärkningsvärt, då man betänker, vilka läromästare han i den grenen haft: Lilljebjörn och O. Södermark. För den senares uppfattning är ju belysande, att han kunde låta sina »gossar», Uno och Pehr, måla porträtt med huvudet direkt efter original men kroppen lika gärna efter mannekäng. Den sista lärdomen slog dock lyckligtvis icke alltför djupa rötter i Troili; tvärtom har han en verklig förmåga att låta sina porträtthuvud sammanhöra med deras kropp och att låta själva kroppens ställning ge ett uttryck för personens karaktär.

Vad man skulle vilja anmärka på hos hans porträtt, är däremot den kanske alltför flacka belysningen, det nästan rätt framifrån, ehuru samtidigt något snett uppifrån, fallande ljuset på ansiktena. De bli därigenom ofta platta och förlora i modellering. Exempel därpå äro ej svåra att påvisa.

Men som Eichhorn förklarat i sina minnesutställningsartiklar:

»Troilis särskilda betydelse inom den svenska konsten var att hålla uppe medvetandet om det högre porträttmåleriet såsom en skön och dock svår konstart, och det under en tid då fotografien vände flertalets sinnen från detta håll.»

Och Harald Wieselgren skriver i en kortfattad nekrolog 1875 i »Ny Illustrerad Tidning» — där även Troilis porträttbild förekommer (i träsnitt av Ida Falander efter en fotografi)[1]:

»Hade Troili uppträdt i en tid af större konstnärligt lif, hade särskildt den konstart han idkade varit mer uppburen än just fallet blef under fotografiens första brusande segertåg kring verlden, skulle han tvifvelsutan njutit af ett europeiskt rykte.»

Otroligt är ej, att så kunnat bli fallet. Nu nådde icke ens — eller i varje fall högst obetydligt — hans namn över fäderneslandets gränser. Men vid hans frånfälle var erkännandet enhälligt från det egna landets kritici. Dietrichson skrev sålunda om honom i en kort dödsruna i sin »Tidskrift för bildande konst och konstindustri» 1875 bl. a. följande:

»En måhända mera fin än kraftig uppfattning och karakteristik, en mild och harmonisk färg i djupa, dämpade toner, ett flärdfritt undvikande af allt som kunde stöta på blott yttre effekt, en stundom nästan drömmande stämningsfullhet, dessa äro de utmärkande dragen hos hans bilder, från hvilka talar ett rent skönhetssinne, en trofast kärlek till konsten och en aldrig svikande riktning åt det ideala.»

Något idealiserande i t. ex. den Westinska eller Södermarkska tidens »fadda förskönings manér» gör han sig dock ej skyldig till; det realistiska är nog det starkast framträdande draget, ehuru förmildrat genom hans musikaliska och melankoliska läggning.

Efter minnesutställningen 1878 föll Troili så att säga i glömska, tills Georg Nordensvans sympatiska och korrekta skildring av honom i »Svensk konst och svenska konstnärer» 1892 åter började föra honom på tal. Nordensvan har också träffande skildrat honom i sin, 1904 utkomna, populära bok om den svenska 1800-talskonsten, där han bl. a. säger om Troili:

»I de porträtt, han målade med lätt pensel och tunn men känslig färg, träder skedets typ af högre ämbetsmän, politiker och vetenskapsmän lefvande fram, på en gång skarpt och osökt, alltid intelligent karaktäriserad».

---

[1] Samma träsnitt reproducerat i »Nordiska Målares Taflor» 1877, där — förutom några korta notiser om konstnären — även återgivits i träsnitt (av C. L.) Troilis självporträtt i Nationalmusei handteckn.-avdeln. samt i trägravyr (av Wilhelm F. Meyer) Gustaf Myhrmans bild (ehuru blott i bröstbild).

På den retrospektiva utställningen i Stockholm 1898 var Troili representerad av några porträtt, av vilka ett av hans bästa — det av hovmarskalken, greve Gustaf von Rosen — f. ö. reproducerats i J. Kruses om denna utställning utgivna planschalbum. Fröken Lotten Dahlgrens livliga skildringar av honom i Ord och Bild 1901 samt i Ransätersboken 1905 ha huvudsakligast sysslat med hans liv och kraftigt bidragit till att hålla hans minne vid makt. Svenskt biografiskt lexikon (1907) och liknande uppslagsböcker ha naturligtvis heller inte glömt honom, liksom han också förekommer nämnd i en eller annan nyutkommen memoarbok, varjämte en del porträtt av honom varit med på olika utställningar under senare tid: Svenska Läkaresällskapets med.-hist. utst. 1908, Sällskapet Iduns porträttutställning 1912, välgörenhetsbasaren »Bröd och Glöds» konstutställning i Uppsala 1916 etc.

Märkligt är dock, hur pass litet man i allmänhet synes ha känt till hans konst, eller i varje fall hur litet som skrivits därom. I Romdahl och Roosvals »Svensk konsthistoria» (1913) samt Carl G. Laurins »Konsthistoria» (5:e uppl. 1916) och »Konsten i Sverige» (1915) ha dock i stort sett gjorts honom den heder, han förtjänat, och i det av J. Roosval utgivna verket »Svenskt konstgalleri» har han blivit representerad av en italiensk genrebild och ett porträtt, detta dock icke bland hans mest betydelsefulla. Men detta är egentligen allt, som i senare tid skrivits om honom, frånsett de konstkritiska artiklar, som minnesutställningen 1915 gåvo anledning till.

Professor Karl Warburg kallar honom éljest i sin 1881 utgivna »Från vår konstverld» för

»Bredas och Olof Johan Södermarks främste efterträdare på porträttmålningens område — i viss mån deras öfverman».

Vad känner så utlandet om honom? Snart sagt ingenting. Jo, E. Hannover nämner honom som »den udmærkede borgerlige Portrætmaler» i sin vackra bok om »Svensk Kunst» (1916) och återger där också en bild; Singers Allgemeines Künstler-Lexicon känner åtminstone hans namn och kan ge några data, och Léonce

Bénédite har i sin till svenska översatta »Målarkonsten i nittonde århundradet» några rader om honom, men anser honom

»sakna den pondus, den kraft i uthamrandet af formen, som ger Rosens konterfej deras fasthet i strukturen och deras bredd i modelleringen».

Léonie Bernardini—Sjöstedt åter, som skrivit kapitlet om »La peinture scandinave» i »Histoire génerale de la peinture» (1915?) har där lämnat den förbluffande upplysningen, att Troili och O. Södermark målat de flesta av sin samtids personer »tant en Suède qu'en Europe». Det är ju emellertid vackert så, och det inom det egna landet nyvaknade intresset för hans konst tyder ju också på, att han åter börjar ingå i det allmänna medvetandet.[1] Den i Sveriges allmänna konstförening i februari 1915 anordnade minnesutställningen visade även nogsamt, att Troili såväl hos press som publik kanske livligare än någonsin — trots det förut citerade uttrycket i artikeln om Karl XV:s konstnärer — förmår uppväcka »ett rent konstnärligt intresse». Denna sistnämnda utställning, anordnad samtidigt med en Egron Lundgren-exposition, båda såsom ett hundraårsminne av dessa konstnärers födelse, omfattade förutom ett 30-tal teckningar och akvareller, över 50 oljemålningar, av vilka c:a 20 porträtt ej varit med på 1878 års minnesutställning.

En konstnärs uppgift är ju att visa människorna livet intensivare än de själva kunna se det. Så gjorde Troili. Han har s. a. s. koncentrerat hela sin samtids liv i sina överlägsna porträttbilder. »Nobel och rättfram», kallar O. Levertin hans konst (i en artikel om »Den retrospektiva konstutställningen» 1898); förnäm och behärskad visar han sig alltid i sina uttrycksmedel. Det var alltid ett ärligt sökande i hans konst och en het strävan efter det aldrig nådda idealet. Ur hans eget temperament växte därför — ehuru under stark vånda — småningom fram en fullödig konstnär, vilken det är en heder för vårt land att ha frambragt, och vilkens bästa verk man icke löper fara att överskatta genom att tacksamt uppskatta dem.

[1] Det är t. ex. meningen att anordna också ett Troili-rum i den nyligen återuppförda och renoverade Ransätersgården i Värmland.

TROILI SOM MUSIKER

TROILI SOM MUSIKER.

AV

DR GEORG GÖTHE.

Ingen, som är något förtrogen med Troilis färgkonst, kan bli överraskad, när han får höra, att Troili var musikalisk. Man behöver blott se på ett bland hans förstlingsarbeten: porträttet av Berzelius (i statens samling), som han kopierade efter O. Södermarks original under studieåren i Stockholm kort före den italienska resan, och sedan från senare tid alla hans bättre porträtter, dem i synnerhet för vilka han intresserade sig med personlig värma. Jämför man dem med lärarens, den tekniskt säkrare, mera plastiskt arbetande, metalliskt hårdare Södermarks arbeten märker man lätt ett mjukare och lättare anslag hos lärjungen, en transparence i färgen, en finare »ton» av dämpad och diskret klang, vilket allt skvallrar om målarens känsliga musiksinne.

Det fanns så mycket äkta musik i Troilis begåvning, om han ock aldrig kom att utbilda detta anlag till fullödigt konstnärsskap. Att han blev bildkonstnär — den andra stora begåvningen han ägde — i stället för musiker till yrket, tyckes mera ha berott på yttre och tillfälliga förhållanden. Ja man har med rätta sagt, att musiken nog var den konst, som låg hans hjärta och känsla närmast. Det var musiken, har han ju själv en gång yttrat, som »skänkt honom det ljuvaste». Musiken är ett aldrig mättat behov för honom, en tröstekälla, till vilken han ständigt återkommer både i de ljusare och, kanske ännu mer, i de mörkare stunderna.

Det citerade uttrycket förekommer i ett redan anfört brev, som han skriver från Rom 1846 till den förtrogne vännen Fredrik Dahlgren, och vari han »mörk i hågen» söker lätta sitt hjärta. Jag tillåter mig att här delvis upprepa detsamma, då det är så betecknande för musikens betydelse för Troili. Det heter där bl. a.:

»En sak är mig även till förargelse. Denna fördömda musiken! Dock nej. Jag vill giva den det bästa namn jag vet, ty den har dock skänkt mig det ljuvaste. Emellertid, som jag en långan tid haft torka därpå, laborerar den arma själen därmed dagar och nätter. Det är ett 'ping tang tang' oupphörligt (som gubben Kolthoff sade om guitarren). Icke äger jag ett klaver att spy ut denna mörja uti. Men eftersom här i Roma kyrkklockorna pingla i öster och väster och oftast på tider, då vi kättare icke fan kunna begripa orsaken, så uppföres nu en konsert inom mig, föga uppbyggligt understödd av klockorna. Det är något gravlikt i hela tillställningen».

I sina brev — särskilt de från Rom — återkommer han ideligen till ämnet musik, och man får där höra ett och annat om hans musikaliska smak. Den italienska musiken — med undantag av den gamle Allegris Miserere, som sjunges i Påfliga kapellet, och som hänför honom — finner ej nåd för den nordiske romantikern, som redan från hemlandet var van vid god och mera klassisk musik. »Dåliga operor och dålig personal», skriver han. »Verdi är en ny komponist, som härmar Meyerbeer. Vare det nog sagt» o. s. v. Däremot har han med förtjusning hört Beethovens och Mozarts fiolkvartetter spelas. I den konstnärliga kamratkretsen sjunger han Bellman och svenska folkvisor samt spelar A. F. Lindblads sånger, och tillsammans med Josephson studerar han Bachska fugor.

Troili hade musikaliskt påbrå, han växte upp i en musikalisk familjekrets, i unga år var han elev i A. F. Lindblads pianoskola, i de musikaliska familjerna Lindblad och Geijer levde han i den bästa musikaliska luft, som hemlandet kunde bestå. Han deltar även själv i detta musikliv både som sångare[1] — framför allt som

[1] Den som skriver detta har blott en enda gång hört Troili sjunga. Det var något år i början på 1860-talet, i min gröna ungdom. Harmoniska sällskapet i Stockholm uppförde i gamla la Croix' salong A. F. Lindblads bekanta »Om vinterkväll», för soli och körer, i kompositörens egen närvaro. I vårsången, där solo och kör omväxla, hade en liten solobit anförtrotts

Bellmanssångare — pianist och kompositör. Som Bellmanssångare prisas han mycket högt, även av en så granntyckt bedömare som A. F. Lindblad. Som pianist saknar han tillräcklig utbildning för att komma ut med de svårare passagerna till och med i hans egna pianostycken, ehuru hans anslag och föredrag berömmes som ovanligt vackert och själfullt — vilket man gärna vill tro inför hans känsliga sätt att föra penseln.

Som kompositör slutligen, att döma efter kvarvarande manuskript, försökte han sig i flera mindre former: så har han skrivit en manskvartett, en sångduett, två duetter för fiol och piano, men mest är det sånger och piano-»etyder», vilka slumpen eller vänliga händer bevarat av honom. Och dessutom en mängd »börjor», påbörjade men aldrig avslutade musikstycken, att jämföra med de många påbegynta dukar, som hans indolens och sjukligt stränga självkritik aldrig tilläto honom att slutmåla, och som hopade sig i travar i hans ateljé. Han var och förblev dilettant i musiken, och ingen kunde däri döma honom strängare än han själv gjorde. Då man vill bedöma hans kompositioner, får man aldrig glömma, att han själv veterligen aldrig tryckt en rad. Det är först efter hans död som vänliga och grannlaga händer ombesörjt ett urval av hans kompositioner: två häften pianostycken och ett häfte sånger.[1] De förtjäna också enligt min mening denna offentlighet, emedan de med all sin frändskap med Lindblad och Geijer ha ett personligt Troiliskt tycke; i all sin fordringslöshet ha de just det där äkta i ingivelse, som mången yrkesmusiker skulle kunna avundas honom, och de fylla på så älskvärt sätt ut bilden av denne, de rika begåvningarnas man, vilken i likhet med så många andra

åt Troili, som satt med sin breda gestalt och yviga hår mitt bland de andra herrarna i kören. Och så stämde han upp med en fart, så att håret stod på ända: »Hej (häjj)! Märk vad lust och fröjd, ner i djup och på höjd!», så brett och drastiskt, att det blev ett mycket lustigt och kostligt intermezzo mitt i den övriga idyllen. Det roade synbarligen både åhörarne, kompositören och Troili själv. Här var sannerligen ingen »melankoli» med!

[1] »Fantasistycken för piano af Uno Troili, utgifna efter hans död», 2 häften, samt »4 visor med piano af Uno Troili, utgifna efter hans död». Stockholm, Abr. Lundqvist (1878—79).

svenskar, är ändå intressantare som personlighet och rikare i anlagen än vad de utförda »verken» ange.

Flertalet av hans kompositioner utgöres av längre och kortare pianostycken, etyder eller fantasier i en sats. Mest helgjutna äro nog i allmänhet de kortare styckena, där motiven ej blivit för mycket uttöjda eller upprepade, och där genomföringen ej vållat något prosaiskt besvär. Ett par gånger tycker man kanske att de längre styckena äro något långrandiga. Men man nänns knappt uttala detta ord, då man ser hur Troili själv satt »Långrandigt» som ironisk titel över en av kompositionerna.

Med någon kännedom om Troili som bildkonstnär — och människa väntar man icke heller i hans musik några alltför starka effekter eller våldsamma gester, trots hans »explosioner» emellanåt. Allegro ma non troppo, Allegretto, Andante äro hans vanliga tempi. Man märker nog, att när han spelade sitt piano, han gripit starka tag i strängarna vid sina forten, men å andra sidan äro beteckningar sådana som legato och dolce påfallande vanliga. Och i Moderato- och Andantestyckena sjunger hans piano så melodiöst och »ljuvligt», att man tycker sig känna, huru det just var då, som »musiken skänkt honom det ljuvaste».

Nästan bara en gång är han eller vill vara våldsam och stormande, nämligen i det pianostycke som i den Troiliska vänkretsen gick under benämning »Lejonetyden», och som Troili själv lär ha kallat »Lejonets steg i öknen» — det längsta av alla pianostyckena, Det är som om han här riktigt ville morska upp sig; man tycker sig se, huru han skakar sin stora lejonman! Men att morska sig, har någon just med anledning av denna Troilis komposition träffande sagt, är icke detsamma som att verkligen vara manlig, vara verkligt manhaftig. Och att agera ett rytande lejon, det var nog hos den innerst så veke Troili — en pose.

Sångerna, färre till antalet — endast fyra äro tryckta — äro »visor» och, som man därav kan vänta både korta, kontemplativa och stilla. Tre av dem tyckas mig höra till det mest »äkta», Troili har skrivit. Här om någonsin kan man tala om ett musi-

kaliskt dolce. Troili hörde till ett nu gammaldags släkte, som ej räddes att känna, dikta, sjunga och tala om det »ljuva», denna »ljuvlighet» som en senare, mera medveten och genomreflekterad generation gärna skyggar för, av fruktan för att bli sentimental, och som också blir sentimental, när stämningen skall forceras och man vill frossa däri. Troili, lika litet som hans andliga fränder Geijer och Lindblad, är icke sentimental i denna mening, därtill är hans känsla allför spontan, barnarättfram och diskret.

Då man nu så väl känner till Troilis medfödda anlag för melankoli, hur denna utvecklade sig, och vilken stor roll den spelade i hans liv, skulle man vänta sig — icke sant! — att flertalet av hans kompositioner, åtminstone från hans senare tid, skulle vara skrivna i moll. Och så hade utan tvivel varit fallet med en kompositör av en modernare generation. Men märkligt nog, hos Troili är förhållandet det motsatta. Av hans tryckta kompositioner — och de äro ändå skrivna under olika perioder av hans liv, även den sista — gå blott 2 pianostycken (ett av dem är Lejonetyden) och en av hans sånger i moll. Men detta är ett äkta Troiliskt drag, hans ljusa stämning är om också icke en »sorg i rosenrödt» — ehuru denna humor ingalunda var främmande för den genialiske Bellmanssångaren — icke »glad» i vanlig mening. Han inlägger i sin musik en ömhet och vekhet och innerlighet i känslan, som komma själva durtonarterna att klinga djupt vemodigt.

Så till exempel den första av de tryckta sångerna, i ess-dur, som dock faktiskt skrevs till hustrun under hans sjuka tid, och vari han talar om den »mörknande stråt», han nu känner sig vandra.

Ett par ord till slut om orden till hans sånger, de tryckta och otryckta. Undantagsvis finner man i hans manuskript ett poem av Runeberg (»Vårt land») och ett av Byron. Men i regel diktade han själv orden, efter allt vad man vet. Men han gjorde troligen icke på det sättet, att han först skrev ett poem färdigt och sedan satte musik därtill. Musiken var nog det första.

Alldeles säkert var detta fallet t. ex. med den första tryckta visan, i ess-dur, som jag redan nämnt, den vackra, även i orden

så äkta Troiliska visan, som han ägnat åt sin hustru, och som jag därför vill citera som avslutning på dessa korta anteckningar om musikern Troili.

Hem till den lugna viken seglaren vänder,
Far han så trotsig än på brusande hav,
Längtande blicken då till stranden han sänder,
Varsnar — och så välsignar Honom som gav.
Trohet till mötes hastar, kärleken aldrig rastar,
Blommor hån strör ju i den öppnade grav.
Så, med min bräckta åra, här vid din sida
Går jag i Herrans namn den mörknande stråt,
Vill dig betrakta, viska helt sakta:
Var än mitt stöd, min hjälp och fly ej från mig.

BILAGOR

BESKRIVANDE KATALOG
ÖVER
UNO TROILIS OLJEMÅLNINGAR.

Då Uno Troilis teckningar och akvareller i allmänhet äro av relativt underordnad betydelse i jämförelse med hans oljemålningar och dessutom av så pass stort antal, att en katalogisering av dem skulle avsevärt utökat denna monografi, har jag utelämnat dem och endast medtagit oljemålningarna, dessa senare så vidt möjligt kronologiskt ordnade och alltså utan hänsyn till ämnesart. Eljest ger själva kronologien även en ämnesindelning, enär Troilis genrestycken och landskap i allmänhet föregå porträttkonsten. För intresserade kommer en skriven förteckning över Troilis teckningar och akvareller att framdeles bliva tillgänglig i Nationalmuseum. Beteckningarna »halvt v.» (halvt vänster) och »halvt h.» (halvt höger) etc. äro givna från åskådaren, varemot sådana direkta kroppsdelsbestämningar som t. ex. »hans högra arm» el. dyl. alltid tagits i heraldisk mening, d. v. s. inifrån den avbildade. Där ej annorlunda angivits, äro de uppgivna måtten efter kilramen, vidare målningen på duk. Tavlas nummer inom [ ] anger, att förf. ej sett tavlan ifråga, varför event. färgbestämningar m. m. ej äro av honom. Efter namnen är den vid porträttets tillkomst verkliga titeln angiven; den porträtterades slutliga titel återfinnes i namnregistret. Ordensbeteckningar i enlighet med de i Sveriges Riddersk. o. Adelskalender brukliga. Använda förkortningar: P. S. p. f. = Personhist. Samfundets portr.-förteckn:r (handskrivna) i Kungl. Bibl.; Sv. Sl. o. H. = Svenska Slott och Herresäten; Buk. = Bukowski-auktion i Sthlm, samt Bgr. = bakgrund. Någon absolut fullständighet rörande kopior eller avbildningar av Troilis verk likasom angående originalens olika ägare (deras namn här inom parentes) är jag fullt medveten om att ej nu ha kunnat giva; däremot torde de vid varje konstverk meddelade uppgifterna om de utställningar, där dessa arbeten varit exponerade, böra få anses som i det närmaste kompletta. Att även en och annan målning ej av mig kunnat uppspåras, torde icke vara uteslutet. Något större antal bör det likväl icke kunna vara.

VÄRMLAND OCH STOCKHOLM. 1815—1845.

1. **Malin Lalin** (fig. I: 9), sedan gift Danielsson. Midjeb. fas, huvud halvt h. Ung flicka i skär chiffonklädning med vida puffärmar, bred, vit spets kring halsdekollettering. Fyrradig. halsb. av vita pärlor. På axlarna nedhängande, brunt, lockigt hår. Bruna ögon. Grön bgrt
   Tillskriven Troili (omkr. 1835); dock möjligen målad av Henrik Lilljebjörn.
   H. 47,5. B. 36 cm.
   (Bruksp. D. Lalin — föreg:s bror, konrektor K. L. Lalin — föreg:s dotter, majorskan Sofie Montgomery, f. Lalin — föreg:s brorson, nuv. äg.)
   Ingenjör G. Lalin, Storängen.

2. **Gustafva Zettervall,** sedan gift Adelsköld. Målad som »Sancta Cecilia». Midjeb. profil v. C:a 16—17 års flicka, insvept i blå crêpeschal. Barhalsad. Brunt hår. Bruna ögon. Gråbrun bgr.
1838 el. 39.
H. 35. B. 28 cm.
(G. Zettervall — dottern, nuv. äg.)
Grevinnan E. Sparre, Norrängen, Uppsala.

3. **Parti från Klarälven?** Strand. i förgr. till h. Båt med segel på älven. I bakgr. en utskjutande udde. Bortre strand hög sandnipa m. barrskog. Molnhimmel. Grå helton. Trä.
Omkr. 1840.
H. 14. B. 19 cm.
(Fredrik Dahlgren — dottern, nuv. äg.)
Fru Nina Ödberg, Skara.

4. **Självporträtt.** Bröstb. profil v. Mörkbrunt hår, små mustascher. Grå blus. Grågrön bgr. Papp.
Omkr. 1840. Insatt i ett album bland ett 50-tal teckningar från samma tid.
H. 22,5. B. 22,3 cm.
(Henrik Lilljebjörn — sonen, nuv. äg.)
Major Uno Lilljebjörn, Göteborg.

5. **Carl Gustaf Löwenhjelm,** greve, fideikommissarie till Long i Värml. Midjeb. profil v. Gammal, vithårig man med brun, skrumpen hy. Barhuvad. Iklädd »Longs-dräkt»: Svart ståndkragsfrack m. blanka knappar och vitt, utstående bröstkrås. Grågrön bgr. Papper. Oval.
Omkr. 1840.
H. 7,9. B. 6,7 cm.
Akad. 1878: 84. Fören. De gamlas dags miniatyrutst., Bukowski, Sthlm 1915: 463.
(Fredrik Dahlgren — Lotten Dahlgren — nuv. äg.)
Slottsarkit. E. Lilljekvist, Djursholm.

6. **Densamme.** Helfig. profil v., gående m. käpp i skogslandskap mot hög, gråtung himmel. Iklädd »Longs-dräkt»: blågrågrön ståndkragsfrack m. blanka knappar, röd väst, vitt bröstkrås, grålila byxor, mörkt blåsvart mössa m. guldrand och kokard. Papper.
Å ramens baksida m. blyerts: »Måladt ur minnet af U. Troili.»
Omkr. 1840.
H. 22. B. 18 cm.
Jfr P. S. p. f. 1906, I A: 110.
Fröken Anna Cederström, Fellingsbro.
Orig.-teckn. till n:r 6 (blyerts) finnes hos fröken M. Hellman, Karlskrona, arvtagare till återstoden av Troilis kvarlåtenskap — en akvarell av samma man, (gående helfig., något avvikande dräkt), samt en avkalkering i blyerts av sistnämnda, ägas båda av gen.-konsul Jean Jahnsson, Sthlm — dessa senare från Björneborg.

[7.] **Landskap med två kor.** Kopia efter en holländare (enl. O. Södermark kopia efter möjl. Paul Potter).
1841.
Denna tid i Karlstad kopierade Troili hos H. Lilljebjörn flera oljetavlor, om vilkas ämne och nuv. ägare kunskap ej kunnat vinnas. Antagligen målade Troili nu även egna motiv. Han och Lilljebjörn hade nämligen planerat en lottdragning på sina tavlor.

8. **Olof Södermark.** (fig. I: 25) Bröstb. halvt v. Medelålders man m. mustascher och brunt, lockigt hår. Rödlett karnation. Rödbrun, stor resmössa, gråblå kappa. Grön bgr.
Kopia 1841—42 efter H. Lilljebjörn (Lilljebjörns) s. omkr. 1830 mål. porträtt.
H. 27. B. 25,4 cm.
Jfr f. ö. sid. I: 99, noten.
(Fredrik Dahlgren — sonen, f. riksbibl. E. W. Dahlgren — mågen, nuv. äg.)
Justitierådet B. Wedberg, Sthlm.

9. **Dalkullan Marit** (brukade sälja hårarbeten på Trossnäs fält). (fig. I: 26) Sittande knäb. halvt v., händerna (ofullb.) i knät. Mörkblå kjol, grönt förkläde, skjortärmar, rött livstycke, röd- och vitrutig schalett. Brun karnation. Grå bgr.
1840-t. början.

H. 49,5. B. 39 cm.
(Presid. J. A. von Hartmansdorffs fru, B. M. Ehrencrona — systerdotter, frkn A. E. Löwenhielm — brorsdotter, nuv. äg.)
Fröken Emma Löwenhielm, Sthlm.

10. **Tidningsläsande skräddare.** Sittande midjeb. halvt v. Glasögon, vit nattmössa, skjortärmar, rödgul väst. Fönsteromfattning. På fönsterbräde sax, trådnystan, fingerborg, näversnusdosa och en mörkblå rock. Lilarödbrun bgr m. gröna gardiner och mörkröd stol. Holl. infl. Papp.
1840-t. f. hälft.
H. 21,5. B. 15 cm.
Akad. 1878: 52. Konstf. 1915: 189.
(Gåva av fru Troili till prof. P. J. Wising.)
Professorskan S. Wising, Sthlm.

11. **Bonde med tennstop.** Sittande midjeb. halvt h. vid bord, stop i h. handen. Skjortärmar, rödgul väst, gråbrun hatt. Gråblå bgr. Holl. infl. Papp.
1840-t. f. hälft.
H. 13,5. B. 12 cm.
Akad. 1878: 51. Konstf. 1915: 188.
(Gåva av fru Troili till prof. P. J. Wising.)
Professorskan S. Wising, Sthlm.

12. **Drickande bönder** (fig. I: 33). Midjeb. av två bönder vid ett bord drickande bränvin. Den ene skänker i åt den andre. Guldbrun helton. Holl. infl. Papper.
Sign.: *G. U. Troili.*
1840-t. f. hälft.
H. 11,7. B. 15,8 cm.
Konstf. 1915: 190.
(Köpt 1878 ur sterbhuset av Reinhold Norstedt.)
Fru Anna Munthe-Norstedt-Siberg, Hälsingborg.

13. **Italiensk modell.** Bröstb. åt h., huvud fas. Stora, mörka ögon, blåsvart hår, långa, gyllne örhängen, bar hals. Vitfodrad, platt hätta med gröna hårband. Grågrön bgr. Papp.
Kopia efter O. Södermark.
1843—44.
H. 37,5. B. 30 cm.
(Finnes även litograferad av Troili; där vänd motsatt.)
Fröken Wilhelmina Lagerholm, Sthlm.

14. **Flicka med slöja.** Bröstb. fas, huvud sentimentalt på sned. Skär ros i svart hår med brun slöja. Bar hals. Dräkt ofullb. Gråbrun bgr. Papp.
Kopia efter O. Södermark.
1843—44.
H. 48,5. B. 36,5 cm.
(Finnes även litograferad av Troili; där vänd motsatt.)
Fröken Wilhelmina Lagerholm, Sthlm.

15. **Fransk lantflicka.** Huvud halvt h. Ungt, rart ansikte i blåsvart mössa m. röda kantband och rosetter. Ljusbrunt hår och blå ögon. Skär, randig klädning m. låg hals. Grågrön bgr. Papp.
Kopia efter O. Södermark.
1843—44.
H. 34. B. 28,5 cm.
(Finnes även i litografi av Troili, ehuru vänd motsatt och mer i bröstb.)
Fru Malin Lindberg, Sthlm.

[16.] »**Fortunata**», italiensk kvinnomodell. Bröstb. åt v., huvud nästan fas. Barhalsad. På ena sidan nerhängande fläta, bakom öronen röda bandrosetter. Långa örhängskläppar.
Skall ha målats efter O. Södermark; kopian dock ej anträffad, troligen aldrig avslutad eller ock förkommen.
1844.
(En litografi av Troili efter samma finnes.)

17. **Lotten Lindblad,** sedan gift von Feilitzen. Midjeb. halvt v. av c:a 13—14 års flicka. Runt, skärt ansikte. Mörkbrunt hår, Blekrött liv med skärt kräs kring bar hals. (Haft

brun halsduk knuten om halsen.) Blå kjol. Grågrön bgr. Ofullb. Papp.
Anges bakpå portr. vara av Troili efter Pehr Södermark. Sannolikt dock original.
Omkr. 1843.
H. 53,5. B. 40 cm.
Fröken Wilhelmina Lagerholm, Sthlm.

18. **Okänd, ung dam.** Bröstb. åt v., huvud fas. Bruna kanonlockar. Bar hals. Mörkblå klädning. Bgr. grå med gröna, röda och bruna inslag. Ofullb. Oval omfattning, men 4-sidig duk.
1842—44.
H. 36,5. B. 26,5 cm.
Akad. 1878: 50. Konstf. 1915: 153.
(Sterbhuset — Wilhelmina Lagerholm — nuv. äg.)
Fru Julia Geijer, Sthlm.

19. **Självporträtt,** (fig. I: 36). Bröstb. halvt h., huvud fas. Mustascher. På huvudet rökmössa i smaragdgrönt och ultramarin med silversnodder och silvertofs. Grålila rock. Grå bgr. Ofullb. Oval omfattning, men 4-sidig duk.
1842—44 (Björneborg).
H. 44,5. B. 36,5 cm.
Akad. 1878: 49. Sällsk. Iduns portr.-utst. i Akad. 1912: 303. Konstf. 1915: 152.
Avb. L. Dahlgren: Ransäter, s. 64. (Där daterat till »omkr. 1840», och i 1878 års katalog angivet som »Utfördt 1840».)
Fröken L. Dahlgren, Djursholm.

20. **Aug. von Hartmansdorff,** president.
Kopia efter O. Södermarks orig. i Nat.-museum.
1843—44.
H. . B.
Kat. över tavelsaml. efter framl. kammarh. O. Nordenfeldt på Björneborg, Krhmn 1894: 78.
(Björneborg — nuv. äg.)
Fru Agnes von Hartmansdorff, Djursholm.
I samma ägo en kopia, utf. av Pehr Södermark, vilken f. ö. senare utfört ännu fler. Se därom sid. I: 123 noten.

[21.] **S. U. von Fersen,** f. Bonde, grevinna.
Kopia av Uno Troili och Pehr Södermark efter O. Södermark.
Konstf. maj 1844.

22. **Lovisa Woyna,** f. Rydström, grevinna, g. m. österrikiske ministern i Sthlm, greve Edouard Woyna. Midjeb. halvt h., huvud fas. Dekoll. snibbliv, draperi över h. arm, v. hand synlig. Porträttet hade påbörjats av O. Södermark men avslutades av Troili, som också gjort en kopia därav. Han och Pehr S. kalla henne egendomligt nog för »l'incognita» (den okända), ehuru hon då redan sedan några år var gift m. greven. Troilis kopia reprod. i Sv. Dagbl. 6/2 1916.
1844.
(Pehr S. gjorde sedan en kopia, men i mindre skala.)
F. handl. Edvard Rydström, Borgerskapets gubbhus, Sthlm, (portr. dock hos en son, sjökapten Rydström, Sthlm).

[23.] **Caroline Wedel,** fröken.
Kopia efter O. Södermarks orig. av omkr. 1831.
1844.
(Ang. den avmålade, se sid. I: 119, not 1).

[24.] **N. G. Palin,** envoyé.
Kopia efter O. Södermarks orig. i Vitterh.-, Hist.- och Antikv.-Akademien.
1844.
(Kopian förstördes sannolikt, enär beställaren, sonen, ej ville inlösa den.)

[25.] **Jeanette Ridderstolpe,** f. Müller, friherrinna.
Kopia (med dräktförändring) efter O. Södermark.
1844.

[26.] **G. Ridderstolpe,** friherre, hovmarskalk.
Kopia efter O. Södermark.
1844.
(Ännu en kopia skall ha beställts av Troili; om den medhunnits, är mig ej bekant. Den skulle gå till generallöjtnanten, greve C. U. Ridderstolpe.)

[27.] **Mathilda Bohnstedt,** f. Moll, fru.
Orig. av O. Södermark, avslutat av Uno Troili och Pehr S.
1844.
Brukspatron I. E. Bohnstedt (depon. hos fru Edmond Carlson, Sthlm.)

[28.] **Gustaf I.**
Kopia efter 1500-talsporträttet i Upps. Universitet.
1844 (julen).

29. **Erik af Edholm,** arkiater.
Kopia efter O. Södermarks orig. i Vetenskapsakademien.
1845 (våren).
H. 74. B. 61 cm.
Jfr C. Eichhorn: »Fört. öfver Kgl. Medic.styrelsens porträttsamling.» Sthlm 1877, n:r 49.
Sv. Läk. Sällsk. Medicinsk-Historiska Utst. i Nord. museet 1908: 125.
Medicinalstyrelsen, Sthlm.

30. **Jenny Lind.**
Kopia efter O. Södermark (se beskr. sid. I: 122).
1845 (våren.)
H. 43. B. 33 cm.
Fru Ebba af Geijerstam, Sthlm.
(Troili och Pehr S. skola även gemensamt arbetat på en kopia, men är ovisst, om den gjordes färdig.)

31. **Kvinnlig aktstudie.** Akademimodell, naken, sedd från ryggen. Sittande på ett vitt skynke över ett rött. Benen till v., över benen ett skynke. Bgr. mörkt svartgrön. Ofullb. Duk uppfodrad på papp.
1845 (nyåret).
H. 59. B. 45 cm.
Fröken Wilhelmina Lagerholm, Sthlm.

ITALIEN. 1845—1849.

Den absoluta kronologien mellan de under denna tid utförda arbetena kan helt naturligt icke givas, då de flesta äro osignerade och man icke heller äger tillräckliga brevnotiser för en dylik.

32. **»Rafaels ateljé» i Villa Borgheses trädgård i Rom** (fig. I: 37). Sommarbild med en typisk ital. lantgård (Vigna) bland pinjer och cypresser. Blå himmel. Huset gulgrått med lång, grå mur.
Sign.: *G. U. Troili Rom 1846* (utförd efter en den 15—18 okt. 1845 sign. blyertst.).
H. 23. B. 29,5 cm.
W. Wohlfahrt: Tavelgall. i De la Croix's lokal Sthlm, för Art:s o. Litt:s pens.-kassa, nov. 1847: 44 (konstnären där namngiven G. v. Troili). Akad. 1878: 86 (teckn. 1878: 235). Konstf. 1915: 193. N:r 2816 i Österg. mus.
(Sterbhuset — v. häradshövd. C. Dahlgren — nuv. äg.)
Östergötlands museum, Linköping.

[33.] **Akvedukt på romerska campagnan.** Ofullb.
Akad. 1878: 91.
(Ur sterbhuset såld till »Geijer», antagl. kammarh. Gottschalk von Geijer eller öv.-löjtn. Bror von Geijer. Samma tavla finnes, egendoml. nog, också angiven som av sterbh. såld till »Retzius». Priset i båda fallen endast 10 kr., varför säkerligen en obetydlig studie.)

[34.] **Gamla Rom med Colisseum och Titi triumfbåge,** utsikt från ruinerna av Cæsarernas palats på Monte Palatino. Sommarbild med grönt mellan grå byggnader.
Sign.: *G. U. Troili Rom 1846.*
H. 38. B. 56 cm.

Wohlfahrt: Tavelgall. i De la Croix's lokal, Sthlm, för Art:s o. Litt:s pens.-kassa, nov. 1847: 42. (Konstnären namngiven *G. v. Troili*). Akad. 1848: 142. Konstf. 1848: 17 (lottn.).
Kopia i akv. (14,5 × 19 cm.) av och hos kapten H. Adelborg 1915.
(Konstf. — fru L. V. Adelborg, f. Bohnstedt — nuv. äg.)
Kapten Hugo Adelborg, Mariefred.

35. **Flicka från Frascati?**, stående knäb. fas m. korg på h. arm, v. hand stödd mot låg mur. Vitt dok, bar hals, skjortärmar, röd dräkt.
1846? (jfr sid. I: 159).
H. 13,5. B. 11 cm.
Konstf. 1915 ut. n:r.
(Prof. G. W. Palm — Buk. 1891: 69, n:r 83 — greve K. A. Posse — sonen, nuv. äg.)
Greve Knut K:son Hägerflycht-Posse, Taxinge-Näsby.

[36.] **Portal med joniska kolonner.** Romersk arkitekturstudie. (Vid Porta del Popolo?)
1845—49.
Akad. 1878: 87.
(Sterbhuset.)

[37.] **Romersk fontän.** Arkitekturstudie.
1845—49.
Akad. 1878: 88.
(Sterbhuset.)

[38.] **Arkad i Rom.** Arkitekturstudie.
1845—49.
Akad. 1878: 89.
(Sterbhuset.)

[39.] **Självporträtt.** Bröstb. halvt h. Långt, snedbenat hår, mustascher och kort pipskägg. Uppfläkt skjortkrage. »Gulbrun ton.» (Enl. annan uppg.: grön rock o. grön bgr.) Ofullb.
1846.
H. 26,5. B. 21 cm. (möjl. dagermått).
Avb. »Ransäter», s. 117. Sv. Sl. o. H.: Småland (Nydala kloster), s. 52.
Kopia 1909, utf. av fröken Hedvig Hamilton (28,5 × 22 cm.) — nu hos landsh., greve K. Hamilton, Uppsala. (Sk. av Troili i Rom till en konsthandl. Möller i Kbhvn — Gottschalk von Geijer — sonen, nuv. äg.)
v. Häradsh. Gustaf von Geijer, Köpenhamn.

40. **Vid biktstolen.** Kyrkinteriör i mörkgrå ton med tjock pelare till h. samt i fonden en brun biktstol, vari en vitklädd, vitskäggig pater. På ena sidan knäliggande man, biktande sig. På den andra i det på stengolvet infallande solflödet en knäliggande flicka, väntande sin tur, klädd i röd kjol, blått förkläde, rött livstycke och vit hätta. Skiss. Papp.
1846—47.
H. 21. B. 24,5 cm.
Akad. 1878: 61.
(Sterbhuset — 1878 Eichhorn — Buk. 1890: 66, n:r 1744 — nuv. äg.)
Godsäg. Adolf von Möller, Skottorp.

41. **Rosa Cantzler**, f. Michaelson, fru. Midjeb. åt v., huvud halv fas. Mörkt, vackert, något judiskt utseende. Mörkbrunt hår m. svart, nedhäng. spetsslöja o. röda blommor. Pärlörhängen. Svart dräkt m. grå skinnkant och vit spetskrage.
Sign. ned. t. h.: *»af U. Troili efter O. S:mark Roma 1846»*. (Kopian i något mindre format än orig., som ägs av fru K. Michaelson, Sthlm.)
H. 33,5. B. 26,5 cm.
Grevinnan A. von Hermansson, Sthlm.

42. **Gatuparti från Corneto** i Kyrkostaten. Beskrivn. se sid. I: 164. Lätt, ljus, livlig ton.
1847.
H. 32,3. B. 22,5 cm.
Wohlfahrt: Tavelg. Art:s o. Litt:s 4:e soiré, Sthlm, 1849: 85 (där nämnd: »Vue i Subiaco»). Akad. 1850: 130 (»Utsigt vid Corneto»). Andra skand. konstutst., Gbg 1869: 291. Konstf. 1915: 197.
(Greve A. K. A. L. Ehrensvärd — dottern, nuv. äg.)
Fröken Augustine Ehrensvärd, Tosterup.

43. **Gårdsinteriör från Corneto.** Gammalt hus, delvis ruin, hög stentrappa t. h. Öppen port åt landskapet i fonden. Blå himmel.
1847. (Målad på hösten efter en under somm. gjord blyertsteckning; på måln. mer av gården synligt. Teckn:ns utställ. o. ägare: Akad. 1878: 238, frih. J. Nordenfalk — Buk. 1885: 55, n:r 186 — V. Otter — Buk. 1889: 55, n:r 63 — kapten C. A. Wahrolin — frkn C. Wahrolin, Djursholm. Konstf. 1915: 222.)
H. 25,5. B. 19,5 cm.
Akad. 1878: 93. Konstf. 1915: 192.
Fröken Wilhelmina Lagerholm, Sthlm.

44. **Hus vid gata i Tivoli.** Arkitekturstudie. T. v. en husvägg. I fonden ett hus m. 4-kantigt kyrktorn samt blindfönster m. grönska ovanför. Gulbruna väggar med grå skuggor. I h. hörnet av Boklund tillmålats ett ungt italienskt par i samspråk, italienskan sittande, han stående — båda i svala blå och grå toner. Högblå himmel.
1847. (Originalstudien i blyerts, men utan figurer; dess utställare och ägare: Akad. 1878: 237, frih. J. Nordenfalk — Buk. 1885: 55, n:r 186 — V. Otter — Buk. 1889: 55, n:r 63 — kapten C. A. Wahrolin — frkn C. Wahrolin, Djursholm. Konstf. 1915: 221.)
H. 36,5. B. 26,5 cm.
Akad. 1878: 90.
Fil. d:r Hampus Huldt, Sthlm.

45. **En avbruten ceder.** Trädstudie. Till h. ännu ett par cedrar. Blå himmel.
1845—49.
H. 36. B. 27.
Akad. 1878: 92.
Fröken Wilhelmina Lagerholm, Sthlm.

[46.] **Från Monte Pincio.** Studie.
1845—49.
(Såld av sterbhuset 1878 till »Sander» för 5 kr.)

[47.] **På Campagnan.** Skiss.
1845—49.
H. 14. B. 20 cm.
Buk. 1902: 145, n:r 97. Inköpt av »Nordin» för 6 kr.
(De försålda saml:a tillhört bl. a. G. Wennerberg, k. sekr. C. Fr. O. Geijer, prof. Sonja Kowalewski.)

[48.] **Italiensk herde.**
1845—49.
H. 95. B. 71 cm.
Buk. 1912: 194, n:r 103. Återropad av Buk. (frkn Nordström) i kommission för okänd. Pris 460 kr. (Saml:a tillhört bl. a. kanslirådet R. A. Becker, bankdir. R. Gagge) Är dock antagl. samma oljem., »Italiensk herde», som av en prostinna Modigh vunnits på ett lotteri» och sedan av henne exponerats i mars 1878 vid en utst. i Jönköping av konst och konstindustri, med kat.- n:r 26. Tavlan ärvdes sedan av en dtr, fru major R. Söderberg, Gävle, men skall ha sålts »för c:a 5 år sedan» genom Buk. vilket år (1912) ju en dylik var med på aukt. Prost:an Modighs skall ha varit osign.; c:a 1 m. i fyrkant o. gulbrun i ton.

49. **Två herdegossar på Campagnan.** Beskr. sid. I: 165.
Sign.: *G. U. Troili Roma 1847.*
H. 32,5. B. 42 cm.
Wohlfahrt: Tafvelg. Art:s o. Litt:s pens.-kassa, Sthlm, nov. 1847: 41. (»Tvenne små Pifferari från Abbruzzerne».) Wohlf.: Expos. i Sv. Slöjdf. skola, Sthlm, jan. 1853: 49. Nord. Konstutst., Gbg, 1881: 545. Retrosp. utst., Sthlm, 1898: 300 ½.
(Greve A. K. A. L. Ehrensvärd — dottern, nuv. äg.)
Fröken Augustine Ehrensvärd, Tosterup.

50. **Samma som föregående.** Replik med smärre variationer. Båda gossarna här i topphattar. Beskr. av Sirén: Sthlms högskolas tavelsamling. Där n:r 203 (bild 47). Se även Sirén om samma i Konst. o. Konstn. 1911: 9 (m. bild), samt J. Roosval: Svenskt konstgalleri, s. 122 (bild).
Sign.: *G. U. Troili Roma 1847.*
H. 34. B. 40 cm.

Konstf. 1847: 19 (lottn.) frih:an Eva Gripenstedt, f. Anckarsvärd — gen.-dir. M. Huss (Fört. över dennes tavelsaml. 1882: 59. Där sägs tavlan vara inköpt »av konstnären för konstföreningen» 1848.) — kapten J. A. Berg, Sthlm (Jfr O. Granberg: Konsth. studier o. anteckn., Sthlm 1895. »Tavelsamlingen på Heleneborg», skrivet 1884.) — don. 1884 till nuv. äg.

Stockholms Högskola.

51. **Två herdegossar med en hund.** Båda med över bröstet uppfläkta skjortor, barbenta samt med gulbruna byxor och gröna filthattar. Den till v. sittande, vänd åt h.; den andre sittande på knä, fas; bredvid honom liggande, gulbrun, liten spetshund. Fond: grå mur med grönt vinlöv; mörkblå himmel i övre h. hörnet. Rask skiss men »söta» färger.

1847.

H. 20,5. B. 17,5 cm.

Skissen målad över hörn på ett aldrig fullbordat och f. ö. misslyckat porträtt, förest. O. Södermark, tydl. tillkommet samtidigt med Södermarks självp. och E. Lundgrens bild av honom (se sid. I: 99, noten). S-mark reste hem våren 1847. Det är målat i missmod, dött, tungt, okänsligt. Hela duken 46,5 × 36,5 cm.

Akad. 1878: 64.

Professorskan E. Molin, Sthlm.

52. **Två herdegossar med en hund** (möjl. utförd med ledn. av skiss n:r 51; i varje fall hemförd från Rom av E. B. Skjöldebrand somm. 1848 till drottn. Josephine).

Akad, 1848: 141 (»Tvenne herdegossar i romerska campagnan»). Wohlf.: Tavelg. Art. o. Litt:s 4:e soiré, Sthlm, jan. 1849: 84 (»Trenne [tydl. fel] små Lazzaroner i gröngräset»). Wohlf. Tavelg. Art. o. Litt:s 7:e soiré, Sthlm, nov. 1850: 60 (»Herdegossar med en hund»). Akad. 1877: 291.

(Drottn. Josephine — kon. Oscar II (1877). — Kan dock ej återfinnas i de kungl. samlingarna, enl. meddel. av överint. J. F. Böttiger.)

[53.] **Samma motiv.** Två gossar med en liggande hund. Den till v. sittande, den andre stående. Skiss.

1847—48.

Akad. 1878: 65.

(Såld av sterbhuset till »Samson» för 20 kr.)

[54.] **Samma motiv.** Två gossar m. en hund. Den till v. sittande, den andre stående. Skiss.

1847—48.

Akad. 1878: 66.

(Skänkt av sterbhuset till F. Fagerlin. Värderad till 20 kr. Återfinnes ej hos änkan, fru Alice Fagerlin, Düsseldorf.)

55. **Ung herde med sin hund.** Vacker, mörklockig herde i topphatt, sittande helfig. åt v., blå rock över åtvända axeln, röd väst, gulgrå byxor. Landskap i lergrå ton med berg i bgr. Blågrå luft. Ofullb.

1847—48. (En blyertst. i Nat.-mus., n:r 5/1877, återger sma modell i bröstb., profil h. Denna teckn. med på Akad. 1878: 210. I försäljn. kat. kallas mod. »Pietro di Subiaco».)

H. 53,5. B. 44,5 cm.

f. Riksbibliotekarien E. W. Dahlgren, Sthlm.

Rörande snarlika motiv m. herdegossar och vallhundar, men utförda i blyerts el. akv., se sid. I: 168. Dessa äro sign. jan., febr. o. maj 1847.

56. **Gammal fåraherde från Campagnan med två barn och en hund.** Vitskäggig gubbe i topphatt, sittande helfig. v., ljusblå rock o. knäbyxor, grå damasker, röd kappa. Vid hans knän vänd h. en barhuvad gosse i röd väst, blå jacka o. gula byxor samt därbakom en flicka i brun dräkt, skjortärmar, vitt huckle. Nedanför gubben liggande, stor, långhårig hund. På marken till v. en topphatt. Bgr. grå mur m. gröna vinrankor på spaljé. Klarblå himmel överst till v.

Omkr. 1847. (En blyertst. med samma motiv, Akad. 1878: 202, värderad till 5 kr. o. skänkt av sterbh. till Boklund — nu i obekant ägo — har antagl. varit utkast till måln. Gubben kallas där »pipblåsare» — pifferaro — såsom även sagts om oljem. på en utst. 1849. Någon flöjt synes dock ej till på måln.)

H. 31. B. 39 cm. (dagermått).

Lit. av H. Hårdh och reprod. i Konstn.-gillets album, h. 6.

(Konstf. 1848: 32 (lottn.) — exped.-sekret. C. Åhman [utst. Wohlf. Art. o. Litt:s 4:e soiré, Sthlm, jan. 1849: 83] — Aukt. kat. 1862. 49 över avl. exp. sekr. C. M. Åhmans tavelsaml. — med. dr. Th. Schagerström. — Buk. 1890: 57. n:r 70. — bibl. E. Hj. Segerstéen, Linköping — don. till nuv. äg. [n:r 293, jfr kat. över Norrk. Konstfgs saml:r. Norrk. 1910] — utst. Konstf. 1915: 191.)
Norrköpings museum.

57. **Italienskt ungt par vid ett bord** med vit duk. Mannen t. v. i mörkgrå topphatt, skjortärmar, gulbrun väst, bruna kortbyxor, grå damasker, ena armen på bordet, knä över knä. Vid hans stol sittande, gulbrun spetshund. Kvinnan t. h. i vitt huckle, skjortärmar, något dekolleterad, h. arm på bordet, stöder huvudet. Röd kjol m. blekrött skynke över knät. Bgr. grå o. brun. Rask skiss.
1847—49.
H. 15,5. B. 22 cm.
(Sterbhuset — nuv. äg.)
Kamrer Anton Blanck, Sthlm.

58. **Kortspelarne** (fig. I: 41). Två spelande (i skjortärmar o. röda västar). Tre åskådare (värdshusvärden i vitt, man med cigarett i svart rock, brun dräkt, kvinnan bredvid i rött liv o. brun kjol). I bakgr. en kvinna i ett kök. Beskr., se f. ö. sid. I: 170. Gårödbrun bgr. (Rödbrun undergrund med lasyr ovanpå.) Ofullb.
1847. [Troili har för denna gjort flera »etyder efter naturen», dels i blyerts, dels i olja. Två »modellfigurer» målades sålunda på Akad. i Rom — antagl. förkomna. Blyertst:r, detaljer: 2 st. i Nat.-mus. n:r 4/1877, (Akad. 1878: 213. Konstf. 1915: 220) och n:r 8/1877 m. 2 teckn:r å baksidan. (Akad. 1878: 211). Dessutom 1 detaljteckn. av mittfiguren hos advokat Ivar Morssing, Stocksund (Akad. 1878: 212 — Eichhorn — Buk. 1891: 66, n:r 1736 — nuv. äg.]
H. 55,5. B. 69 cm.
Akad. 1878: 71.
Fröken Maria Hellman, Karlskrona.

[59]. **Samma motiv** men blott 4 figurer. Ofullb. Skiss.
1847.
Akad. 1878: 69.
(Tillhörde då sterbhuset; ej återfunnits.)

[60.] **Samma motiv** med 4 figurer. Ofullb. Skiss.
1847.
Akad. 1878: 70.
(Tillhörde då sterbhuset; ej återfunnits.)

[61.] **Samma motiv.** Figurantal ovisst.
1847.
Wohlf.: Tafvelg. för Art. o. Litt:s pens.-kassa, Sthlm, nov. 1847: 43 (Trasteverinare spelande kort). Konstn.-gillets vårfest till förmån för nödlid. i Värml., Sthlm $^{23}/_{3}$ 1852: 120 (konstn. där kallad Uno v. Troili). Vid båda dessa angavs hovintendenten vid K. Museum L. J. von Röök som ägare.

62. **Romersk osteria.** Grå interiör med 3 män, 2 kvinnor och 2 små barn kring ett dukat bord, alla i lantfolkets brokiga dräkter. I bakgr. värdshusvärden kommande med mat nedför en brant trappa. Beskr. se f. ö. sid. I: 174.
Sign.: *G. U. Troili 1847.*
H. 17,5. B. 22,5 cm. (dagermått).
(Konstf. 1847; 20 (lottn.) — gen.-adj., frih., C. G. Fleetwood (expon. Akad. 1848: 140) — Aukt. kat. 1856: 53 (föreg:s tavelsaml.) — »Almqvist» — antagl. sedan till (J. C. Boklund — aukt. efter Bokl. $^{23}/_{4}$ 81 i Fria K. Akad., avd. 1 B, n:r 41, se Sthlms stads arkiv, Bokaukt.-kammarens förteckningar — »Strandberg» — bibl. E. Hj. Segerstéen, Link. — don. till nuv. äg. [n:r 294. Jfr Kat. öfver Norrk. Konstfgs saml:r, Norrk. 1910.] — Utst. Konstf. 1915: 194.)
Norrköpings Museum.

[63.] **Romerska bönder i en osteria.** Två sittande figurer vid ett bord. Knäbilder. Skiss.
1847.
Akad. 1878: 68.
(Sterbhuset — såld till »Westberg» för 15 kr.)

[64.] **Italiensk bondkvinna,** sittande helfig. h. i röd dräkt.
1845—49.
H. 30. B. 24 cm. (möjl. dagermått).
(Buk. 1893: 86, n:r 176. Köpt av »Luhr» för 31 kr. — De sålda saml:a tillh. bl. a. exc., greve C. H. Posse, grossh. Aug. Österlind o. grossh. A. Brandt.)

[65.] **Studiehuvuden,** 9 st. på samma duk.
1845—49?
H. 30. B. 22 cm. (möjl. dagermått).
(Kapten G. Brandelius — Buk. 1885: 19, n:r 157 — konsul Ludvig Arosenius — Buk. 1906: 169, n:r 90 — köpt av »Sandberg» för 15 kr.)

[66.] **Italiensk bondkvinna med sin pipblåsande lille son.** Hon sitter till h.; framför henne gossen stående. Ofullb. studie.
1845—49.
(Sterbhuset — köpt av prof. A. Retzius för 20 kr.; utst. av honom Akad. 1878: 62 — d:r G. Geete, Borås — antagl. såld å aukt. i Borås 1914 eller bortgiven.)

[67.] **Italiensk gubbe.** Sittande helfig. åt v., iklädd blå rock, brun kappa, filthatt.
Sign.: *Uno Troili Roma 1847.* (Enl. Buk. 1907: 173, men där angiven vara sign.: Uno von Troili etc.)
H. 40. B. 18 cm. (Buk. 1906: kat. 168 — enl. Buk. 1907: kat. 173: H. 98. B. 18 cm., vilket synbarl. är fel).
(Hovjuv. Chr. Hammer — Buk. 1906: 168, n:r 211 — kanslisekr. Almqvist — Buk. 1907: 173, n:r 79 — köpt av »Rud. Jansson» för 34 kr.)

[68.] **Italiensk bonde,** från Subiaco nära Rom.
1845—49.
Wohlf.: Tavelg. Art:s o. Litt:s 7:e soiré, Sthlm, nov. 1850: 59. Konstf. 1850: 32 (lottn.) tillföll Demoiselle I. Bredenberg. (Tavlan brann upp 1888 i Sundsvallsbranden, enl. meddel. av fru Freja Grafström, f. Bredenberg, Sthlm.)

69. **Italiensk bondgosse.** Stående helfig. åt v. i hatt, över v. axeln nerfläkt skjorta, gulbruna knäbyxor, bara ben. Ofullb. studie.
Å baksidan: *Roma 1847.*
H. 40. B. 31,2 cm.
Akad. 1878: 63.
(Sterbhuset — nuv. äg.)
Friherre B. Nordenfalk, Sthlm.

70. **Italiensk gosse i halmhatt.** Bröstb. fas i uppfläkt skjorta o. gul halmhatt m. blått band. Gulgråbrun, död hy. Brunt hår, bruna ögon. H. armen över stol, varå blågrönbrunt skynke. Bgr. brun, nedåt gråbrun.
1847—48.
H. 36. B. 28 cm.
Akad. 1878: 58.
(Sterbhuset — nuv. äg.)
Fil. d:r Hampus Huldt, Sthlm.

[71.] **Flicka vid en brunn.**
1847—48.
(Av sterbhuset såld till »Boklund» för 20 kr. Nuv. äg. okänd. Möjl. samma motiv som finnes å en kol- o. svartkr.-teckn. »Flicka med kopparkruka stående vid en brunn. Bredvid henne liggande stor spetshund» [Sterbhuset — prof. G. Retzius, utst. Akad. 1878 218 — Helge Kjellin]. Ännu en dylik teckn. »Flicka skurar en kittel», trol. stående vid en brunn, har ägts av sterbhuset. Dess äg. okänd.)

[72.] **Grupp av 2 kvinnor och 3 barn åskådande en procession.** »Studie efter en äldre tavla» (efter vilken dock obekant).
1847—48.
Akad. 1878: 74.
(Sterbhuset — köpt av »Ossbahr» för 25 kr., antagligen revisor Herman Ossbahr, död 1879. Möjl. gick då tavlan med på den efter honom anordn. auktionen.)

73. **Romersk gatubild med en kasperteater** (fig. I: 44). En kvinna m. barn på armen en man (i kjol) m. händerna på ryggen och några barn m. fl. åse kasperspelet. Alla i brokiga dräkter. Bgr. grå.
1847—48.
H. 31,5. B. 26,5.
(Sterbhuset — nuv. äg.)
Professorskan C. Curman, Sthlm.

[74.] **Romersk gatuscen med en kastanjestekare och barn.** Kastanjestekaren vid sin ugn, T. v. 3 barn; t. h. en gosse o. en hund. Ofullb. studie.
1847—48.
Akad. 1878: 67.
(Sterbhuset — köpt av »Limnell» för 50 kr.; antagl. fru Fredrika Limnell, f. Forsberg, en av Troilis umgänge o. då boende i Sthlm.)

75. **Italienskt gumhuvud.** Bröstb. halvt h. av äldre, gulbrunbyad, skrumpen kvinna m. ärr på h. kinden. Målad i stark sol. Stort, vitt huckle. Gröntonig bgr. över brun undergrund. Studie.
1847—48.
H. 41,5. B. 32,8 cm.
Akad. 1878: 57.
(Sterbhuset — frkn M. Hellman, Karlskrona — nuv. äg.)
Fru Stina Kjellin, Saltsjö-Nacka.

[76.] **Fruktstycke.**
1847.
Konstf. 1847: 18 (lottn., tillföll kammarherre, sedan överste Tönne Oxehufwud) — brorsonen, nuv. äg.
Överint., f. översten Chr. G. Oxehufwud, Skogsbo, Karlskoga.

[77.] **Fruktstycke.** »En skuren melon jemte drufvor och valnötter, ett godt glas Orvieto m. m. på ett stenbord.»
1847.
Akad. 1848: 139. Wohlf.: Tafvelg. Art. o. Litt:s 4:e soiré, Sthlm, jan. 1849: 81. (Beskrivn. ovan är från denna katalog. Där också angiven tillhör. Kronprinsen [Karl XV]. Har dock ej återfunnits i de kungl. samlingarna.)

78. **Självporträtt vid staffliet** (försättsplansch). Knäb. halvt h., huvud fas. Brunt, lockigt, över öronen nedhäng. hår, bruna must. o. brun, begynnande skägganläggning. Gråblå ögon. Känsl. ansikte. I skjortärmar och uppfläkt skjorta, rödbrun väst, gråsvarta byxor. Står framför staffli med målarkäpp o. palett i v. hand, pensel i h. Bakom honom i v. nedre hörn en gråbrun byrå, därå karaffin o. handduk. Bgr. gulgrå, nedåt mörknande.
1847 (försommaren).
H. 38,5. B. 27,2 cm.
Sällsk. Iduns portr.-utst. i Akad. 1912: 304. Konstf. 1915: 154 (där fel årtal). Reprod. i G. Cederström: »Minnen», s. 266, Akad. f. de fr. konst:a meddel. 1910, pl. 3, samt L. Looströms verk om Ak. f. de fria konst:a saml:r, men där felaktigt daterat till 1845 o. angivet ss. målat före Troilis utresa.
(Fru J. M. Troili — sonen Samuel Troili — av änkan såld 1910 till nuv. äg.)
Akademien för de fria konsterna, Sthlm.

79. **Bedjande eremit.** Helfig. profil v., på knä vid stenhäll, varå armarna stödda. I bön framför litet krucifix, vid vars fot dödskalle o. där bredvid uppslagen bok. Kal hjässa, vitskäggig. Brun kåpa m. rep om livet. Mörkt grön- o. bruntonig bgr. Skiss. Avskurna hörn.
Bakpå måln.: »Af Professor U. Troili Roma 1847» (ej skrivet av Troili).
H. 28. B. 21 cm.
Akad. 1878: 59.
(Sterbh. — frih. J. Nordenfalk — Buk. 1885: 22, n:r 183 [där felaktigt angiven ss mål. 1842] — V. Otter — Buk. 1889: 55, n:r 60 [där felakt. ang. ss. mål. 1842] — Curator C. Dahlgren — Buk. 1895: 95, n:r 355 [där felaktigt ang. ss. mål. 1842] — grossh. O. B. Kempe [av honom insatt i ett album bland skisser i blyerts o. akv. av andra konstn.] — albumet hos svärsonen, nuv. äg.)
Med. d:r. Thorbjörn Hwass, Sthlm

En »Munkstudie», oljem., såldes samtid. m. ovanst. från sterbhuset o. för samma pris — 7,50 — men till en »Dahlgren», obekant vilken.

Möjl. äga den »Kostymstudie» (Bedjande munk), akv., och den blyertsstudie (Munkhuvud), som av sterbhuset skänktes till Art. o. Litt:s pens.-fören., samband med ovannämnda eremitmålningar. Akv. och teckn. värderades till vard. 10 kr. Deras nuv. äg. okända.

80. **Kapucinermunk med radband.** Sittande knäb. halvt v., huv. fas. Brunt, lock. hår, brunt, långt skägg. Lång, brun kappkrage, bruna byxor. H. hand på knä, v. arm vilar på ett stöd, i handen radband. Bgr. grå.

Sign. nedt. t. h.: *G. U. Troili 1847.*

H. 29,5. B. 23 cm.

Konstf. 1847: 21 (lottn.) — Wohlf. Tafvelg. Art. o. Litt:s 3:e soiré, Sthlm nov. 1848: 68. — Wohlf. d:o d:o 5:e soiré, nov. 1849: 62. — Konstnärsgillet, första festen, Sthlm dec. 1851: 104 (där ang. vara av Uno v. Troili).

(Bokh. A. Bonnier j:r — nuv. äg.)

Fröken Jenny Bonnier, Sthlm.

81. **Två munkar.**

1847—49.

Konstf. 1847: 22 (lottn.; tillföll civilingenjör C. Tottie. — nuv. äg. okänd).

82. **Italiensk bondkvinna som spinner lin** (även kallad »En romarinna vid sländan»). Knäst. h., huv. fas. Gulbrun hy, svartbrunt hår m. guldörhängen. Romersk lantdräkt: vitt huckle, skjortärmar, rött liv, grön kjol, blått förkl. m. brokig bård. Sitter på grå stenhäll m. lintott på käpp under v. armen, sländan i den h. sänkta. Bgr. grön, nedåt rödbrun. Bgr indelad i ett bågfält m. svicklar. Som modell har tjänat signora Concetta (Jfr Troilis brev 9/12 1847).

Sign.: *G. U. Troili Roma 1847.*

H. 97. B. 74 cm.

Wohlf.: Tafvelg. Art. o. Litt:s 3:e soiré, Sthlm, nov. 1848: 67. Wohlf. Måln.-gall. vid Expos. i Sv. Slöjdf. skola, Sthlm, jan. 1853: 48. Akad. 1878: 53. — Reprod. A. Hasselgren: Sveriges Nationalmuseum i bilder, Sthlm 1906, s. 70.

(Oscar I — Karl XV [jfr G. Upmark: Kon. Carl XV:s Tafvelsaml. 1882, s. 90] — gåva 1870 till Nat.-museum [inv. n:r 1097] — depon. 1914 i Örebro läns museum.)

En kopia (med n:r 45) såld på Levertin & Sjöstedts konstauktion VII, 25/5 1864.

Nationalmuseum.

[83.] **Gosse blåsande såpbubblor.** Halv fig. i nat. storl., stående vid ett bord m. röd duk. Gossen guldgult hår. Åttkantsduk.

Påbörjad 1847, avslutad 1850.

Wohlf.: Tafvelg. Art. o. Litt:s 6:e soiré, Sthlm, jan. 1850: 69. Wohlf. d:o d:o 7:e soiré, nov. 1850: 58. Akad. 1850: 132. Akad. 1878: 72. (I F. U. Wrangel: Stockholmiana V, 1916, s. 136, felaktigt angiven som en flicka blås. såpbubblor.)

(Statsrådet, greve B. von Platen — sonen, överstekammarj., greve C. von Platen — trol. medföljt dns hustru i hns 2:a gifte 1894 m. gen.-löjtn. i tysk tjänst, greve K. L. J. von Wedel, då boende i staden Oldenburg.)

Huruvida Troili någonsin medhann utföra den kopia av O. Södermarks »Flicka som sitter i solskenet», varå han somm. 1847 erhöll beställning av grossh. Johan Bergman fr. Sthlm, har jag mig ej bekant.

84. **Gubbhuvud.** Bröstb. profil h. av kalhjässad, gammal man med tärda drag, långt, grått skägg och dito på axlarna nedhäng. hår. Röda halvskuggor och blåsvarta djupskuggor. Rock ofullb. i rött, brunt och mörkblått. Bgr. mörkgrå oval med rödbruna svickelpartier. Skiss till efterföljande.

1847?

H. 68. B. 58,5 cm.

Akad. 1878: 56.

(Sterbh. — godsäg. G. O. Bobergh — änkan, nuv. äg.)

Fru Thérèse Bobergh, Sthlm.

85. **Gubbhuvud.** Samma som föreg. o. i samma ställning men mer utfört. Behandl. av skuggor som i föreg. Varmt rödbrun dräkt. Bgr. mörkt grågrön, dock ej oval — målad som föreg.

1848—50 (antagl. påbörj. 1848; i varje fall avslutad nyåret 1850).
H. 62,5. B. 50 cm.
Wohlf.: Tavelg. Art. o. Litt:s 6:e soiré, Sthlm, jan. 1850: 70 (där kallad »En munk [eremit] från S. Onofrio i Rom»). Konstf. 1851: 44 (lottn.) samt dess expos. jan. 1852: 40. Akad. 1853: 159.
(Prot.-sekr. J. Hegardt — nuv. äg.)
Majorska C. Hegardt, Sthlm.

86. **Kapucinermunk** (fig. I: 45) Beskr. se. sid I: 186. Oval med mörkare svicklar.
Sign.: *G. U. Troili pinx. Roma 1848.*
H. 71. B. 49,5 cm.
Akad. 1850: 129. Skand. konstexp. Krania 1857. Skand. konstexp, Sthlm 1866: 296. Akad. 1878: 55. Retrosp. utst. i Akad. Sthlm 1898: 302. Konstf. 1915: 196.
(Hovmarskalk. H. G. von Holst — dns 2:a fru, E. von Holst — hovmarsk., frih. R. von Kræmer — nuv. äg.)
Hovrättssekr. Axel Durling, Sthlm.

87. **Gammal munk** (fig. I: 46). Bröstb. halvt v. Långt, grått hår och stort d:o skägg. Fromma, gråblå ögon. Gulbrun hy m. rödaktiga skuggor. Brun kåpa m. nerfälld kapuschong. Gröntonig bgr. Bitume ingår i kåpa o. bgr.
1848—50.
H. 66. B. 55,5 cm.
Akad. 1850: 131. Konstf. 1850: 1 (lottn.). Akad. 1853: 158.
(Stadskamrer. C. Ekberg — Buk. 1894: 91, n:r 157 [återrop] — Buk. 1895: 93, n:r 101 [i båda aukt.-kat. kallad: »Ett af konstnärens vackraste arbeten»] — prof. Ad. Kjellberg — nuv. äg.)
Fröken Zelma Kjellberg, Sthlm.

[88.] **Herman Wedel-Jarlsberg**, friherre.
1848 (våren).
Wohlf.: Tavelg. Art. o. Litt:s 4:e soiré, Sthlm, jan. 1849: 82.
I brev 28 sept. 1848 säger sig Troili ha målat porträttstudier av sina bekanta.

[89.] **Huvud av italiensk flicka.** Studie efter naturen. Skiss. Möjl. studie till efterföljande.
(Skänkt av sterbh. till Art. o. Litt:s pens.-fören., värderad till 15 kr.)

90. **Giacinta.** (fig. I: 47). En italiensk, ung flicka, sittande knäb. halvt v., huv. nästan fas. Svartbruna ögon, mörkbrunt hår, mjukt vågigt och upplagt i flätor v. öronen. Blå och vita pärlor till örhängen. Varmt gulbrun hy. Bar hals. Vitt liv, vita skjortärmar. Grönt livstycke m. ljusblå snodd, rött skärp, mellanblå kjol. Händ. i knä, ofullb. Bgr. grå, nedåt rödbrun. Oval.
1849. (En blyertst. av sma flickor i sma ställn. men m. ena handen i knät, den andra på en bredvidliggande tamburin samt f. ö. helfig. — teckn. sign. »Uno Troili 1849» — finnes hos fru E. Heilborn, Djursholm, teckn. köpt Buk. 1903: 153, n:r 580 i ett album bl. a. dyl. — saml. tillh. Troilis vän, öv.-löjtn. J. Arsenius.)
H. 82. B. 61 cm.
Akad. 1878: 54. — Retrosp. utst. i Akad. 1898: 307. — Reprod. i Ord och Bild 1901: 1, förs.-pl. — Konstf. 1915: 195.
(Frih. J. Nordenfalk — nuv. äg.)
Fru Sophie Roos, Sthlm.

91. **Köksmästaren** (fig. I: 48). Stående knäb. halvt v. av mulattliknande, svarthårig man i uppkavlade skjortärmar, gulaktig väst och hållande framför sig ett fat m. någon maträtt, en stekt poulard el. dyl. Fönsteromfattning; på fönsterbrädet ett vitt skynke o. en del grönsaker samt en grön kruka. Bgr. brun undergrund m. grön övermålning. Ofullb. skiss.
Antagl. 1849. (Vid minnesutst. 1878 placerad av W. Lagerholm bland ital. arbeten. Att duken bär fransk stämpel, blott hälften synlig — »Bayard. Tolles [et fils?] — — 43» — skulle ju eljest kunna fresta till att tro den vara från Paristiden; likaså är målningssättet ovanl. friskt; men franska dukar funnos nog tillgängl. även i Rom — där var ju en fransk akademi — och f. ö. bör W. L-holms bestämning få anses giltig, enär hon var samtid. m. Troili i Paris. — En 1878 i sterbhusets ägo befintlig kolritning, »En kock», teckn. värderad till 7,50, har antagl. haft samb. m. denna oljeskiss.)
H. 37,5. B. 23 cm.

Akad. 1878: 60.
(Sterbh. — öv.-löjtn. J. Arsenius — Buk. 1903: 153, n:r 122 — nuv. äg.)
Direktör Elis Rudholm, Lidingön.

[92.] **Självporträtt.** Bröstb. halvt h., huv. nästan fas. Mörkbrunt, snedbenat hår, gående nedom öronen. Rödlett hy, små, bruna mustascher. Brun rock o. mörk halsduk.

Portr. har suttit i ett album m. likn. själv- eller kamratportr. m. m. av andra Romkonstnärer, numera uttaget och upphängt inom ram. I albumet, där portr. suttit, står: »Uno Troili ipse fecit, svensk hist.-målare i Rom 1845—49» samt datum »6 maj 1849». Inskriften tydl. ej av Troili. Anger dater. målningsdatum, måste portr. ha tillkommit i Florens, enär Troili då var där (jfr sid. I: 197). Ett självp. i svartkr. — i Nat.-mus. — utfört 1847, synes ha delvis använts som förebild.

H. 29,7. B. 24 cm.
Skandinaviska föreningen, Rom.

93. **Rembrandt van Rijn** (fig. I: 49). Midjeb. halvt v., huv. mots. håll. Svart barett, lockigt hår, halsharnesk, brunviolett mantel, sammanhållen m. en emaljerad guldkedja. Bgr. gråbrun.

Kopia 1849 efter Rembrandts självp. (ungd.-portr.) fr. 1634, förr i Galleria Pitti, numera i Gall. degli Uffizzi i Florens.

H. 65. B. 54 cm.
Akad. 1878: 73.
(Sterbh. — nuv. äg.)
Professor G. Retzius, Sthlm.

MELLANTIDEN. 1849—1857.

94. **J. A. von Matern,** major och f. d. chef för Wermlands fältjägare (fig. I: 50). Bröstb. halvt h. i sv. rock m. sv. halsduk och s. k. fadermördare. Mörkbrunt hår, slätrakat ans., smal guldring i örat. En ordensstjärna (R. S. O.) svagt urskiljbar. Grön bgr., kallare ton åt kanterna. Duken i senare tid skarvad upptill.

Karlstad 1849.
H. 60,5. B. 55. cm.
Hälsingb. Mus. Retrosp. Utst. av äldre sv. portr.-mål. nov. 1912: 130. Konstf. 1915: 155.

Kopia av H. Lilljebjörn. Denna i Frimurarelogen, Karlstad, dit skänkt av Frih. R. Cederström. Om denna, se P. S. p. f. 1911.

(Major von Matern — fosterdottern, med tillnamn Maule efter fostermodern, och gift m. en dansk officer — från henne till nuv. äg.)
Generallöjtnant Axel von Matern, Sthlm.

[95.] **Hanna Lilljebjörn.** Henr. Lilljebjörns dotter, 6 år. Midjeb. Ofullb.

Karlstad 1849—50.
Storlek angiven ungefär lika m. efterfölj.
(Ägs av den avmål. själv, ännu lev.)
Fru Hanna Henschen, Chesterton, Indiana, U. S. A.

96. **Hjalmar Lilljebjörn.,** Henr. Lilljebjörns son, 4 år. Midjeb. halvt v., huv. näst. fas. Långa, bruna lockar, blå ögon. Vit krage på grönbrun kolt m. sv. sammetsbälte. Guldbrun bgr.

Karlstad 1849—50.
H. 49. B. 39 cm.
(Kapten Hj. L-björn — änkan nuv. äg.)
Fru Bertha Lilljebjörn, Borås.

På ett av Henrik Lilljebjörn utfört, och med »H. L. 1849» signerat, litet portr., förest. löjtn. Ferdinand Fröding (skalden Gustaf Frödings far), har Troili nu i Karlstad gjort några smärre ändr:r, likaså på Lilljebjörns portr. över biskop Agardh. Jfr sid. I: 208 (även not 4).

På nyåret 1850 fullbordade Troili tvenne arb:n från ital.-tiden. Jfr sid. I: 208.

97. **John Arsenius,** löjtnant o. målare. Bröstb. halvt h. Svart hår, sv. poliss. o. hakkrans samt must. Gul hudton m. smutssvarta skuggor. Sv. dräkt o. halsduk; vit, övervikt, mjuk, lös krage. Mörkt gröntonig bgr.

Bakpå står: »Porträttet, måladt 1850 af Uno Troili, exponerades vid samma års konstutställning och skänktes af Troili till mig såsom hans goda vän. John Arsenius.»
H. 47. B. 41 cm.
Akad. 1850: 133. Konstf. 1915: 156.
(J. Arsenius — nuv. äg.)
Akademien för de fria konsterna, Sthlm.

[98.] **C. Th. Staaff**, målare. Midjeb. halvt h., huv. fas. Mörkt hår, tjockt bakom öronen, mörka, nedhäng. must. Sv. väst, skjortärmar, mjuka löskragar. Mörkgrå bgr.
Enl. uppg. av sonen: målat i börj. av 1850-talet, då Troili o. Staaff bodde i Brunkeb. hotell.
H. 32. B. 25 cm.
(Mål. C. Th. Staaff. — sonen, nuv. äg.)
Advokat Carl Th. Staaff, Härnösand.

99. **Adolf Lindblad.** Bröstb. halvt v. Gråbrunt, smålock. hår, blacka ögon, slätrak. Grålila rock, m. sv. västkant, sv. spännhalsduk, fadermördare. Gulgrågröntonig bgr. Oval. Bilden ursprungligen av större format.
Omkr. 1850.
H. 62,5. B. 55 cm.
Konstf. 1915: 160. Reprod. »I solnedgången» IV, s. 56, o. Nord. Fam. bok, ny uppl. 16, sp. 581.
(Troilis ägo — sterbh. — nuv. äg.)
Fru Malla Grandinson, Sthlm.

100. **J. J. Berzelius**, prof. Sittande knäst., kopia sannol. 1850 efter O. Södermarks orig. av 1843 i Vetenskapsakademien.
H. 107. B. 88 cm.
Wohlf. Tavelg. Art. o. Litt:s 8:e soiré, Sthlm 1/2 1851: 65. Konstn. Gillets vårfest till förmån för nödlid. i Värml., Sthlm 23/3 1852: 121.
(Efter Troili en kopia gjord 1898 av Hildegard Norberg, dock något större, 115 × 98 cm., finnes i Läkaresällskapet. — Efter O. S.-mark två kopior i bröstb. av P. S-mark: i Medicinalstyrelsen o. Karol. institutet).
(Friherrinnan, änkefru Berzelius — nuv. äg.)
Ulriksdal, övre vån.

101. **»Idealet».** Midjeb. halvt v. av ung flicka; huv. halvt. h. och uppåtriktat. Brunt, häng. hår, en vit slöja bakom. Uppåtvänd blick. Vit, ofullb. dräkt. Bgr. brun (fullbordad av W. Lagerholm efter hans död).
Omkr. 1850.
H. 72. B. 62 cm.
Akad. 1878: 75. Bilden avritad av Jenny Nyström och så återg. i fototypi i »Runa. Minnesblad från Nordiska Museet 1888».
(Sterbh. — nuv. äg.)
Professor G. Retzius, Sthlm.
Tre bl.-teckn:r av Troili, direkta skisser till denna måln., äro kända; en i Nat.-mus. m. n:r. 7/1877. (Akad. 1878: 110), en hos landsh, greve H. Hamilton, Gävle. (Akad. 1878: 111), den tredje hos fru S. Brithelli, Sthlm. (Akad. 1878: 112). Samma flicka, sitt. i säng o. med utslaget hår — bl.-teckn. hos frkn M. Hellman, Karlskrona. Ännu en bl.-teckn. av samma — midjeb. i kappkrage o. med häng. hår — denna hos fru S. Brithelli, Sthlm.

102. **Ung, naken kvinna** (fig. I: 51). sittande helfig. halvt v. med huv. profil v. Håret brunt, delvis nedhäng. på axl. Sitter på grön gräskant med blåvitt, tunt skynke under sig o. delvis över höfter o. ben. Bgr. guldgrönbrun skogsgrönska m. en ljusblå, lätt molnig himmel t. v. Oval inramn. på 4-kant. duk. Ofullb. (antagl. studie till en »Susanna i badet», möjl. efterföljande).
I övre v. svickeln, dold av ramen, står i blyerts: *Trolles mästerstycke 1850*, trol. skrivet 1878 av Boklund el. W. Lagerholm.
H. 39. B. 30 cm.
Akad. 1878: 76. Konstf. 1915: 198.
(Sterbh. — prof. Wising — måg, nuv. äg.)
Doktor Tor Lamberg, Sthlm.
En blyertst. till denna måln. — midjeb. m. alldeles samma ställn. (modellen f. ö.

samma som till »Idealet» o. likn. Agnes Geijer-Hamilton) äges av kamrer. A. Blanck, Sthlm, som förvärvat den av sterbh. Ag. har sedan själv signerat teckn. m.: »*G. U. Troili.*» — En oljeskiss, utförd »efter naturen» samt betitlad »Badande flicka», skänktes 1878 av sterbh. till Art. o. litt:s pens.-kassa. Värderad till 35 kr. Obs! ej samma som n:r 103.

[103.] **Susanna och domarna.** »Hon sitter å ett vitt draperi, som lämnar hennes överkropp naken, och betraktar de å ömse sidor stående männen, som fattat i hennes armar.» Buk. kat. 1890: 61) Ofullb. skiss., sannol. samhörig m. föreg.
Omkr. 1850.
H. 41. B. 30 cm. (om dager- eller kilrams-mått ovisst).
Akad. 1878: 77.
(Sterbh. — Chr. Eichhorn — Buk. 1890, kat. 61, förs. n:r 131 — bruksp. Berg — Buk. 1899, kat. 124, förs. n:r 82. — Köpt av »Matson» för 35 kr.)

[104.] **En gubbe knytande nät.** Sittande knäst. v. av gubbe i vitt hår o. skägg, nedåtlutat huv. Vit rock, korallröd väst. Mörkt rödbrun stol.
1850-t. början.
H. 35. B. 27 cm.
Akad. 1868: 192. — Omnämnd av N. Sjöberg i Sv. Sl. o. H.: Småland (Odensviholm), s. 86.
(Troili — gåva 1861 t. Gunnar Wennerberg — dottern, nuv. äg.)
Friherrinnan A. Fleetwood, Odensviholm.

[105.] **Tre bondpojkar i samspråk utanför en gästgivaregård.** Skånsk slätt under rägnmolnig himmel. I bgr. vid horis. skogsbryn. I mellanplanet ett t. h. farande åkdon samt en bonde till häst. T. v. en bonde ledande sin häst innanför ett staket. Vid planket en pil. Där framför stolpe m. häng. skjutstavla samt t. h. om denna tre bondpojkar stående i samspråk, den ena m. knyte på armen. På marken två ankor.
I v. nedre hörn sign.: *G. U. T. signerad efter hans död av W. L.* (Wilh. Lagerholm).
1850-t. början.
H. 33,5. B. 57 cm.
Akad. 1878: 78.
(Sterbh. — Häradsh. W. N. Lindahl, Karlskrona — donat. 1909 t. nuv. äg.)
Fru Flora Lidstrand, Karlskrona.

[106.] **Tre bönder i samtal.** »Den till v. sitter på en bänk; svenska figurer. Studie.»
1850-t. början? (Antagl. samhörig m. föreg.)
Akad. 1878: 79.
(Tillh. 1878 sterbhuset; ej återfunnen).

107. **Utsikt över Rådasjön,** från egendomen Risberg i N:a Råda, Värml. »Några björktoppar, en smal sjölinje med Råda kyrka lysande vit på andra stranden.» Måln. »täck, men något black i färgen». (Meddel. av prof:an A. Geijer, Uppsala.)
»Sommaren 1850.»
»Minimal till omfånget.»
(Tillh. statsrådet J. Wærn, men förkom antagl. vid Risbergs brand — 1864 el. 74? — eller också, om den medföljt Wærn till Vahlaholm i Västerg., vid denna gårds brand — 1875 el. 76?)

108. **Kvarnränna och vattenfall vid Munkfors i Värmland.** Kvarnrännan t. v.; t. h. skummande, vitt vattenfall utför grågröna klippor. Grå rägnmoln, något ljusnande t. v. samt m. en blå flik i övre h. hörnet. Sol bryter fram snett från v. och belyser fallet.
Omkr. 1850.
H. 27. B. 36 cm.
Akad. 1878: 95.
(Sterbh. — nuv. äg.)
Professor G. Retzius, Sthlm.
En blyertst. m. samma motiv, ehuru m. smärre avvikelser — belysn. liknande, men teckn. synbarligen tillkommen i vackert väder — ägs av bruksp. Reinhold Geijer, Filipstad.

109. **Sommarlandskap med två kor vid en å,** varöver leder en välvd stenbro, skuggad av höga lummiga träd. Korna, den ena vit, den andra röd, t. v. i förgr. Grönbrun helton, något ljusnande till gulrött nedåt v. nedre hörnet. Ljusblå himmel.
1850-t. början.

H. 23,5. B. 31 cm.
Gåva av Troili till Agnes Geijer-Hamilton. — Ägs av sonen.)
Landshövding, greve K. Hamilton, Uppsala.

110. **Sommarlandskap med en stor ek** på en i stark skugga liggande skogsklädd backe t. h. I förgr. t. v. några stenar. Utsikt bort.- o. neröver en dalgång m. ett mörkt skogsparti. Vid. horis. slättland m. vatten. Guldgrönbrun helton. Gråblå himmel m. nedåt horis. solbelysta moln. Kvälls- el. morgonstämning.
Sign. ned. t. h.: *G. U. T.* hopskrivet.
1850-t. början.
H. 60. B. 72 cm.
Akad. 1878: 100.
(Sterbh. — Nat.-mus., förrådet, saknar inv. n:r.)
Nationalmuseum.

111. **Sommarlandskap med en trädbevuxen udde** mot lätt molnig, blå himmel. Bakom träden stora stenar. Ofullb. skiss på papp.
1850-t. början.
H. 32,5. B. 49,5.
(Sterbh. — nuv. äg.)
Fröken M. Hellman, Karlskrona.

112. **Sommarlandskap med en väg** ledande inåt tavlan och genom ett i mellanplanet befintligt grindhål. I bgr. grått skogsbryn. I förgr. t. v. buskage och stenar. T. h. ett par stenar o. stora, grönbruna träd. Blå himmel m. vita moln.
1850-t. början.
H. 32. B. 30,5 cm.
Akad. 1878: 96.
(Gåva av sterbh. till D:r Upmark).
Fru Eva Upmark, Sthlm.

113. **Sommarlandskap med stuga** t. h. i bgr. I förgr. t. h. stenar på hitre strand av liten vik. T. v. bortre strand m. lummiga träd. Blå himmel med vita moln.
Bakpå lapp med påskrift: Av Uno Troili.
1850-t. början.
H. 21,5. B. 36,5 cm.
(Återköpt av frkn W. Lagerholm från Troilis städerska Charlotte, som synes ha bemäktigat sig såväl denna som ännu några bilder. Detta enl. brev 5/2 1878 fr. W. Lagerholm t. fru S. Hellman.)
Fröken Wilhelmina Lagerholm, Sthlm.

114. **Sommarlandskap i månsken** m. lövskogsudde t. v., stor sjö t. h. samt stenig strand i hela förgr. Svartgrå ton m. grått vatten, sv. träd o. tunga moln, mln vilka månen lyser fram.
1850-t. början.
H. 40,5. B. 50,5 cm.
(Sterbh. — nuv. äg.)
Fröken M. Hellman, Karlskrona.

115. **Somarlandskap med roddbåt** i förgrunden (fig. I: 52). Lövskogsudde t. v. Sjö t. h. Ljusblå himmel m. isbergliknande moln. Studie. Har av traditionen betecknats som »Skogssjön i Värmland».
1850-t. början.
H. 42. B. 62 cm.
Akad. 1878: 98. Konstf. 1915: 200.
(Sterbh. — prof. G. Retzius — nuv. äg.)
Disp. W. Ekman, Korsnäs.

116. **Lövskog mot stormhimmel.** Skogen, varav blott överdelen synes, mörkt grön mot ljusblå himmel m. liksom eldbelysta, grå moln. Studie.
1853? (som hjälpdater. kan tjäna en på dukens baksida befintlig, svag teckn. av prins Gustaf i stående helfigur. Till synes utkast för hans 1853 utf. oljep. av denne, se n:r 131.)
H. 42. B. 62 cm.
Akad. 1878: 99. Konstf 1915: 199.
(Sterbh. — prof. G. Retzius — nuv. äg.)
Disp. W. Ekman, Korsnäs.

[117.] **Landskap i sommarbelysning,** »i mellanplanet en ek».
1850-t. början.
Akad. 1878: 97.
(Av sterbh. såld 1878 till »Sjöberg» för 75 kr.)

118. **Ungersk diplomatfru(?)** Bröstb. halvt v., huv. fas. av ung dam m. sydländskt utseende, mörka, stora ögon, blåsvart hår o. på detta blå toppmössa m. rött band o. röd tofs. Ljusröd klädning m. omålad isättning, bar hals. Gråblå bgr. Portr. har urspr. i helfig. visat damen invid en balustrad, varöver en ljusröd kappa hängt; o. bakom muren träd. Damen skall ha burit öppen pageärm. Då portr. aldrig fullbordats, har det sönderklippts. Resterande: huvudet (dukstorlek 55 × 43 cm.) samt detalj av balustrad m. träd o. delvis kappa i behåll (dukstorlek 63 × 23,5 cm.).
Bakpå sistnämnda detalj står: »troligen från 1850-talet».
(W. Lagerholm — nuv. äg.)
Fru S. Brithelli, Sthlm.

119. **F. A. Dahlgren.** (Fredrek på Rannsätt) (fig. I: 53). Bröstb. halvt h., huv. fas. Svartbrunt hår o. stort dito skägg, slätrakad överläpp. Gul hy. Sv. dräkt m. vita, mjuka kragsnibbar. Brunsvart bgr.
1851. (Bakpå står: »En af de Aderton i Svenska Akademien, Kanslirådet m. m. Filosofie Doktorn Fredrik August Dahlgren Född d. 20 sept. 1816 Död d. 16 Febr. 1895. Måladt af Gustaf Uno Troili 1851.»
H. 61. B. 48 cm.
Akad. 1878: 1. Sällsk. Iduns portr. utst. i Akad. 1912: 61. Konstf. 1915: 158.
Avb. i Ord o. Bild 1901: 1, s. 13; »Ransäter», s. 139.; Konst, 1912—13, s. 34; Schück-Warburg: Ill. Sv. Litt. Hist., ny uppl., IV, mot s. 176.
(F. A. Dahlgren — sonen, nuv. äg.)
f. Riksbibliotekarien E. W. Dahlgren, Sthlm.

120. **Beata Josephson,** f. Levin, fru. Midjeb. halvt v. av c:a 60 års dam, huv. nästan fas. Varmgul hy, bruna ögon. Hårklädsel m. stora, grå ryschrosetter vid öronen o. nedhäng. grå band. Svartgrön bgr.
1851 el. 52 (uppg. av sonen, grossh. Wilh. Josephson, Sthlm).
H. 66,5. B. 51 cm.
Akad. 1853: 160.
Grosshandl. Hjalmar Josephson, Sthlm.

121. **Ludvig Lamm,** grossh. Bröstb. halvt h., huv. fas. Slätrak. ans., omramat av svart hår o. rödbruna, kortklippta polissonger. Blågrå ögon. Svart rock, brun väst, mörkblå spännhalsduk. Vitt bröstveck o. vita kragsnibbar. Grågrön, tät bgr. Oval på 4-kant. duk.
Sign. ned. t. h.: *G. U. Troili.*
1850—51.
H. 68. B. 59 cm.
(Målades som gåva till svärföräldrarna Goldschmidt i Hamburg o. sändes dit — ärvdes av dessas en annan dotter — o. skänktes på 1890-talet till fru Selma Jacobsson, f. Lamm, Sthlm — nuv. äg. en dotter till denna).
Fröken Signe Jacobsson, Sthlm.

122. **Fanny Lamm,** f. Goldschmidt, föreg:s fru o. syster till Jenny Linds man. Bröstb. halvt. v., huv. nästan fas. Ung, vacker, dam m. mörkt, nedkammat hår, vari röd kamelia m. knopp. Brun dräkt m. vit spetskrage samt brosch. Bar hals. Grågrön, tät bgr. Oval på 4-kant. duk.
Sign. ned. t. h.: *G. U. Troili.*
1850—51.
H. 68. B. 58,5 cm.
(Föräldrarna Goldschmidt i Hamburg — övriga ägare, se portr. av mannen.)
Fröken Signe Jacobsson, Sthlm,

123. **Anna Lisa Lagerhjelm,** f. af Geijerstam, fru. Knäst. halvt h., huv. fas. Ung dam sittande i grönklädd länstol i helvit klädn. av siden o. chiffon m. nedhäng., ljusblå sidenband samt kring halsen vitt krås. Bakom ryggen en nedfallen blodröd schal. Händ:a i kors i knä; i ena handen röd törnros. Brunt, slätkammat hår, bruna, stora ögon. Guldgrönbrun, nedåt mörkn. bgr. Oval rundn. upptill på 4-kant. duk.

Sign. t. h.: *G. U. Troili 1851.* (Målat på Lannafors i Närke, enl. meddel. av prof:an A. Geijer, Uppsala.)

H. 107. B. 80 cm.

Avb. i E. Kleen: Kvinnor och kläder, s. 106, samt J. Roosval: Svenskt konstgalleri, s. 136 (där feldater. 1857, liks. i Nat.-musei kat.).

(Ink. 1894 till Nat.-mus. från förf. G. och ing. K. av Geijerstam — inv. n:r 1475.)

Nationalmuseum.

Vårvintern 1852 höll Troili på med ett portr. av greve A. K. A. L. Ehrensvärds fästmö, fröken Ingeborg Hedvig Vogt, men lyckades ej därmed, varför det aldrig avslutades.

124. **O. August Malmborg,** gen.-major. Bröstb. fas. i unif. K. S. O. (1850) och Stk. D. D. O. (1850). Svartbrunt hår o. dito must. o, pipskägg. Helsvart bgr., sprucken gn. bitume.

Karlstad(?) 1850—54.

H. 69. B. 62. cm.

Akad. 1878: 11. Jfr P. S. p. f. 1908, III.

(Lit. av J. Cardon efter Troili, utf. 1858—62; visar andra epål:r, Karl XIV Joh.-medalj (1854), Stk. S. O., Stk. N. S:t O. O., det sen. erhållet 1858. På lit. ännu ej gen.-löjtn., blev det 1862.)

(Gen. M.-borg — sonen, översten och landsh. A. M.-borg — änkan, nuv. äg.)

Friherrinnan Julia Malmborg, Sthlm.

[125.] **Olof Nordenfeldt,** d. y. Midjeb. halvt v., huv. nästan fas. Sitter med h. hand innanför fracken; spännhalsduk o. fadermördare. Mjukt, snedbenat hår. Poliss. Olyckligt, svårmodigt uts. Bakom honom stoppad stolsrygg. Mörk bgr.

Mål. kort efter giftermålet (juli 1852), enl. meddel. av sonen, portr:ts äg. Osign.

H. 75. B. 56 cm.

Tygmästaren, kapten Hj. Nordenfeldt, Jönköping.

[126.] **Mathilda Chr. S. Nordenfeldt,** f. Biel, föreg:s fru. Midjeb. halvt h., huv. fas. Sitter m. händerna i knät. Mittbenat, slätkamm. hår m. rullning över öronen. Smalt band om halsen. Tunn, vit chiffonklädn. över vitt sidenunderliv, krås kring halsen, små överarmspuffar m. släta chiffonärmar. Stoppad stolsrygg. Mörk bgr.

Mål. kort efter giftermålet (juli 1852), enl. meddel. av sonen, portr:ts äg. Osign.

H. 75. B. 56 cm.

Tygmästaren, kapten Hj. Nordenfeldt, Jönköping.

127. **S. L. Lamm,** grossh. (fig. I: 56). Midjeb. halvt v. Äldre, markerat, slätrakat ans. m. stort, grått, smålockigt hår, små, grå poliss. Bruna ögon. Blå frack m. Patr. Sällsk. guldm., vitt stärkveck m. stor briljantknapp, vit spännhalsd., fadermördare. Grågrön, tät bgr.

1852. (Bakpå portr. står den adress, den avmål. hade vid sitt giftermål — 1852. Dessut. anges portr. i en kat. av Wohlfahrt — se nedan — vara mål. 1852.)

H. 69. B. 53 cm.

Akad. 1853: 161. Wohlf.: Måln.-gall. i Sv. Slöjdf. skola, Sthlm, $^{20}/_{1}$ 1854: 35.

Avb.: »Sv. Hem» 1916, s. 195.

(Kopia, utf. av fru Fanny Lamm, f. Goldschmidt, hos dir. Oscar Lamm, Sthlm. — En kopia av Bertha Valerius lär också ha utförts, okänd äg. — Orig. ägs av en sonson t. den målade.)

Grossh. Herman Lamm, Sthlm.

128. **Lars Herman Gyllenhaal,** frih., lantmarskalk (fig. I: 57). Knäst., stående, halvt v., blick mot åskåd. Slätrak. Brunt hår, krusat som kanonlock vid tinningarna. Blågrå ögon. I den h. utsträckta handen lantm.-stav, den ringprydda v. vilar mot bord, varå blå duk m. bok o. gammalt kungabrev. Blå adelsunif. m. gyllne fransepål., blank knapprad,svärd m. elfenbensskaft. Fadermördare. Rött klädeskors av Karl XIII:s orden o. kring halsen samma ordens ridd.-tecken. Stk. N. O. samt tillhörande ordenskedja. Mörkt grågrön bgr., nedåt rödbrun. T. v. brunt draperi.

1852. (Uppsattes i nov. d. å. i Riddarhuset. Jfr Aftonbl. $^{23}/_{11}$ 1852.) Enl. minnesutst. kat. 1878 sign.: *G. U. Troili pxt.* Någon sign. dock ej nu kunnat upptäckas. Däremot påskrift ned. t. v.: »Friherre Lars Herman Gyllenhaal. En av Rikets Herrar Commendeur med st. Korset Af Kongl. Nordstjerne Orden. Riddare af Kng Carl XIII:s Orden. Landtmarschalk 1850.»

H. 138. B. 109 cm. (dagerm.) — 144 × 110 (kilram).
Akad. 1853: 162. Akad. 1878: 2. Retrosp. Utst. i Akad. 1898: 300.
N:r 53 i Riddarh. Jfr P. S. p. f. 1906, I: A: 27. Som bröstb. litogr. av J. Cardon.
Riddarhuset.

129. **Densamme.** Bröstb. halvt åt v., blick mot åskåd. I allt replik av föreg. men med tillmålat serafimerband (blev seraf.-ridd. 1853). Oval på 4- kant. duk.
Trol. 1853. Orig. av Troili (enl. familjetradition).
H. 71,5. B. 64,5 cm.
Distr.-sekr., friherre L. Herman Gyllenhaal, Sthlm.

[130.] **Emma Normani,** sångerska.
1853 (enl. Aftonbl. 7/4 d. å. samt Posthumus: Mina samtida, VII, s. 178. Hon var f. ö. anställd vid K. Teatern 1/7 1851—1/7 53, enl. F. A. Dahlgren: Ant. om Sthlms teatrar.)
Portr. har sannolikt medföljt henne ur landet. Hon blev sedan g. m. en silkesodlare Rospini o. bosatt vid Comosjön i Lombardiet.

131. **Prins Gustaf,** hertig av Uppland. Stående knäst. halvt v., huv. halvt h. Små, ljusbruna, must. Stort, svartbrunt hår. Blå ögon. Varmt gulröd karnation. Livreg. dragonkårs uniform (öv.-löjtn.): mörkblå vapenrock m. gyllne fransepål., sabelkoppel o. snedgående band över bröstet. Seraf.-orden o. Carl XIII:s orden (rött klädeskors). V. hand på sabelfäste, h. på bord o. omfattande en hjälm (svart o. guld). T. v. en vinranksomvirad, refflad kolonn, t. h. i bgr ett kapell? på Ladugårdsgärde. Gråblå himmel.
Kopia efter Fr. Dürcks portr. av 1849.
1853. Aftonbl. 10/5 d. å.
H. 121. B. 95 cm.
Livregementets dragoner, Sthlm.
Hos frkn M. Hellman, Karlskrona, en blyertst, vis. samma huvud o. samma ställn. (jfr. f. ö. Nord. Fam. bok, ny uppl. 10, sp. 688), tydl. ett utkast. På baksidan härav knäst. av dekoll. o. bararmad, ung dam, håll. ut förklädet m. vänster hand och en druvklase i den högra. Handen m. klasen dessut. särsk. tecknad ovanför. — Bakpå ett oljem. landskap (n:r 116) en otydlig teckn. av prins Gustaf i knäst. och f. ö. samma ställn. Möjl. utkast efter Dürck.

132. **Pehr Westerstrand,** president. Midjeb. halvt v., huv. näst. fas. Slätrak. ans., sv. hår i 3 mjuka våglockar, höga pannvinklar. Blågrå ögon. Rödlett karnat. (röda skuggor). Mål. som Par Bricoles stormästare. H. hand innanför sv. rock; fadermördare, stormäst.-insignier: snedhäng., blått band m. guldgalonkant, kraschan m. »öga», kring halsen rött moaréband m. påsatta mässings.-kors o. vidhäng. rött kors, vari L P (härmande Carl XIII:s orden). Mörkgrå, tät bgr., mot kanterna svart och rödbrun.
Trol. 1853 (då litograferades portr.; jfr Aftonbl. 9/6 o. 23/6 1853). På ramkartuschen: »PEHR WESTERSTRAND. Född den 27 Febru. 1784. Stormästare i Sällskapet P. B. Den 10 November 1832.»
H. 80. B. 67 cm.
(Kopia i stomperad svartkrita av Svante Hallbeck 1853; finns i Nat.-mus.: inv.-n:r 500/1891. — Efter denna lit. av Th. Öberg. s. å. Jfr Aftonbl:s artiklar, se ovan. — Efter Troili lit. av Joh. Cardon. — Även lit. av »Öst.», blott bröstb.; se P. B. Eklund: Par Brikoll porträtt 1892.)
Sällskapet Par Bricole, Sthlm.

133. **Bengt Dahlgren,** grossh. Sitt. midjeb. halvt h., huv. fas. Slätrak. m. poliss. o. brunt hår. Sv. rock, gråvit väst, blå kravatt m. kråsnål, fadermördare. Snid. stolsrygg synlig. Bgr. varmt rödgrå. Omfattn. m. rundade hörn på 4-kant. duk.
Särö 1853.
H. 33. B. 27,5 cm.
Konstf. 1915 (ej i kat.).
(B. Dahlgren — nuv. äg.)
Grossh. Olof Melin, Sthlm.

134. **Anna Lisa Dahlgren,** f. Geijer, föreg:s fru. Sitt knäst. v., huv. halv fas. Brunt hår m. ljusblå o. vit hårkläsel o. nedhäng., lång spetsslöja bakom ryggen. Svart sidenklädn. m. vita ärmspetsar, vit spets o. isättn. vid hals. Kamébrosch. Armband på v. arm, som vilar på den högryggade, rödklädda stolens karmstöd. I h. handen spetsnäsduk. T. v.

i bgr. guldramad spegel, framför vilken kristallglas m. röda Kristi-bloddroppar, nejlikor m. m. En mörk pensé nedanför på spegelbordet. Bgr. grålilagrön. Rundad omfattn. upptill. 4-kant. duk.
Särö 1853.
H. 106,5. B. 88 cm.
Konstf. 1915 (ej i kat.).
(B. Dahlgren — nuv. äg.)
Grossh. Olof Melin, Sthlm.

135. **James Dickson,** f. Willerding, fru (hennes förnamn mig okänt). Stående knäst. h., huv. fas. Mörkt, slätkammat hår, vidgande sig över öronen. Guldörh. Sv. sidenklädn. m. vita ärmspetsar, vit, smal spets o. isättning vid den bara halsen. Vid bröstet guldsmycke samt en röd Kristi-bloddroppe. Guldarmb. m. pärlor o. smaragder på den högra, rakt nedhäng. armen. I handen psalmbok. Kring v. arm tjock guldkedja. V. hand på balkongräcke, varå röd sidenschal (i färg mellan vermillon och krapplack) o. därbredvid några varmare röda konvolvulus. T. v. krasseomvirad, refflad kolonn. Bgr. utsikt över skog o. hav. Ljusblå men något mulen himmel. Rundad omfattn. upptill. 4-kant. duk.
Särö 1853 el. 54 (enligt uppg. av fru Olof Wijk, Sthlm).
H. 118,5. B. 95 cm.
Konstf. 1915: 165.
Godsägaren Axel E. Dickson, Vikaryd.

136. **Pehr Lagerhjelm,** assessor. Midjeb. halvt h., huv. fas. Slätrak. ans. m. poliss. Mjukt vågigt hår, kvinnligt skär karnation m. starkt röda läppar. Sv. frack m. broderad. samm.-krage (Vetensk. Akad.), vit spännhalsduk o. fadermördare. R. N. O. Rödbrun stolsrygg. H. armen på stolens karmstöd. Bgr. grågrön, nedåt rödbrun. Oval.
Sign.: *G. U. Troili 1853.*
H. 85. B. 64 cm.
Akad. 1878: 4. Konstf. 1915: 162. — Lit. av Joh. Cardon.
(Nuv. äg. sonson till den avmål.)
Kapten Pehr Lagerhjelm, Sthlm.

137. **Jeana E. Lagerhjelm,** f. Lagerlöf, föreg:s 2:a fru. Midjeb. halvt v., huv. näst fas. Starkt brungul hy, blågrå ögon m. varmt liv i huden omkring. Röd mun. Slätkamm., brunt hår m. ljusblå tyllmössa, prydd m. ryschrosetter vid öronen o. långa, framtill nedhäng., ljusblå sidenband. Klädn. av rödbrunt siden, fasonerat m. bruna sammetsblommor — vit spetskrage vid hals samt liten, röd rubinbrosch. Bakom ryggen sv. schal. Bgr. svart. Oval.
Trol. 1853. (Bakpå påskrift — förutom den målades namn o. data — »Porträttet måladt i hennes femtionde år». Var f. 1804.)
H. 85. B. 64 cm.
Akad. 1878: 3. Konstf. 1915: 163.
Kapten Pehr Lagerhjelm, Sthlm.

138. **Henrik Lilljebjörn** (fig. I: 59). Bröstb. halvt h., huv. nästan fas. Vitt hår, vita must. Pigga, gråblå ögon. Röd karnation. Brungrå, ofullb. rock m. mjuk, vit krage. Bgr. varmt grå, t. h. ljusnande till gulgrå.
1853 (H. Lilljebjörn själv skrivit bakpå ramen m. blyerts: »Måladt af Uno Troili 1853.»
H. 29,5. B. 25,8 cm.
Konstf. 1915: 164.
Avb. i Erdmann: Erik Gustaf Geijer, s. 17.
(Nuv. äg. son till den avmål.)
Adjunkt E. G Lilljebjörn, Sthlm.

139. **Karl XIV Johan.** Knäst. fas., huv. halvt v. Sv., krull. hår, bruna ögon. Sv. spännhalsduk o. fadermördare. Till knäna gående generalsyrtut: sv. dräkt m. eklövsgaloner i guld kring handleder, kragen o. efter hela knappraden. Fransepål. Ljusblått seraf.-band m. plaque och svärdet därunder. Carl XIII:s O. om halsen, C. XIII:s ordens klädeskors, Svärds-, Vasa- o. Nordstj.-ordnarna. V. hand på sabelfäste. H. hållande handskar o. vilande å bord, varå krona o. spira på röd duk. Bgr. grå, nedåt mörkare fläckig o. flerfärgad. T. v. rött draperi.
1854. På ramkartusch: »Af Hennes Maj:t Enkedrottningen till Upsala Academi D. 8 jun. 1854.» På ramen dessutom namnlapp: »Fredrik Westin.» Denna felbeteckn. har äfven Sjöberg: Sv. Porträtt, I, 1903, s. 42, samt Hahr: Upps. Univ. konsts-

1903, s. 44. På sistn. ställe tillkomståret även angivet vara 1852. — Ett brev från Troili 5/6 1854 till J. H. Schröder, Upps. Univ.-bibl. »Brev till J. H. Schröder, fasc. 12», anger dock Troili som mästaren. Jfr f. ö. denna monogr., sid. I: 239. Portr. är sål. av Troili, men m. ledn. av Westins bilder o. i dns manér.)

H. 33. B. 100 cm.

(Upps. Univ. inv.-n:r 133.)

Uppsala universitet.

140. **Anders Retzius**, prof. Sittande midjeb. halvt h., huv. fas. Slätrak. ans. m. skär karnat. Blå ögon. Grått, stort hår, sidobenat. Sv. frack m. brod. kræge (Vetensk. Akad.), vitt skjortveck, sv. spännhalsduk, fadermördare. R. N. O. samt D. D. O. — V. handen på bord, varå två dödskallar på röd duk. Stolsrygg ngt synlig. Bgr. ngt flammig; gulgrå, uppåt grönaktig, nedåt o. åt sidorna överg. till kyligt rödtonig. (N. Sjöberg i »Portr. af sv. läk. o. apot.», 1910, felaktig färguppgift för bgr. = blågrå). Sign. ned. t. v.: *G. U. Troili 1854*. (Aftonbl. 8/2 54 anger Troili syssels. m. portr:t. — Posthumus: Mina samtida, VII, s. 187, anger det avtäckt 30/5 54 i Karol. instit. Jfr Aftonbl. 2/6 54. — Redan 6/5 o. 20/5 54 var portr. expon. i Konstf., se dess prot. d. å.)

H. 85,5. B. 68 cm.

Konstf. 1854 (vid sammanträden 6/5 o. 20/5). Paris 1855, n:r 1988. Akad. 1878: 5. Läk.-sällsk. Utst. 1908: 119. Konstf. 1915: 167.

Lit. av Ch. Vogt, Paris, trol. 1855. — F. ö. avb. i O. H. Dumrath: Det XIX. årh. i ord o. bild, Sthlm. 1898—1900, II, s. 114, samt N. Sjöberg: Portr. af sv. läk. o. apot., pl. CLVII (i beskr. n:r 317).

I Läk. Sällskapet ett föränd. portr. (stående höftb. m. korslagda armar, i ena handen en pincett o. vid sidan bord m. instrument o. anatomiska preparat), utf. 1899 av Axel Jungstedt men m. ledn. av bl. a. Troilis portr., en dödsmask m. m. — I Lunds Univ. (Med. fak. sess.-rum) en Retziusbild, utf. av Jean Haagen, »med ledning af Troiliporträtt m. fl.» (se Kat. öv. portr.-saml. i Univ. i Lund, 1915)

Karolinska institutet.

141. **K. G. af Ugglas**, frih., blivande överståth. (fig. I: 60). Sitt midjeb. halvt v., huv. näst. fas. Slätrak. m. bruna ögon, bruna poliss. o. hakkrans. Brunt hår. Gulbrun karnation. Sv. rock m. brunlila väst. Synlig klockkedja. Vitt bröstveck. Sv. spännhalsduk m. flik synlig av fadermördare. V. arm över rödbrun stolsrygg. Mörkt grågrön bgr. m. ngt krapplack åt sidorna. Oval.

1850-t. f. hälft.

H. 84. B. 61 cm.

Konstf. 1915: 159.

(Nuv. äg. en dotter till den avmål.)

Amiralinnan Lizinka Dyrssen, Sthlm.

(I Dardels minnen, II, s. 153, en teckn. av Dardel, visande K. G. af Ugglas med samma utseende som på Troilis portr. o. antagligen även då utfört, ehuru det insatts som ill. till delen 1863—65.)

142. **Carl De Geer**, greve, excellens. Midjeb. v., huv. näst. fas. Slätrak. Stort, grått, småvågigt hår. Sv., igenknäppt frack m. brun päls över armarna. Vit spännhalsduk. Seraf.-bandet något synl. innanför fracken. Seraf.-plaque samt kedja m. Vasa- (den gamla före 1860) o. 3 andra ordnar. Bgr. gulgrön, mörknande åt kant:a, nedåt till rödbrunt. Rundade hörn.

Sign. ned. t. v.: *G. U. Troili 1854*.

H. 80,5. B. 65,5 cm.

Hälsingb. Mus:s Retrosp. Utst. av äldre sv. portr. nov. 1912: 131. Konstf. 1915: 166.

(Kopia 1. i Jakobs församlings fattigdirektion, Sthlm, dit orig. varit avsett. — Kopia 2 hos grev:an A. De la Gardie, Malmö, urspr. hos modern, frih:an L. Silfverschiöld, f. von Platen. — Kopia 3, möjl. av danske mål. L. Hansen, som fr. 1840-t. mitt varit bosatt i Sverige. Kopian hos hovstallmäst., greve C. Wachtmeister, Chistinelund, Skåne; urspr. hos greve C. von Platen. — Orig. alltid varit hos nuv. äg., men till 1900 placerat på Wanås, sedan Kulla Gunnarstorp, Skåne. Om detta portr., se i Sv. Sl. o. H., Skåne, s. 70. — En del uppgifter rör. detta o. kop:a finnas f. ö. i en handskr. bok på Kulla Gunnarstorp; uppg:a i denna lämnade av exc., frih. Louis de Geer.)

Grevinnan Elisabeth Wachtmeister, Kulla Gunnarstorp.

[143.] **Marie Charlotte Hamilton**, f. von Hofsten, grevinna. Midjeb. halvt v., huv. näst. fas.

Mörkt, slätkamm. hår. Blågrå ögon. På huv. turkosblå mössa m. nedhäng., ljusblå band. Sv. moaréklädn. m. vit spetskrage. Ngt av v. hand synlig i knät. Mörkgrågrön bgr. Omfattn. m. rundade hörn på 4-kant. duk.

På baks. angivet vara mål. 1854.

H. 80. B. 70 cm.

Om portr., se P. S. p. f, 1906, I. B., n:r 148. — Avb. »I solnedgången», II, s. 303, men smalare än i verkligh. o. med skarpa hörn.

(Kopia på 1890-t. slut, utf. av en sondotter till den avmål., frkn Hedvig Hamilton, Djursholm, ägs av landsh., greve K. Hamilton, Uppsala.)

Grevinnan Amalia Hamilton, Hjelmsäter, Blomberg,

144. **Thore Petre**, bruksp., politiker. Bröstb. halvt h., huv. näst fas. Slätrak. ans. m. sneda ögonbryn. Gråblå ögon. Ljusbrunt hår. Rödgul karnation. Blåsvart rock m. dito spännhalsduk, fadermördare. Stort vitt, bröstveck. Bgr. tung. grågrönbrun.

1854 (Post- o. Inrikes Tidn:r 4/8 1854 o. Aftonbl. 5/8 54 meddela, att Troili nu mål. detta portr. av Petre, som dött föreg. år. Jfr f. ö. sid. I: 244. Namnet ej sällan skrivits Petré.)

H. 64. B. 54,5.

Konstf. 1915: 157.

Troilis portr. synes ligga till grund för en av C. L. Sandberg i träsnitt utf. bröstb. för »Sverige i fosterländska bilder». Sthlm 1877—78, mot sid. 172.

(Nuv. ägare sonson t. den avmål.)

Registrator R. Petre, Sthlm.

145. **Louise von Platen**, sedan gift friherrinna Silfverschiöld. Stående knäst. halvt h., huv. fas. Slätkamm., sv. hår, vidg. sig över öronen. Smalt, sv. sammetsband om halsen m. långa, nedhäng. ändar. Klädn. av vitt siden o. chiffon samt vita spetsar — en utveckling av dräktmodet 1851—52 (jfr n:r 123 o. 126.) — här fortf. små överärmspuffar, krås kring hals men ärmen vidg. sig nedtill. V. hand stöder på förgyllt rokokobord, på vars grå marmorskiva ligger en pensé samt står en skål m. div. blommor (Kristi-bloddroppar, förgätmigej m. m.). H. arm framför livet. Kring handleden guldarmband och 5-radigt virat pärlband. Ringar på fingrarna. I handen en liten, röd ros. Bgr. tät, gulgrågrön, nedåt v. rödbrun; i övre v. hörn nedhäng. grönt draperi. Oval på 4-kant. duk.

1855 (Portr. målades, medan hon ännu var ogift, hon gifte sig s. å. Detta enl. meddel. av den avmälades dotter, frih:an L. Klingspor, Djursholm.)

H. 126. B. 99 cm.

Akad. 1856: 255.

(Efter den avmålades död 1860 lät maken, frih. C. O. Silfverschiöld, göra en replik av portr. Om denna är — såsom t. ex. i P. S. p. f. 1906, I B: 162, uppgivits — av Troili själv, kan jag ej avgöra, då jag ej sett repliken i fråga. Den äges av friherrinnan L. Klingspor, Djursholms slott. I sagda P. S. p. f. har förnamnet felaktigt angivits vara »Chr.», som i stället var mannens andra hustrus namn.)

Grevinnan Augusta De la Gardie, Malmö.

146. **Gustaf Fr. von Rosen**, greve, hovmarskalk (fig. I: 61). Midjeb. halvt h., huv. näst. fas. Varmgul karnation. Brunt hår, gråspr. must. o. poliss. Sv. dräkt m. rödgult band i knapphålet. Vit väst. Två guldknappar i skjortvecket. Spännhalsduk av sv. siden. Över åtvända axeln varmbrun päls. Bgr. gulgrågrön, nedåt mörknande.

1850-t. mitt.

H. 72. B. 60 cm.

Akad. 1878 (ej i kat. Jfr Aftonbl. 13/7 d. å.) Retrosp. Utst. Akad. 1898: 304. Konstf. 1915: 161.

Avb. i G. Nordensvan: Sveriges konst fr. 1700-t. slut till 1900-t. början, fig. 25. Romdahl & Roosval: Svensk konsthistoria fig. 308, s. 459. — Hos båda dessa dock felaktigt angiv. såsom förest. greve Conrad von Rosen, vilken i stället var ägaren. — Även avb. i J. Kruses planschverk över Retrosp. Utst. 1898, samt i Gleerups »Små konstböcker», n:r 1, s. 57.

Grevinnan Eleonore von Rosen, Sthlm.

147. **Carl David Skogman**, frih., president (fig. I: 62). Midjeb. halvt. v. Slätrak., rödlett, jovialiskt ans. Oredigt, grått hår, grå ögon. Fadermördare,. Mörkblå unif.-frack m. blanka knappar o. guldbroderad krage (Kommerskoll.). Nordstj.-ordens snedg., svarta band samt tillhör.

plaque. Om halsen rött ordensband — ryska S:t Annæorden. Bgr. flammig, gulgrågrön, uppåt i brunt, nedåt i rödbrunt.

1855. (Aftonbl. 25/4 d. å. anger portr. vara i det närmaste fullbordat.)

H. 77. B. 60 cm.

Akad. 1878 (ej i kat. Jfr Aftonbl. 5/6 d. å.) Retrosp. Utst. 1898: 305. (Även behandl. i J. Kruses minnesbok däröver.)

(Kopia — blott bröstbild, 60 × 49 cm. — utf. på 1880-talet av frih:an Elisabeth Nordenfalk, f. d'Albedyhll, nu hos d:r J. C:son Sutthoff, Sthlm. — Denna kopia skall ha utgjort studie för det portr. av presid., som samma målarinna kopierat för Trollhättans Kanal A.-B.; — portr. antagl. nu i statens ägo, sedan bolaget upphört. — I Generalpoststyrelsen ännu en kopia efter orig. i Kommerskoll., storlek 72×61 cm., enl. P. S. p. f. 1906, I A: 4., — Lit. av Johan Cardon efter Troili, där dock dubbelknäppt bonjour m. sv. halsd. o. nordstj.-plaque. Samma dräkt hade O. Södermark på sitt c:a 15—20 år tidigare målade portr. av Skogman, så som det också litograferats av Herlin.)

Kommerskollegium.

148. **Jonas Wærn,** statsråd (fig. I:63). Stående helfig. halvt v., huv. halvt h. Slätrak. Gråsprängt hår. Sv., knäppt frack, vari h. handen instucken. Vit väst o. halsd. samt vitt, mjukt halsskydd (liksom De Geer). Kring halsen N. O. i sv. band. V. handen stödd mot bord, varå ordf.-klubba o. tjock bok på röd duk. Bgr. flammig, upptill grå, sedan grågrön, nedtill mörkt grön. Rundad omfattn. upptill. 4-kant. duk.

Särö somm. 1855 (el. 54); enl. meddel. av dottern, prof:an A. Geijer, Uppsala.

H. 103. B. 86 cm.

Konstutst. i Gbg 1869: 292. — Gbgs mus. inv.-nr. 143. (skänkt dit 1877 av grossh. o. fru Bengt Dahlgren).

Kopia fr. 1870-t. mitt av frkn Hilda Lindgren, ägts av statsrådinnan Wærn, Wahlaholm, brann upp m. gården 1876. — Kopia av Hilda Lindgren, ägs av grossh. Ivar Wærn, Gbg. — Kopia (107×90 cm.) av Hanna Pauli, f. Hirsch, hos Uddeholms bolag. — (Avb. i Joh. Ax. Almquist: Uddeholmsverken, Sthlm 1899, s. 300.) — Kopia, blott bröstb., utf. av Hilda Lindgren 1910, i länsstyrelsens sal, Mariestad. — Kopia, blott bröstb. (51×40 cm.), utf. av Hanna Pauli, landshövdingsresidenset Marieholm, Mariestad. — Kopia av frkn Maja Söderlund, Uppsala; portr. nu hos bruksp. W. Wærn, Wahlaholm.

Göteborgs Museum.

149. **Evelina Abramson** f. Gumpert, fru. Midjeb. v., huv. näst. fas. Ung kvinna. Gråbruna ögon. Ans.-färgen varm, men ngt smutsig. Slätkamm., svartbrunt hår m. en valkliknande uppläggn. runt nacken. Skär nackrosett. Guldörhänge. Sv. sidenklädn. m. puffärmar, vit halsspets, guldbrosch o. dito kedja. Bgr. tät, grå, nedåt mörkn. T. h. ett dämpat rött draperi. Rundad omfattn. upptill på 4-kant. duk.

1855 (enl. uppg. av äg. målad »vid 20 års ålder», f. 1835).

H. 72. B. 60 cm.

Fru Elin Abramson, Sthlm.

För mig uppgivits, att Troili skall ha målat även fru Fanny Abramson, f. Hartwig, men gn meddel fr. hennes måg, landsh. greve K. Hamilton, Upps., har där åsyftade portr., som f. ö. brunnit upp, haft G. Saloman till mästare.

150. **Johan Anders Biörck,** lagman, justitieborgmästare i Sthlm; även kallad handelsborgmäst., (Obs ej att förväxla m. den samtide justitieborgm. A. V. Biörck i Gbg.) Målad som Par Bricoles stormästare. Midjeb. halvt h., huv. fas. Slätrak. Sv. hår. Starkt gulröd, ehuru nu ngt smutsig ans.-färg. Klarblå ögon. Mörkblå frack m. stormäst.-insignier. (jfr Westerstrand). Vit halsduk. Fadermördare. V. hand innanför fracken. Bgr. gulgrå, nedåt rödbrun.

Omkr. 1855. På ramkartusch: »JOHAN ANDERS BIÖRCK FÖDD DEN 4 MARS 1789 DEPUTERAD STORMÄSTARE I SÄLLSKAPET P. B. DEN 8 DECEMBER 1844.»

H. 78. B. 66 cm.

Lit. i brästb. av signat. Öst., se P. B. Eklund: Par Brikoll Porträtt 1892.

Sällskapet P. B., Sthlm.

[151.] **Densamme.** »Half fig. åt h. i civil uniform med N. O., sittande vid ett bord, hvarå Sveriges lag. Utfördt före 1856.» (Jfr minnesutst. kat. 1878).

Akad. 1856; 256 (antagl. detta portr.). Akad. 1878: 6.

(Portr. tillh. 1878 Änkefru L. Biörck.)

På utst. i Kristiania 1857 fanns bl. a. med ett Troiliportr., förest. »en stockholmsk justitieborgmästare». Antagligen just denne och troligen n:r 151.

152. **Kronprins Karl** (XV). Midjeb. halvt h. Kronprinsen i helskägg, barhuvad, står i Kronpr. husaruniform, Seraf.-band (förskräckl. illa målat) o. plaque, Carl XIII:s ordens klädeskors samt över bortvända axeln mörk kappa. Bgr. mulen himmel m. något mark synlig.

1850-t. mitt. (Portr. tillhör Troilis »romantiska» portr.-stil men är mycket hårt o. opersonligt målat. Till att fixera dateringen ger unif. ingen ledn. Redan 1849 hade kronpr. dock utnämnts till gen.-major och 1853 till gen.-löjtnant.)

H. 80. B. 68 cm.

Akad. 1856: 254.

Utrikesministerbostaden, Sthlm.

153. **Oskar I.** Bröstb. halvt v., huv. fas. Stora must. o. långt pipskägg. Håret sidobenat o. lockfriserat. I mörkblå generalsuniform (brun undermåln.) m. galonerad krage o. stor fransepålett på åtvända axeln. Över bortre axeln brun kappa. Seraf.-band o. plaque. Mindre ordenstecken kring halsen otydligt. Bgr. gulgrå. Ofullb.

1856—57. (Jfr Staaffs portr. av 1857, reprod. i Nord. Fam.-bok, ny uppl. 20, sp. 1005.)

H. 69,5. B. 56 cm.

(Bibl. E. Hj. Segerstéen, Linköping — Norrköp. konstf. — fanns enl. en kat. av 1901 redan där d. å. och m. n:r 316 — (sedermera överl. t. nuv. äg.; sma n:r.)

Norrköpings museum.

I en Troili-skissbok fr. Italien — med däri daterade teckn:r fr. 1846 — finns även en hastig blyertsskiss av Oskar I, i sma ställn. o. m. sma uts. som här, men i helfigur. Teckn., som tydl. senare inritats i boken, har till synes varit skiss för detta portr., som antagl. tänkts i helfig., men aldrig fullbordats.

[154.] **Hugo David Hamilton**, greve, häradsh. Midjeb. halvt h. Slätrak. Grått hår. Frack, fadermördare, vitt bröstveck o. stor, vit halsrosett. Bgr. gulgrå, nedåt o. bakåt mörkn. Omfattn. m. rundade hörn på 4-kant. duk.

Enl. uppg. 1916 från frkn Hedvig Hamilton, Djursholm, är detta portr. målat m. »djärva penseldrag och med tjock färgpåläggning». Portr. av grevinnan (fr. 1854) däremot »mera slätt målat».

1856 (enl. uppg. i P. S. p. f. 1906, I: B., n:r 147; måln.-sättet tyder f. ö på denna tid).

H. 80. B. 70 cm.

Om portr. se P. S. p. f. 1906, I: B., n:r 148. — Avb. i Ham.-Geete: I solnedgången, II, s. 137, men smalare än i verkligh. o. m. skarpa hörn.

Kopia 1890-t. slut av Hedv. Hamilton. Ägs av landsh., greve K. Hamilton, Uppsala. — Kopia 1901 av Hedv. Hamilton. Ägs av grevinnan Anna Hamilton, Sthlm. Jfr om detta P. S. p. f. 1906, I: B, n:r 147. (Frkn H. Hamilton meddelat 1916: »Sedan jag målat den 1:a kopian, undergick visst originalporträtten någon mindre restaurering, som jag tror var till föga båtnad för porträttlikheten. Åtminstone beklagade sig min far däröver, och jag vill även minnas, att jag själv tyckte, att något av porträttets karaktär försvunnit 2:a gången jag kopierade det.»

Ryttmästaren greve Gilbert Hamilton, Hjälmsäter.

155. **Johanna Kobb**, f. Lagerhjelm, fru. Sitt. midjeb. fas., huv. halvt h. Slätt o. över öronen kammat, blekbrunt hår. Grå karnat. m. röda skuggor. Bar hals i vit, smal krage. Vitt underliv m. blå jacka över. Gul kamébrosch. Bgr. fläckig, lergrå på ngt ljusare botten; nedtill rödaktig. Stolsrygg synlig. Oval på 4-kant duk. Ofullb.

1850-t. sen. hälft? (Oljem. utf. »några år» efter en somm. 1855 i Gbg el. på Särö tillkommen svartkritsteckn. m. alldeles samma ställning. Denna teckn. ägs av frkn Ella Kobb, Sthlm, som även meddelat ang. dater.)

H. 48,5. B. 43,5 cm.

Assessor V. Erdman, Sthlm.

[156.] **Charlotte af Ugglas**, grevinna, f. von Düben. (fig. I: 64) Midjeb. halvt h., huv. fas. Ung, vacker dam m. mörbrunt, slätkammat hår. Baktill chinjong o. nackrosett av tunna, sv. spetsar, varifrån nedhänger ett blekblått band. Ljus, fin karnation. Svart klädning m. vit spets samt brosch. Brun schal om nederarmarna. Brun stol m. grön klädsel. Bgr. slät, tät, grå, nedåt o. åt kanterna djupn. till gulbrunt. Rundad omfattn. upptill. 4-kant. duk.

1856—57.

H. c:a 76. B. c:a 67 cm. (dagermått, beräkn. efter foto o. de måttuppg:r för »portr. med ram» — 102 × 89 cm. — som lämnats).

Portr. förut på Yxstaholm, från 1916 flyttat t. Sthlm. — Avb. i Sv. Sl. O. H.: Södermanland, s. 390.

Kammarherre, greve Sam. af Ugglas, Sthlm.

[157.] **Ludvig af Ugglas,** greve, överste. Stående knäst. fas. i Livreg:ts dragonkårs uniform: vit rock m. bröststycke (mörkblått o. guld), gyllne epål. samt mörkblå ärmmattor m. guld. Huv. halvt v., blå ögon, ljusbruna must. o. dito pipskägg. Brunt hår. V. hand. på sabeln, h. på bordskant., varå dragonhjälm. Bgr. himmel m. moln, t. h. ett rött draperi.

1850-t. sen. hälft? (Utst. kat. 1878 anger det utf. på 1850-talet, — greven blev överste 1856. Orig. har icke varit mig tillgängligt, varför icke kan avgöras, om portr. tillkommit före el. efter Parisresan. Amiralinnan Lizinka Dyrssen, f. frih:a af Ugglas, har dock 1915 meddelat, att greve L. af Ugglas — hennes farbror — målades 1860. I varje fall målat före 1862, ty blev då K. S. O., men på portr. blott R. S. O.; ridd.-tecknet erhållet 1854. Att döma av de kopior, jag sett, skulle jag vilja sätta portr. till närmast före Parisresan, men kopior kunna ju vilseleda.

H. 125. B. 94 cm. (kopian i Livreg.-dragoner. Kopiorna hos grossh. N. Sörensen o. dir. G. Fogelmarck, 123,5 × 92.) Orig. uppgivits vara »med ram» 152 × 116 cm.

Portr. förut på Yxstaholm, Södermanland; fr 1916 Sthlm.

Akad. 1878: 10.

Kopia 1 utf. omkr. 1876—77 av fröken Kerstin Cardon; ägs av fru Maria Tamm, Fånöö. — Kopia 2 utf. 1880-talet av frkn Kerstin Cardon; ägs av Grossh. N. Sörensen, Sthlm. — Kopia 3 utf. 1895 el. 96 av fru Elsa Nordenfeldt, f. von Hermansson, Sthlm; hos Livregementets dragoner. — Kopia 4 1916 av frkn Elsa Kantzow, dels efter orig., dels efter kopia n:r 2., ägs av Dir. G. Fogelmarck, Sthlm.

Kammarherre, greve Sam. af Ugglas, Sthlm.

158. **Fritz Piper,** greve, hovstallmästare. Sitt. midjeb. halvt h., huv. fas. Mörkbrunt hår, bruna must. o. poliss., kort pipskägg. Gråblå ögon. Sv. frack m. vitt kråsveck, sv. spännhalsd. V. tummen innanför rocken. Ringar på två fingrar. Stolsrygg brun, snidad o. svarvad. Bgr. gulbrun, t. v. lätt rödbrun; t. h. rödbrunt, sneddraget draperi.

Sign. ned. t. h.: *G. U. Troili 1856.*

H. 80. B. 67,5 cm.

Avb. Sv. Sl. o. H.: Skåne, s. 379 (där dock gn. missvisande stilisering angivet ss. tillkommet 1843. — Jfr även P. S. p. f. 1907, II: B, n:r 107 (där dock felaktigt årtal, 1826.)

Kammarherre, greve E. A. Piper, Kristinehof.

159. **Magnus Huss,** professor. Sitt. midjeb. halvt h., huv. näst. fas. Slätrak. Skär karnat. Gråblå ögon. Tunt, brunt hår o. gulgrå poliss. Sv. frack m. brod. krage (Vetensk. Akad.), vit väst, vit spännhalsduk o. vit rosett. V. armen å bord, varå skinnbunden bok på grålila duk. Brun stol m. klarröd klädsel. Bgr. gulgrå m. grå fläckar ovanpå, nedåt mörkn. i rödbrunt.

Sign. ned. t. v.: *G. U. Troili 1857.*

H. 86. B. 72 cm.

Akad. 1858: 203. Akad. 1878: 7. Läk. Sällsk. Utst. 1908: 121. Konstf. 1915: 172.

Avb. pl. CLVIII i Sjöberg; Portr. av sv. läk. o. apot., där även beskr. I, s. 221. (Felaktig. bgr.-färg: gulblå.)

Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn.

160. **Densamme.** Replik, men blott bröstb. Oval.

Sign.: *G. U. Troili 1857.*

H. 66. B. 51,5 cm.

Sällsk. Iduns utst. nov. 1912: 127.

Lit. av Joh. Cardon (2 st.). — Lit. av E. Westerberg. (Avb. Svea 1858, s. 100.) — Osign. lit. fr. Abraham Lundqvist & C:o (Avb. Litografiskt Allehanda IV, Sthlm 1864.) — Avbildn. efter ngn av föreg. lit. i O. H. Dumrath: Det XIX. Årh. i ord och bild, II, s. 121. — Efter Troilis orig. (huv.) men mest efter någon lit. efter Troili ett fritt portr. i annan dräkt, utf. av E. Perséus. Finns i Medicinalstyr. Jfr Eichhorns kat. häröver 1887: 51. Sällsk. Iduns utst. 1912: 128. — En osign. kopia efter Troili på Sv. Läk. Sällsk.

Karolinska institutet.

161.] **Lotten Huss,** f. Bergenstråhle, föreg:s fru. Midjeb. halvt v., blick mot åskåd. Slät-

kammat, sv. hår m. nackrosett av sv. spetsar. Mörkblå ögon. Dämpat skär karnat. Örhänge av guldinfattad pärla. Axeldekoll. Vitt pärlhalsband. Sv. sidenklädn., vid dekolleteringen smal, vit spets. Brosch av juveler. Bgr. grå, något grönaktig, bakåt o. nedåt rödbrun. Oval.

Trol. 1857 i samb. m. mannens portr. (Jfr. f. ö. Amalia Lindegrens 1859 utf. bild av drottn. Lovisa, återg. efter lit. i Thyselius: Karl XV och hans tid, 1910, s. 143.)

H. 78. B. 63. (dagermått?).

(Portr. behandlats i Sv. Sl. o. H.: Småland, s. 123.)

Fru Ellen Forslund, Hornsberg, Småland.

162. **Carl Erik Sjögréen,** bergmästare. Midjeb. halvt. h., huv. fas. Slätrak. äldre man m. något slappade drag. Glasögon. Blågrå ögon. Gulaktig, nu något smutsig karnat. Mörkt brunt hår. Sv. rock m. fadermördare, stärkveck o. sv. spännhalsduk. R. N. O. Bgr. fläckig, gulgråbrun, nedåt åt rött. Bgr. synes vilja flana av.

Sign. ned. t. h.: *G. U. Troili 1857* (somm. d. å. o. på Strålsnäs, Österg., enl. uppg. av hovfröken M. L. af Segerström, Sthlm).

H. 76. B. 67,5 cm.

Akad. 1878: 8.

Fröken M. Sjögreen, Sthlm.

163. **Carl Edvard Ekman,** bruksp. (fig. I: 66). Midjeb. halvt v., blick mot åskåd. Slätrak. Rödbrunt hår o. poliss. Stora fadermördare, sv. spännhalsd., stärkveck. Sv. rock m. stor, varmt brun kappa (rödbrunt sammetsuppslag o. krage) över axlarna, hoptagen fram Bgr. fläckig: gulgrå underton m. mörkare grå fläckar över, nedåt mot rött.

1857.

H. 75. B. 60,5.

Akad. 1915: 168.

Behandl. i G. Göthe: Tavelsaml. på Finspong, 1894, n:r 206. Portr:t nu på Mogård. Jfr E. Malmberg i »Svenska Hem i bild och ord», III.

Brukspatron Axel Ekman, Mogård.

164. **A. A. J. Ekman,** f. von Schéele, föreg:s fru (fig. I: 65). Midjeb. halvt h., huv. fas. Blek hy, skarpt röda, tunna läppar, gråblå, lidandefyllda ögon. Mörkt brunt hår, slätkammat o. med hårkorg o. röd rosett. Enkla guldörringar. Vit klädn. m. mångpuffade ärmar, stor överkrage slutande i snibbar o. kantad m. små bollar. Vit spetskrage m. en klatschigt mål. guldbrosch. Bgr. gråfläckig m. röda inslag uppåt, nedtill helt rödbrun. (Även grönt o. blått ingående i bgr).

1857. Portr. har enl. Finsp.-kat. varit sign.: *G. U. Troili 1857.* Någon sign. finnes ej nu, tydl. övermål. vid någon restaurer.

H. 72. B. 60 cm.

Akad. 1915: 169.

Jfr G. Göthe: Tavels. på Finsp. 1894, n:r 207. Portr. nu på Mogård, se ovan mannens portr.

Kopia 1896 av U. C:son Sparre. Ägs av biskop K. H. Gezelius von Schéele, Visby. Jfr »Sv. Hem», III.

Brukspatron Axel Ekman, Mogård.

165. **Marika Dickson,** friherrinna, f. grevinna von Rosen. Bröstb. h., huv. näst. fas. Ungt, skärt ans. m. skärröda läppar. Svart hår, slätkamm. o. med hårkorg i nacken. Rubinörh. Brosch av rubiner mot tunn, vit tyllklädn. m. rysch kring halsen. Ans. slätt mål., smycken o. tyllivet ytterst elegant. Bgr. grågrön m. skiftningar till varmt o. kallt. Oval.

1857 (enl. meddel. av äg.).

H. 65,5. B. 52 cm.

Akad. 1878: 9. Konstf. 1915: 170.

(Greve A. E. von Rosen — nuv. äg.)

Greve Georg von Rosen, Sthlm.

[166.] **Wilhelmina Bonde,** f. grevinna Lewenhaupt. Sitt. knäst. halvt h., huv. näst. fas. Slätkamm. hår m. hårkorg i nacken o. skära rosor bakom hennes h. öra. Örhänge av pärlor o. briljanter. Axeldekoll. Halsb. av pärlor. Sv. spetsprydd klädn., bara armar, på ena handleden pärlarmband. Händ:a döljas av ramen. Framtill på klädn. stort smycke. Förgylld stolsrygg m. röd klädsel. Bgr. grå, nedåt mörkn. Rundad omfattn. upptill. 4-kant. duk.

Trol. 1857. Sign.: *G. U. Troili.* På ramkartusch: »WILHELMINA BONDE Dotter av Överste Kammarjunkaren m. m. Herr Grefve Claës Lewenhaupt och dess hustru Wilhelmina Beck-Friis. Gift med Friherre Carl Jedward Bonde.»

H. 79,5. B. 66,5 cm. (om dager- eller kilramsmått okänt).

Jfr Mandelgrens portr.-fört. 1864 från Ericsberg; förvaras i Lunds Univ. Konstmus. Jfr Sv. Sl. o. H.: Södermanland, s. 18. — Ovanst. beskrivn. gn Svenska porträttarkivet, Nat.-mus.

Hovjägmästaren, frih. Carl G. Bonde, Ericsberg.

[167.] **Gustaf Trolle-Bonde,** greve, kammarh. (fig. I: 67) Bröstb. halvt h., huv. fas. Energ., intellig. ans., liksom skrovligt målat, nästan impressionistiskt friskt. Stubbade must., grå hakkrans o. poliss. Mörkt hår. Sv. rock m. stor, sv. spännhalsduk. Stort bröstveck. Snibb av vit krage synlig. Bgr. mörk.

Sign. ned. t. h.: *G. U. Troili 1857.*

H. 72. B. 60 cm.

Avb. i L. Looström: Konsts. på Säfstaholm, Sthlm 1882, s. 32. Bär där i kat. n:r 107. — Jfr Sv. Sl. o. H.: Södermanland, s. 204. — Jfr P. S. p. f. 1906, I: A, n:r 104.

Kopia (74 × 62 cm.), utf. 1887 el. 88 av Ferdinand Stoopendael. Ägs av greve G. Trolle-Bonde. Trolleholm. — Kopia (tung, död), utf. samtidigt av Ferdinand Stoopendael. Ägs av Friherrinnan Louise Liljencrantz, Sthlm.

Grevinnan Anna Bonde, Theleborg.

[168.] **J. E. V. Trolle-Bonde,** föreg:s grevinna, f. Banér. Midjeb. halvt v., huv. fas. Mörkt hår m. röd nackrosett. Brun sidenmoaréklädn. m. spetskrage o. granatbrosch. Mörk bgr.

Sign. ned. t. v.: *G. U. Troili 1857.*

H. 72. B. 60 cm.

N:r 108 i Looström: Konsts. på Säfstaholm, 1882. — Se f. ö. ovan under greven.

Grevinnan Anna Bonde, Theleborg.

PARIS, 1857—1858.

169. **Lotta Troili,** konstnärens hustru (fig. II: 6). Bröstb. h., huv. fas. Svartbrunt, slätkamm. hår, utkammat över öronen o. med nedhäng., sv. nackband. Sv. sidenklädn. m. vit spetskrage, guldbrosch o. rödbruna halsduksband. Bgr. matt varmgrön men m. flamvis ingående tillsatser av blått o. rött.

1857 (enl. fru S. Brithelli o. frkn Wilh:a Lagerholm, se not 2, sid. II: 42). I »Ord o. Bild» 1901, s. 21, feldat. 1852.

H. 55. B. 45,5 cm.

Konstf. 1915: 171.

Avb. Ord o. Bild 1901, s. 21. — Ransäter, s. 119.

(Samtid. m. Troili målade W. Lagerholm i Paris fru Troilis portr. Detta ägs av frkn L. Dahlgren, Djursholm).

Fröken Maria Hellman, Karlskrona.

170. **Gubbe med långt, grått skägg.** Halvfig. fas., naken; h. arm över bröstet, handen på en stav, v. armbågen därovan. V. handen bakom huvudet. Nedåtlutat huvud, slutna ögon. Brunt hår. Bgr. t. h. grågrön, uppåt v. rödbrun. Modellstudie.

1857.

H. 30,5. B. 26,5 cm.

Akad. 1878: 80. Konstf. 1915: 204.

(Skänkt till prof. Wising efter Troilis död.)

Professorskan S. Wising, Sthlm.

[171.] **Munkhuvud.** Framåtböjt huvud av kalhjässad gubbe m. vitt nackhår o. långt, vitt skägg. Bröstb. h. Brun kåpa m. nedfälld kapuschong. Bgr. grågrön.

1857—58.

H. 28,5. B. 25 cm.

(Sterbh. — nuv. äg.)

Professor P. A. Geijer, Uppsala.

172. **Språkläraren Notini?** Bröstb. näst. fas., huv. profil h. Äldre man i stort, bakåtstruket, mörkt hår; stort, gråsprängt, lättbrunt skägg. Brun kavaj m. kappa (el. päls). Vit krage. Grå bgr. Ofullb. Oval markerad på 4-kant. duk.

1857—58. (Skall enl. uppg. av statsrådinnan Hasselrot trol. föreställa en i Paris vistande ital. språklär. Notini. — De ital. ornam.-bildhuggarna Notini, Sthlm, vilka över 100 år, generation efter generation, arbetat i Sverige, känna ingen språkl. N. i sin släkt och ha ej heller någon kännedom om de franska grenarna.)
H. 72. B. 60 cm.
Akad. 1878: 81 (där kallat: Studiehuvud).
(Sterbh. — prof. C. Curman — nuv. äg.)
Statsrådet B. Hasselrot, Sthlm.

173. **Manligt studiehuvud.** Gammal man m. långt, grått hår o. skägg; uppåtblickande, näst. brustna ögon. Gulbrun hy. Bröstb. halvt h. Brun dräkt. Bgr. tät, mörkt grågrön
1857—58.
H. 62. B. 51 cm.
(Sterbh. — F. A. Dahlgren — nuv. äg.)
f. Riksbibl. E. W. Dahlgren, Sthlm.

[174.] **Ung flicka i begrundande ställning,** stående helfig. åt h. (i litet format); endast huv. målat. Antagl. samma motiv som 175.
Akad. 1878: 84.
(Enl. brev 5/2 1878 fr. W. Lagerholm till doktorinnan Sophie Hellman, Karlskrona, säger sig den förstn. ha sett Troili måla denna i Paris. Hon hade återköpt den av Tr:s städ. Charlotte, som tycks ha bemäktat sig den. Frkn W. Lagerholm fick behålla den, men måln. har ej kunnat påträffas i hennes ägo.

175. **Blomsterförsäljerska** (fig. II: 7). Stående knäst. fas, av ung flicka i häng., sv. hår o. en grålila? dräkt, bärande i band om livet framför sig en flat korg m. div. blommor, över vilka hon håller sina händer. Ngt nedåtlut. huvud. Stöder sin h. arm mot en mur. Lergrå bgr.
Sign ned. t. h.: *G. U. T.*
1858 (alldeles sma flicka o. i sma ställn. som i Fagerlins s. å. mål. »Pojkar som träta om spelvinsten». Jfr Fagerlin-monografien.)
H. 28. B. 21 cm.
Buk. 1914: 203, förs.-n:r 101. — Ink. av Emil Wånggren. — Såld omedelb. till Fritzes konsthandel och därifrån ånyo såld. Nuv. äg. okänd.

176. **Giovanni Sassi, ital. gossmodell i Paris.** (fig. II: 9). Sitt knäb. halvt inåt v., sål. sedd halvt fr. rygg. Huv. näst. profil. Stort, mjukt, brunt hår. Skjortärmar, mörkt gråblågrön väst, gråblå byxor. Bgr. kyligt grågrön. Studie.
1858.
H. 35. B. 26,5.
Akad. 1878: 83. Konstf. 1915: 203.
Fröken Wilhelmina Lagerholm, Sthlm.

177. **Densamme.** Samma ställn., men huv. mer i profil o. dessut. grönaktig kaskettmössa o. brunt hår. Röda karnat.-skuggor. Därtill andra färger: skjortärmar, klarblå väst m. silvergrått ryggstycke. Sepiabruna byxor. Bgr. brun, t. v. grå, t. h. silvergrå. Starkt pålagda glansdagrar. Studie.
1858. Sign. ned. t. h.: *Troili.*
H. 36. B. 24 cm.
Akad. 1878: 82.
Fil. D:r Hampus Huldt, Sthlm.

178. **Gumma läsande i sin psalmbok.** (fig. II: 8). Sitt. helfig. halvt h., m. psalmbok i händ., nedåtlutat huv. i vit, spetsprydd bindmössa. Sv. kappkrage över grön kjol. Gulaktig karnat. Bgr. mörkt jordgrön, nedåt även brunt.
1858.
H. 60. B. 38 cm.
Akad. 1878: 85. Konstf. 1915: 202.
Köpt dec. 1897 fr. sterbh. av Nat-mus; saknar där inv.-n:r.)
Nationalmuseum.

ÅTER I SVERIGE 1858—1875.

[179.] **Carl Jedvard Bonde,** frih., överstekammarj. Sitt. midjeb. halvt v., huv. fas. Slätrak. välmående ans. Lätt gråsprängt, blondt hår. Dito poliss. Sv. frack m. vit väst, vit hals,

duksrosett, liten fadermördare. K. N. O. (1858). Sedermera tillmålats Hed.-leg. ridd. tecken o. plaque av Belg. Leopold-orden, båda erhållna 1859. Snidad, brun stolsrygg. Bgr. fläckigt grå, nedåt rödbrun. Rundad omfattn. upptill på 4-kant. duk.

Juli 1858. (Enl. brev 5/8 d. å. från Anna Lisa Geijer till Augusta Werling. Brevet ägs av den senare, gift Melin, Sthlm. Ordensdek. på fracken tillmål. efteråt, se ovan. Sign.: *Uno Troili.* Påskrift på ramkartusch: »Carl Jedward Bonde. Friherre.»

H. 81. B. 67 cm. (om dager- el. kilramsmått okänt).

(Beskrivn. gn. Svenska Porträttarkivet, Nat.-mus.)

Hovjägmästaren, frih. Carl G. Bonde, Ericsberg.

180. **Carl af Geijerstam,** major. Bröstb. halvt h., huv. fas. Slätrak. Kallt gråvitt hår. Gråbruna ögon. Varmt gulröd karnat. Sv. dräkt m. sv. spännhalsduk o. fadermördare. Över åtvända axeln kappa m. brun pälskrage. Bgr. lergrå, något fläckig, men tunt målad, nedåt mörkn.

Sign. ned. t. h.: *G. U. Troili 1858.*

H. 67. B. 57,5 cm.

Konstf. 1859 26/2 (vid smnträde). Konstf. 1915: 173.

Fru Ebba af Geijerstam, Sthlm.

[181.] **F. U. Wrangel,** greve, ryttmäst. Bröstb. halvt v. i Livg. t. häst ljusblå unif. m. silverepål. o. dito band samt ägiljett. Mörkblå., näst. sv. kappa över åtvända axeln. Huv. näst. fas. Ljusblå ögon. Ljusbrunt skägg o. must., mörkare brunt hår, snedbenat. R. D. D. O., R. Hannoverska Guelfer-orden, R. Nederl. Lejonorden, R. Franska Hed.-leg. (den senare erh. 1858). Bgr. ljust grå, mörkn. åt kant:a, nedåt rödbrun.

1858 (huvudet. — kläderna följ. år efter grevens död. Jfr. sid. II: 66).

H. 73,5. B. 63 cm.

Kopia, börj. av 1890-talet, av grev:an Maria Wrangel, f. Asplund. Ägs av grev:an L. König, f. Wrangel, Sthlm. Ovanst. färgbest. o. mått efter denna. — Lit. av Joh. Cardon.

Envoyén, greve H. Wrangel, London.

182. **Lotten Lindblad,** (fig. II: 15). Bröstb. h., huv. fas. Ljusbrunt, mittbenat, något vågat hår. Chinjong m. mörkröd rosett. Bruna ögon. Varmskär karnat. Korallröda kul-örh. Sv. sidenliv m. axelfransar o. vit spetskrage samt brosch av korallröda kulor. Bgr. fläck. grå, uppåt o. nedåt rödbrun. Duk avrundad upptill.

Trol. 1859 (i samb. m. hns bröllop — g. von Feilitzen).

H. 65. B. 50 cm.

Akad. 1878: 12 (där dat. 1859). Konstf. 1915: ut. n:r —

Avb. (men oval) Ord o. Bild 1901, sid. 19, (där dat. 1858), samt »I solnedg.» IV, sid. 103 (också oval.)

Järnvägskontrollör Ad. von Feilitzen, Eskilstuna.

183. **L. G. Holm,** justitieborgm. Midjeb. halvt h. Slätrak. Gulröd karnat. Bruna ögon. Brunt hår. Lilafärgad, dubbelknäppt rock m. blanka knappar o. blå samm.-krage. Vit väst, vit spännhalsd. o. fadermörd. K. V. O., R. N. O. Bgr. mörkgrå m. lergrå färgfläckar över, nedåt rödbrun.

Trol. omkr. 1859—60. På ramen: »Gustaf Holm. Justitie Borgmästare den 4 Junii 1845. Född den 6 Sept. 1795. Död den 14 April 1860.»

H. 72. B. 60 cm.

Stockholms Stads Rådhus. (Förmyndarekammarens sessionsrum.)

[184.] **Fr. W. Taube,** greve, öv.-löjtn. (sed. gen.-major) (fig. II: 16). Stående knäst. v., huv. fas. Nedhäng. must. Poliss. Livreg. husarkårs mörkblå paradunif.: dolma m. snörmakerier; kappa m. m., se fig. R. S. O., R. N. O. H. hand håll. husarmössan; tummen innanför paradskärpet. V. hand i vit glacéhandske håll. i sabel samt andra handsken. Bgr. himmel samt Sannaheds slätt m. tält o. exercer. trupper (i liten skala).

Sign.: *G. U. Troili 1859.* På ramplatta: »Överste-Lieutenanten Förste Majoren vid Kongl. Lifregementets Husar-Corps Greve Fredrik Wilhelm Taube. Minne af Officers-Corpsen.» (Han blev redan 1858 överste vid Smål. husarreg.) Målat i Sthlm, enl. meddel. av dottern, nuv. äg.

H. 120. B. 82 (om dager- el. kilramsmått okänt).

Akad. 1860: 206. Skand. konstexp., Sthlm, 1866: 293.

Fröken Helene Taube, Eksjö.

185. **N. A. Silfverschiöld**, frih. Sitt. midjeb. halvt h., huv. näst. fas. något snedlutat. Slätrak. Vitt hår. Sv. rock m. vit halsd. o. fadermördare. Rödklädd länstol m. brunt, snidat överstycke. H. armen på karmstöd, tummen innanför rock. Grå bgr., mörkn. åt v.
Sign. ned. t. h.: *G. U. Troili 1859* (mål. i aug. d. å. på Råbeck. Jfr. Fr. von Dardels akv. av Troili i färd att måla frih:n, avb.: Dardels Minnen III, s. 17.)
H. 83. B. 67,5 cm.
Avb. i Sv. Sl. o. H., Västergötland, s. 39.
Frih. O. Silfverschiöld, Koberg.

186. **E. S. Gyllenhaal**, friherrinna, f. Palm (fig. II: 17). Bröstb. näst. fas. Fryntligt gum-utseende. Gråblå ögon. Friskt hull. Brunt hår m. 2 stora kanonlockar vid vard. tinningen. Vit spetsmössa, prydd m. vita tygblommor o. stora, under hakan rosettknutna, vita sidenband. Sv. sammetsmantilj m. vit spetskrage o. rubinröd brosch. Bgr. fläck. grå, nedåt rödbrun. Nästan rund omfattn. på 4-kant. duk.
Sign. t. v.: *G. U. Troili 1859.*
H. 71,5 B. 64 cm.
Akad. 1878: 13. Konstf. 1915: 174.
Frih. L. Herman Gyllenhaal, Sthlm.

187. **W. F. Tersmeden**, frih. Sitt. knäst. halvt v., blick mot åskåd. Smutsgrå karnat. Slätrak. men poliss. Glasögon. Sv. frack m. blanka knappar (Järnkont.) o. vit väst. Vit spännhalsd. Fadermördare. K. m. st. k. V. O., R. N. O. Karmstol av ek m. mässingsstiftad, röd klädsel (ämbetslokal-typ). V. arm. på karmstöd, handen (m. slät guldring) utpå svängen av detta. H. hand m. tummen innanför väst. Bgr. fläck. grå, nedåt rödbrun.
Sign. ned. t. h.: *G. U. Troili 1859.* På ramplatta: »Friherre Wilhelm Fredrik Tersmeden. Fullmägtig i Jernkontoret 1829—1856. Bruks Societetens Erkänsla Lät teckna Bilden 1859.»
H. 94. B. 79 cm.
Akad. 1878: 14. Konstf. 1915: 175. Jfr P. S. p. f. 1907: II: A, n:r 3.
Kopia av fru Hildegard Thorell. Avb. Sv. Sl. o. H., Västmanland (Ramnäs), s. 65. Ägs nu av friherrinnan Ebba Tamm, f. Tersmeden, Sthlm.
Järnkontoret, Sthlm.

188. **Franz von Schéele**, bergmästare. Midjeb. halvt v., huv. näst. fas. Slätrak. men poliss. Ans. livl. målat, näst. »grynigt» i färgen. Blågrå ögon. H. hand. innanför mörkt rödlila rock m. guldgalonerad, uppstående krage. Vit halsd. Fadermördare. Kring hals i guldkedja Järnkontorets guldmedalj. R. N. O., R. V. O. Över åtvända axeln sv. kappa Bgr. fläckig, matt grågrön, rödbrun uppåt o. nedåt. Närmast bakom huv. bgr. nästan tätmålad grå genom oskicklig restaurering i början av 1900-talet av en yrkesmål. Wester, Filipstad.
Sign. ned. t. v.: *G. U. Troili 1859.* På ramplatta; »Franz von Schéele Född den 21 October 1795 Grundaren af Bergsskolan i Filipstad.»
H. 72. B. 60 cm.
Akad. 1860: 207. Konstf. 1915: 176. — Avb. i K. Winge: Bergsskolan i Filipstad, 1880—1905, samt G. Kallstenius: Filipstad 1611—1911. — Lit. av Joh. Cardon.
Kopia (oval bröstb. 72 × 60 cm., kilram), osign., av Bertha Vallerius. Jfr P. S. p. f. 1908, III: 49 (orig. angives där vara av Uno Troilius). Kopian ägts av bruksp. C. Ekman, Finspong, nu tillhörig sonen, disp. A. Ekman, Mogård, men portr. depon. hos frkn J. S. Charlotte von Schéele, Gbg. Jfr G. Göthe: Tavelsaml. på Finspong, 1894: 208.
(Werml. Bergsmannaföreningen, Krhmn — nuv. äg.)
Bergsskolan, Filipstad.

189. **Hedda Sack**, fru, f. Berwald (fig. II: 18). Midjeb. halvt h., huv. fas. Bruna ögon. Brunt, mjukt vågat hår m. röd klädsel o. två nedhäng., stora, röda tofsar. Örhängen silverkulor. Sv. sidenklädn. m. puffärm., svart, tunn spets över halsdekoll. Kamébrosch. Bgr. ljusgrå, åt kanterna gröntonig. Oval omfattn. på 4-kant. duk.
Sign. t. v.: *G. U. Troili 1859.*
H. 72. B. 60 cm.
Jfr P. S. p. f. 1908, III: 35.
Friherrinnan Julia Malmborg, Sthlm,

[190.] **Wulff Heinrich Bernhard von Scheel-Plessen**, greve, dansk envoyé i Sthlm.
Antagl. mål. början av 1860, ty var med på Akad:s utst. maj d. å., men ut. n:r.

Portr. antagl. hos dottern Louise, g. m. preuss. kammarh., greve Carl von Scheel-Plessen, Neustadt, eller hos andra dottern, Augusta, g. m. preuss. ryttmäst., greve Friedrich Schwerin till Wendisch-Wilmersdorf, Kiel. (Dansk adels-kal. 1916.)

191. **Julie af Geijerstam**, fru, f. friherrinna Armfelt (fig. II: 19). Sitt. knäst. halvt v., huv. fas. Slätkamm., över öronen utvridet, ljust hår. Grågröna ögon. Sv. dräkt m. vita chiffonunderärmar. Vit, smal spetskrage m. guldinfattad mosaikbrosch (blommor på svart botten). Sitter i rödklädd, stoppad emmastol med v. arm. på sidostöd. Mellan händerna en bok m. omslag av blekröd moaré. Två släta ringar på v. hand. Under v. armen vit, tunn silkesschal. Bgr. tungt grå, uppåt något grönaktig, nedåt i rödbrunt.
Sign. t. v.: *G. U. Troili 1860.*
H. 95. B. 74 cm.
(Maken, bruksp. C. F. af Geijerstam, Ribbingsfors — den målades mor, friherrinnan Armfelt, f. Åkerhjelm — föreg:s dotter, g. Hinnerson — föreg:s dotter, nuv. äg.)
Fru Clara Borg, Malmö.

192. **C. A. Sjögréen**, fru, f. Burén (fig. II: 21). Sitt. midjeb. halvt v., blick mot åskåd. Äldre, frodig o. fryntlig dam m. blågrå ögon, knappt synliga ögonbryn, bred näsa samt halvöppen mun m. stora, glesa tänder o. tjocka läppar. Ljusbrunt hår, slätkamm., men med långa kanonlockar vid vard. örat. Vit spetsmössa m. gredelina, bak nerhäng. band. Sv. sidenklädn. (snibbliv samt nedtill vida balongärmar, delvis dolda av en sv. schal). Lång guldkedja. Kring halsen spetskrage o. blå rosett. Rödklädd soffa. Bgr. tunt ljusgrå, nedåt något rödaktig.
Sign. t. v.: *G. U. Troili 1860.*
H. 76. B. 63 cm.
Akad. 1878: 17.
Fröken M. Sjögreen, Sthlm.

193. **Carl Rydqvist**, advokatfiskal (fig. II: 20). Midjeb. halvt v., huv. näst. fas. Slätrak. men grå poliss. Gråsprängt, brunt hår, uppborstat. Gråblå ögon. Varmskär karnat., något grynigt målad. Sv. dräkt o. sv. väst m. guldkedja. Fadermördare. Sv. spännhalsduk av siden, arrangerad som kravatt över hela bröstvecket. Kråsnål m. pärla o. liten guldkedja. Bgr. tunt grå, något åt blågrått, men m. brunröda, små snedstreck ovanpå.
Sign. ned. t. v.: *G. U. Troili 1860.*
H. 72. B. 60 cm.
Akad. 1878: 16. Konstf. 1915: 177.
Direktör Bengt Johansson, Sthlm.

[194.] **Charles Emil A. G. Piper**, greve, kammarh. Midjeb. halvt h., huv. näst. fas. Skägg o. must. Sv. frack, sv. väst m. klockkedja. Fadermörd., vit halsd. Kring halsen ridd.-tecken av ryska S:t Annæ O. 2 kl. På frackslaget 3 miniatyrordnar. (R. D. D. O.; R. S:t O. O.; Off. Fr. H. L.) Bgr. antagl. grå, nedåt rödbrun (färgbedömning efter foto).
Sign. ned. t. h.: *G. U. Troili 1860.*
H. 76. B. 63,5 cm. (antagl. dagermått, ty i P. S. p. f. — 1906—1908? — anges måtten 78 × 67 cm.).
Avb. Sv. Sl. o. H., Östergötland, sid. 65.
Fröken Emilie Piper, Lövstad.

[195.] **Sophia Piper**, föreg:s grevinna, f. Piper. Sitt. midjeb. halvt v., blick mot åskåd. Mörkt hår, slätkamm. m. chinjong. Liten ros i hår samt i nacken vit spetsklädsel. Örh. Klädn. av vitt siden m. spetsar, dekolleterad. Bröstsmycke. Något av h. armen synlig, bar. Över åtvända axeln röd sammetskappa. Snidad stolsrygg. Bgr. nedåt mörkn., antagl. i rödbrunt (bedöm. efter foto).
Sign. ned. t. v.: *G. U. Troili 1860.*
H. 76. B. 63,5 cm. (se ovan n:r 194).
Avb. Sv. Sl. o. H., Östergötland, sid. 65.
Fröken Emilie Piper, Lövstad.

[196.] **J. A. Gripenstedt**, frih., statsråd. Midjeb. halvt h., huv. fas. Mörka must., grått hår, gråbruna ögon. Karnat. grågulröd. Sv. frack m. vit halsduk o. mjukt, vitt halsskydd. Seraf.-band. Tillh. plaque svagt synlig. Över åtvända axeln rödbrun päls m. brunviolett foder. Bgr. fläck. blågrå, nedåt mörkn.
Sign. t. h.: *G. U. T. 1860.* På ramen: »Friherre J. A. Gripenstedt, Statsråd, Ridd. o. Komm. af Kongl. Majts Orden. Komm. med Stora Korset af Kejserliga franska

Hederslegionen m. m. Född d. 17/8 1813. Död d. 13/7 1874.» (Inskr. tillkommen efter hans död. Frih. Gripenstedt blev f. ö. ej R. o. K. av K. M. O. förrän 1862 och erhöll e Stk. Fr. H. L. förrän 1865.)

H. 72. B. 60. cm.

Akad. 1878: 15. Avb. i Sv. Sl. o. H., Nerike (Kilsmo), sid 63. Jfr portr.-n:r 229.

Ryttmäst., frih. Johan T. Gripenstedt, Bysta.

197. **S. W. Nauckhoff**, gen.-major. Midjeb. halvt v., huv. fas. Rödgul, ngt mosig karnat. Rödbruna must., grå ögon, gråsprängt hår. I »Kongl. Andra Lifgardets» unif. (mörkblå m. silverepål.). På bröstet plaquer av N. S:t O. O. och S. O. samt kring halsen dito mindre tecken. Silvermedalj (Karl XIV Johans) samt D. D. O. Ngt av paradskärp o. sabel synliga. Bgr. fläck. grågulgrön, tunt målad, nedåt rödbrun. Flimrad gn små snedstreck.

Sign. ned. t. v.: *G. U. Troili 1861.* På ramen: »Secundchefen General Majoren C. S. O. m. m. Herr SAMUEL WILHELM NAUCKHOFF på Femtionde årsdagen af dess tjenstetid vid Kongl Andra Lifgardet. Med vördnad och tillgifvenhet af Regementets Officers-Corps den 10 Aprill 1861.»

H. 82. B. 72 cm.

Akad. 1878: 19.

K. Göta livgarde, Sthlm.

198. **E. U. Rudebeck**, gen-major. Stående knäst. fas. Tjockt mål. i ans., karnat. ngt smutsig. Gråblå ögon, brunt hår, ljusbruna must. o. poliss. I generalitetets unif. (artill.-knappar), mörkblå m. galon. krage, guldepål. o. ärmmattor. S. O:s plaque på bröstet, dito mindre dekor. kring hals. Paradskärp. H. hand om bordskant. På bordet röd duk o. plymagerad hatt. Den vänstra, ngt framsträckta, behandskade handen håller andra handsken samt sabelfästet. Bgr. tunt mål., grå, nedåt rödbrun.

Sig. t. h.: *G. U. Troili 1861.* På ramplatta: »E. U. RUDEBECK General-Major C. S. O. Chef för Kongl. Svea Artillerie Reg:te 1853—1860.»

H. 101. B. 77 cm.

Jfr P. S. p. f. 1907, II A: 7.

K. Svea Artilleriregemente, Sthlm.

199. **R. N. G. Montgomery-Cederhielm**, bruksägare, riksdagsman. Bröstb. halvt h., huv. fas. Rödbruna must., fören. m. poliss. o. hakkrans. Mörkare brunt hår. Gråblå ögon. Sv. frack m. stor, vit halsduk. Guldknappar i skjortveck. Klockkedja synlig. R. N. O. Bgr. tunn, blågrå m. små, gråbruna fläckar över. Oval omf. på 4-kant. duk.

Sign. ned. t. h.: *G. U. Troili 1861.*

H. 72. B. 60 cm.

Akad. 1878: 18. Konstf. 1915: 178. Jfr Sv. Sl. o. H., Nerike, sid. 54.

Kammarh. Rob. Montgomery-Cederhielm, Segersjö.

200. **Cecilia Montgomery-Cederhielm**, föreg:s fru, f. Nordenfeldt (fig. II: 22). Bröstb. halvt v., huv. fas. Ljus hy, gråblå ögon, stora, ljusröda läppar. Askbrunt hår, nedkamm. över öronen samt m. gredelinröd nackrosett. Sv. moaréklädn., dekoll. m. sv. spetsar, bararmad. Vid dekolleteringen smal, vit spets. Kamébrosch (gul kvinnobild mot rödbrun botten o. guldinfattn.). Kring halsen smal, sv. spets, framtill hopfäst. som rosett m. en smal brosch. Bgr. tunn, blågrå m. rödbruna snedstreck. Oval omfattn. på 4-kant. duk.

Sign. ned. t. h.: *G. U. Troili 1861.*

H. 72. B. 60 cm.

Konstf. 1915: 179. Jfr Sv. Sl. o. H., Nerike, s. 54. Avb. Tidskr. Konst 1915, sid. 4. Dito G. Laurin: Konsten i Sverige, 1915, sid. 97.

Kammarh. Rob. Montgomery-Cederhielm, Segersjö.

[201.] **C. H. Leuhusen**, frih., gen.-major. Stående knäst. fas i ngt övernat. storlek. Ljusa must. dito, litet pipskägg. Blå ögon. Livregementets husarkårs unif., stor parad. På ryggen kappa. Plaquer av D. D. O., S. O. och N. S:t O. O., den första storkors o. m. komm.-band, de andra m. mindre tecken kring halsen. H. tummen innanför paradskärp. I rem över armen husarmössan. V. handen på sabeln. På händerna vita handskar. Bgr. molnhöljd, blågrå himmel samt nedtill Axvalls hed m. tält o. excercerande husartroppar.

Somm. 1862 (jfr brev fr. Troili 26/9 1861). På ramplatta: »GENERAL MAJOREN Friherre C. H. Leuhusen Secund Chef 1855—1862.»

H. 126. B. 91 cm. (dagerm.? Jfr P. S. p. f. 1906, I A: 24).

(Portr. rengjort 1913 av frkn H. Eichhorn.)
K. Livregementets husarer, Skövde.

202. **Elisabeth S. L. Ch. Wachtmeister,** grevinna, f. frih:a von Platen. Stående knäst. halvt. v., huv. fas. Varmgul karnat. m. starka kindrosor. Sv., slätkamm., över öronen vidg. hår. Sv. sidenklädn. (krinolin) m. tunna, sv. spetsar på de bara armarna o. över dekoll. axlar. Kring halsen 3 rader pärlband. Vid bröstet guldbrosch. H. arm vid sidan (guldarmband). I handen igenfälld solfjäder. V. hand framför kjolen. Två släta ringar. Armband av pärlor, dito av guld. Bgr. tunn, grågrön, t. h. krapplackrött draperi; t. v. grön dörrlist. Oval omfattn. på 4-kant. duk.
Sign. ned. t. v.: *G. U. Troili 1862.*
H. 127,5. B. 97 cm.
Konstf. 1915: 180. Avb. i Tidn. Idun 1915, n:r 10.
Grevinnan E. Wachtmeister, Sthlm.

203. **J. F. Fåhræus,** gen.-tulldirektör (f. d. statsråd), (fig. II: 28). Bröstb. halvt h., huv. fas. Slätrak. Tunga ögonlock. Bruna ögon. Brunt hår. Vitt halsskydd. Mörk, civil unif. m. guldgalonerad, blå, uppstående krage. Om halsen N. O. Seraf.-band o. plaque. Över åtvända axeln rödbrun kappa. Bgr. lergrå, fläck. m. små, bruna snedstreck.
Sign. ned. t. h.: *G. U. Troili 1862.*
H. 72. B. 60.
Akad. 1878: 21. Lit av Joh. Cardon.
K. Generaltullstyrelsen, Sthlm.

204. **Gustaf Myhrman,** kansliråd (fig. II: 23). Midjeb. halvt v., huv. fas. Slätrak., små, grå poliss. Grått hår m. sv. kalott. Livfull karnat., mål. m. små penseldrag. Ngt rödaktig näsa. Gråblå ögon. Lilafärgad. rock m. Järnkontorets pil på uppsl. likasom ridd.-tecken av N. O. Fadermördare. Sv. spännhalsduk. Över axlarna rödbrun kappa m. svart, storkrusig pälskrage. Bgr. lätt grå, upptill blågrå, nedåt rödbrun. Över bgr. flimr. av rödbruna snedstreck.
Sign. ned. t. v.: *G. U. Troili 1862.* På ramplatta: »GUSTAF MYHRMAN, Jernkontorets Enkekassas nitiske vårdare 1829—1871.»
H. 72. B. 60 cm.
Akad. 1863: 199. (jfr N. D. A. 1/8 d. å.). Skand. Konstexp., Sthlm. 1866: 294. Akad. 1878: 22. Retrosp. Utst. 1898: 302 1/2 (endast uppt. i kat:s 2. o. 3. uppl.). Jfr f. ö. J. Kruses planschb. om denna, s. 18. — Konstf. 1915: 181. Avb. i Tidskr. Konst 1915, sid 5. Jfr P. S. p. f. 1907, II A: 3.
Järnkontoret, Sthlm.

[205.] **Ludvig Kristoffer Bäck,** protokollsekr. Sitt knäst. halvt h., huv. fas. Ljust rödlett hy, slätrak. men m. ljusbruna poliss., mörkare brunt hår. Sv. bonjour m. sv. halsduk, rak krage. H. armen på den rödklädda, snidade stolkarmen. Ryggstöd rött. I. v. hand bok, stödd mot knät. Bgr. grå, nedåt brunaktig.
Sign. t. h.: *G. U. Troili 1862.*
H. 84. B. 73 cm.
Akad. 1878: 20.
Fru Carolina Bäck, Göteborg.

206. **Sommarlandskap med en å mellan låga stränder** (fig. II: 24). I bgr. t. h. bärg. Delvis molnig himmel.
1860-talet.
H. B.
Akad. 1878: 94. Konstf. 1915: 201.
(Sterbh. — nuv. äg.)
Fru S. Brithelli, Sthlm.

207. **Gustaf Lagerbjelke,** greve, lantmarskalk. Stående knäst., halvt h., huv. fas. Slätrak. m. rikt, sv. hår. Blågrå ögon. Blå adelsunif. m. guldepål., vit väst o. halsduk, fadermördare. K. N. O. (plaque o. mindre tecken kring halsen). H. hand om marskalkstaven. V. hand på bord, varå blå sammetsduk o. några böcker. Bgr. tunn, lysande silvergrå, nedåt ngt rödtonig. T. v. rött draperi.
Sign. ned. t. v.: *G. U. Troili 1863.* På ramen: »Grefve GUSTAF LAGERBJELKE. Landshöfding i Nyköpings län. Commendör af K. Nordstjerne O. Landtmarskalk vid Riksdagen 1863.»
H. 138 B. 104 cm. (dagerm. kilram 144×110 cm.).

Akad. 1878: 25 (duken där felaktigt angiven ss röd). — Efter Troili, men m. vissa förändr:r, ett portr. utf. av Oscar Björck (bordet o. böckerna borta, seraf.-band. tillmålat. Bgr. röd etc.) hos maj., frih. Axel Lagerbielke, Sthlm. Jfr »Sv. Hem», I, sid. 9. Jfr P. S. p. f. 1906, I A: 27 — (Portr. m. n:r 341 i Riddarh.)
Riddarhuset, Sthlm.

208. **Nils Ericson**, frih., chef f. statens järnv.-byggnader. Stående knäst. halvt v., huv. fas. Grå stubbmust., grått hår, gråblå ögon. Sv. frack m. sv. väst, guldklockkedja, sv. halsduk. Stor guldknapp i skjortvecket. Plaque V. O. V. hand m. tummen i byxfickan. Står på v. ben, h. ngt framflyttat o. böjt. H. hand på en kartrulle (över Sverige) ligg. på fönsterplatta. Fönsteromfattn. brun. T. h. sneddraget, rött draperi. Molnig himmel samt utsikt över slättlandskap o. sjö. I. landskapet ett framrusande tåg.
Sign. ned. t. h.: *G. U. Troili 1863.* På ramen: »Nils Ericsson. Chef för statens Järnvägar $18^{22}/_{155}$—$18^{31}/_{1262}$.»
H. 135. B. 102 cm.
Skand. konstexp., Sthlm, 1866: 295. Akad. 1878: 23 (där felakt. angiv. bärande N. O. i st. för V. O.). Jfr P. S. p. f. 1907, II A: 1. Avb. i »Vårt fosterland och dess försvar», 1906: 6, samt Nord. Fam.-bok, ny uppl. 7, sp. 762.
K. Järnvägsstyrelsen, Sthlm.

209. **Densamme.** Skiss till föreg., men i bonjour o. utan orden. Ofullb. Mål. m. starkt terpentinspädd färg, helt summarisk behandling. Visar Tr:s måln.-sätt. Först tunt upplagt alla huvudfärgerna, sedan detaljering. Anses mer portr.- likt än föreg. Röda köttskuggor. 1863.
H. 124,5. B. 95 cm.
Akad. 1878: 24.
Generalen, frih. Carl W. Ericson, Sthlm.

210. **Gustaf R. Nyblæus**, major (sederm. överste), (fig. II: 25). Bröstb. halvt v., huv. fas. Varmt romantisk karnation. Mörkbrunt hår, skägg o. must. Sv. dräkt m. sv. halsd. Bgr. tunn, flimrad grå, uppåt o. nedåt rödbrun.
Sign. ned. t. h.: *G. U. Troili 1863.*
H. 68. B. 53 cm.
Akad. 1878: 26.
General Nyblæus, Åkers styckebruk.

211. **C. O. W. Burén**, sederm. president. Midjeb. halvt h., huv. näst. fas. Slätrak., men m. grå poliss. o. mörkare grått hår. Grå ögon. Sv. rock m. sv. spännhalsduk o. fadermördare. Bgr. tunn, ljusgrå, mörkn. åt kanter., nedåt rödbrun. Oval omfattn. på 4-kant. duk.
Sign. ned. t. h.: *G. U. Troili 1864.*
H. 72. B. 60 cm.
Akad. 1878: 28.
Osign. kopia i K. Kammarrätten. (Bgr. i kopian dock ej lyckad.)
Hovfröken M. L. af Segerström, Sthlm.

212. **Lovisa Burén**, föreg:s fru, f. Sjögréen. Midjeb. halvt v., huv. fas. Mörkbrunt, slätkamm., över öronen utvridet hår. Sv. sidenklädn. m. schal över underarmarna. Vid spetskrage. Brun brosch. Bgr. flimrig, ljusgrå, nedåt lätt rödbrun. Ned. t. h. en del ändringar på kroppen, som först målats ngt för stor. Oval på 4-kant. duk.
Sign. ned. t. v.: *G. U. Troili 1863.*
H. 72. B. 60 cm.
Akad. 1878: 27.
Hovfröken M. L. af Segerström, Sthlm.

213. **Gustaf E. af Geijerstam**, bruksp. (fig. II: 29), Midjeb. halvt v., huv. fas. Slätrak., livl. ans. m. mörkliggande, blågrå ögon. Gulbrun hy. Grått hår m. halvkorta poliss. Sv. frack m. vit halsduk. På frackuppslaget miniatyrtecken av N. O. Håller v. arm över en brun stol m. röd, mässingsstiftad klädsel. Bgr. blågrå, tunn, flimrad.
Sign. ned. t. v.: *G. U. Troili 1863.*
H. 69,5. B. 60 cm.
Konstf. 1915: ut. n:r.
Fru Stina Kreuger, Kalmar.

214. **Anders Retzius**, professor. Bröstb. halvt h., huv. näst. fas. Slätrak. ans. Grått hår. Sv. rock. m. sv. spännshalsd. Fadermördare. Storfläckig, grå bgr. m. rödstrimning. Oval omfattn. på 4-kant duk.
1863 el. 64 (enl. meddel. av sonen, nuv. äg.).
H. 66. B. 55 cm.
Akad. 1878: 36.
Professor G. Retzius, Sthlm.

[215.] **J. A. Anckarsvärd**, greve, general-adjut. (fig. II: 30). Bröstb. halvt h., huv. fas. Äldre, slätrak. ans. Grått hår. Blå ögon. Sv. frack m. broderad sammetskrage (Vetensk. Akad.). Vit halsd. Plaque o. grönt komm.-band V. O., R. N. O., 2 medaljer. Bgr. blågrå. Oval omfattn. på 4-kant. duk.
Sign. ned. t. h.: *G. U. Troili 1864.*
H. 72. B. 60 cm.
Skand. konstexp., Sthlm, 1866: 291. Akad. 1878: 29. — Avb. i Sv. Sl. o. H., Nerike, sid. 62.
Kopia 1868 av J. Kronberg; ägs av Hjelmare Kanal och Slussverks A. B. (jfr P. S. p. f. 1906, I A: 88). Lit. av Joh. Cardon.
Ryttmäst., frih. Johan T. Gripenstedt, Bysta.

[216.] **S. U. Anckarsvärd**, föreg:s grevinna, f. Bonde (fig. II: 31). Bröstb. halvt v., huv. näst. fas. Äldre dam m. ljusbruna ögon, gråbrunt hår o. otaliga smårynkor. Runt huvudet mössa av vit crêpe o. m. violetta band, knutna i rosett under hakan. Sv. sidenmantilj m. spetsar. Kring halsen vit spetskrage. Halvmånformig brosch. Bgr. blågrå. Oval omfattn. på 4-kant. duk.
Sign. ned. t. v.: *G. U. Troili 1864.*
H. 72. B. 60 cm.
Skand. konstexp., Sthlm,. 1866: 292. Akad. 1878: 30. Avb. i Sv. Sl. o. H., Nerike, sid. 63. — Lit. av Joh. Cardon.
Ryttmästare, frih. Johan T. Gripenstedt, Bysta.

[217.] **Carolina von Aken**, fru, f. Norstedt. Bröstb. halvt v., blick mot åskåd. Äldre dam m. mössa av blonder o. tygvioler på det slätkamm. håret. Sv. moaréklädn. Kring halsen o. framtill nedhäng. vitt, fasonerat sidenband, sammanhållet m. brosch av emalj o. juveler. Oval omf. på 4-kant. duk.
Sign. ned. t. h.: *G. U. Troili 1864.*
H. 72. B. 60 cm.
Omnämnd i Sv. Sl. o. H., Södermanland (Högsjö), sid. 218.
Fröken M. L. von Aken, Sjögetorp.

218. **Matilda Nordenfeldt**, fru, f. Biel. Midjeb. halvt v., huv. fas. Blågrå ögon. Ljusbrunt hår. Ljusblått, ngt lilafärgat, åtsittande sidenliv m. smal, vit spets kring hals o. efter knappkant. Kamébrosch m. bild av solguden Apollo. Över armarna sv. spetsschal. Bgr. tunt gråviolett, flimrig. 8-kantig omfattn. på 4-kant. duk.
1864 (meddel. av dottern, nuv. äg.).
H. 72. B. 60 cm.
Akad. 1878: 35. Jfr Sv. Sl. o. H., Uppland, sid. 101. (Troili skall utom sitt första och egentligen misslyck. portr. av fru M. Nordenfeldt — se n:r 126 — försökt måla henne 4 gånger, men varje gång misslyckats o. skurit sönder portr:n. Meddel. av nuv. äg.)
Grevinnan I. Lewenhaupt, Aske.

219. **E. Augusta Berg**, fru, f. Hägerflycht (fig. II: 32), sedan g. 2:o Posse, 3:o Gosling. Stående knäst. halvt h., huv. fas. Röd, liten mun; blå ögon. Rikt, brunt hår m. blomprydn. Rank hals m. 3 rader pärlband. Dekoll., vit moaréklädn. (krinolin) m. vita spetsar på livet samt stort pärlsmycke v. barmen. Stora buketter av levande blommor (körsbär) vid midjan o på axlarna. Bara armar. I h. handen igenfälld, klarblå solfjäder. Pärlarmband. Den v. (m. två släta guldringar) på en stol m. gulbrunt trä o. mörkröd, mässingsstiftad klädsel. Bgr. tunn, grå m. flimring o. skiftn:r till blågrått, gulgrått o. rödbrunt. T. v. rödbrunt drap. Omfattn. m. ngt rundade hörn.
Sign. på stol: *G. U. Troili 1864* (slutet av d. å., även arbetats därpå så sent som nov. följ. år; se sid. II: 105, not. 2).
H. 118. B. 95 cm.
Akad. 1870: 273. Akad. 1878: 31.
General Nyblæus, Åkers styckebruk.

220. **O. I. Fåhræus,** landshövding (fig. II: 33). Sitt. höftb. halvt v., huv. näst fas. Slätrak., livl. ans. m. bruna ögon. Gråsprängt hår. Sv. frack m. broder. sammetskrage (Vetensk. Ak.), sv. väst. Seraf.-plaque o. band. N.O. i sv. band om hals. H. armbågen på ett bord m. röd duk och böcker. Handen nedhäng. V. hand (m. ring) på knät. Rundat, ekbrunt ryggstöd. Bgr. tunn, blågrå m. smala, rödbruna snedstreck. Oval.

Sign. t. v.: *G. U. Troili 1865* (jfr N. D. A. $^{28}/_{3}$ d. å.). På baks. av portr. lång inskr. om den målade.

H. 91. B. 78 cm.

Förvärv. 1865 till Gbgs Mus. gn subskription av museistyrelsens ledamöter (Fåhræus museistyr:s förste ordf. 1861—1864). Har där n:r 85. — Konstutst. i Gbg 1869: 293. — Avb. i C. Lagerberg: Ur Göteb:s konst. saml:r, 1903. — Lit. av Joh. Cardon. — Kopia 1914 (Jfr Gbgs Mus. Årstryck 1915).

Göteborgs Museum.

221. **Fredrik Åkerman,** president. Midjeb. halvt v., blick mot åskåd. Slätrak., men vita poliss. Vitt hår. Sv. glasögonbågar. I mörkblå civilunif. m. galoner. Uppst. krage — därinnanför vitt halsskydd o. fadermördare. Förgyllda knappar samt på bröstet 3 plaquer. Över bortvända axeln samt under åtv. arm draperad, brun kappa. Därunder synligt sv. kommendörsband. Bgr. kallt gråblå, nedåt rödbrun.

Sign. ned. t. v.: *G. U. Troili 1865.*

H. 74. B. 60 cm.

Akad. 1878: ut. n:r. Retrosp. Utst. 1898: 301.

K. Kommerskollegium, Sthlm.

222. **Mina Gelhaar,** operasångerska, g. friherrinna von Stedingk, sederm. fru Wallensteen. Midjeb. halvt h., huv. fas. Varmbrunt, vågigt hår m. nedhäng. korkskruvslockar. Röda ans.-skuggor. Mörkblå ögon. Vitt, gnskinligt s. k. Garibaldi-liv m. en rad ljusblå knappar o. vid halsen inträdda, ljusblå band. Blått skärp m. silverspänne. Över armarna tunn, sv. spetsschal. Bgr. tunn, flimrig, grå m. rödbruna inslag. 8-kant omfattn. på 4-kant. duk.

Sign. ned. t. h.: *G. U. T. 1866.*

H. 72. B. 60 cm.

Akad. 1878: 33.

K. Operan (artistfoyern).

223. **A. F. Beckman,** biskop (fig. II: 36). Midjeb. halvt v., blick mot åskåd. Slätrak. Eldsgulbrun ans.-ton, beroende på att tavlan varit utsatt för tobaksrök. Blågrå ögon. Brunt, sidobenat hår. Sv. (nu näst. grön) prästdräkt m. prästkrage o. fadermördare. Om halsen biskopskors. R. N. O. Runt livet svept prästkappa. Bgr. tunn, gulgrågrön m. röda snedstreck.

Sign. ned. t. v.: *G. U. Troili 1866.* På ramplatta: »ANDERS FREDRIK BECKMAN F. 1812. — D. 1894.»

H. 65,5. B. 58 cm. (hos Sjöberg, Sv. portr. I, sid. 6, felaktigt mått 69 × 58 cm., liks. även fel uppg. om sign., där angiven 1864).

Sommarkurs:s utst. Upps. 1910: 183. Konstf. 1915: 182. Jfr P. S. p. f. 1908, III: 2. Avb. i »Nationshusen i Uppsala», 1915, fig. 116. — I Mandelgrenska saml., Lund, enl. en av M. $^{8}/_{5}$ 1868 gjord förteckn. felaktigt angiven vara mål. 1861 o. tillhöra Östg. nat.

Västgöta nation, Uppsala.

224. **Hj. A. Abelin,** professor. Sitt. knäst. h., huv. fas. Mörkt hår o. skägg. Blågrå ögon. Sv. dräkt m. sv. halsd. H. knä över vänster. I v. handen på knät en brun bok. I h., vilande på en mörkt rödklädd stolskarm, penna. Bgr. tunn, grå, nedåt rödaktig, uppåt övre hörnen mörkare o. liksom markerande avrundade hörn.

Sign. ned. t. v.: *G. U. Troili 1866.*

H. 99. B. 79 cm.

Akad. 1868: 190. Akad. 1878: 32.

Kopia hos bruksp. Gust. Bennich, Jössefors.

Överstinnan H. Fåhræus, Sthlm.

225. **Thérèse av Dalarne,** hertiginna. Midjeb. halvt h., blick mot åskåd. Näst. färglöst, blekt ans. Brunt hår, vidtkamm. över öronen o. med vita blommor o. grönt i nacken. Gulvit, mönsterrik klädn. m. pärlsmycke. Dekoll. Bgr. blågrå himmel. Oval.

Osign., men tydl. av Troili (se sid. II: 123).

H. 72. B. 60 cm.

(Av hertig:an sk. till hovmarskalken, greve G. Snoilsky. Av dennes syster sk. till Gbgs Mus. Placer. Hist. avd., rum XI.)

Göteborgs Museum.

226. **Anne Marie Hallström,** fru, f. Casparsson. Midjeb. halvt h., huv. fas. Stickande skarp blick, ljusgrå ögon. Bestämd mun. Grånat, slätkamm. hår. Vit, småveckad tyllmössa m. 3 violetta spetsryschbuketter på hjässan, två breda, över det sv. sidenlivet nedhäng., violetta band. Vit spetskrage kring hals. Vriden guldbrosch. Bgr. tunn, grå m. sparsamma, rödbruna inslag, nedåt brun.

Sign. ned. t. h.: *G. U. Troili 1866.*

H. 72. B. 60 cm.

Akad. 1868: 191. Retrosp. Utst. 1898: 303. — Avb. i E. Kleen: Kvinnor o. kläder, sid. 161, C. G. Laurin: Konsthistoria, V. uppl., fig. 750, samt E. Hannover: Sv. Kunst, 1916, fig. 40.

Gåva 1903 till Nat.-mus. (inv.-n:r 1608) av sonen, kompos., prof. Ivar Hallström.

Nationalmuseum.

[227.] **Louise Carleson,** justitierådinna, f. Arfwedson. Midjeb. halvt v., blick mot åskåd. Ung, 21-årig dam. Slätkamm. hår m. nackrosett. Mörkblått liv m. vit spetskrage o. kamébrosch. Schal över nederarmarna o. ryggen. 8-kantig form.

Sign.: *G. U. Troili 1866.*

H. 72. B. 60 cm.

Grevinnan L. Wachtmeister, Karlskrona.

228. **Karl Gustaf von Rosen,** kommendörkapten (sederm. öv.-kammarjunk.). Bröstb. halvt h., huv. fas. Slätrak. Brunt hår, lätt blåbruna ögon. Mörkblå unif. m. guldepål. o. förg. knappar samt guldgalons-»knapphål» på kragen. Vit väst, sv. halsduk, vitt veck o. krage. Bgr. ytterst tunt målad, ljusgrå, m. dragn. åt blått, nedåt rödbrunt. Oval.

Sign. ned. t. h.: *U. T. 1867.*

H. 70. B. 58 cm.

Jfr Sjöberg: Grefve Reinh. von Rosens portr.-saml. (Personh. Samf:ts Skrifter 8), med n:r 58. — Uppg. där om måtten, 70 × 66, dock felaktig.

Greve Reinhold von Rosen, Sthlm.

229. **J. A. Gripenstedt,** frih., statsråd. Midjeb. halvt v., huv. fas. Gråbrunt hår o. bruna must. Grå ögon. Ans.-färg något smutsig. Sv. civilunif. m. galoner. Uppst. krage, vit halsduk. Seraf.-band m. plaque. Stk. Fr. H. L. Kring halsen N. S:t O. O. Bgr. tunn, grå, uppåt något mörkn., nedåt rödbrun.

Sign. ned. t. v.: *U. T. 1867.*

H. 72. B. 60 cm.

Akad. 1868: 193.

Finansdepartementet, Sthlm.

230. **C. G. R. von Lindecreutz,** gen.-major. Midjeb. halvt v., huv. fas. Gul, något mosig karnat. Blågrå ögon. Rödgrått hår, poliss., must. o. pipskägg. I »Andra Lifgardets unif.» mörkt svartblå m. silverepål. Plaque av S.O., mindre ordenst. av dito om hals. H. handens tumme innanför vapenrock. Bgr. tunn, grå, skiftande åt gulgrått, blågrått, rödgrått, nedåt rödbrunt.

Sign.: *U. T. 1867.* På ramplatta inskr. om den målade.

H. 82. B. 72 cm.

Akad. 1878: 34.

K. Göta livgarde, Sthlm.

231. **Nils Arfwidsson,** skriftställare (fig. II: 37). Midjeb. halvt h., blick mot åskåd. Ljusgrå ögon, tjock näsa, grått helskägg m. sammanhäng. must.; grått hår under svart kalott. Sv. bonjour, sv. väst o. halsduk. R.N.O. Starkt ljus å bröstveck o. särskilt å skjortkragen. Bgr. tunn, rödgrå, m. dragn. åt krapplack, som spränger in. Nedåt brun.

Sign. t. h.: *G. U. Troili 1870.*

H. 72. B. 60 cm.

Avb. i Schück o. Warburg: Ill. sv. litt.-hist., ny uppl. IV, sid. 144 (där dock angiven vara av *von* Troili). — Testam. 1910 till Nat.-mus. (inv.-n:r 1706) av den mål:s sonhustru, änkefru Hélène Arfwidsson, f. Johnsson.

Nationalmuseum.

232. **Ingeborg Zins,** sedan g. von Döbeln (fig. II: 38). Midjeb. halvt v., huv. fas. Ung, vacker dam m. mörkbrunt, högt uppsatt hår samt över axeln nedhäng., lång korkskruvslock. Gråblå ögon. Mörkgrön, smidigt åtsitt. dräkt m. svarta sammetsslag o. smal, vit spets kring den snibburringade halsen. Bgr. grå, nedåt i brunt. Mörk, tät, näst. smnhör. m. bgr. i de »romantiska» portr:n. 8-kantig form.
Sign.: *G. U. Troili 1870.*
H. 72. B. 60 cm.
Akad. 1878: 39.
Fröken S. von Döbeln, Sthlm.

233. **A. O. Wallenberg,** bankdirektör. Sittande knäst. halvt v., huv. näst. fas. Slätrak. men m. brunt kransskägg under hakan. Över öronen yvigt hår av sma färg. Grå ögon. Sv. bonjour o. sv. väst. Vit halsduk. Synlig klockkedja. H. arm på bord, varå röd duk; handen nedhäng. V. hand (två släta ringar) på knä. Gul björkstol. Bgr. stålgrå, tunn, vibrerande.
1870 (utst. d. å.).
H. 97. B. 80 cm.
Akad. 1870: 274. Akad. 1878: 38. Konstutst. å Bazaren, Sthlm, till förm. för barnsjukhus nov. 1888: 43. Testam. gåva 1910 efter fru Anna Wallenberg till Nat.-mus. (inv.-n:r 1714). Nu i förrådet.
Kopia i börj. av 1900-talet av prof. Jungstedt (119 × 85 cm.); ägs av Sthlms Enskilda bank. (Kopian ej lyckad; ans.-ton för lös o. svampig; bgr. ger ej heller Troili.)
Nationalmuseum.

234. **Anna Wallenberg,** föreg:s fru, f. von Sydow. Sitt. midjeb. halvt h., huv. fas. Kastanjebrunt, mittbenat hår m. på vard. axeln nedfall. kanonlock. Grå ögon. Starkt lys. ans.-färg. Brun sidenklädn. m. vitt spetsgarnityr vid ärmarna o. vid snibb-urringn. i halsen. Håller en röd bok m. bägge händ. på knät. Mörkt rödklädd stol m. ovalt ryggstöd. Bgr. ljusgrå, vibrerande, nedåt brun.
Sign. t. h.: *Tr. 1870.*
H. 100. B. 84 cm.
Akad. 1878: 37. Retrosp. Utst. 1898: 306. — Gåva 1910 till Nat.-mus. (inv.-n:r 1715) av fru A. Wallenbergs arvingar. Nu i förrådet.
Nationalmuseum.

235. **Ulla Kjellberg,** fru, f. Lagerlöf (fig. II: 39). Midjeb. halvt h., huv. fas. Slätkamm., brunt, över öronen vidg. hår. Guldörh. Blågrå ögon. Sv. sidenklädn. m. vit spetskrage kring hals. Tofsar runt axlarna. Lång guldkedja. Runt rygg o. över ärmarna mörkröd schal. Bgr. tunn, ljusgrå m. lergrå fläckar över samt rödbruna streck. Omfattn. m. rundade hörn på 4-kant. duk.
Sign. ned. t. h.: *G. U. Troili 1870.*
H. 72. B. 60 cm.
»Bröd och Glöds» konstutst. Upps., nov. 1916: 115.
Professor L. Kjellberg, Uppsala.

236.] **Karl XV.** (Enl. Troilis brev — n:r 49 — av d. $^{12}/_{2}$ 1872 till Fr. von Dardel hade Troili då avslutat ett portr. av kon. Var detta portr. nu finnes, är mig obekant.)

[237.] **Eva S. Ch. Gripenstedt,** frih:a, f. Anckarsvärd (fig. II: 40). Midjeb. halvt v. Äldre dam m. mjuk hy, kloka ögon, ngt överlägset leende. Gråbrunt hår m. klädsel av gröna sidenband o. vita spetsar, dessa senare bak nedhäng. Örh. av stor hängpärla. Sv. sidenklädn. m. vit, utsökt spets kring snibb-urringad hals. Liten isättning. Pärlhalsband. Bgr. tunn, ljus.
Sign. ned. t. h.: *G. U. T. 1871.*
H. 72. B. 60 cm.
Akad. 1878: 40. Avb. i Sv. Sl. o. H., Nerike, sid 63.
Ryttmästaren, frih. Johan T. Gripenstedt, Bysta.

238. **J. Theodor Sack,** grossh., musiker. Bröstb. halvt v., huv. fas. Slätrak. men m. gråbruna polissongbuskar o. mörkgrått hår. Grå ögon. Sv. dräkt m. stärkkrage o. sv. halsd. Bgr. grå, ngt blågrå, nedåt rödtonig. Oval omfattn. på 4-kant. duk.
Sign. ned. t. h.: *G. U. Troili 1871.*
H. 72. B. 60 cm.

Jfr P. S. p. f. 1908, III: 35.
Friherrinnan J. Malmborg, Sthlm.

239. **Berndt Gustaf Forsgrén**, klädeshandl., medlem av styr. för Sthlms Ensk. Bank (fig. II: 41). Midjeb. halvt h., huv. näst. fas. Slätrak. men m. små, grå poliss. Grått hår. Blågrå ögon. Sv. dräkt m. vit stärkkrage o. sv. halsd. Stort, stelt bröstveck m. 2 guldkn. Klockkedja. Bgr. jämnare grå., nedåt rödtonig.
Sign. t. h.: *G. U. Troili 1871.*
H. 72. B. 60 cm.
Fru Nina Forsgrén, Sthlm.

240. **Lesser Meyerson**, grossh. Midjeb. halvt h., huv. fas. Starkt jud. uts. Slätrak. Tjocka läppar, stor näsa, starka mun- o. näsvinklar. Påsiga, bruna ögon under grå ögonbryn. Gråspr., krulligt hår. Stora öron. Sv. dräkt m. sv. spännhalsd. Stärkkrage o. mjukstärkt veck. Klockkedja av guld m. guldberlocker. Miniatyrtecken av N. O. Medalj. Bgr. mökt grågrön m. en del sparsamma, röda inslag.
Sign. ned. t. h.: *G. U. Troili 1871.* På ramplatta: »Lesser Meyerson af Tillgifvenhet till sin Församling.»
H. 72. B. 60. cm.
Akad. 1878: 42.
Mosaiska församlingen, Sthlm.

241. **Fabian Wrede**, gen.-löjtn. Midjeb. halvt h., huv. fas. Gulgrå, ngt smutsig ans.-ton. Grått hår, grå must. o. pipskägg. Grå ögon. Sv. frack m. broder. sammetskrage (Vetensk. Akad.), vit väst, vitt halsskydd o. fadermördare. Plaque o. blågult band av S. O. Bgr. mörk, tung, dock något flimrig gn borstpenselns »rispning» i den fortfar. rätt tunt målade fonden. Hårt grågrön, nedåt rödbrun.
Sign. ned t. h.: *G. U. Troili 1871.*
H. 72. B. 60 cm.
Avb. i ljustryck i Personh. Tidskr. 1910, mot sid. 100.
Kopia 1882 i Försäkr.-bol. Skandia (där dock m. seraf.-band. o. plaque i st. för S. O.). — Kopia i Vetenskapsakademien.
Allmänna Änke- och Pupillkassan, Sthlm.

242. **P. H. Malmsten**, professor (fig. II: 42). Bröstb. halvt v., huv. fas. Slätrak., men m. grå poliss. Rödskär ans.-ton. Blågrå ögon. Sv. frack m. brod. sammetskrage (Vetensk. Akad.) o. vit halsduk. Plaque av V. O. Briljanterad N. O. Bgr. gråblå m. borstrispning samt röd flimring ovanpå (sål. grålila ton). Oval omf. på 4.-kant. duk.
Sign.: *G. U. Troili 1871.*
H. 72. B. 60 cm.
Konstf. 1871 (Jfr N. D. A. 9/9 d. å.). Akad. 1877: 292. Akad. 1878: 41. Retrosp. Utst. 1898: 306 1/2 (endast i 2. o. 3. uppl. av kat.). Sällsk. Iduns portr.-utst. 1912: 197. Konstf. 1915: 183. — Jfr Sjöberg: Portr. af sv. läk. o. apot. I: 275.
Kopia 1902 av E. Lindgren (80,5 × 65 cm.). Sv. Läk. Sällsk., Sthlm.
Karolinska Institutet, Sthlm.

243. **W. E. Svedelius**, professor (fig. II: 44). Bröstb. halvt v., blick mot åskåd. Slätrak., glasögon, gråblå ögon. Brunt, oredigt hår. Sv. frack m. broder. sammetskrage (Universit.). Vit, lindad halsd. Fadermördare. R. N. O., R. N. S:t O. O., guldmedalj (Oskar II). Bgr. gråblå m. röd. flimring.
Sign. ned. t. v.: *G. U. Troili 1872.*
H. 72. B. 60 cm.
Sommarkurs. utst. Upps. 1910: 185. Konstf. 1915:184. Jfr Sjöberg: Sv. Portr. I, sid. 73. Avb. »Nationshusen i Uppsala», sid. 166. (Sägs där felaktigt vara mål.: 1870.)

244. **Sigurd Ribbing**, professor. Midjeb halvt h., huv. näst. fas. Slätrak. Glasögon. Blå ögon. Vitt, uppstruket hår. Eldsgul ans.-ton. Sv. frack m. broder. samm.-krage (Universit.), vit halsd. R. N. O. Bgr. grågulgrön, åt kanterna o. nedåt bruntonig.
Sign. ned. t. h.: *G. U. Troili 1872.*
H. 72. B. 60 cm.
Sommarkurs. utst. Upps. 1910: 184. Konstf. 1915: 185. Jfr f. ö. Sjöberg: Sv. Portr. I, sid. 60. Avb. i. »Nationshusen i Uppsala», sid. 254.
Kopia av Hulda Schenson, ägts av änkefru Hanna Ribbing, f. Hæffner, nu av sonen, hovrättsrådet G. Ribbing, Upps.
Värmlands nation, Uppsala.

245 **K. B. Mesterton**, professor. Bröstb. halvt v., huv. näst. fas. Slätrak., glasögon. Blå ögon. Skär, oljig ans.-ton. Brunt, sidokammat hår. Sv. frack m. brod. samm.-krage (Universit.), vit underväst, rak stärkkrage, vit halsd. o. tvärveckat skjortbröst. Under det breda frackslaget ridd.-tecken N. O. Bgr. gråblå, kylig m. ingående grönt o. lilabrunt.

Sign. ned. t. v.: *G. U. T. 1872.*

H. 72. B. 60 cm.

Läk. Sällsk. utst. 1908: 129. (där orätt ang. ss. sign.: G. U. Troili). Konstf. 1915 186. Avb. (oval) i »Från Upländsk bygd», 1899, sid. 47. Avb. i Sjöberg: Portr. av sv. läk. o. apot., III, pl. CLXVIII, beskr. I: 283.

Tandläkaren D. Mesterton, Uppsala.

246. **A. N. Sundberg**, ärkebiskop. Sitt. helfig. (men avskurna fötter), halvt v., huv. näst. fas. Slätrak., men m. grå poliss. o. stort, grått hår. Sv. prästdräkt m. vita prästkragar. Om halsen ärkeb.-kors o. N. O. På bröstet plaque av N. O. H. hand på h. låret. V. hand om stolskarm. Bakom honom hög, snidad stolsrygg. T. v. ett bord m. ett par böcker. I bgr. t. h. ett upptaget draperi. Bgr. blågrå, delvis något gröntonig. Hela portr. nedtill mkt mörkt.

Sign. ned. t. h.: *G. U. T. 1872.* På ramplatta: »A. N. SUNDBERG. Talman i Riksd. Andra Kamm. 1867—72.»

H. 135. B. 108,5 cm.

Konstf. 1872 (Jfr N. D. A. $^{24}/_{2}$, $^{14}/_{5}$ o. $^{25}/_{5}$ 1872). Akad. 1877: 290. Akad. 1878: 43.

Riksdagshuset, Sthlm.

247. **G. A. Sparre**, greve, exc., riksmarskalk. Sitt. helfig. (men avskurna fötter) halvt v., huv. fas. Slätrak., men m. grå poliss. Grått hår. Sv. frack m. breda slag. Sv. väst o. vit halsduk, halsskydd o. fadermördare. Seraf.-band o. plaque. H. arm på bord, varå ett par böcker. I nedhängande handen ett rullat papper. V. arm. på karmstödet till en förgylld o. med grå- o. röd-mönstrig damast klädd empirestol. I bgr. t. h. rött, upptaget draperi. Bgr. gråblå, t. v. något gråbrunflimrig.

Sign. ned. t. h.: *G. U. T. 1872* (enl. brev fr. Troili — n:r 51).

H. 134. B. 107,5 cm.

Akad. 1878: ut. n:r. Jfr Sv. Sl. o. H., Västergötl., sid. 24.

Två kopior (oval bröstb. 74 × 62 cm.) 1866 utf. av Ferdinand Stoopendael, ägas av godsäg. Gustaf von Hofsten, Kilagården, Västerg. (Jfr P. S. p. f. 1906, I: B, n:r 150) och frih:an Ebba Leijonhufvud, f. Sparre, Sthlm. (Jfr P. S. p. f. 1907, II: A, n:r 82.) — Kopia (bröstb., 4-kant.), 1887 av F. Stoopendael, ägs av Löjtn. N. Kuylenstierna, Kålltorp, Västerg.

Fröknarna Sparre, Mariedal.

248. **Amalia Wahrolin.** Midjeb. halvt v., blick mot åskåd. Ung flicka m. slätkamm., mörkbrunt hår, baktill anordn. som chinjong. Dödsblek hy. Vit tyllklädn. m. blått skärp, kamébrosch o. lång guldkedja. Bgr. gråblå, tunn, liks. flimrad m. borstpenseln. Oval omfattn. på 4-kant. duk.

1872—73 (mål. dels ur minnet, dels efter en omkr. 1863 tagen foto. Portr. blev färdigt våren 73. Meddel. av system, nuv. äg.)

H. 79. B. 65,5 cm.

Akad. 1878: 44.

Fröken Caroline Wahrolin, Djursholm.

249. **Baltzar von Platen**, greve, exc. Midjeb. halvt v., huv fas. Slätrak., men m. grå poliss. Grått hår i en lång rull-lock vid vard. tinningen. Sv. frack m. sv. väst, vit halsduk, vitt halsskydd. Plaquer av V. O. och Seraf., den sen. med band. Bgr. flimrig; grå t. h., t. v. brunaktig genom en mängd små, bruna snedstreck. Nedåt mörkn. Upprutningen för ansiktets förstoring från en foto ännu delvis synlig. Portr. ej fullt avslutat.

1873 i i Sthlm (Meddel. av dottern, grev:an E. Wachtmeister, Kulla Gunnarstorp).

H. 80. B. 67 cm.

Jfr. Sv. Sl. o. H.. Skåne, sid. 70.

Kopia (mindre god) efter Troili, men m. vissa klädförändr:r — mörkblå frack m. epåletter, nytt ordenstecken (N. S:t O. O.) etc. — Utrikesdepartementet. Sthlm. — Ef-

ter denna kopia en ännu hemskare i Försäkr.-bolaget Skandia, Sthlm. — Kopparst. av G. Goldberg, München, efter Tr:s orig.

Grevinnan E. Wachtmeister, Kulla Gunnarstorp.

250. **Edv. Stjernström,** teaterdir. (fig. II: 48). Bröstb. halvt v., huv. näst. fas. Slätrak. Välmående uts. Fyllig ans.-ton. Röda karnat. skuggor. Blågrå ögon. Uppstruket, grått hår. Sv. frack m. vit halsduk. Över åtvända axeln brun päls, som till hälften döljer V. O:s gröna band å fracken. Bgr. gråblå, men flimrad m. röda penselstreck, särsk. t. v. Oval omfattn. på 4-kant. duk.

Sign. t. v.: *U. T. 1873.*

H. 72. B. 60 cm.

Akad. 1878: 45 (där felakt. ang. ss sign. G. U. T.).

Gåva 1908 till Nat.-mus. (inv. n:r 1674) av änkefru L. Stjernströms, f. Granberg, dödsbo.

251. **A. F. Lindblad,** tonsättare. Bröstb. halvt h., huv. fas. Slätrak. Stort, gråvitt hår. Frisk, ehuru nu något smutsig ans.-ton. Sv. rock m. sv. spännhalsduk. Fadermördare. Bgr. gråblå m. rödaktig flimring. nedåt t. rödbrunt. Oval omfattn. på 4-kant. duk.

1873 (enl. brev av Troili, jfr sid. II: 156).

H. 72. B. 60 cm.

Akad. 1878: 46. Konstf. 1915: 187. Avb. Ord o. Bild 1901, sid. 17.

(Sk. till fru Anna Casparsson, Saltsjöbaden, men ännu i givarens ägo.)

Majorska E. Lindblad, Sthlm.

[252.] **Samuel Warburg,** riksgäldsfullmäktig. Midjeb. halvt v., huv. näst. fas. Äldre, slätrak. man m. stort, lockigt, vitt hår o. vit hakkrans. Blå ögon. Frisk, rödlett hy. Sv. frack m. sv. väst, vit halsduk. R. N. O. Över vita skjortvecket svart linneband, som går ned innanför västen, möjl. till pincenez. Bgr. brungrå.

Trol. 1873.

H. 72. B. 60 cm. (färg- o. måttuppgifter av äg.).

Kopia (78 × 65 cm. med enl. uppg. grönsvart bgr., bruna ögon, vitt hår, rödlett hy) av Virgin. Denna kopia har felaktigt ansetts vara av både G. Saloman o. C. Staaff o. t. o. m. på Sällsk. Iduns portr.-utst. 1912: n:r 321 a, angivits ha den sistnämnde till upphovsman samt förest. »professor Karl Warburg»(!). Det var dock kopian av S. Warburg, som exponerades. Ägs nu av dir. Axel S. Stangenberg, Köpenhamn. Orig. ägs av en sonhustru till den mål.

Fru Emma Raphael-Warburg, London.

253. **C. G. Santesson,** professor (fig. II: 49). Bröstb. halvt h., huv. näst. fas. Grått hår, must. o. skägg. Blå ögon. Sv. frack m. sv. väst, sv. spännhalsduk o. fadermördare. Klockkedja över väst. Bgr. blågrå, nedåt rödbrun. Ej fullt avslut. av Troili men kläderna fullbord. av Wilh:a Lagerholm.

Sign. ned. t. h.: U. Troili 1873. (Sign. tydl. tillsatt efteråt av W. Lagerholm. Troili hade näml. alltid på sina portr. en skrivstilssignering.)

H. 72. B. 60 cm.

Akad. 1878: 47. Läk.-Sällsk. utst. 1908: 131. Sällsk. Iduns utst. 1912: 258. Avb. i Sjöberg: Portr. av sv. läk. o. apot. III, pl. CLXX; beskr. I: 363 (sign. där dock felakt. angiven vara: G. U. Troili; likaså bgr. beteckn. som gulbrun; varjämte måttet, 79 × 61 cm., är oriktigt). — En lit. av sma uts., dock ej efter Troili, utan tidigare.

Kopia av E. Warling (73 × 68 cm., enl. Sjöberg, men trol. orätt), i Karolinska institutet, Sthlm. — Kopia (73 × 60,5, enl. Sjöberg) i Sv. Läk.-Sällsk., Sthlm. — Tre kopior av Wilh:a Lagerholm: hos professor J. Berg, Sthlm, godsäg. Harder Santesson, Forsby, samt änkefru A. Santesson. — Orig. hos en son med sma namn som den mål.

Professor C. G. Santesson, Sthlm.

Efter Troilis död skola enl. uppgift ha sönderklippts o. uppbränts flera måln:r, liksom han själv förut skall ha förstört många skisser o. påbörj. arbeten. Bland de förstörda porträtten angivas (jfr sid. II: 176) särskilt ett av E. G. Geijer samt ett av grosshandl. J. G. Schwan (d. 1869).

Det är endast 3 oljemålningar, som av mig icke kunnat identifieras. De äro alla upptagna i sterbhusets försäljningskatalog 1878; bl. a. ett »Landskap», sålt gn Boklund för 100 kr. till »Fru af Geijerstam» (möjligen fru Eva Johanna af Geijerstam, f. Selling 1877 nyssbliven änka efter bruksp. Gustaf Emanuel af Geijerstam. Hon själv död 1882

i Örebro. Eller ock fru Emilia Regina af Geijerstam, sedan 1861 änka efter major Karl af Geijerstam. Hon själv död 1882.) — De återstående ej identifierade voro antagligen högst obetydliga skisser — de äro icke ens motivangivna i försäljn.-katalogen. — Den ena såld till »Upmark» för 5 kr., den andra till »Boklund» för 10 kr.

TROILI FELAKTIGT TILLERKÄNDA ARBETEN.

Henning Ludvig Hamilton, greve, lantmarsk., univ.-kansler. Ofullb. portr. i Upps. Univ. Tillskrivet Troili, ehuru m. tvekan, av A. Hahr: Taflor och skulpturer i Upps. Univ.-hus. 1906, sid. 25, (n:r 42). Sjöberg i Sv. Portr. I, sid. 34., anger icke någon mästare. — Av mig, sid. I: 210, tillskrivet O. Södermark.

Gustaf Trolle-Bonde, »Blinda Excellensen», greve. Sitt. knäst. halvt h. m. käpp i handen. Av A. Hahr i Sv. Sl. o. H., Västergötland. (Mariedal), sid. 26, tillskrivet Troili. — Bär dock sign. M och är utfört av Marstrand. (Jfr L. Looström: Konstsamlingarna på Säfstaholm, 1882, där n:r 117 är en kopia av J. W. Wallander efter detta orig.-portr. av W. Marstrand, kopian f. ö. därstädes återgiven som pl. 1.)

B. E. Malmström, skald, professor. Porträttet har av K. Barr i beskrivn. av Södermanl.— Närkes nation i »Nationshusen i Upsala» tillerkänts Troili, men är utfört av C. T. Staaff. (Jfr denna monografi, II: 135.)

Gumhuvud. Äldre, vithårig dam i vit spetsmössa m. långa, vita band knutna under hakan. Sv. klädn. m. vit spetskrage. Grön, tät bgr. Oljem. I Buk. kat. 1914: 203, n:r 102 tillskriven Troili och då köpt av v. häradshövding G. Walin, Gävle. — Är dock för hårt målad i ansiktet o. för tungt i stofferna för att vara av Troili. Snarare mål. av Amalia Lindegren, med vilkens övriga porträttmåleri det företer stora likheter.

Major Carl Wilhelm Wenus m. fru, f. Widman. Två ytterst förträffliga svartkritsportr., midjeb. Ägare: godsäg. Carl Ribbing, Moholm. Dessa ansetts vara av Troili, men äro utf. av en (redan vid unga år död) artist Hallman. Maria Röhl har 1850 utfört ett par kopior efter dessa (kopiorna hos fru Hélène Tham, f. Murray, Sthlm).

Komminister Johan Henrik Berg i Övre Ullerud, **Värml.,** m. fru **Greta Engela Berg, f. Hofgren.** Akvareller, enligt påskrift utförda 1822. Hava i P. S. p. f. 1906 I A: 100, av kyrkoh. C. V. Bromander tillskrivits Troili. Troili var dock d. å. blott 7 år och kan således ej ifrågakomma.

KRONOLOGISK FÖRTECKNING

å de utställningar och Bukowski-auktioner, där oljemålningar av Troili förekommit. De första siffrorna angiva respektive utställningsn:r, siffrorna inom parentes hänvisa till motsvarande n:r i den här förut upprättade beskrivande katalogen (Bilaga A).

1844.

Konstf. $^{25}/_{5}$: Utan n:r (*21*).

1847.

Konstf.: 18 (*76*), 19 (*50*), 20 (*64*), 21 (*80*), 22 (*81*).
Wohlf: Art:s o. Litt:s 1:a soiré (nov.): 41 (*49*), 42 (*34*), 43 (*61*), 44 (*32*).

1848.

Akad: 139 (*77*), 140 (*64*), 141 (*52*), 142 (*34*).
Konstf: 17 (*34*), 32 (*56*).
Wohlf.: Art:s o. Litt:s 3:e soiré: 67 (*82*), 68 (*80*).

1849.

Wohlf.: Art:s o. Litt:s 4:e soiré: 81 (*77*), 82 (*88*), 83 (*56*), 84 (*52*), 85 (*42*).
» » » 5:e » : 62 (*80*).

1850.

Akad.: 129 (*86*), 130 (*42*), 131 (*87*), 132 (*83*), 133 (*97*).
Konstf.: 1 (*87*), 32 (*68*).
Wohlf.: Art:s o. Litt:s 6:e soiré: 69 (*83*), 70 (*85*).
» » » 7:e » : 58 (*83*), 59 (*68*), 60 (*52*).

1851.

Wohlf.: Konstn.-Gillets 1:a fest: 104 (*80*).
» Art:s o. Litt:s 8:e soiré: 65 (*100*).
Konstf.: 44 (*85*).

1852.

Konstf.: 40 (*85*).
Wohlf.: Konstn.-Gillets vårfest för de nödlid. i Värml. (mars): 120 (*61*), 121 (*100*).

1853.

Akad.: 158 (*87*), 159 (*85*), 160 (*120*), 161 (*127*), 162 (*128*).
Wohlf.: Måln. Gall. vid Expos. i Sv. Slöjdfören. Skola, Sthlm: 48 (*82*), 49 (*49*).

1854.

Wohlf.: Måln. Gall. vid Expos. i Sv. Slöjdfören. Skola, Sthlm: 35 (*127*).
Konstf. $^{6}/_{5}$ o. $^{29}/_{5}$: Utan n:r (*140*).

1855.

Paris: 1988 (*140*).

1856.

Akad.: 254 (*152*), 255 (*145*), 256 (*151*).

1857.

Kristiania: Okänt n:r (*86*), okänt n:r (*151*).

1858.

Akad.: 203 (*159*).

1859.

Konstf. $^{26}/_{2}$: Utan n:r (*180*).

1860.

Akad.: 206 (*184*), 207 (*188*).

1863.

Akad.: 199 (*204*).

1866.

Skandin. konstexp. i Sthlm: 291 (*215*), 292 (*216*), 293 (*184*), 294 (*204*), 295 (*208*), 296 (*86*).

1868.

Akad.: 190 (*223*), 191 (*226*), 192 (*104*), 193 (*229*).

1869.

Andra skandinav. konstutst., Göteb.: 291 (*42*), 292 (*148*), 293 (*220*).

1870.

Akad.: 273 (*219*), 274 (*233*).

1871.

Konstf. (enl. N. D. A. $^{9}/_{9}$): Utan n:r (*242*).

1872.

Konstf. (enl. N. D. A. $^{24}/_{2}$, $^{14}/_{5}$ o. $^{25}/_{5}$): Utan n:r (*246*).

1877.

Akad.: 290 (*246*), 291 (*52*), 292 (*242*).

1878.

Akad.: 1 (*110*), 2 (*128*), 3 (*137*), 4 (*136*), 5 (*140*), 6 (*151*), 7 (*159*), 8 (*162*), 9 (*165*), 10 (*157*), 11 (*124*), 12 (*182*), 13 (*186*), 14 (*187*), 15 (*196*), 16 (*193*), 17 (*192*), 18 (*199*), 19 (*197*), 20 (*205*), 21 (*203*), 22 (*204*), 23 (*208*), 24 (*209*), 25 (*207*), 26 (*210*), 27 (*212*), 28 (*211*), 29 (*215*), 30 (*216*), 31 (*219*), 32 (*223*), 33 (*221*), 34 (*230*), 35 (*218*), 36 (*214*), 37 (*234*), 38 (*233*), 39 (*232*), 40 (*237*), 41 (*242*), 42 (*240*), 43 (*246*), 44 (*248*), 45 (*250*), 46 (*251*), 47 (*253*), 48 (*5*), 49 (*19*), 50 (*18*), 51 (*11*), 52 (*10*), 53 (*82*), 54 (*90*), 55 (*86*), 56 (*84*), 57 (*75*), 58 (*70*), 59 (*79*), 60 (*91*), 61 (*40*), 62 (*66*), 63 (*69*), 64 (*51*), 65 (*53*), 66 (*54*), 67 (*74*), 68 (*63*), 69 (*59*), 70 (*60*), 71 (*58*), 72 (*83*), 73 (*93*), 74 (*72*), 75 (*101*), 76 (*102*), 77 (*103*), 78 (*105*), 79 (*106*), 80 (*170*), 81 (*172*), 82 (*177*), 83 (*176*), 84 (*174*), 85 (*178*), 86 (*32*), 87 (*36*), 88 (*37*), 89 (*38*), 90 (*44*), 91 (*33*), 92 (*45*), 93 (*43*), 94 (*206*), 95 (*108*), 96 (*112*), 97 (*117*), 98 (*115*), 99 (*116*), 100 (*110*).
Utan n:r (*146*), utan n:r (*147*), utan n:r (*224*), utan n:r (*247*).
Jönköping: 26 (*48*).

1881.

Nordiska konstutst., Göteb.: 545 (*49*).

1885.

Bukowski: kat. 19: 157 (*65*), kat. 22: 183 (*79*).

1888.

Konstutställn. å Bazaren, Sthlm, för barnsjukhus (nov.): 43 (*233*).

1889.

Bukowski: kat. 55: 60 (*79*).

1890.

Bukowski: kat. 57: 70 (*56*), kat. 61: 131 (*103*).

1893.

Bukowski: kat. 86: 176 (*64*).

1894.

Bukowski: kat. 91: 157 (*87*).

1895.

Bukowski: kat. 93: 101 (*87*), kat. 95: 355 (*79*).

1898.

Retrosp. utställn., Sthlm: 300 (*128*), 300½ (*49*), 301 (*224*), 302 (*86*), 302½ (*204*), 303 (*226*), 304 (*146*), 305 (*147*), 306 (*234*), 306½ (*242*), 307 (*90*).

1899.

Bukowski: kat. 124: 82 (*103*).

1902.

Bukowski: kat. 145: 97 (*47*).

1903.

Bukowski: kat. 153: 122 (*91*).

1906.

Bukowski: kat. 168: 211 (*67*), kat. 169: 90 (*65*).

1907.

Bukowski: kat. 173: 79 (*67*).

1908.

Sv. Läk.-Sällsk. Medic.-Histor. Utst. i Nord. museet, Sthlm: 119 (*140*), 121 (*159*), 125 (*29*), 129 (*245*), 258 (*253*).

1910.

Sommarkursernas Utställn., Uppsala: 183 (*222*), 184 (*244*), 185 (*243*).

1912.

Sällsk. Iduns utst. i Akad.: 61 (*110*), 127 (*160*), 197 (*242*), 303 (*19*), 304 (*78*).
Hälsingborgs museums retrosp. utställn. av äldre svenska portr.-mål. (nov.): 130 (*94*), 131 (*142*).
Bukowski: kat. 194: 103 (*48*).

1914.

Bukowski: kat. 203: 101 (*175*), kat. 203: 102 (se feltillerk. Troili).

1915.

Konstf.: 152 (*19*), 153 (*18*), 154 (*78*), 155 (*94*), 156 (*97*), 157 (*144*), 158 (*119*), 159 (*141*), 160 (*99*), 161 (*146*), 162 (*136*), 163 (*137*), 164 (*138*), 165 (*135*), 166 (*142*), 167 (*140*), 168 (*163*), 169 (*164*), 170 (*165*), 171 (*169*), 172 (*159*), 173 (*180*), 174 (*186*), 175 (*187*), 176 (*188*), 177 (*193*), 178 (*199*), 179 (*200*), 180 (*202*), 181 (*204*), 182 (*222*), 183 (*242*), 184 (*243*), 185 (*244*), 186 (*245*), 187 (*251*), 188 (*11*), 189 (*10*), 190 (*12*), 191 (*56*), 192 (*43*), 193 (*32*), 194 (*62*), 195 (*90*), 196 (*86*), 197 (*42*), 198 (*102*), 199 (*116*), 200 (*115*), 201 (*206*), 202 (*178*), 203 (*176*), 204 (*170*).
Utan n:r (*135*), utan n:r (*133*), utan n:r (*134*), utan n:r (*182*), utan n:r (*213*).
Bukowski: »De gamlas dags» miniatyrutställn. 463 (*5*).

1916.

Välgörenhetsbasaren »Bröd och Glöds» konstutställning, Uppsala: 115 (*235*).

BREV FRÅN UNO TROILI
(OCH HANS HUSTRU).

	Till:	*Ort och datum:*	*Ägare:*
1.	Stina, Sophie o. Lotta Geijer, Järnkontoret.	Sandbäcken, Karlstad, 18/4 1832.	Frkn M. Hellman, Karlskrona.
2.	O. J. Södermark, Rom.	Sthlm 24/9 1844 (i brev från Pehr S-mark till fadern; i samma brev även skriv. från Nyström).	Fru A. Södermark, Sthlm.
3.	Gottschalk von Geijer.	Sthlm 1/10 1844.	Frkn L. Dahlgren, Djursholm.
4.	O. J. Södermark, Rom.	Sthlm 23/12 1844 (i brev från Pehr S-mark till fadern, av 29—30/12).	Fru A. Södermark, Sthlm.
5.	» »	Sthlm 14/3 1845. (i brev från Pehr S-mark till fadern).	D:o.
6.	» »	Sthlm 17/5 1845. (i samma brev även skriv. 19/5 från Nyström).	D:o.
7.	» »	Sthlm 11/7 1845 (i brev från Pehr S-mark till fadern. I samma brev även skriv. fr. B. Fogelberg.)	D:o.
8.	Gottschalk von Geijer.	Sthlm 1/8 1845.	Frkn L. Dahlgren, Sthlm.
9.	F. A. Dahlgren, Sthlm.	Rom 22/12 o. 29/12 1845.	D:o.
10.	H. Lilljebjörn, Trossnäs, Karlstad.	» 18/5 1846.	Adj. E. G. Lilljebjörn, Sthlm.
11.	F. A. Dahlgren, Sthlm.	» 6/7 1846.	Frkn L. Dahlgren, Djursholm.
12.	J. A. Josephson.	» 25/2 1847.	Fru J. A. Josephson, Uppsala
13.	O. J. Södermark, Gräfenberg, Schlesien.	» 15/6 1847 (i brev från Pehr S-mark till fadern).	Fru A. Södermark, Sthlm.
14.	F. A. Dahlgren, Ransäter.	Rom 25/6 1847.	Frkn L. Dahlgren, Djursholm.
15.	» , Sthlm.	» 14/10 1847.	D:o.
16.	O. J. Södermark, Sthlm.	» 9/12 1847.	Fru A. Södermark, Sthlm.
17.	J. P. Södermark, Paris.	» 3/1 1848.	D:o.
18.	O. J. Södermark, Sthlm.	» palmsönd. 1848. (den 16 april).	D:o.
19.	F. A. Dahlgren, Sthlm.	» 1/6 1848.	Frkn L. Dahlgren, Djursholm.
20.	» »	» 23/6 1848.	D:o.
21.	M. G. Anckarswärd, Sthlm	» 21/9 1848.	Akad. för de fria konsterna.
22.	F. A. Dahlgren, Sthlm.	» 28/9 1848.	Frkn L. Dahlgren, Djursholm.
23.	» , »	» annandag påsk (9/4) 1849.	D:o.
24.	» , »	Florens 2/5 och 5/5 1849.	D:o.
25.	(K. Teatern?, Sthlm.)	Sthlm 15/5 1850.	Fru E. Heilborn, Djursholm.
26.	Baron Carl Bennet, Sthlm.	Lannafors 17/8 1851.	Frkn Ch. Lewenhaupt, Sjöholm.
27.	» , »	» 28/8 1851.	D:o.
28.	J. H. Schröder, Uppsala.	Sthlm 5/6 1854.	Uppsala Univ. bibl. (G. 263 l.).
29.	Greve G. Trolle-Bonde, Säfstaholm.	» 22/9 1857.	Frih. Axel Klinckowström, Stafsund.
30.	A. F. Lindblad, Sthlm.	Paris 16/10 1857.	Fru M. Grandinsons arvingar, Sthlm.
31.	» »	» 14/12 1857.	D:o.

	Till:	*Ort och datum:*	*Ägare:*
32.	F. A. Dahlgren, Sthlm.	Paris 14/12 1857.	Frkn L. Dahlgren, Djursholm.
33.	A. F. Lindblad, »	» 25/1 1858.	Fru M. Grandinsons arvingar, Sthlm.
34.	» , »	» 22/3 1858.	D:o.
35.	Fru U. Dahlgren, »	» 11/4 1858. (Brevet från fru Lotta Troili.)	Frkn L. Dahlgren, Djursholm
36.	W. F. Dalman (publicist), Sthlm.	Sthlm 15/1 1859. (Vid brevet en teckn., förest. ett uthus och 3 buskar. På baksidan en ritad tupp.)	Nordiska Museet.
37.	John Arsenius, Mariestad.	Sthlm 26/9 1861.	Frkn Ch. Lewenhaupt, Sjöholm.
38.	F. A. Dahlgren, Järva.	» 30/6 1863.	Frkn L. Dahlgren, Djursholm.
39.	A. F. Lindblad, Lövingsborg.	» 19/12 1864.	Fru M. Grandinsons arvingar, Sthlm.
40.	» , »	» 18/10 1864.	D:o.
41.	» , »	Uppsala 29/12 1866.	D:o.
42.	J. C. Boklund, Sthlm.	» 30/12 1866 (med en bläckteckn., vis. honom själv ligg. framstupa på marken i bedj. ställning).	Nat.-museum.
43.	» , »	Sthlm 30/1 1867.	D:o.
44.	Greve G. Trolle-Bonde.	» 15/2 1867.	Hr Alfr. Lindberg, Järna.
45.	(En kvittens.)	» 13/2 1870.	D:o.
46.	J. C. Boklund, Sthlm.	Järva 11/8 1870.	Nat.-museum.
47.	A. F. Lindblad, Lövingsborg.	Sthlm 22/8 1871.	Fru M. Grandinsons arvingar, Sthlm.
48.	» , »	» 6/11 1871.	D:o.
49.	Fr. von Dardel, Sthlm.	» 12/2 1872.	Frkn Ch. Lewenhaupt, Sjöholm.
50.	A. F. Lindblad, Lövingsborg.	Järva 26/5 1872.	Fru M. Grandinsons arvingar, Sthlm.
51.	Riksmarsk., greve G. Sparre.	juli 1872.	Greve G. Trolle-Bonde, Trolleholm.
52.	Märtha Hellhoff (Värml.)	Sthlm 12/6 1873.	Frkn M. Hellhoff, Sthlm.
53.	Lotten Dahlgren, Furusund.	Lövingsborg 4/7 1873.	Frkn L. Dahlgren, Djursholm.
54.	Elvira Hellhoff (Värml.)	» 5/7 1873.	Överstinnan E. Moberg, Sthlm.
55.	Wilhelmina Lagerholm, Sthlm.	» 6/7 1873.	Frkn W. Lagerholm, Sthlm.
56.	Sigrid Hellhoff (Värml.)	» 12/7 1873.	Fru S. Brithelli, Sthlm.
57.	Malin Dahlgren, Sthlm.	» 17/7 1873.	Fru M. Lindberg, Sthlm.
58.	Märtha Hellhoff.	Sunnemohyttan 14/8 1873.	Frkn M. Hellhoff, Sthlm.
59.	Nina Dahlgren, Furusund.	Lövingsborg 22/8 1873.	Fru N. Ödberg, Skara.
60.	Anna Dahlgren, Furusund.	» 22/8 1873.	Frkn A. Dahlgren, Djursholm.
61.	A. F. Lindblad, Lövingsborg.	Sthlm 18/9 1873.	Fru M. Grandinsons arvingar, Sthlm.
62.	H. Lilljebjörn, Uppsala.	» 19/10 1873.	Adj. E. G. Lilljebjörn, Sthlm.
63.	Bruksp. Wåhlén, Ransäter.	» 11/11 1873.	Frkn L. Dahlgren, Djursholm.
64.	Malin Dahlgren, Furusund.	» 19/6 1874.	Fru M. Lindberg, Sthlm.
65.	Fru Gustafva Hellhoff.	» 19/4 1875.	Fru S. Brithelli, Sthlm.
66.	Lotten Dahlgren, Dalarö.	» 17/7 1875. (Brevet från fru Lotta Troili.)	Frkn L. Dahlgren, Sthlm.
67.	Sophie Hellman, Karlskrona.	» 14/8 1875. (Brevet från fru Lotta Troili.)	Frkn M. Hellman, Karlskrona.
68.	(Minnesord till några blommor från makens grav.)	Karlskrona 14/11 1875. (Brevet från fru Lotta Troili.)	D:o.
69.	Lotten Dahlgren.	Sthlm 23/4 1876. (Brevet från fru Lotta Troili.)	Frkn L. Dahlgren, Djursholm.

ANVÄNDA KÄLLOR.

Troilis egna arbeten. (Förtecknat c:a 250 oljemålningar och c:a 400 teckningar och akvareller.)

Troilis (och hustruns) brev. — Se bil. C. (Endast en del av dessa förut publicerade; — i L. Dahlgren: »Ransäter».)

Personliga meddelanden av Troili närstående personer, se företalet.

Brev-, autograf- och porträttsamlingar i Kungl. Biblioteket o. Nord. Museet, Sthlm, samt Universitetsbiblioteken i Uppsala o. Lund.

Nationalmuseum: Svenska handteckn.-saml.; litografisaml.; brev.; kataloger över tillfäll. utställningar inom landet, konstauktioner m. m. Årsmeddelanden.

Kungl. Akademiens för de fria konsterna arkiv: Protokoll och handlingar rörande undervisningen 1845—75, stipendiatbrev, fört. över Akad:s expositioner m. m. Årsmeddelanden.

Sveriges Allmänna Konstförenings arkiv: Protokoll, årsberättelser o. utlottningslistor för Sthlms Konstförening 1832—1876. Dito för »Föreningen för Nordisk Konst» 1858—1875.

Personhistoriska Samfundets porträttförteckningar (i handskrift) 1906—1908 m. senare tillkomna. Kungl. Biblioteket, Sthlm.

Svenska Porträttarkivet: i Nat.-museum.

Ransäters kyrkoarkiv, Sthlms Norra Latinläroverks arkiv (rör. S:a Clara Högre Lärdomsskola o. Sthlms Gymnasium), *Sthlms stads arkiv, Värml:s Nat:s i Uppsala arkiv, Krigsarkivet* m. fl. för div. upplysn:r rör. olika perioder i Uno Troilis liv. Likaså samtida adresskalendrar, studentkataloger, militärrullor m. m.

Kataloger över Uno Troilis minnesutställningar: i Akad. f. de fria konst. 1878, i Sv. Allm. Konstförening 1915.

Konsthandelsfirman H Bukowskis auktionskataloger. Sthlm 1882 ff. (Ex. med anteckn:r om priser o. köpare, Nord. Museet och Buk.)

Skandinaviska Föreningens i Rom minnesalbum m. handteckn:r, måln:r, m. m. av skandin. konstn:r.

Aftonbladet 1852—78, *Nya Dagligt Allehanda* 1859—78, *Sthlms Dagblad, Dagens Nyheter,* m. fl. dagl. tidn:r för motsv. tid med utdrag av belys. konstnotiser. Även danska o. norska tidn:r för vissa utställn.- år, t. ex. 1857 och 1866. Dessutom »*Ny Illustrerad Tidning*», (1865—79), *Litografiskt Allehanda*» (1859—65) m. fl. samtida tidskrifter.

De skandinav ländernas huvudstadsmuseer och de flesta svenska landsortsmuseer (måln.- o. handteckn. avdeln:r).

De kungl. slottens samt i Sthlm varande offentliga o. ensk. institutioners konstsamlingar. (Departementen, Rådhuset, Riddarhuset, Akademier och inrättningar, Statens och stadens ämbetsverk o. Styrelser, Regementen, Kyrkor, Skolor, Ensk. sällskap ss. Par Bricole, Sv. Läk. Sällsk. m. fl.)

Anrep, G.: (Om släkten Troili): Svenska Slägtboken I, s. 283—93. Sthlm 1871.

Dahlgren, L.: Uno Troili. En minnesteckning. Ord o. Bild. 1901: 1.

» , » Uno Troili, (ett kap. i »Ransäter», s. 59—134, omarbetn. av art. i Ord o. Bild). Sthlm 1905.

[Dietrichson, L.]: Gustaf Uno Troili. Nekrolog. Tidskrift för bildande konst och konstindustri 1875, s. 175—76.

Eichhorn, Chr.: Gustaf Uno Troili. En konstnärssilhuett, (ett kap. i »Nya Svenska Studier», Sthlm 1881, s. 162—76. Samma artikel förut införd i Sthlms Dagbl. 15/6, 22/6 och 28/6 1878.)

Hofberg, H.: Svenskt biografiskt handlexikon. Ny omarb. uppl. Sthlm 1906.
Nordensvan, G.: Svensk konst och svenska konstnärer i det 19:de århundradet. Sthlm 1892.
Nordiska Målares Taflor 1877. (Kortbiografi över Troili.)
Nyblom, C. R.: Gustaf Uno Troili. (Artiklar i Aftonbladet $^{13}/_{7}$ och $^{16}/_{7}$ 1878.)
Ny Illustrerad Tidning XI: n:r 35. Sthlm 1875. »Uno Troili †». (Kort, osign. dödsruna m. träsnitt efter foto av Tr:s huvud.)
[Scholander, F. W.]: Minnesteckning över professor U. Troili. Otryckt. (K. Akad:s för de fria konsterna Handlingar 1876—77.)
Svea 1876.: Kort nekrolog över Troili.
Svenskt biografiskt lexikon. Ny följd, X, s. 344—45. Sthlm. 1907. (Kort biografi över U. Troili. Utgivare av detta band K. F. Werner.)

Adelsköld, Cl.: Utdrag ur Mitt Dagsverks- och Pro Diverse Konto. I—IV. 2. uppl. Sthlm 1899—1901.
Ahnfelt, Arv.: Europas konstnärer. Norrk. 1887.
Asplund, K.: Egron Lundgren. I—II. Sthlm 1915.
Aubert, A.: Olaf Isaachsen. (Samtiden 1898, s. 256—59.)

Been-Hannover.: Danmarks Malerkunst. I—II. Kbhvn 1902.
Bénédite, L.: Målarkonsten i nittonde århundradet. Sthlm 1913.
Boye, Fr.: Magasin för konst, nyheter och moder. Årg. 15—21. Sthlm 1838—44.
Boye & Wetterling.: Kongl. Swenska Museum. Sthlm 1821—23.
Bremer, Fr.: Bref., II. Sthlm 1915.
Burman, C.: Minnen. Sthlm 1904.
Bååth-Holmberg, C.: Carl XV som enskild man, konung och konstnär. Sthlm 1891.

Carlino, [C. R. Nyblom]: Bilder från Italien. Upps. 1864.
Catalogue Officiel illustré de L'Exposition Centennale de l'art francais de 1800 à 1889. Paris 1900, (bl. a. Couture).
Cederström, G.: Minnen. Sthlm 1913.
Cronhamn, J. P.: Kongl. Musikaliska Akademien åren 1771—1871. Sthlm 1871.
Couture, Th.: Méthode et Entretiens d'atelier. Paris 1868.
» , » Paysage. Paris 1869.

Daguerre. L. J. M.: Daguerrotypen. Beskrifning å den märkvärdiga uppfinningen att fixera framställda bilder, etc. Sthlm 1839.
Dahlgren, L. (se f. ö. föreg. sida): Ur Ransäters familjearkiv. Sthlm 1907.
» , » Grannarna på Kungsängsgatan. Sthlm 1914.
» , » »Ecco Roma!» En svensk tondiktares Roma-minnen (om E. Josephson o. 1840-talets Rom-konstnärer). Ord o. Bild 1916: 2.
von Dardel, Fr.: Minnen. I—V. Sthlm 1913—16.
Dayot, A.: Histoire générale de la peinture. I—II. 1914?
De Geer, Louis: Minnen. I—II. Sthlm 1892. (Vistelser på Björneborg.)
Delacroix, E.: Mein Tagebuch. Berlin 1903.
Dietrichson, L.: Skandinaviska konstexpositionen i Stockholm 1866. Sthlm 1866. (Avtryck ur Ny Ill. Tidning — en serie på 6 artiklar).

Edholm, Edw.: Från Carl XV:s dagar. Sthlm 1906.
Eichhorn, Chr.: Förteckning öfver Kgl. Medicinalstyrelsens porträttsamling. Sthlm 1887.
Eneroth, O.: Litteratur och konst. Studier. Sthlm 1860.
Erdmann, N.: Erik Gustaf Geijer. Sthlm 1897.
Estlander, C. G.: De bildande konsternas historia från slutet af Adertonde Århundradet till våra dagar. Sthlm 1867.

Feuerbach, A.: Briefe an seine Mutter. 1—2. Herausg. von Kern u. Udhe-Bernays. Berlin 1911.
Ferrari, F.: Costumi ecclesiastici civili e militari della corte di Roma disegnati all' acquaforte. Roma 1823. (Gravyrer med handkolorering.)

Fournel, V.: Les Artistes français contemporains. Paris 1884.
Fransk Kunst fra det XIX Aarhundrede, udstillet i Statens Kunstmuseum, Nationalgalleriet, Kristiania 1914.
Fransk Malerkunst fra det 19:de aarhundrede, udstillet i Statens Museum for Kunst, Kbhvn 1914.

G., Hj.: Matrikel öfver Sällskapets ledamöter. Sthlm 1900.
Gazette des Beaux-Arts, skilda årg:r (för konstnotiser om Couture).
Gauffin, A.: Ferdinand Fagerlin. Stockholm 1910.
» : Simon Marcus Larsson. I—II. Sthlm 1907—08.
Geijer, B. J.: Bengt Gustaf Geijer till Uddeholm och hans ättlingar. Malmö 1899.
Gillberg, C. G. och *J. A.:* Principer uti Landskapsteckningen. Omkr. 1830.
Granberg, O.: Konsthistoriska Studier och Anteckningar. (Tavelsaml:r på Vanås, Forsmark, Finspong och Heleneborg.) Sthlm 1895.
[Grandinson, M.]: Bref till Adolf Fredrik Lindblad. Sthlm 1913.
Grandinson, M.: Malla Montgomery-Silfverstolpes Memoarer. IV. Sthlm 1911.
Göteborgs Museum: Årsmeddelanden.
Göthe, G.: Ett svenskt porträttgalleri, grundadt af Hugo Rehbinder. Sthlm 1913.
» : Tafvelsamlingen på Finspong. Sthlm 1894.

Hafström, A.: De bildande konsternas utöfvare i Sverige 1600—1884. Sthlm 1884.
Hahr, A.: De svenska kungliga lustslotten. Sthlm 1899.
» : Taflor och skulpturer i Uppsala Universitetshus. Uppsala 1906.
» : Uppsala Universitetshus och dess konstsamlingar. Uppsala 1903.
» : Svenska målade porträtt vid Uppsala universitet. Uppsala 1904.
Hamann, R.: Die deutsche Malerei im 19. Jahrhundert. I—II. Leipzig 1914.
Hamilton-Geete, A.: I solnedgången. I—IV. (IV. del redig. av E. G. Lilljebjörn.) Sthlm 1910—1914.
[Hamilton-Geete, A.]: A. H.: Thekla Knös, Sthlm 1881.
Hannover, E.; Adertonhundratalets konst. (Världskulturen bd VIII.)
» : Svensk Kunst. Kbhvn 1916.
Hasselgren, A.: Oscar II. Uppsala 1908.
» : Sveriges Nationalmuseum i bilder. Sthlm 1906.
Hedin, L. Alfr.: Svante Hedin. Sthlm 1898.
Heijkenskjöld, Syster: En resa i familjevagn år 1842. Sthlm 1914.
» : Sällskapslif och hemlif i Stockholm på 1840-talet. Sthlm 1915.
Hensel, S.: Die Familie Mendelsohn. II. XV. Aufl. Berlin 1911.
Hjärne, R.: Från det förflutna och det närvarande. I. Teckningar från Upsala Akademi på 1830- och 40-talen. Westerås 1879.
Holmberg, G.: Förteckning å grafvar inom Stockholms norra begrafningsplats. Sthlm 1886.
Hultmark, E.: Carl Fredrik von Breda, Sthlm 1915.
Högstadius, J. O.: Studier i Målar-konst. Ups. 1857.

Isaachsen, A. W.: Thomas Couture. (Samtiden, IX, Bergen 1898. — Isaachsens anteckn:r dat. 1887.)

Janzon, J. K. (Spada): Alfred Wahlberg. Sthlm 1909.
Jolin, E.: Johan Jolin och hans vänner. Sthlm.

Kallstenius, G.: Handbok i oljemålning. Sthlm 1915.
Kataloger över museer, enskilda gallerier och tillfälliga utställningar inom landet. 1830—1916.
Kleen, E.: Kvinnor och kläder. Sthlm 1910.
Klassiker der Kunst samt Knackfuss' Monographien.
Kruse, J.: Från den retrospektiva konstutställningen i Stockholm 1898. Sthlm 1899.
» : P. G. Wickenberg. Sthlm 1901.
» : Svenskt Porträttgalleri XX. (Arkitekter, bildhuggare, målare.) Sthlm 1901.
Kugler, Fr.: Handbuch der Kunstgeschichte. 4:e Aufl. Bearb. von Wilh. Lübke. II. Stuttgart 1861.
Kungl. Krigsvetenskapsakademiens Handl:r och Tidskrift, 1830- o. 1840-talen.

Lagerberg, C.: Ur Göteborgs konstsamlingar. Gbg.

Laurin, C. G.: Konsten i Sverige. Sthlm 1915.
» : Konsthistoria. V. uppl. Sthlm 1916.
Levertin, O.: Den retrospektiva konstutställningen (1898). Saml. skrifter XIX. Sthlm 1910.
Lilljebjörn, H.: Minnen. (2. uppl., redig. av E. G. Liljebjörn). Sthlm 1912.
» , *K.* och *H.:* Hågkomster. (2. uppl., redig. av E. G. Lilljebjörn). Sthlm 1911.
Looström, L.: Den svenska konstakademien 1735—1835. Sthlm 1887.
» : Förteckning över Kongl. Akademiens för de fria konsterna samling af målningar och handteckningar. Sthlm 1892.
» : J. A. Bergs Tafvelsamling på Heleneborg. Sthlm 1883.
» : Konstsamlingarna på Säfstaholm. Sthlm 1882.
» : Kungl. Akademiens för de fria konsterna samlingar af målningar och skulptur, Sthlm 1913—15.
» : Olof Johan Södermark. Sthlm 1879.
» : Sällskapet Iduns porträttutställning i Konstakademien (Konst och Konstnärer 1913: 1).
Lundgren, E.: Bref till hemmet. Sthlm 1861.
» : En målares anteckningar. I. (3. uppl.) Sthlm 1882.
» : Konsthistoriska bidrag (Svensk tidskrift 1875).
Lundin, A. och *Strindberg, A.:* Gamla Stockholm, (om S:a Clara skola och Sthlms Gymnasium).
Lundin, Claës: Sällskapet 1800—1900. Sthlm 1900.
Lübke-Haack: Die Kunst des XIX. Jahrhunderts (Lübke: Grundriss der Kunstgeschichte, V, 12:e Aufl.). Stuttg. 1905.

Madsen, K.: Wilhelm Marstrand. Kbhvn 1905.
Malm, W.: Konstnärsgillets album, h. 1—7.
Meier-Graefe, J.: Entwicklungsgeschichte der modernen Kunst. I—III. Stuttg. 1904 (ny omarb. uppl. 1915—).
» : Paul Cezanne. München 1913.
Muther, R.: Ein Jahrhundert französischer Malerei. Berlin 1901.
» : Geschichte der Malerei. I—III. Berlin 1912.
Müller u. *Singer:* Allgemeines Künstlerlexikon. III. Aufl. Frankfurt 1895.

Nervander, E.: Ett konstnärslif. Minne af S. Falkman. H-fors 1902.
Nicander, K. A.: Minnen från Södern. II. Örebro 1863.
Noack, Fr.: Deutsches Leben in Rom 1700 bis 1900. Stuttg. u. Berlin 1907.
Nordensvan, G.: Allmän Konsthistoria. II. Sthlm 1912.
» : De bildande konsternas historia under 19:de århundradet. Sthlm 1900.
» : Egron Lundgren. Sthlm 1905.
» : Konstnärsklubben 1856—1906. Ups. 1906.
» : Sveriges konst från 1700-talets slut till 1900-talets början. Sthlm 1904.
Nordisk Familjebok, gml och ny uppl. (personhistoriska och konst-artiklar).
Norinder, A. V.: Inbjudningsskrift m. anl. af 50:de årsdagen af Sthlms Gymnasii invigning. (Förteckn. på då ännu levande f. d. lärjungar vid Gymn.) Sthlm 1871.
Nyblom, C. R.: Den svenska konsten på den skandinaviska konstutställningen i Stockholm 1866. I—II (samt anmälan av Dietrichsons om samma utställn. utgivna arbete). Svensk Litteraturtidskrift 1866.
» : Estetiska studier, ny saml., I. Ups. 1884 (artikel om A. F. Lindblad).
» : Konstudier i Paris. Ups. 1863. (Omtryckt 1873 i Nyblom: Estetiska studier.)
» : Minnesskrift vid 150-årsfesten i K. Akad. för de fria konsterna. Ups. 1885.
» : Uppsala universitets konstsamlingar. Uppsala 1902.
Nygren, C. E.: Carlstads stads historia under de 50 åren närmast före branden 1865. Gbg 1914.
» : Karlstads brand 1865 och stadens senare historia. Gbg 1915.

Pinelli, Bartolomeo,: Raccolta di 40 costumi li piú interessanti d'elle cittá terre e paese in provincié diverse del regno di Napoli, disegnati ed incisi all' acquaforte. Roma 1814.
» : Nuova raccolta di cinquanta costumi pittoreschi incisi all' acquaforte. Roma 1816.
Posthumus [J. C. Hellberg]: Ur minnet och dagboken om Mina Samtida. 1—12. Sthlm 1870—74.

Romdahl, A. och *Roosval, J.:* Svensk konsthistoria. Stockholm 1913.
Roosval, A.: Nationshusen i Uppsala. Sthlm 1915.
» *J.:* Svenskt konstgalleri. Sthlm 1912.

Sandberg, J. G.: Första grunderna uti Tekningskonsten. Sthlm 1839.
von Schéele, Fr. och *Troili., U.:* Wermland i teckningar. Sthlm 1858—67.
Scholander, F. W.: Skrifter (utg. av J. Böttiger). II—III. Sthlm 1882.
Schück, H.: Ur Geijers brefväxling (Svenska memoarer och bref, VII). Sthlm 1903.
Sirén, O.: Beskrifvande förteckning öfver Stockholms Högskolas Tafvelsamling. Upps. 1912.
Sjöberg, N.: Porträtt af svenska läkare och apotekare. I—III. Sthlm 1910.
» *:* Svenska porträtt, förtecknade.
I. Samlingarna vid Upsala Universitet. Sthlm 1903.
II. Porträttsamlingen på Hedensberg. Sthlm 1905.
III. Olof och Caroline Wijks porträttsamling. Sthlm 1914.
IV. Grefve Reinhold von Rosens porträttsamling. Sthlm 1914.
Stjernschantz, T. Alexander Lauréus. Sthlm 1915.
Stjernstedt, L. W: Några minnesblad ur mitt lif. Sthlm 1912.
Stockholms konstförening 1832—1882. Kort öfversigt af dess verksamhet. Sthlm 1882.
Stridsberg, O. A.: Historik öfver Klara skola 1649—1880. (Införd i G. F. Gilljams inbjudn.-skrift m. anl. av invign. av Sthlms N. Latinlärov:s byggnad 1880. Sthlm 1880.
Svedelius, W. E.: Anteckningar om mitt förflutna lif. 2:a uppl. Sthlm 1894.
Svenska Hem i ord och bilder. Redig. av A. Roosval. Årg. I—IV. Sthlm 1913—16.
Svenska Slott och Herresäten. Redig. av A. Roosval.
Sylwan, O.: Fyrtiotalets student. Sthlm 1914.

Taflor af Svenska konstnärer, 1.—2. serien, m. text af Onkel Adam och Nepomuk. Sthlm 1856—58.
Tallberg, A.: Om måleriets och färgernas kemi. Sthlm 1915.
Taube, S.: Gunnar Wennerberg. Bref och minnen. I—III. Sthlm 1913—16.
Thersner, U.: Om landskapsmålning. Sthlm 1828 (i del I, s. 79 står felaktigt 1829).
Thieme, U.: Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler, hittills utgivna band. I—X, Leipzig 1907—1914. (Särskilt H. Uhde-Bernay: Thomas Couture.)
Thiis, J.: Norske Malere og Billedhuggere. I—III. Bergen 1907.
Thyselius, E.: Karl XV och hans tid. Sthlm 1910.

Uhde-Bernays, H.: Anshelm Feuerbachs Lehrer Th. Couture. (Münchener Jahrb. der bild. Kunst. 1 Hb. 1907, p. 101 ff.)
Upmark, G.: Konung Carl XV:s tafvelsamling. Sthlm 1882.

Warburg, K.: Från vår konstverld. Sthlm 1881.
Way, J.: Lärobok i de tecknande konsternas första grunder. Ups. 1842.
Westrin, Th.: Sällskapet Idun 50 år. Sthlm 1912.
Wieselgren, H.: Johan Fredrik Höckert. Sthlm 1900.
» *:* Johan August Malmström. Sthlm 1904.
Winge, K.: Bergsskolan i Filipstad 1830—1909. (Jernkontorets Annaler.) Sthlm 1911.
Woermann, K.: Geschichte der Kunst aller Zeiten und Völker. III. Lepzig u. Wien 1911.
Wohlfarth, W.: Konstsinne och Konstsamlingar i Sverige (ingår i Taflor af Svenska konstnärer, 2:a serien). Sthlm 1858.
Wrangel, F. U.: Stockholmiana, V. Sthlm 1916.
Wåhlin, K.: J. W. K. Wahlbom. Sthlm 1901,

Åkerberg, E., Musiklifvet inom Par Bricole 1779—1890. Sthlm 1910.
Ödman, N. P.: Barndoms- och skolminnen. Sthlm 1900.

» *:* Ur en svensk tonsättares lif. En minnesteckning öfver Jakob Axel Josephson. Sthlm 1885.

Dessutom vanliga, personhistoriska uppslagsböcker, ss Anrep, Wrangel och Bergström, Örnberg m. fl.

NAMNREGISTER.

I denna förteckning äro ej upptagna namn å citerade bokförfattare — rörande dem hänvisas till källförteckningen — ej heller namn å ägare till behandlade konstverk.
I monografien nämnda kompositörer eller skriftställare äro ej medtagna här i namnregistret, för så vidt de ej tillhöra Troilis samtid; däremot äro konstnärer (mål. o. bildh.) överallt angivna, även där de blott helt flyktigt nämnas.

Abelin, Hjalmar August, 1817—1893, läk., prof. II: 63, 123, 135, 237.
Abramson, Evelina, se Gumpert.
» Fanny, se Hartwig.
Achenbach, Andreas, 1815—1909, tysk mål. I: 145.
Achtermann, Wilhelm, 1799—1884, tysk bildh. I: 145.
Adelsköld, Claes Adolf, 1824—1907, major, skriftst. I: 57, 65.
», Gustafva, föreg:s fru, se Zettervall.
Adlersparre, C. A., 1810—1862, greve, skriftst. I: 65, II: 62, 63, 83.
», Georg, 1760—1835, statsman, förf. I: 95.
», Sophie, 1808—1862, mål:a II: 10,
Agardh, C. A., 1785—1859, biskop I: 208, II: 214.
Agatha, ital. modell I: 161, 188.
von Aken, Carolina, fru, se Norstedt.
Akrell, Carl Fredrik, 1779—1868, generallöjtn., kopparstickare I: 89, 93.
Albano, se C. A. Adlersparre.
Aleander, J. A., »konduktör» vid Akad. f. de fria konst:a I: 29.
Almlöf, N. W., 1799—1875, skådesp. I: 34, 35, II: 63.
Almquist, C. J. L., 1793—1866, förf. I: 48, 69.
Althin, Caleb, f. 1866, artist, överlärare II: 72, 74, 75.
Anckarsvärd Eva, S. Ch., 1819—1887, g. 1842 frih:a Gripenstedt II: 143—145, 239.
», J. A., 1783—1874, greve, generaladj. I: 93, II: 75, 100, 102, 103, 114, 236.
», S. U., föreg:s grevinnna, se Bonde.
», M. G., 1792—1878, greve (efter J. A:s död), överint. I: 39, 93, 128, 147, 160, 162, 191, II: 63, 106.
Andersson, N., 1817—1865, mål. I: 128, 236, II: 29, 30, 40.
Angelico, Fra Giovanni, 1387—1455, ital. mål. I: 136.
Angerstein, Uno, d. 1874, kammarh., mål.-dilett. I: 78.
Ankarcrona, H. A., f. 1831, överste, mål. I: 93.
Anker, g. grev:a Wedel-Jarlsberg I: 97.
Annette (Lindblads trotjänarinna) II: 161.
Arfwedson, Louise, 1845—1916, g. 1863 Carleson II: 125. 238.
Arfwidsson, Nils, 1802—1880, skriftst. II: 137, 138, 238.
Arwidsson, Adolf Ivar, skriftst. I: 179.
Armfelt, Julie, frih:a, 1839—1864, g. 1858 af Geijerstam II: 77, 78, 231.
Arsenius, J. G., 1818—1903, mål. I: 54, 93, 108, 209, 210, II: 31, 32, 84, 85, 105, 166, 214, 215.
Asplund, Maria, f. 1861, g. 1888 grev:a Wrangel, mål:a II: 67, 230.
Atterbom, P. D., 1790—1855, skald I: 48, 122, II: 55.
August, 1831—1873, titulärhertig av Dalarne II: 124.

Banér, Julie V. E. S., 1821, g. 1841 grev:a Trolle-Bonde I: 264, II: 228.
Baumann, Elise, 1819—1881, g. 1846 Jerichau, mål:a I: 141, 144.
von Becker, Adolf, f. 1831, finsk mål., II: 28, 29.
Beck-Friis, (Chri)stina, grev:a, se Nordenfeldt.
», Wilhelmina, g. grev:a Lewenhaupt II: 228.
Beckman, A. F., 1812—1894, prof., biskop I: 47, II: 121, 122, 237.
Bennet, Karl Stefan, 1800—1878, frih., mål., kapten I: 93, 108, 226—229.
de Béranger, P. J., 1780—1857, fransk skald II: 24, 53, 54, 60.
Berg, Augusta, fru, se Hägerflycht.
», Greta Engela, fru, se Hofgren.
», Isaak, 1803—1886, hovsångare, sånglär. I: 64, II: 113.
», Johan Henrik, 1757—1838, komminister II: 243.
», Ludvig, överintendent II: 141.

Bergendahl, Hildegard, f. 1850, g. 1872 Thorell, mål:a II: 70, 167, 231.
Bergenstråhle, Kr. M. Ch., 1828—1891, g. 2:o 1857 Huss I: 259, II: 226.
Berger, Anna Christina, 1731—?, g. Troili I: 16.
» , J. K., 1803—1871, kapten, mål. I: 93.
» , Monsieur II: 18.
Bergh, Edvard, 1828—1880, mål. II: 32, 62—64, 112, 116.
Bergman, Johan, 1800—1865, grossh. i Sthlm I: 180.
Bergvall, Kristina, g. Ågren, prof:a II: 72, 116.
Bernini, Lorenzo, 1598—1680, ital. bildh. o. arkit. I: 157.
Berwald, J. F., 1787—1861, hovkapellmäst. II: 72.
» , Hedvig, föreg:s dtr, g. Sack II: 72, 73, 75, 144, 231.
» , Julia, 1822—1877, föreg:s syster, g. 1852 frih:a Åkerhielm, operasångerska II: 72.
Berzelius, Jöns Jakob, 1779—1848, vetenskapsman I: 123, 210, 249, II: 193, 215.
Biel, Mat. K. S., 1830—1888, g. 1852 Nordenfeldt I: 223, II: 85, 103, 219, 236.
Bielke, A. G., 1800—1877, greve, kammarh. I: 39.
Billing, Anna, f. 1849, mål:a II: 174.
» , L. Th., 1817—1892. mål. II: 61, 174.
Bissen, H. V., 1798—1868, dansk bildh. I: 144, II: 116.
Björck, A. V., 1812—1885, justitieborgm. i Göteb. II: 224.
» , J. A., 1789—1856, lagman, justitieborgm. (enl. 1878 års Troili-kat.) el. handelsborgm. (enl. Posthumus: Mina samtida) I: 254, 255, 267, II: 224.
» , Oscar, f. 1860, mål. II: 235.
Blackstadius, J. Z., 1816—1898, mål. II: 29.
Blanche, August, 1811—1868, förf., politiker II: 63, 83.
Blidberg, A. G., 1790?—1854, kapten I: 23.
Bloch, K. H., 1834—1890, dansk mål. II: 116.
Blommér, N. J. O., 1816—1853, mål. I: 128, II: 10.
Boesen, A. V., 1812—1857, dansk mål. I: 144, 158.
Bohnstedt, Mathilda, fru, se Moll.
Boklund, Chr. Joh., 1817—1880, mål. I: 128, 212, 213, 255, 268, II: 29, 30, 40, 60—63, 72, 75, 83, 116, 119, 138, 166, 184, 215, 242.
Bol. Ferdinand, 1611—1680, holl. mål. I: 108.
Bonde, Carl Jedward, 1813—1895, frih., öv.-kammarh. II: 55, 58, 59, 63, 229.
» , S. U., g. grev:a von Fersen, I: 117.
» , S. U., 1787—1867, frih:a, g. 1815 grev:a Anckarsvärd II: 101—103, 114, II: 204, 236.
» , Wilhelmina, S. Ch., frih:a, f. grevinna Lewenhaupt.
Bonnat. J. F. L., f. 1833, fransk mål. II: 10.
Boström, läkare I: 162.
Bottesini, musiker II: 41.
Brahe, Magnus, 1790—1844, greve, exc., riksmarsk. I: 39, 123.
Brand, Janne A., 1792—1856, major I: 62, 65.
» , Jonas, 1748—1824, kammarråd I: 23, 24.
Brandelius, B. J. G., 1833—1884, mål., kapten I: 94, II: 32.
Brandt, mamsell II: 60.
Bratt, Christian, 1804—1865, kapt., bruksp. I: 85, 86.
» , Karl Mauritz, 1815—1880, kapt., godseg., I: 65.
von Breda, Karl Fredrik, 1759—1818, mål. I: 91, 238, 251, 252, 259, II: 180, 181, 189.
Bremer, Fredrika, 1801—1865, förf:a I: 67, 122, 227, 228, II: 55.
Brendler I: 68.
Brithelli, Sigrid, fru, se Hellhoff.
Broms, Johan Conrad, 1789?—1859, bruksp. I: 55.
» , Gustaf, föreg:s son. I: 55.
Brouwer, Adriaen, 1605—1638, flaml. mål. I: 74.
Brun, (el. Bruun) Anna Lisa, fru, se Werling.
Brusewitz, Gustaf, 1812—1899 II: 10.
Buræa, Margaretha Sæbråensis (el. Zæbrazynthia), 1594—1657, g. 2:o 1618 m. Uno Trulsson Troilius I: 16.
Burén, Carolina Amalia, 1806—1875, g. 1825 Sjögréen. (Enl. Wrangel & Bergström: g. 1827, men hos frkn M. Sjögreen, Sthlm, bevarade utstyrselservietter ange 1825 som gifto-året.) II: 79, 81, 232.
» , C. O. W., 1814—1893, presid. II: 97, 99, 235.
» , Lovisa Fr. Ch. Chr., föreg:s fru, se Sjögréen.
Burman, Conny, 1831—?, teckn.-lär. II: 110.
Bygler, Caroline Eleonora, I: 92, 162.
Byström, J. N., 1783—1848, bildh. I: 38, 39, 92, 143, 146, 153, 196, 238.
Bäck, Ludvig Kristoffer, 1816—1899, prot.-sekr. I: 33, II: 63, 90, 234.
Böttiger, C. W., 1809—1878, skald, prof. I: 48, II: 55.

Cantzler, Rosa, fru, se Michaelson.
Caravaggio, Michelangelo da, 1569—1609, ital. mål. I: 173, 187.
Cardon, Joh. E., 1802—1878, teckn., litograf I: 99, 123, 208, 236, 249, 259, II: 72, 220, 221, 224, 226, 230, 231, 234, 236, 237.
» , Kerstin, litograf II: 226.
» , O., litograf, I: 82.
Carstens, Asmus Jakob, 1754—1798, dansk bildh. II: 17.
Carl XIV Johan, 1762—1844, konung 1818 I: 197, 239, 240, II: 221.
Carl XV, 1826—1872, konung 1859, men reger. fr. 1857 I: 180, 182, 255, 256, II: 96, 111—113, 116, 144, 225, 239.
Carleson, Louise, justitieråd:a, se Arfwedson.

Carpelan, Charlotta, 1808—1902, g. 1841 af Geijerstam I: 221, 222.
» , Lotta, 1823—1911, g. 1845 Lemchen I: 236.
Carracci, Lodovico o. hans släktingar Agostino o. Annibale, ital. mål:e, 1500-t. slut I: 89, II: 22.
Casparsson, Anna, fru, se v. Feilitzen.
» , Anne Marie, 1794—1876, g. 1817 Hallström II: 125, 135, 238.
Cavaignac, Louis Eugène, betv. av juniuppr. 1848 i Paris I: 190.
Cézanne, Paul, 1839—1906, fransk mål. II: 20.
Cederström, Gustaf, f. 1845, frih., mål. II: 33.
Charlotte (Troilis städerska) II: 41, 171, 217, 229.
Chassériau, Théodore 1819—1856, fransk mål. II: 8.
Clausen-Dahl, J. Chr., 1788—1857, norsk mål. I: 108.
Cogniet, Amélie, fransk mål:a II: 10.
» , Léon, 1794—1880, föreg:s bror, fransk mål. I: 266, II: 9, 10, 29.
Concetta, ital. modell I: 180, II: 212.
Constable, John, 1776—1837, engelsk mål. II: 10.
von Cornelius, Peter, 1783—1867, tysk mål. I: 145.
Correggio, Antonio, 1494—1534, ital. mål. I: 143, II: 11, 22.
Courbet, Gustave, 1819—1877, fransk mål. II: 14, 18, 19.
Corot, J. B. C., 1796—1875, fransk mål. II: 10, 31.
Couture, Thomas, 1815—1879, fransk mål. I: 237, 265, 266, 268, II: 7, 11—36, 39, 40, 42—49, 53—55, 58—60, 72, 74, 75, 91, 157, 180.

Daguerre, L. J. M., 1789—1851, fransk konstnär och uppfinnare I: 152, 230.
Dahlgren, Anna Lisa, B. E. D:ns fru, se Geijer.
» , Bartold, 1772—1848, bruksp I: 46.
» , Bengt Erland, 1809—1876, föreg:s son, grossh., Gbg I: 236, 252, II: 220.
» , Edvard, f. 1844, brukspatr. II: 164.
» , Erik Wilhelm. f. 1848, F. A. D:ns son, riksbibl. II: 124.
» , Fredrik August, 1816—1895, Bart. D:ns son, kansliråd, En av de 18, förf. I: 21, 22, 26, 45, 46—49, 68, 70, 74, 76, 86, 127, 133, 135, 139, 140, 142, 149, 150, 153, 163, 178, 179, 188, 190, 191, 195, 217, 218, 235, 243, 248, 249, II: 39, 83, 119, 136, 148, 152, 166, 194, 197, 218.
» , Gustafva, —1898, föreg:s syster, g. 1845 Hellhoff II: 109, 133, 163, 170.
» , Joh. Mauritz, 1815—1842, brukspatr. I: 53.
Dahlgren, Lotten, f. 1851, F. A. D:ns dtr, skriftst:a I: 46, II: 129, 148, 158, 160—162, 189.
» , Malin, f. 1852, föreg:s syster, g. 1876 Lindberg II: 158, 167.
» , Sofia Charlotta, J. M. D:ns fru, se Geijer.
» , Sven, f. 1849, föreg:s bror, lektor II: 148.
» , Ulla, F. A. D:ns fru, se v. Heland.
Dahlström, Carl Andreas, 1806—1869, mål., litogr. I: 93.
d'Albedyhll, Elisabet, f. 1840, g. 1870 Nordenfalk, mål:a II: 224.
Danielsson, Erik Georg, 1815—1881, bruksförv., sed. disp. I: 68, 125, 126, II: 165.
» , Malin, föreg:s fru, se Lalin.
von Dardel, Fritz, 1817—1901, överintend., teckn. I: 94, II: 10, 63, 68, 144, 151, 152, 157, 166, 222, 231, 239.
David, Jacques-Louis, 1748—1825, fransk mål. I: 206, 224, 238, II: 8, 11, 12, 22, 28.
Dawe, George, 1781—1829, eng. mål. I: 251.
Decamps, Alexandre, 1803—1860, fransk mål. II: 8, 12, 22, 26.
De Geer, Carl, 1781—1861, greve, exc. I: 243—245, II: 222.
» » , Louis, 1818—1896, frih., presid., justitiestatsminister, exc. I: 105, II: 222.
De Geer, S. E. Ch., 1813—1888, g. 1832 grev:a v. Platen II: 155.
De la Croix, innehav. av hotell i Sthlm II: 42, 194.
Delacroix, Eugène, 1798—1863, fransk. mål. I: 265, II: 8, 10, 12, 31, 187, 188, 197, 229, 240.
Delaroche, Paul, 1797—1856, fransk mål. II: 9, 11, 29.
Desideria, drottning I: 239, 240.
Dickson, James, fru, se Willerding.
» , Marika, fru, se von Rosen.
Dietrichson, L. H. S., f. 1816, norsk förf., konsthist. II: 114.
Dolci, Carlo, 1616—1686, ital. mål. I: 211.
D'Orchimont, baron I: 180.
Dou, Gerhard, 1613—1675, holl. mål. I: 110.
D'Uncker, K. H. L., 1828—1866, mål. I: 94.
von Düben, Charlotte A., 1821—1881, frih:a, g. 1840 grev:a af Ugglas I: 257, 258, II: 225.
van Dyck, Anthonis, 1599—1641, flaml. mål. II: 9, 13.
Dürck, F. 1809—1884, tysk mål. I: 215, 235, 236, II: 220.
Duquesnoy, Frans, 1594—1643, flamländsk bildh., verksam i Italien, kallad Il Fiammingo I: 156.
von Döbeln, J. V., läka e II: 139.
» » , Ingeborg, fru, se Zins.

Eckermann, Beata Charlotta, 1759—1790, skådesp., operasångerska II: 75.

Eckersberg, K. V., 1783—1853, dansk mål. II: 32, 116.
af Edholm, Erik, 1777—1856, förste arkiater I: 122, II: 205.
» », Mina, 1816—1872, g. 1839 Poppius I: 30.
Edman, Ulla, fru, se Lagerhjelm.
Ehrencrona, Erik, 1806—1858, kapten I: 99.
Ehrenstrahl, D. Klöcker, 1629—1698, mål. I: 236, 239, 250, II: 182.
Ehrensvärd, A. K. A. L., 1821—1901, greve, minister, exc. I: 163—166, 222, II: 219.
», Ingeborg H., föreg:s grev:a, se Vogt.
Eichhorn, Chr., 1837—1889, skriftst. II: 114.
», fröken II: 234.
Ekman, Carl Edvard, 1826—1903, bruksp. I: 261, 262, II: 227.
», A. A. J., föreg:s fru, se von Schéele.
», R. V., 1808—1873, finsk mål. I: 38, 108, 144, II: 29.
Elsler, Fanny, wiensk dansös I: 139.
von Engeström, L., 1751—1826, utr. statsmin. I: 95.
Ernlund, G. I: 128.
Ericson, Ebba, frih:a, se Nyblæus.
», Nils, 1802—1870, frih., överste. m. m. II: 45, 63, 91, 114, 235.
Eskilson, Peter, mål., fotograf I: 232.

Fagerlin, Ferdinand, 1825—1907, mål. I: 94, II: 22, 34, 35, 37—39, 42, 45—47, 60, 62, 116, 117, 229.
Fahlcrantz, Axel, f. 1851, mål. II: 62.
», Carl Johan, 1774—1861, mål. I: 38, 39, 79, 108, 213, II: 90.
Falander, Ida, f. 1842, trägravör II: 188.
Falkenholm, Jonas, 1794—1869, överinsp. i tullen, musiklärare I: 140, II: 83, 96, 145.
Falkman, Severin, 1831—1889, finsk mål. II: 22, 29, 38, 39, 47.
von Feilitzen, Anna, f. 1861, U. v. F:ns dtr, g. 1889 Casparsson II, 113, 143, 173.
» », Klas, f. 1860, föreg:s bror, överstelöjtn. II: 106, 110, 162, 173.
» », Lotten, föreg:s mor, se Lindblad.
» », Urban, f. 1834, föreg:s man, kapten II: 66, 160, 162, 163.
von Fersen, S. U., grev:a, f. Bonde.
Feuerbach, Anshelm, 1829—1880, tysk mål. II: 14, 15, 17, 19, 22, 24, 27, 72.
Fiammingo, se Duquesnoy.
Flandrin, Hippolyte, 1809—1864, fransk. mål. II: 31,
Flygare-Carlén, Emelie, 1807—1892, förf:a I: 227, 228.
Fogelberg, B. E., 1786—1854, bildh. I: 143, 146, 152, 153, 161, 162, 170, 179, 188, 197, 229, 240.
Forsberg, Fredrika, 1816—1892, g. Limnell II: 134, 144, 148.
Forsgrén, B. G., klädeshandl. i Sthlm II: 62, 145, 146, 240.
Fortunata, ital. kvinnl. modell I: 116, II: 203.
Fredriksson, Gustaf, f. 1832, skådesp., dir. II: 63, 113.
Fryxell, Cecilia, 1806—1883, lärarinna (stift. Rostads lärarinneseminarium, Kalmar) I: 103, 105.
Fröding, Ferdinand, 1826—1881, löjtn. I: 208, II: 214.
Frølich, Lorens, f. 1820, dansk mål. I: 144, II: 29.
Fåhræus, Johan Fredrik, 1796—1865, statsråd, generaltulldir. II: 88, 98, 105, 123, 234.
», O. Immanuel, 1796—1884, statsråd, landshövd. II: 105—107, 135, 237.

Gude, kompositör I: 138.
Gainsborough, Thomas, 1727—1788, engelsk mål. I: 212, II: 181.
von Gegerfeldt, C. F., f. 1817, stadsarkitekt i Gbg I: 65, 94.
Geijer, Agnes, 1824—1885, E. G. G:s dtr, g. 1847 Hamilton I: 48, 104, 113, 114, 120—122, 211, 253, II: 43, 56—58, 134, 144, 148, 162, 166, 216.
», Agneta J., 1796—1872, demoiselle I: 20.
», Anna Lisa, E. G. G:s fru, se Lilljebjörn.
», Anna Lisa, 1814—1876, g. B. E. Dahlgren I: 236. II: 220.
», Anna Ulrika, f. 1824, g. 1848 Weinberg. I: 165.
», Bengt Eberhard, 1767—1827, bruksp. I: 29.
», Bengt Gustaf, 1748—1814, bruksp. I: 18.
», Bengt Gustaf (d. y.), 1827—1915, E. G. G:s son, överstelöjtn. I: 47, 49, II: 163.
», Carl Fredrik, 1784—1853, E. G. G:s bror, kamrer i Järnkontoret. I: 20, 27, 30, 31, 159, 161, 221, II: 54.
», Emanuel, 1787—1854, E. G. G:s bror, patron I: 20, 21, 202.
», Erik Gustaf, 1783—1847, prof. skald, hist.-skriv. I: 17, 18, 21, 25, 28, 29, 31, 33, 38, 42, 47—51, 104, 112, 113, 120—122, 169, 252, II: 145, 150, 165, 174, 195, 242.
», Eva, 1814—1880, g. 1850 Wåhlén II: 164.
», Eva Magdalena, J. G. G:s fru, se Löfman.
», Jeanne Marie, 1785—1863, E. G. G:s syster, g. 1810 S. Troili I: 17—25, 29, 37, 38, 42, 43, 47, 51, 53, 67, 153, 178, 202, II: 54, 57.
», Johan Gottschalk, 1773—1840, major I: 21, 26, 46, 53.
», Julia, B. G. G:r d. y:s fru, se Malmborg.
», Lotta, 1759—1844, E. G. G:rs faster, g. 1779 Uggla I: 20.

Geijer, Lotta, 1792—1819, E. G. G:r syster g. 1815 v. Heland I: 20, 21.
» , Lotta, 1819—1877, C. Fr. G:rs dtr, g. 1855 m. mål. Uno Troili I: 30, 31, 36, 50, 69, 182, 221, 252, 253, II: 37—43, 54—56, 60, 61, 94, 95, 97, 129, 134, 142, 144, 152—154, 156, 160, 163—165, 167, 171—175, 197, 198, 228.
» , N. H. Theodor, 1812—1873, auditör I: 126.
» , Sofi, C. Fr. G:rs fru, se Lagerlöf.
» , Sofia Charlotta, 1818—1857, J. G. G:s dtr, g. 1842 J. M. Dahlgren I: 53.
» , Sophie, 1815—1886, C. Fr. G:rs dtr, g. 1843 Hellman I: 27, 30, 31, II: 41, 53, 54, 61, 106, 108, 148, 185. 229.
» , Stina (Kristina Ulrika), 1813—1844, C. Fr. G:rs dtr, g. 1842 von Geijer I: 27, 30, 31.
» , Ulrica Magdalena, B. G. G:r d. ä:s fru, se Geisler.
von Geijer, Bror Bengt Gustaf, 1816—1886, överstelöjtn. II: 108.
» » , Gottschalk 1821—?, föreg:s bror, kabin.-kammarh. I: 126, 127, 129, 159, II: 108.
» » , Stina, fru, se Geijer.
af Geijerstam, Anna Lisa, 1824—1891, Gustaf G—ms dtr, g. 1844 Lagerhjelm I: 220, 223, 226, II: 288.
» » , Ava, Janne G-ms fru, se Wrangel.
» » , Carl, 1802—1861, major II: 66, 78, 230.
» » , Carl-Fredrik, 1832—1886, föreg:s son, bruksp. II: 78.
» » , Charlotta, Em. G—ms 2:a fru, se Carpelan.
» » , Ebba, C. Fr. G—ms 2:a fru, se af Wirsén.
» » , Emanuel, 1797—1874, löjtn. I: 221, 222.
» » , Gustaf E., 1800—1877, bruksp. II: 99, 100, 235.
» » , Janne, 1804—1877, major I: 120, 169, II: 121.
» » , Julie, C. Fr. G—ms 1:a fru, se Armfelt.
» » , Stina, 1826—1854, Gust. G—ms dtr, g. 1848 frih:a Palmstierna I: 221.
Geisler, Ulrica Magdalena, 1760—1823, g. 1781 m. B. G. Geijer d. ä. I: 18.
Gelhaar, Mina, f. 1837, gift 1:o 1866 frih:a von Stedingk, 2:o 1883 Wallensteen, operasång:a II: 120, 121, 237.
Gellerstedt, A. T. 1836—1914, mål., skald II: 112.
Géricault, Theodore, 1790—1824, fransk mål. II: 10—12.
Gertner, J. V., 1818—1871, dansk mål. II: 115—117.
Gestrin, A. O., militär (Nerikes reg.) I: 55.
Giacinta, ital. modell I: 155, 180, 198, II: 213.
Gillberg, Carl Gustaf, 1774—1855, litograf, major I: 83, 94.
» , Jakob Axel, 1769—1845, major, prof., Konstak:s dir., min.-målare I: 83, 94, 129.
» » Nils Wilhelm, 1805—1849, överkommissarie vid civilstatens pensionsinrättn., musikälskare I: 140.
Giorgione, 1478—1510, ital. mål. II: 9.
Girodet-Trioson, Anne Louis, 1767—1824, fransk mål. II: 11, 12.
Gleyre, M. C. G., 1806—1874, fransk mål. II 31, 48.
Godenius, A. F. Th., f. 1816, notarie i Sthlm, possessionat i Blek. I: 162, 179.
Goldberg, G., kopparstickare II: 242.
Goldschmidt, Fanny, 1823—1886, g. 1845 Lamm I: 220, II: 218, 219.
Gosling, Audley Charles, eng. envoyé II: 105.
» , Augusta, föreg:s fru, se Hägerflycht.
Grafström, Sofia E., 1839—1874, g. 1864 Hazelius II: 117.
Grandinson, Malla, fru, se Lindblad.
Gripenstedt, J. A., 1813—1874, frih., statsråd II: 82, 125, 126, 135, 144, 232, 238.
» , Eva S. Ch., föreg:s frih:a, se Anckarsvärd.
Grisi, Julia, operasång:a II: 41.
Gros, Antoine, 1771—1835, fransk mål. II: 11, 12, 14, 22.
Gude, H. F., 1825—1903, norsk mål. II: 116.
Guercino, Francesco (Barbieri), 1590—1666, ital. mål. I: 89, 159, 160, 187.
Guérin, Pierre, 1774—1833, fransk mål. II: 10, 12.
Gumpert, Evelina, 1835—1915, g. 1853 Abramson I: 254, II: 224.
Gurlitt, Louis, 1812—1897, tysk mål. I: 144, 153.
Gustaf I. I: 120, II: 205.
Gustaf, 1827—1852, prins, hertig av Uppland I: 215, 235, 236, II: 217, 220.
Gyllenhaal, E. S., efterfölj:s 2:a frih:a, se Palm.
» , Lars Herman, 1790—1858, frih., lantmarsk., exc. I: 113, 223—226, II: 91, 157, 219, 220.
» , Lars Herman, 1821—1913, akademiräntmäst. I: 113.
Günther, Julius, 1818—1904, operasång., sånglär. II: 157, 166.

Haagen, Jean, mål. II: 222.
Hallbeck, Svante, 1826—1897, teckn. I: 236, II: 220.
Hallman, mål. II: 243.
Hallström, Anne Marie, fru, se Casparsson.
» , Ivar, 1826—1901, föreg:s son, tonsättare II: 125.

Hamilton, Adolf, 1820—1896, greve, landshövd. I: 113, 226, 253, II: 54—56, 119, 121, 141, 150, 152.
» , Agnes, föreg:s grev:a, se Geijer.
» , Eva, f. 1859, Ad. H:ns dtr, g. 1884 v. Krusenstjerna II: 130, 162.
» , Hedvig, mål:a I: 244, II: 223, 225.
» , Henning, 1814—1886, greve, statsråd, lantmarsk. I: 210, 211, 243.
» , Hugo, f. 1849, Ad. H:ns son, greve, landshövd. II: 56.
» , Hugo David, 1789—1863, greve, häradshövd. I: 244, 256, II: 225.
» , Jacob Essen, 1797—1864, greve, överståth., generalmajor II: 117.
» , Knut, f. 1855, Ad. H:ns son, greve, t. f. landshövd. II: 56, 148.
» , Maria Charlotta, H. D. H:ns grev:a, se v. Hofsten.
» , Sofia, grev:a, se Nordenfeldt.
» , Walter, 1857—1873, Ad. H:ns son, greve, sjökadett II: 167.
Hammar, Karolina, 1821—1888 II: 130.
» , Sofie, 1816—1892, föreg:s syster, musiklär:a II: 129—134, 168, 171—174.
» , Vilhelmina, 1814—1897, föreg:s syster II: 130.
Hammarhjelm, Carl Fredrik, 1787—1845, hovmarsk. I: 95, 96, 104.
Hammarstedtska skolan i Sthlm II: 62.
Hansen, Evald, xylograf II: 65.
» , L., dansk mål. I: 243, II: 222.
Hansteen, Asta, 1824—1908, norsk mål:a, skriftst:a II: 117.
von Hartmansdorff, J. A., 1792—1856, presid. I: 95, 123, 210, II: 204.
» » , föreg:s fru II: 41.
Hartwig, Fanny, g. Abramson I: 254, II: 224.
Hazelius, Charlotte, 1799—1874, J. A. H:s syster, g. O. Södermark I: 115.
» , E. Lovisa, J. A. H:s fru, se Svanberg.
» , J. A., 1797—1871, gen.-major II: 117.
» , Sofia E., Arth. H:z fru, se Grafström.
Hébert, Ernest, f. 1817, fransk. mål. II: 31.
Hedenius, Per, 1828—1896, prof. I: 252.
Hedin, S. A., 1750—1821, läk., medicinalråd I: 252.
Hedin, Svante, 1822—1896, skådesp. II: 63, 83, 113.
von Heidecken, Pehr Gustaf, 1781—1864, mål. I: 108.
von Heland, J. W., 1785—1850, major I: 20.
» , Lotta, föreg:s fru, se Geijer.
» , Louise, 1792—1849, g. 1819 Lalin I: 33.
» , Ulla, 1818—1900, g. 1847 F. A. Dahlgren I, 22, 33, 45, 46, 51, 67—70, 86, 113, 178, 182, 183, 195, 202, 209, II: 41.
Hellhoff, Elvira, f. 1861, P. H:ffs dtr, g. 1883 Moberg II: 136, 158, 163, 164.
» , Gustafva, P. H:ffs fru, se Dahlgren.
» , Märtha, P. H:ffs dtr II: 136, 158, 159.
» , Per, 1816—1886, kronofogde II: 84, 109, 133, 136, 148, 169, 170.
» , Sigrid, f. 1855, föreg:s dtr, g. 1881 Brithelli II: 109, 129, 136, 158, 163, 228.
Hellman, M., fröken II: 61, 148.
» , Sophie, fru, föreg:s fostermor, se Geijer.
Henneberg, Rudolf, 1825—1876, tysk mål. II: 14.
Henschen, Hanna, fru, se Lilljebjörn.
Herlin, litograf II: 224.
von Hermansson, Elsa, g. Nordenfeldt, mål:a II: 226.
Hierta, Lars, 1801—1872, publicist, industriidk., riksdagsm. I: 209.
Hildebrandt, Theodor, 1804—1874, tysk mål. II: 46.
Hilleström, Per, 1733—1816, mål. I: 108.
Hirsch, Hanna, f. 1864, g. Pauli, mål:a II: 224.
Hofgren, Greta Engela, 1767—1845, g. Berg II: 243.
von Hofsten, Maria Charlotta, 1795—1874, g. 1816 grev:a Hamilton I: 244, II: 222.
Holm, L. Gustaf, 1795—1860, justitieborgm. i Sthlm II: 66, 230.
Holmström I: 128.
Hunt, William Holman, 1827—1910, eng. mål. II: 15.
» , William Morris, 1824—1879, amerik. mål. II: 15.
Huss, Magnus, 1807—1890, generaldir., prof. I: 259, II: 74, 226.
» , Kr. M. Ch., föreg:s fru, se Bergenstråhle.
Hwasser, Daniel, 1817—1871, sekr. vid Kgl. teatern, »juvenal» II: 63.
Hårdh, H., litograf II: 208.
Hägerflycht, Ebba Augusta, f. 1843, g. 1:o 1862 Berg, 2:o 1886 grev:a Posse, 3:o 1904 Gosling II: 104, 105, 141, 236.
Höckert, J. F., 1826—1866, mål. I: 128, 266, II: 31, 32, 35, 62—64, 112, 113, 116, 117, 180, 186.
Högberg, Erik, 1755—1837, läkare I: 95.
Hörberg, Pehr, 1746—1816, mål. I: 108.

Ingres, J. A. D., 1780—1867, fransk mål. I: 145, II: 8, 11, 23, 187.
Isaachsen, Olaf, 1835—1893, norsk mål. II: 20, 22, 24—25, 27—29.
Isabey, Eugène, 1804—1886, fransk mål. II: 8.

Jerichau, Elise Baumann-, fru, se Baumann.
» , J. A., 1816—1883, föreg:s man, dansk bildh. I: 141, 144, II: 116.
Jernberg, August, 1826—1896, mål. I: 128, II: 33.
Joackim, violinist II: 40.
Jolin, Johan, 1818—1884, skådesp., förf. I: 140, II: 62, 63, 83.

Josephine, — Oscar I:s gemål, I: 28.
Josephson, Beata, fru, se Levin.
Josephsson, J. Axel, 1818—1880, kompositör I: 33, 134—141, 144, 146, 147, 149, 155, 161, 162, II: 55, 194.
Jungstedt, Axel, mål. I: 241, II: 222, 239.

Kantzow, Elsa, mål:a II: 226.
Karl, se Carl.
Kernell, Sofia K. V., 1802—1886, g. 1828 Lindblad I: 48, II: 131, 160, 161.
Kiörboe, K. F., 1799—1876, mål. I: 94.
Kjellberg, Ulla, fru, se Lagerlöf.
Knaus, Ludwig, f. 1829, tysk mål. II: 14.
Knös, Alida, fru, se Olbers.
» , Thekla, 1815—1880, förf:a I: 113, II: 121, 131.
Kobb, Johanna, fru, se Lagerhjelm.
Kolthoff, Agneta, g. S. Troili I: 16.
» , Henric Hermansson, föreg:s far, bruksp. I: 16.
» , Johan, 1774—1853, major I: 105, II: 194.
Koskull, Anders Gustaf, 1831—1904, frih., mål. II: 32.
Krafft, Per d. y., 1777—1863, mål. I: 90, 238, 252, 254, 255, II: 117.
Kronberg, Julius, f. 1850, mål. II: 35, 74, 103, 118, 236.
von Krusenstierna, Eva, fru, se Hamilton.
»Kvist-Lars», ett original i Värml. I: 26, 71.
Kulle, Jacob, 1838—1898, mål. II: 62.
Küchler, Albert, 1803—1866, dansk mål. I: 144, 161, 188.
Lagerbjelke, Gustaf, 1817—1895, greve, lantmarsk. I: 33, II: 91, 234.
Lagergren, Anders, 1802—1867, hovpred. I: 179.
Lagerhjelm, Alfred, 1835—1855, assess. P. L:ms son i 2:a giftet, kadett I: 253.
» , Anna Lisa, fru, se af Geijerstam.
» , Gustaf R., 1819—1892, assess. P. L:ms son i 1:a gifte, föreg:s man, överste I: 220, II: 85, 163.
» , Jeana, assess. P. L:ms 2:a fru, se Lagerlöf.
» , Johanna, 1824—1855, assess. P. L:ms dtr i 2:a gifte, g. 1850 Kobb I: 253, II: 225.
» , Pehr, 1787—1856, assess. i bergskoll., disp. I. 237, 241, II: 93, 221.
» , Sophie, f. 1834, föreg:s dtr i 2:a gifte, g. 1860 Murray I: 253, II: 93, 94, 129.
» , Ulla, (Ulrika Charlotta), 1818—1846, assess. P. L:ms dtr i 1:a gifte, g. 1840 Edman I: 31.
Lagerholm, Wilhelmina, f. 1826, mål:a I: 129, 211, 212, 216, 231, II: 22, 34, 38, 39, 42, 44, 54, 152, 154, 156, 184 213, 215, 216, 218, 228, 229, 242.
» , sjökapten I: 188.
Lagerlöf, Agneta Chr., fru, se Troili.
» , Erland, 1756—1827, föreg:s man, kontr.-prost, teol. d:r I: 16, 20.
» , Jeana, 1804—1895, g. 1823 Pehr Lagerhjelm I: 237, 244, II: 221.
» , Sofi, 1794—1849, Erl. L:s dtr, g. 1812 C. Fr. Geijer. (Enl. »B. G. Geijer och hans ättl:r» f. 1794 — enl. Malla Silfverst:s mem., Lilljebj:s Hågkomster, Schück: E. G. Geijers brev o. L. Dahlgren: »Ransät. fam. arkiv» f. 1791. Enl. sistn. källa död 1855, enl. samtl. föreg. d. 1849.) I: 20.
» , Ulla, 1829—1886, g. 1856 Kjellberg II: 140, 142, 239.
Lagerstråle, B. Carolina, 1801—1876, g. 1823 grev:a v. Rosen I: 48.
Lalin, Daniel, 1782—1855, bruksp. I: 35, 126.
» , Louise, föreg:s fru, se v. Heland.
» , Malin, 1820—1844, föreg:s dtr, g. 1843 Danielsson I: 22, 25, 33, 43—46, 51, 55, 64, 67—70, 74, 82, 84, 86, 125, 126, 178, II: 152, 163—165, 201.
» , M. S., 1832—1912, g. 1852 Montgomery I: 43.
Lamm, Fanny, fru, se Goldschmidt.
» , Ludvig, 1810—1891, bankdir. I: 220, II: 218.
» , Salomon Ludvig, 1786—1857, grossh. I: 222, 224, II: 219.
Landsberg, Ludw., 1807—1858, kapellmäst. I: 137—140.
Larsson, Carl? (sign. C. L.) II: 188.
» , Marcus, 1825—1864, mål. I: 81, 93, 218, 266, II: 32.
Laurens, Jean Paul, f. 1838, fransk mål. II: 10.
Lauréus, Alexander, 1783—1823, mål. I: 79, 97, 108, 110, 173, 201.
Lebrun, Charles, 1619—1690, fransk mål. II: 31.
Lefrén, Johan Peter, 1784—1862, presid., generalbefälhav., militärförf. I: 89.
Lemchen, Lotta, fru, se Carpelan.
Lennartsson, Carl Henrik, bruksp. på Norum I: 26.
» , föreg:s son I: 26.
Lesueur, Eustache, 1617—1655, fransk mål. II: 15, 30, 31.
Leuhusen, Adelaide, frih:a, se Valerius.
» , C. H., 1810—1879, frih., gen.-major, kavall.-insp. II: 85, 233.
Levin, Beata, 1791—1859, g. 1813 Josephson I: 218, 237, 244, II: 218.
Lewenhaupt, Claës, greve, överstekammarj. II: 228.
» , Wilhelmina, föreg:s grev:a, se Beck-Friis.
» , Wilhelmina S. Ch., 1817—1899, föreg:s dtr, g. 1846 m. frih. C. J. Bonde I: 263, 264, II: 59, 227, 228.

Lilljebjörn, Anna Lisa, 1790—1861, g. 1816 E. G. Geijer I: 20, 21, 50, 51, 104, 112, II: 54, 59, 85, 166, 230.
» , Elisabeth Johanna, fänrik K. L:ns fru, se Troili.
» , Erik Gustaf, H L:ns son, adjunkt II: 150, 166, 167.
» , Hanna, f. 1844, föreg:s syster, g. 1868 Henschen I: 208, 214.
» , Henrik, 1797—1875, fänrik Knut L:ns son, kapt., förf. I:15, 17, 20, 22—24, 36, 43, 44, 47, 64, 65, 88, 94—104, 110, 111, 115, 133, 147, 148, 151, 170, 189, 206, 208, 230, 238, II: 150, 160, 164, 165, 167, 168, 177, 178, 187, 201, 202, 214, 221.
» , Hjalmar, 1846—1898, föreg:s son, kapt. I: 208, 214.
» , Knut Jakob, 1765—1838, fänrik I: 16, 23.
» , Knut Jakob, 1791—1860, föreg:s son, assessor I: 121.
Limnell, Fredrika, fru, se Forsberg.
» , Per Emanuel, 1764 el. 1766—1861, mål. I: 38.
Lind, Jenny, 1820—1887, sångerska, skådesp:a I: 122, 160, 227, II: 166, 205.
Lindberg, Malin, fru, se Dahlgren.
Lindblad, Adolf Fredrik, 1801—1878, tonsättare I: 28, 48, 67, 68, 115, 122, 138, 140, 210, 221, II: 39—42, 49, 63, 83, 96, 97, 105, 118, 120, 121, 129—131, 141—143, 145, 148, 153, 156—163, 173, 182, 194, 195, 197, 215, 242.
» , Lotten, f. 1829, föreg:s dtr, g. 1859 v. Feilitzen I: 117, II: 40, 65, 66, 97, 106, 130, 152, 160, 161, 203, 230.
» , Malla, 1835—1917, föreg:s syster, g. 1862 Grandinson I: 115, II: 129.
» , Sofia, A. F. L:ds fru, se Kernell.
von Lindecreutz, C. G. R., 1808—1881, gen.-major II: 125, 126, 238.
Lindegren, Amalia, 1814—1891, mål:a I: 262, II: 10, 23, 116, 117, 151, 227, 243.
Lindenschmit d. y., Wilhelm, 1829—1895, tysk mål. II: 29.
Linderholm, J. G., 1753—1822, prost I: 23, 24.
» , Sophie, föreg:s dtr I: 24.
Lindgren, E., mål. II: 240.
» , Hilda, mål:a II: 224.
Lindholm, L. A., 1819—1854, mål. I: 128.
Linroth, K. E. P., 1797—1846, major I: 104.
» , Sara Cajsa, d. 1826, g. grev:a Löwenhielm I: 95.
Littolf, pianist II: 41.
Logier, Johann Bernhard, 1777—1846, tysk musiker I: 28.
Longfellow, M:me II: 19.
Lorrain, Claude, 1600—1682, fransk mål. I: 152.
Lovisa, 1828—1871, Carl XV:s gemål I: 240, 255, 262, II: 113, 227.
Ludvig XIV. II: 33.
Lundberg, D. Vincent, 1816—1891, prof., 1:e livmedikus hos Carl XV (antagl. avses denne och ej livmed. P. Rob. Lundberg) I: 162, 163, 179.
Lundbye, J. Th., 1818—1848, dansk mål. I: 144.
Lunde, dansk mål. I: 144, 161.
Lundgren, Egron, 1815—1875, mål., förf. I: 38, 94, 99, 134—136, 141, 143, 144, 153, 156, 159, 161—163, 167, 180, 188, 195—197, II: 10, 57, 61, 116, 166, 168, 208.
» , Pehr, 1824—1855, medaljör I: 128.
Löfgren, E. J., 1825—1884, finsk mål. I: 128, 236, II: 117.
Löfman, Eva Magdalena, 1784—1848, g. 1812 Geijer I: 21.
Lönnroth, A. F., 1823—1880, mål., major I: 94.
Lövenskiold, Caroline, se Wedel.
» , O., föreg:s man, assessor I: 119.
Löwenhielm, Carl Gustaf, 1759—1839, greve I: 95, 96, II: 202.
» , Sara Cajsa, grev:a, föreg:s mor, se Linroth.

Makaroff, rysk mål. I: 145.
Malmborg, Julia, f. 1836, g. 1862 B. G. Geijer d. y. II: 85.
» , O. A., 1796—1864, föreg:s far, gen.-löjtn. I: 65, 98, 206—208, 223, II: 219.
Malmsten, P. H., 1811—1883, läk., prof. I: 252, II: 62, 146, 147, 240.
Malmström, B. E., 1816—1865, prof., förf. I: 162, 163, 179, II: 135, 243.
» , J. A., 1829—1901, mål. II: 34, 35, 38, 39, 64, 75, 110, 112, 116.
Mandelgren, N. M., 1813—1899, tecknare, kulturforsk. I: 78, 267, II: 121.
Manet, Edouard, 1832—1883, fransk mål. II: 14, 20.
Mankell, K. A., 1802—1868, kantor, musikskriftt. I: 28,
»Marit», dalkulla I: 99, 100, II: 202.
Marstrand, W., 1810—1873, dansk mål. I: 144, II: 243.
von Matern, J. A., 1777—1851, major I: 62, 105, 205, 206, 224, II: 214.
Mazzaroni, ital. d:r I: 143.
Mazer, Carl, mål. I: 231.
Meissonier, J. L. E., 1815—1891, fransk mål. II: 10.
Melbye, Anton, 1818—1875, dansk mål. II: 29, 116.
» , K. F. V. H., 1824—1882, föreg:s bror, dansk. mål. II: 29.
Melin, Augusta, fru, se Werling.
Mendelssohn-Bartholdy, Felix, tonsättare I: 67, 141.

Mesterton, K. B., 1826—1889, läk., prof. II: 148, 151, 241.
Metsu, Gabriel, 1630—1667, holl. mål. I: 200.
Meyer, Ernst, 1797—1861, dansk mål. I: 144.
» , Wilhelm F., trägravör II: 188.
Meyerbeer, Giacómo, 1791—1864, tysk tonsättare I: 140, 194.
Meyerson, Lesser, grossh. i Stockholm II: 145, 146, 240.
Michaelson, G., 1794—1865, generalkonsul I: 146, 160.
» , Rosa, föreg:s syster, g. Cantzler I: 146, 160, II: 206.
Michelangelo, 1475—1564, ital. mål., bildh. o. arkit. II: 9.
Mierevelt, Michiel Jansz., 1567—1641, holl. mål. II: 138.
Millet, Jean Francois, 1814—1875, fransk mål. II: 11.
Moberg, Elvira, överstinna, se Hellhoff.
Moberger, pastor I: 180.
Molin, J. P., 1814—1873, bildh. I: 86, 143, 161, 197, 229, II: 60, 109, 114, 116, 177.
Moll, Mathilda, g. Bohnstedt I: 120, II: 204.
Monginot, Charles, 1800-talet, fransk mål. II: 32.
Monrad, kammarherre I: 162.
Montgomery, James, sir I: 250.
» , Malla, 1782—1861, g. 1807 Silfverstolpe I: 28, 47, 48, 51, 120, 122.
» , M. S., majorska, se Lalin.
Montgomery-Cederhielm, Robert N. G., 1820—1888, godsäg., politiker II: 84, 85, 233.
» » , Cecilia, föreg:s fru, se Nordenfeldt.
Moroni, Giovanni Battista, 1520—1578, ital. mål. I: 218, 248.
Munthe, Anna, g. 1:o Norstedt, 2:o Siberg, mål:a II: 174.
Munthe, H. M., 1798—1880, hovrättsråd, musikälskare I: 140, II: 83, 96.
Murillo, Bart. Esteban, 1617—1682, spansk mål. I: 108, 134, 169, 187.
Murray, Emma S., 1829—1891, g. 1852 Ribbing I: 221.
» , Sophie, se Lagerhjelm.
Myhrman, G., 1780—1872, kansliråd II: 62, 87—90, 114, 188, 234.
» , Gustaf, 1818—?, föreg:s son, bruksäg. I: 47, 62.
Müller, Charles, 1815—1892, fransk mål. II: 14.
von Müller. Victor, 1829—1871, tysk mål. II: 14.
Müller, Jeanette, g. frih:a Ridderstolpe I: 119, II: 204.
Möller, dansk terrakottahandl. I: 159.
Mörner, Hjalmar, 1794—1837, mål., militär I: 76, 76, 77, 89, 91, 93, 97, 108.
» , Elina, se af Wetterstedt.
Napoleon III, fransk kejs. II: 13, 16.
Natoire, Charles, 1700—1777, fransk mål. II: 30.
Nauckhoff, S. W., 1795—1889, gen.-major, gen.-befälhav. II: 83, 233.
Nay, A., litograf I: 158.
Nonnen, Emily, 1812—1905, förf:a., teckn:a. I: 36.
Norberg, Hildegard, f. 1844, mål:a I: 210, II: 62, 215.
Nordenberg, Bengt J., 1822—1905, mål. I: 128, II: 33, 34, 38, 43, 45, 116.
Nordenfalk, Elisabet, se d'Albedyhll.
Nordenfeldt, Cecilia, 1824—1906, O. N:dt d. ä:s dtr, g. 1844 Montgomery-Cederhielm I: 104, II: 84, 86, 87, 152, 233.
» , Elsa, fru, se von Hermansson.
» , Mat. K. S., O. N:dt d. y:s fru, se Biel.
» , Olof d. ä., 1790—1843, kammarh., diplomat I: 102, 105.
» , Olof d. y., 1826—1893, föreg:s son, kammarh. I: 104, 180, 223, II: 85, 103, 219.
» , Sofia, 1827—1891, föreg:s syster, g. 1861 grev:a Hamilton I: 104.
» , (Chri)-Stina, 1829—1914, föreg:s syster, g. 1851 grev:a Beck-Friis I: 60, 61, 76, 104, 124.
af Nordin, Gustaf, 1799—1867, gen.-major, minister i Rom I: 145.
Norén, inspektor I: 21.
» , föreg:s fru I: 21.
Noreus, Johan Gabriel, 1782—?, »barnalärare» I: 25, 26.
Norman, Ludvig, 1831—1885, tonsättare II: 63.
Normani, Emma, g. Rospini, hette ursprungl. Bingley, men bytt namn, engelsk sångerska I: 235, II: 220.
Notini, ital. språklär. i Paris II: 45, 228, 229.
Norstedt, Anna, fru, se Munthe.
» , M. Carolina, 1802—1876, g. 1823 von Aken II: 103, 236.
» , Reinhold, 1843—1911, mål. II: 174.
Norström, Hedda, 1822—1911, g. Nyblæus I: 120.
Nyblæus, Ebba, f. 1851, g. 1870 frih:a Ericson II: 92.
» , Gustaf R., 1816—1902, föreg:s far, överste, skriftst. I: 33, 54, 59, 120, II: 92, 235.
Nyblom, C. R., 1832—1907, förf., skald II: 114, 185.
Nyström, Axel Fredrik, 1832—1894, arkit., hovintend. I: 268, II: 35, 38.
» , P. Axel, 1793—1868, föreg:s far, hovarkitekt, prof. I: 39, 127, 128.
» , Jenny, f. 1857, g. 1887 Stoopendaal, teckn:a. II: 215.

Olbers, Alida, 1786—1855, g. Knös I: 113.
Olrik, O. H. B., 1830—1890, dansk mål. II: 29.

Orvar Odd 1811—1869, (pseud. för Oskar Patrik Sturzen-Becker) II: 41.
Oscar I, 1799—1859, konung 1844 I: 28, 157, 169, 187, 256, II: 110, 225.
Oscar [II] I: 162, II: 113.
von Ostade, Adriaen, 1610—1685, nederl. mål. I: 74, 200.
Overbeck, F. J., 1789—1869, tysk mål. I: 145.

Palin, N. G., 1765—1842, envoyé, egyptolog I: 119, II: 204.
Palm, Anna, f. 1859, g. de Rosa, akvarellist II: 62.
» , E. S., 1795—1865, g. 1820 frih:a Gyllenhaal II: 70, 71, 231.
» , G. W., 1810—1890, mål. I: 136, 143, 153, 158, 159, 163, 180, 195—197, II: 170.
Palmstierna, Stina, frih:a, se af Geijerstam.
Pauli, Hanna, fru, se Hirsch.
Paulsen, Elise, fru, se Thorvaldsen.
Petre, J. Thore, 1793—1853, bruksp., politiker I: 244, 245, II: 223.
Perséus, E., 1841—1890, mål. I: 259, II: 72, 74, 75, 226.
Picot, fransk mål. II: 36.
Piper, Charles Emil, 1818—1903, greve, kammarh. II: 82, 232.
» , Cl G. Fritz, 1807—1897, greve, hovstallmäst. I: 258, II: 82, 226.
» , Sophia, 1835—1873 (enl. Wrang. o. Bergström: d. 1872, enl. Adelskal. 1916) g. 1855 Ch. E. P:r; f. Piper II: 82, 232.
Piscator, B. R., f. 1785, kaplan I: 26, 34.
Pius IX, påve I: 195.
Plagemann, K. G., 1805—1868, mål. I: 143, 146, 161, 196, 197, II: 23.
von Platen, B. B., 1766—1829, greve, riksståth. I: 90.
» » , Baltzar J. E., 1804—1875, greve, statsråd, exc. II: 152, 155, 241.
» » , Elisabeth S. L. Ch., f. 1834, g. 1852 grev:a Wachtmeister I: 243, II: 88, 234, 241.
» » , S. E. Ch., B. J. E. von Pl:s grev:a, se De Geer till Leufsta.
» » , Louise, 1836—1860, g. 1855 frih:a Silfverschiöld I: 245, 255, II: 223.
Poppius, Mina, se af Edholm.
Posse, Augusta, grev:a, se Hägerflycht.
Potter, Paul, 1625—1654, holl. mål. I: 97, 110, II: 202.
Poussin, Nicolas, 1594—1665, fransk mål. I: 152, II: 15, 30, 31.
Pradier, James, 1792—1852, fransk bildh. II: 9.
Prudhon, Pierre, 1758—1823, fransk mål. II: 11, 12, 22.
Puke, J. K., greve, gen.-major I: 123.
Puvis de Chavannes, Pierre, 1824—1898, fransk mål. II: 14.

Qvarnström, C., 1810—1867, bildh. I: 86, 119, II: 23, 63.

Raab, Axel Arvid, 1793—1836, kapten, Bellmanssångare I: 104.
Raadsig, J. P., 1806—1882, dansk mål. I: 144.
Raeburn, Henry, 1755—1823, skotsk mål. I: 248, 250.
Rafael, Santi, 1483—1520, ital. mål. I: 89, 133, 143, 157, II: 9, 15, 22, 205.
von Rappholt, Johan Eberhard, 1756—1834, löjtnant I: 20.
Reinhart, Joh. Chr., 1761—1847, tysk mål. I: 145.
Rembramdt, 1607—1669, holl. mål. I: 108, 110, 186, 200, 201, 206, II: 9, 22, 31, 49, 50, 138, 177, 179, 214.
Reni, Guido, 1575—1642, ital. mål. I: 89, 211
Restout, Jean, 1692—1768, fransk mål. II: 30.
Retzius, Anders, 1796—1860, prof. I: 127, 128, 241, 259, 264, II: 38, 62, 63, 102, 226, 232.
Reynolds, sir Joshua, 1723—1792, engelsk mål. II: 181.
Ribbing, Emma S., hovmarskalkinna, se Murray
» , Sigurd, 1816—1899, prof. I: 47, 121, II: 148, 150, 240.
Ridderstolpe, G., frih., hovmarsk. I: 119, II: 205.
» , Jeanette, föreg:s frih:a, se Müller.
Ristori, Adelaide, ital. skådesp:a I: 140, 179, II: 41.
Roberg, P. E. R., 1821—1859, dekorationsmål. I: 128.
Robert-Fleury, Nicolas, 1792—1890, fransk mål. I: 248.
Rochegrosse, G. A., f. 1859, fransk mål. II: 14.
Rohde, dansk mål. I: 144, 146, 161.
Roos, L. H., 1787—1827, mål., etsare I: 36.
de Rosa, Anna, se Palm.
Rosa, Salvator, 1615—1673, ital. mål. II: 22.
von Rosen, B. Carolina, grev:a, se Lagerstråle.
» » , Conrad, 1835—1913, G. Fr. v. R:ns son, öv.-kammarj. I: 245, II: 223.
» » , Georg, f. 1843, greve, mål. I: 242, 252, II: 116, 118, 174, 180, 181, 185, 186, 190.
» » , Gustaf Fr., 1803—1871, greve, hovmarsk. I: 245—249, II: 223.
» » , Karl Gustaf, 1824—1909, greve, öv.-kammarj., kommendör vid flottan II: 125, 126, 230.
» » , Marika, f. 1836, g. 1857 frih:a Dickson I: 263, II: 227.
Rossini, musiker, II: 43.
Rospini, Emma, fru, se Normani.
Rubens, Peter Paul, 1577—1640, flaml. mål. I: 108, 134, II: 9, 11, 19, 20, 22, 26, 32.
Rubinstein, pianist II: 41.
Rudebeck, E. U., 1803—1898, gen.-major II: 83, 233.
Rydberg, Gustaf Fredrik, f. 1835, mål. II: 112.
Rydqvist, C. M., 1806—1884, advokatfiskal, statsekonom. skriftst. II: 80, 82, 96, 232.

Rydström, Lovisa, f. 1814—?, g. 1839 grev:a Woyna I: 118, II: 204.
Rylander, Samuel, 1753—1843, inspektor I: 21.
Röhl, Maria, 1801—1875, portr.-teckn:a I: 27, 36, 43, II: 10, 61, 243.

Sack, Hedda (Hedvig), fru, se Berwald.
» , J. Chr. Theodor, 1818—1897, föreg:s man, tysk-svensk violoncellist, grossh. II: 38, 63, 145, 239.
Saloman, Geskel, 1821—1902, mål. I: 254, II: 32, 185, 224, 242.
Samuelson, C. G. M., 1806—1872, mål. autografsaml. II: 61.
Sand, George, 1804—1876, fransk förf:a II: 24, 53.
Sandberg, C. L., xylograf II: 223.
» , J. G., 1782—1854, mål. I: 38, 39, 83, 90, 91, 99, 108, 239, 252.
Santesson, C. G., 1819—1886, prof. I: 162, 163, II: 157, 158, 171, 242.
del Sarto, Andrea, 1487—1531, ital. mål. II: 15.
Sassi, Giovanni, ital. gossmodell. i Paris II: 47, 229.
Sassoferrato, 1605—1685, ital. mål. I: 187.
Schalcken, Gottfried, 1643—1706, holl. mål. I: 110.
von Schéele, Anna Augusta Josephina, 1826—1893, g. 1849 Ekman I: 260, 263, II: 227.
» » , Franz, 1795—1863, bergmäst. I: 46, II: 63, 71, 77, 231.
von Scheel-Plessen, Wulff Heinrich Bernhard, 1806 (el. 1809)—1876, greve, dansk minister i Sthlm I: 216, II: 78, 231.
Scheffer, Ary, 1795—1858, fransk mål. II: 9, 10, 34.
Schenson, Hulda, mål:a II: 240.
Scholander, F. W., 1816—1881, arkit., akvarellist, skriftst. I: 40, 134, 153, 255, II: 30, 31, 61, 64, 83, 102, 110, 112, 126, 157, 166, 172, 176.
Schreiber, frkn, norsk mål:a II: 117.
Schröder, J. H., 1791—1857, prof. I: 48, 113, 121, 239, II: 222.
Schwan, J. G., 1802—1869, grossh., finansman, politiker II: 174, 242.
Schwartz, Marie Sophie, 1819—1894, förf:a I: 227, 228.
af Segerström, Marie-Louise, f. 1854, hovfröken II: 97.
Selldén, Emma, fru, se Wahlström.
» , Hj., föreg:s son, läk. II: 150—151.
Siberg, Anna, fru, se Munthe.
Sibour, ärkebiskop II: 19.
Silfverschiöld, N. A., 1787—1878, frih., godsäg. II: 67, 231.
» , Louise, frih:a, se von Platen.
Silfverstolpe, G. L., 1815—1853, förf., skald I: 191, 193.
» , Malla, överstinna, se Montgomery.
Simonet, Marie II: 18.
Sippelius, Annette, 1810—?, danslär:a I: 63, 205.
Sjögréen, Carl Erik, 1799—1877, bergmäst., kompositör I: 262, II: 79, 97, 163, 227.
» , Carolina Amalia, föreg:s fru, se Burén.
» , Lovisa Fr. Ch. Chr., 1822—?, g. 1848, Burén II: 97, 98, 235.
Sjögren, Håkan, f. 1818, domprost I: 78.
Skjöldebrand, E. B., 1816—1868, frih., kammarh., mål. I: 166, 188, 190, 197, II: 208.
Skogman, Carl David, 1786—1856, frih., presid., en av de 18 I: 247, 249, 250, II: 223, 224.
Skånberg, medl. av St. sällskapet II: 63.
Snoilsky, Gustaf Fredrik, 1833—1897, greve, landsh., hovmarsk. II: 123.
Sohn, Carl, 1805—1867, tysk mål. II: 46, 124.
Sophia, Oscar II:s gemål II: 124.
Spangenberg, Gustav, tysk mål. II: 114.
Sparre, G. A., 1802—1886, greve, justitiestatsmin., exc., riksmarsk. II: 151, 241.
» , Ulf Lars Carlsson, f. 1864, frih., överste II: 227.
Staaff, C. T., 1816—1880, mål. I: 227, 240, 256, II: 63, 72, 116, 117, 135, 157, 215, 225, 242, 243.
Stagnelius, skald I: 68.
von Stedingk, Mina, frih:a, se Gelhaar.
» , E., frih., k. teatr. dir. II: 120.
Stiernswärd, G. M., 1806—1870, major, förf. II: 83.
Stjernström, Edvard, 1816—1877, teaterdir. II: 56, 57, 63, 155, 156, 182, 242.
Stoopendaal, Jenny, fru. se Nyström.
Stoopendael, Ferdinand, mål. II: 228, 241.
Storch, F. L., 1805— , dansk mål. I: 144.
Strömberg, Julia, f. 1851, mål:a II: 62.
Ståhl, betjänt I: 102.
Stäck, J. M., 1812—1868, mål. I: 108, 136, 138, 141, 143, 153, 161, 197.
Subiaco, Pietro, di, ital. modell I: 168.
van Suchtelen, Johan Peter, 1751—1836, greve, rysk general I: 251.
Sundberg, Anton Niklas, 1818—1900, ärkebiskop II: 151, 241.
» , Petter, 1770—1860, läk., prof. I: 95.
Sutthoff, J. C:son, läk. II: 125.
Svanberg, E. Lovisa, 1805—1873, g. 1825 Hazelius II: 117.
» , Jöns. prof. I: 47, 163.
Svedbom, Per Erik, 1811—1857, skolman, publicist I: 48.
Svedelius, W. E., 1816—1889, historiker, prof. II: 148—150, 240.
Swedman, C. W., 1762—1840, mål. I: 29.
Swertschkoff, Wladimir, 1821—1888, finsk-rysk mål. II: 29.
von Sydow, Anna, g. 1861 Wallenberg II: 140 239.
Söderberg, J. Chr., lektor I: 96.
Söderlund, Maja, mål:a II: 224.

Södermark, Charlotte, fru, se Hazelius.
» , Olof, 1790—1848, öv.-löjtn., mål. I: 36, 39, 88—93, 97—99, 102, 104, 108, 111—128, 135, 136, 143, 146—152, 158, 160—162, 167—172, 174, 180—182, 189—191, 207, 210, 216, 226, 238, 239, 248, 249, 264, II: 60, 62, 106, 177—179, 187—190, 193, 202, 203—206, 208, 212, 215, 224, 243.
» , Pehr, 1822—1889, föreg:s son, mål. I: 91, 92, 94, 112, 115—129, 134—136, 141, 147, 149, 150, 154, 158, 160—162, 166, 168, 174, 188, 189, 191, 197, 211, 226, 240, II: 31, 62, 116, 117, 187, 204, 205, 215.

Taglioni, Marie, 1804—1884, dansös I: 140.
Talbot, engelsman, uppfinnare I: 231.
Tamborleck, operasång. II: 41.
Taube, Fr. W., 1813—1888, greve, gen.-major I: 33, 68, 69, 77, 114, 230.
Teniers, David, 1610—1690, flaml. mål. I: 108.
Terborch, Gerard, 1613—1631, holl. mål. I: 108.
Tersmeden, W. F., 1802—1879, frih., bruks-idk., politiker, fullmäktig i Järnkontoret II: 70, 231.
Thérèse af Dalarne, 1836—1914, hertiginna II: 123, 237.
Thersner, U., 1779—1828, öv.-löjtn., teckn. I: 79, 81.
» , Thora, litograf I: 82.
Thorell, Hildegard, fru, se Bergendahl.
Thorvaldsen, Elise, dtr av bildh., g. Paulsen I: 141.
» , Bertil, 1770—1844, dansk bildh. I: 137.
de Thygeson Charlotte, föreg:s dtr, pianist I: 140.
» » Th. G. C. Fr., 1806—1905, dansk kammarh., stiftsamtman I: 140, 196
Thulstrup, C. L. H., 1836—?, överste, karrik.-teckn. I: 92.
» , B. Th., 1848—?, föreg:s bror, löjtn., teckn., mål. I: 92.
Tidemand, Adolf, 1814—1876, norsk mål. II: 13, 116.
Tintoretto, Jacopo, 1519—1594, ital. mål. I: 134; II: 17.
Tiepolo, Giovanni B ttista, 1696—1770, ital. mål. II: 17, 18.
Tizian, 1477—1576, ital. mål. I: 89, 108, 134, 143, 156, 206, II: 9, 15, 22, 26, 32.
Toll, Emma, mål:a II: 62.
Tranchell, Britta Cecilia, 1775—1863, g. 1796 Wærn I: 86.
von Troil, Uno, 1746—1803, ärkebiskop I: 15.
Troili, Agneta, bergsr. S. Tr:s fru, se Kolthoff.
» , Agneta Chr., 1769—1821, löjtn. H. Tr:s dtr, g. 1785 Lagerlöf I: 16, 20.
Troili, Anna Christina, löjtn. H Tr:s fru, se Berger.
» , Christine, Sam. A. Tr:s fru, se Åman.
» , Elisabeth Johanna, 1772—1805, löjtn. H. Tr:s dtr, g. fänrik K. Lilljebjörn I: 16, 17.
» , Henrik, 1728—1781, bergsr. S. Tr:s son, löjtn., bruksäg.; stamfar för Värml.-gren av Troili-släkten I: 16, 17.
» , Henrik, 1816—1836, mål. Uno Tr:s bror bruksbokh. I: 21, 22, 52.
» , Jeanne Marie, mål. Uno Tr:s mor, se Geijer.
» , Lotta, mål. Uno Tr:s fru, se Geijer.
» , Olof, bergsr. S. Tr:s son, stamfar för Dalagren av Troili-släkten I: 16.
» , Samuel, 1693—1752, titulärbergsråd I: 16.
» , » , 1771—1835, mål. Uno Tr:s far, bruksp. I: 16—25, 34, 35, 37, 38, 42, 52; II: 106.
» , » , Agathon. 1821—1882, mål. Uno Tr:s bror, domkyrkokantor i Gbg I: 21, 22, 52, 53, 193, II: 57, 94, 165, 185.
» , Uno J., 1808—1892, major v. Ner. Reg. I: 65, 66.
Troilius, Uno Trulsson, 1586—1664, kontr.-prost I: 15, 16.
Trolle-Bonde, Gustaf, 1773—1855, greve, »Blinda Exc.» I: 264, II: 243.
». » , Gustaf, 1806—1884, greve, öv.-kammarj. I: 157, 264, 265, II: 119, 228.
» » , Julie V. E. S., föreg:s grev:a, se Banér.
Trutat, Félix, 1824—1848, fransk mål. II: 8.
Tullberg, O. F., 1802—1853, prof. I: 138, 162, 163, 179.
Troyon, Constant, 1810—1865, fransk mål. II: 32.
Törneros, Adolf, 1794—1839, prof., förf. I: 48.

Uggla, Lotta, fru, se Geijer.
af Ugglas, K. G., 1820—1895, frih., överståth. I: 163, 241, 242, II: 222.
» » , Charlotte, A. efterfölj:s grev:a, se von Düben.
» » , C. Ludvig F., 1814—1880, greve, överste I: 258, II: 226.
Ulfsparre, överste I: 57, 58, 65.
Ulmgren, apot. i Örebro I: 53.
Uytenbogaert, Jan, 1557—1644, holl. teolog II: 138.

Valerius, Adelaide, f. 1828 g. 1858 frih:a Leuhusen, mål:a II: 29, 68.
» , Bertha, 1824—1895, mål:a I: 232, II: 72, 219, 231.
Vegmann, Bertha, mål:a II: 29.
von Vegesack I: 123.

Veit, Joh., 1793—1877, mål. I: 145.
Velasquez, Diego, 1599—1660, spansk. mål. I: 108, II: 20, 48, 181.
Verdi, Giuseppe, 1814—?, ital. kompos. I: 140, II: 194.
Vernet, Horace, 1758—1835, fransk mål. I: 145, 248, II: 32.
Veronese, Paolo, 1528—1588, ital. mål. I: 134, II: 15, 17, 18, 20, 22, 26, 35, 48, 72.
Virgin, Gottfrid, 1831—1876, mål. II: 116, 157, 242.
da Vinci, Leonardo, 1452—1519, ital. mål. II: 15, 28.
Vogt, Ch., fransk litograf I: 241, II: 222.
» , Ingeborg Hedvig, f. 1825, g. 1852 grev:a Ehrensvärd I: 222, II: 219.

Wachtmeister, Elisabeth S. L. Ch., grev:a, se v. Platen.
Wærn, Anna, Jonas Wænrs dtr, g. Geijer I: 214, 252, II: 219.
» , Britta Cecilia, L. M. W-ns fru, se Tranchell.
» , Jonas, 1799—1868, disp., statsråd I: 86. 102, 214, 222, 250—252, II: 165, 224,
» , L. M., 1770—1854, bruksp., föreg:s far I: 86.
» , Sofia, 1808—1878, föreg:s dtr, g. 1823 Nordenfeldt I; 102.
Wahlberg, Alfred, 1834—1906, mål. II: 61, 96, 112, 116, 177, 180, 186.
Wahlbom, J. W., 1810—1858, mål. I: 94, 136, 143, 153, 158, 161, 197, 209.
Wahlström, Emma, 1819—1906, g. Selldén I: 63, 70, II: 150.
» , Hjalmar, föreg:s bror, kyrkoherde I: 49.
Wahrolin, Amalia II: 144, 155, 241.
» , (Caroline), föreg:s syster II: 144, 241.
» , Carl Adolf, 1803—?, föreg:s far, kapten I: 65, II: 63.
Wallander, J. W., 1821—1888, mål. I: 128, 236, II: 29, 118, 119, 243.
Wallenberg, Anna, fru, se von Sydow.
» , A. O., 1816—1886, föreg:s man, finansman, politiker II: 140, 141, 239.
Wallensteen, J. A., kammarrättsråd II: 120.
» , Mina, fru, se Gelhaar.
af Wannqvist, Olof Fredrik, 1805—1876, ämbetsman, skriftst. II: 84.
Warburg, Karl J., f. 1852, prof. II: 157, 242.
» Samuel, 1800—1881, finansman, riksgäldsfullmäktig II: 157, 242.
Warling, Elisabeth, mål:a II: 242.
Way, Johan, 1792—1873, ritmäst., miniatyrmål. I: 77.
Wedel, Caroline, 1814—1840, g. 1837. Lövenskiold I: 119, II: 204.
Wedel-Jarlsberg, Herman, 1818—1888, föreg:s bror, frih., 1:ste hovjägm. I: 188, II: 213.
» » , J. C. Herman, 1779—1840, föreg:s far, greve, riksståth., exc. I: 119.
» » , föreg:s grev:a, se. Anker.
Weinberg, Anna Ulrika, fru, se Geijer.
» , Chr. W., 1821—?, föreg:s man II: 165.
Wennerberg, Brynolf, 1824—1894, mål., lantbruk. II: 18, 20, 32, 37.
» , Gunnar, 1817—1901, föreg:s bror, skald, tonsätt., statsråd, landsh. I: 47, 54, 113, 122, 209, 213, II: 20, 30, 31, 55, 60, 83, 96, 105, 135, 166.
Wennergrund, handl. i Krhmn I: 33, 42.
Wennerstjerna, C. E. L., 1774—1854, frkn I: 63.
Wenus, Carl Wilhelm, 1770—1851, major II: 243.
» , Catharina Sofia, föreg:s fru, se Widman.
Werenskiold, E. T., f. 1855, norsk mål. II: 29.
Werling, Anna Lisa, 1814—1889, g. Brun I: 63, 68, 75, 205.
» , Augusta, f. 1838, g. Melin II: 55, 230.
Werner, Gotthard, 1837—?, mål. II: 61, 174.
» , K., 1808—1894, akvallerist, arkitekturmål. I: 145.
Wertmüller, Ad. Ulrik, 1751—1811, mål. II: 75.
Westerberg, E., litograf II: 226.
Westerstrand, Pehr, 1785 (enl. Hofberg, men enl. påskr. på portr.-ramen f. 1784) —1857, presid. I: 236, 254, II: 220.
Wester, yrkesmål. i Filipst. II: 71, 231.
Westin, Fredrik, 1782—1862, mål. hovintend. I: 38, 40, 79, 89, 90, 128, 222, 224, 239, 240, II: 188, 221, 222.
Wetterling, A. C., 1796—1858, kapt., teckn., mål. I: 93, 108.
af Wetterstedt, Elina, 1823—1880, g. 1850 Mörner I: 86.
» » , N. J., 1780—1855, föreg:s far, frih., riksherald. I: 86, 175.
Whistler, J. M. N., 1834—1903, amerik. mål. II: 48.
Widman, Catharina Sofia, 1777—1864, fru, g. Wenus II: 243.
Wickenberg, P. G., 1812—1846, mål. I: 82, 153, II: 102.
Willerding, ? , 1821—1900, g. James Dickson I: 236, II: 221.
Winge, M. E., 1825—1896, mål. I: 268, II: 34—36, 38, 39, 112, 116, 118, 167.
Winterhalter, Frans, tyskfödd mål. I: 92.
af Wirsén, Ebba, f. 1841, g. 1866 af Geijerstam II: 132.
Wohlfarth, B. W., 1812—1863, mål. I: 158, 180, 209, 267.
Woyna, Edouard, 1795—1850, greve, österr. minist. i Sthlm I: 118, II: 204.
» , Lovisa, föreg:s grev:a, se Rydström.

Wrangel, Ava, 1815—1848, g. 1845 af Geijerstam I: 48, 120, 121.
» , F. U., 1820—1858, greve, ryttmäst. II: 66, 67, 230.
» , Maria, föreg:s grev:a, se Asplund.
Wrede, F. J., 1802—1893, gen.-löjtn., fysiker II: 63, 146, 240.
Wåhlén, Eva, fru, se Geijer.
» , L. E., 1814—1874, föreg:s man, bruksp. II: 164, 166.

Zettervall, Gustafva, 1823—1890, g. 1842 Adelsköld I: 63, 64, II: 202.
» , C. G., d. 1857, föreg:s far, garvare i Karlstad I: 63.
Zins, Ingeborg, 1848—1913, g. 1871 von Döbeln II: 139, 239.
Zoll, Kilian, 1818—1860, mål. I: 229, 236.

Ågren, Kristina, professorska, se Bergvall.
Åkerhielm, Julia, frih:a, se Berwald.
Åkerman, Fredrik, 1800—1877, presid. II: 63, 106, 123, 237.
Åman, Christine, 1821—1913, g. 1846 S. A. Troili II: 165, 185.

Öberg, Th., litograf I: 236, II: 220.
Ödman, N. P., 1838—1911, skriftst. I: 96, 98.
Öst., signatur, litograf. II: 220, 224.

ILLUSTRATIONS- OCH INNEHÅLLS-FÖRTECKNINGAR

TILL DEL II

ILLUSTRATIONSFÖRTECKNING

TILL DEL II.

(Där intet annat angives, äro illustrationerna efter arbeten — teckningar, akvareller eller oljemålningar — av Uno Troili.)

Sid.

1. Thomas Couture. Fotografi 7
2. »Les Romains de la Décadence». Oljem. 1847 av Th. Couture . . 16
3. Brynolf Wennerberg. Oljem. 1850-talet av Th. Couture. 18
4. Uno Troilis namnteckning. (Ur ett brev av d. 16/10 1857) 36
5. Uno Troili. Oljem. av F. Fagerlin. Paris 1858 37
6. Lotta Troili. Oljem. Paris 1857 43
7. Blomsterförsäljerska. Oljem. Paris 1858 45
8. Läsande gumma. Oljem. Paris 1858 46
9. Giovanni Sassi, ital. gossmodell. Paris 1858 47
10. Slaktad oxe. Oljem. av Rembrandt i Louvre, Paris 50
11. Fru Sophie Hellman, f. Geijer. Svartkrita o. gouache 1858 54
12. George Sand. Litografi efter svartkritsteckn. av Th. Couture 1850 . 55
13. Teaterdirektör Edv. Stjernström. Akv. trol. 1858 56
14. Konstnärens mor, fru J. M. Troili. Akv. trol. 1858 57
15. Fru Lotten von Feilitzen, f. Lindblad. Oljem. 1858 el. 1859 65
16. Överstelöjtn., sederm. generalmajoren, greve Fr. W. Taube. Oljem. 1859 . 69
17. Friherrinnan E. S. Gyllenhaal, f. Palm. Oljem. 1859 71
18. Fru Hedda Sack, f. Berwald. Oljem. 1859 73
19. Fru Julie af Geijerstam, f. friherrinna Armfelt. Oljem. 1860-talets början 77
20. Advokatfiskal C. Rydqvist. Oljem. 1860 80
21. Fru C. A. Sjögréen, f. Burén. Oljem. 1860 81
22. Fru Cecilia Montgomery-Cederhielm, f. Nordenfeldt. Oljem. 1861 . . 86
23. Kanslirådet Gustaf Myhrman. Oljem. 1862 87
24. Sommarlandskap med en å mellan låga stränder. Oljem. 1860-talet . 89
25. Majoren, sederm. översten G. R. Nyblæus. Oljem. 1863 93
26—27. Uno och Lotta Troili. Fotografier. Omkr. 1865 95
28. Generaltulldirektör J. F. Fåhræus. Oljem. 1862 98
29. Brukspatron Gustaf E. af Geijerstam. Oljem. 1863 99
30. Generaladj., greve J. A. Anckarsvärd. Oljem. 1864 100
31. Grevinnan S. U. Anckarsvärd, f. friherrinna Bonde. Oljem. 1864 . . 101
32. Fru Augusta Berg, f. Hägerflycht. Oljem. 1864 104
33. Landshövding O. I. Fåhræus. Oljem. 1865 107

Sid.

34. Parkmotiv från Herrevadskloster. Bl. 1866 108
35. Klas von Feilitzen. Gossporträtt. Bl. 1864 110
36. Biskop A. F. Beckman. Oljem. 1866 122
37. Skriftställaren Nils Arfwidsson. Oljem. 1870 137
38. Fröken Ingeborg Zins, sedan g. von Döbeln. Oljem. 1870 139
39. Professorskan Ulla Kjellberg, f. Lagerlöf. Oljem. 1870 142
40. Friherrinnan Eva Gripenstedt, f. Anckarsvärd. Oljem. 1871 143
41. Klädeshandl. B. G. Forsgrén. Oljem. 1871 146
42. Professor P. H. Malmsten. Oljem. 1871 147
43. Professor W. E. Svedelius. Fotografi 1872 149
44. » » » » Oljem. 1872 149
45. Uno Troilis namnteckning. (Ur ett brev av d. 22/8 1871.) 153
46—47. Lotta och Uno Troili. Fotografier 1871 154
48. Teaterdirektör Edv. Stjernström. Oljem. 1873 156
49. Professor C. G. Santesson. Oljem. 1873 158
50—51. Adolf och Sofie Lindblad. Fotografier 1873 161
52. Mjölkkammaren hos kronofogde Hellhoffs vid Järva. Troilis sista arbete. Akv. april 1875 169
53. Uno och Lotta Troilis grav å Norra Kyrkogården, Sthlm. Fotografi 1916 175

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

TILL DEL II.

Hos Thomas Couture i Paris.

1857—1858.

Sid.

Kap. I. Konststämningar och konstnärer i Paris. — Thomas Couture och hans lärjungar 7
Kap. II. Troili hos Couture 37

Troilis bästa konstperiod.

1858—1867.

Kap. III. Återkomst från Paris. — Hemliv och uteliv. — Arbeten 1858—1859 53
Kap. IV. Porträtt 1860—1865. — Troili som människa. — Teckningar 77
Kap. V. Karl XV:s konstnärskrets. — Skandinaviska konstutställningen 1866. — Porträtt 1866—1867 111

Sjukdom och religionsvånda. — Tillfällig uppryckning. Avmattning. — Död. — Översikt och eftermäle.

1867—1875.

Kap. VI. Religiös påverkan. Missmodstid 1866—1869 129
Kap. VII. Tillfällig uppryckning. Porträtt 1870—1872 135
Kap. VIII. Avmattning. 1873—1875. — Vistelser på Lövingsborg och i Värmland 154
Kap. IX. Konstnärens sista stunder 169
Kap. X. Översikt och eftermäle 176

Troili som musiker

Sid.
(av d:r Georg Göthe) 191

Bilagor.

Bilaga A. Beskrivande katalog över Uno Troilis oljemålningar . . . 201
» B. Kronologisk förteckning å de utställningar och Bukowski-auktioner, där oljemålningar av Troili förekommit . . . 244
» C. Förteckning å »Brev från Uno Troili» 247
» D. Använda källor 249
» E. Namnregister 254
Illustrationsförteckning 271

RÄTTELSER.

Del I.

Sid. 79, rad 19 uppifrån står: 1829. Läs: 1828.

Sid. 83, not 1, förmodas, att ett 1828 planerat arbete, »Etuder för Landskaps-Tecknare», möjligen vore identiskt med bröderna Gillbergs två år senare utgivna »Principer uti Landskapsteckningen». Det förstnämnda arbetet hade dock Carl Johan Billmark till upphovsman och utkom 1828—30 i bokhandeln. Det utgjordes av litograferade planscher.

Sid. 129 nämnes om en aktstudie, att densamma sannolikt vore att hänföra till tiden närmast före Italia-resan och ej till Rom-tiden, såsom en anteckning bakpå målningen angiver. En av docenten H. Brising påvisad, i löjtnant Georg Lagerholms ägo, Sthlm, befintlig studie av en från ryggen sedd, liggande, naken kvinna — även denna målning av Troili, ehuru osignerad — bestyrker dock genom en liknande påskrift och genom det närbesläktade i utförandet, att båda dessa studier äro att hänföra till Troilis första Romår. I samband härmed rättas uppgiften sid. 129, att aktstudien målats på papp, till: »målad på duk, som uppfodrats på papp», — såsom även angivits i katalogen i del II.

Del II.

Sid. 16, rad 3 och 4 uppifrån har den därstädes givna översättningen av Juvenalis 6:te satir, värs 293, genom missuppfattning blivit felaktig, varför den här rättas till följande lydelse: »Grymmare än vapnen har överdådet vältrat sig över oss och hämnas nu världens besegring».

Stockholm 1917. P. A. Norstedt & Söner. 162941.

88-B17366

GETTY RESEARCH INSTITUTE
3 3125 01836 8205

STOCKHOLM 1917. KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER. 162941